ISSN 1302 - 6938 53

GÜNEY

53

ÜÇ AYLIK KÜLTÜR • SANAT • EDEBİYAT DERGİSİ

temmuz • ağustos • eylül '10
tîrmen • tebax • îlon '10
5 tl • 4 euro

ÖZGÜR VE YARATICI BOTERO

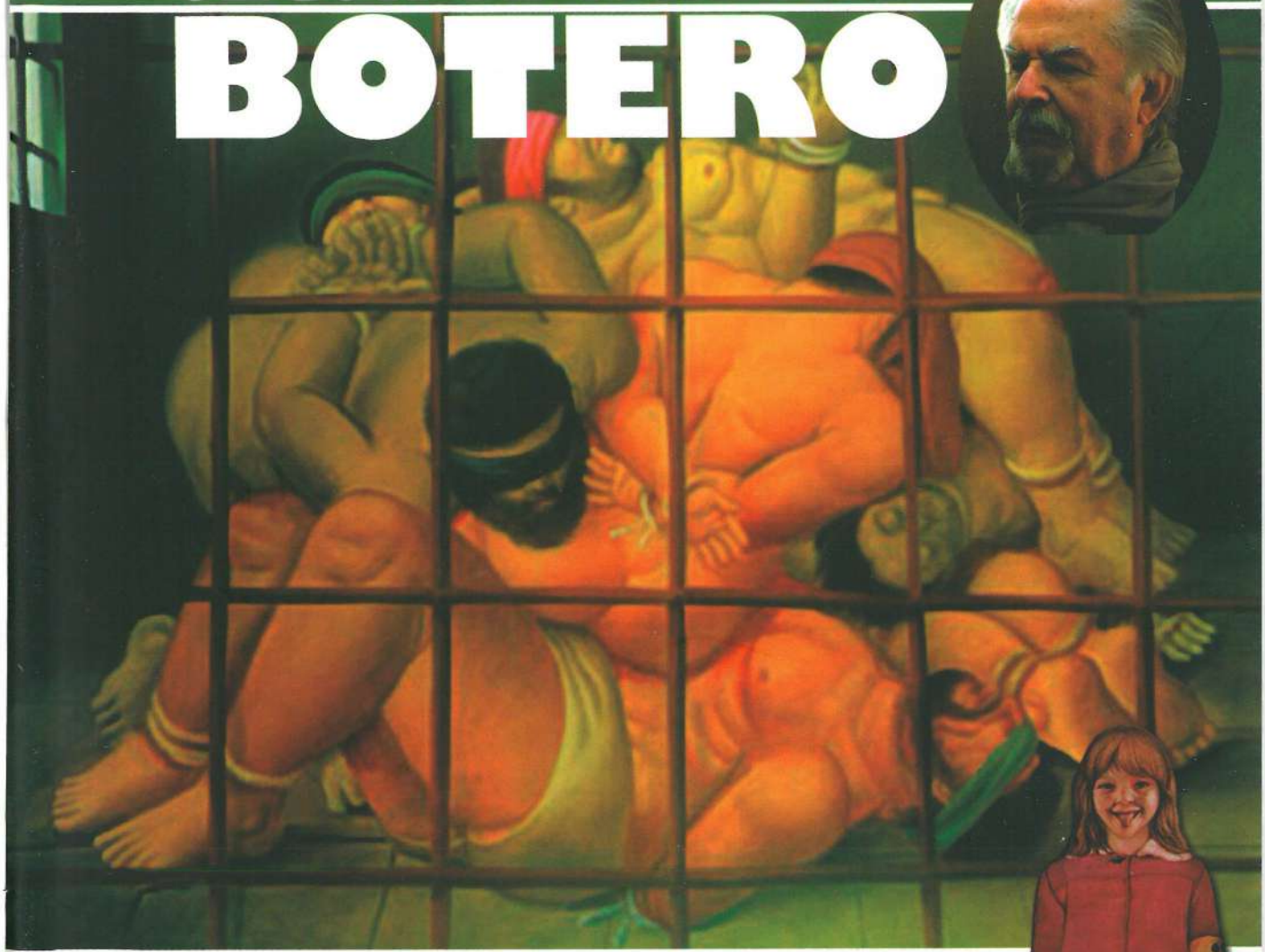

Mücadelemiz tecavüzcü sisteme karşıdır!

- Açık denizde provokasyon
- İhsan Kaçar kimdir?
- Dinini... ve kitabını... iyi tanı..! (9)
- Mauthausen Temerküz Kampı IV

tan doğan

gazze ve 'son'

ölen çocuğuyla ölmek ister her ana
her babaya ekmek nedir *gayr*

'hayât' kahpe *-ey bedevî: anla*
huzûr hiç olmadı *-hiç olmayacak*

şakağına namluyu dayayan er
çeker *(mi)* haysiyeti için tetiği

***âh* insanı insana kırdırtan zulüm**
hem şeytandan beter hem tanrılardan

meğer aşk yalanmış 'acı' sâhi
savaşı îcât edeni bulmalı

can çekişiyor ömrü dünya'nın
'kan seyyâresi' kül olacak

'lâl dağı'yla 'âma dağı' arasında 'son' nef(e)s
muştusu kalmadı *çûn* 'zaman'ın

merhaba

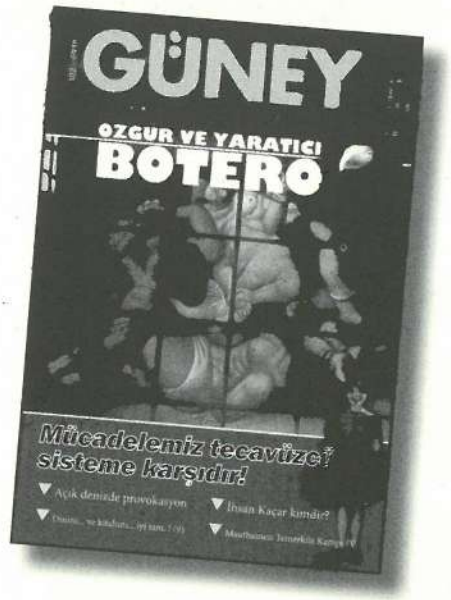

Merhaba sevgili dostlar.
Biraz gecikmeyle de olsa 53. sayımız ile sizlerleyiz. Sıcak yaz günleri iyice kendini hissettirmiş durumda. Bu sıcaklık gündemde aynı şekilde devam ediyor. Anayasa değişikliği hakkında referandum süreci devam ediyor, egemenler kendi aralarındaki dalaş için hepimizi tekrar sandığa götürmek istiyorlar. Kemalist statükonun devamı için HAYIR, işçi ve emekçilere saldırılarla, savaşı tırmandırmakla meşgul olan sahte demokratların iktidarı için EVET oyu vermemizi istiyorlar. Bu sandıktan işçi ve emekçiler lehine çıkacak bir şey yok! Halklara, emekçilere bugüne kadar kan kusturan egemenlerin bu dalaşında, onların arkalarında yer almamak, onlara yedeklenmemek için en iyisi bırakalım birbirlerini yesinler, kendi kavgalarını kendileri görsünler. Bizler üçüncü bir taraf olmak zorundayız. Üçüncü taraf işçi ve emekçilerin iktidarının tarafıdır.
Sevgili dostlar yeni sayımız ile birlikte yurtiçi satış fiyatımızı 5 TL'ye çıkarmış bulunuyoruz. Bildiğiniz gibi uzun bir zamandır, zorluklara ve sıkıntılara rağmen fiyat artışına gitmedik. Ancak artık bunu yapmak zorundayız. Tüm okurlarımızın anlayışla karşılayacağını umuyoruz. Yaz dönemini bol bol okuma ile geçirmeniz dileğiyle...

GÜNEY

GÜNEY Kültür-Sanat-Edebiyat Dergisi

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Aziz Özer
Yayın Koordinatörü: İlyas Emir
Yönetim Yeri ve Adresi: Fatih Mah. Bahçeyolu Cad. Ülbeği İş Merkezi No: 9 Kat: 4 Esenyurt / İstanbul
Tel/Faks: 0212 - 620 67 57

www.guneydergisi.com
e-mail: mail@guneydergisi.com

Yayın Türü: Yerel Süreli

Dizgi & Grafik: Güney Grafik

Baskı:
Zuhal Ofset
0324 - 237 49 00
www.zuhalofset.com
Çankaya Mah.
4723 Sok. No: 6/A / MERSİN
Tel/Fax.: 0324 - 237 49 00 pbx - 231 27 27

Banka Hesap Numaraları:

TL Hesabı İçin:
Garanti Bankası Adana/İnönü Caddesi Şubesi
Hesap No: 715-6629256
IBAN No: TR74 0006 2000 7150 0006 6292 56
AVRO Hesabı İçin:
Garanti Bankası Adana/İnönü Caddesi Şubesi
Hesap No: 715-9091896
IBAN No: TR63 0006 2000 7150 0009 0918 96

Abonelik ve İlan Koşulları:

Abonelik koşulları:
Yurtiçi: Yıllık (4 sayı): 25 TL
Yurtdışı: Yıllık (4 sayı): 20 Avro
(Posta Ücreti Dahil)

Aboneliğin başlatılması için; yıllık abone bedelinin banka hesap numaralarımıza yatırılması, daha sonra da web sitemizde bulunan Talep Formunun doldurulması gerekmektedir.

İlan koşulları:

Ön ve arka kapak içleri (renkli)
Tam sayfa: 2.000.- TL
1/2 sayfa: 1.000.- TL
İç sayfalar: (En fazla yarım sayfa)
1/2 sayfa: 500.- TL
1/4 sayfa: 250.- TL
(Yayınevi ve kitapçılara %30 indirim yapılır.)

Almanya Temsilciliği
Alleestr. 32 42853 Remscheid
Tel.: 02191 / 404 01
02191 / 694 64 80
Faks: 02191 / 694 64 49
Cep: 0177 / 522 40 28

Yurtdışı (Almanya)
Banka Hesap Numarası:
Sparkasse Remscheid
Konto Nr: 37325 - BLZ: 340 500 00

GÜNEY dergisinde yayınlanan tüm yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.
Yazılar mailimize Word dosyası ve ataç olacak gonderilmelidir.
Yayına kapanış süresi: Her sayı için, sayı çıkmadan üç hafta öncedir.

GÜNEY

İçindekiler

	3	merhaba	GÜNEY
güncel	5	Açık denizde provokasyon	Uri Avnery
söyleşi		"Ben ordaydım."	NEFEL Û ADARIK
güncel	12	Mücadelemiz tecavüzcü sisteme karşıdır!	Derya Gümüş
deneme	15	Merdiven	Osman Genç
söyleşi	18	İhsan Kaçar kimdir?	Suna Baran
dosya	21	**Mauthausen Temerküz Kampı III**	**GÜNEY**
güncel	30	Zindan (Kürt) Çocukları'nın Çocuk Hakları!	Ali Dağdeviren
inceleme	32	MİN DİT	Mesut KALKAN
deneme	34	XANE	Metin Yoksu
dosya	37	**Dinini... ve kitabını... iyi tanı..! (8)**	**GÜNEY**
söyleşi	54	Ozan Emekçi'nin Bitmeyen Sürgünü	Ali Usta
kapak	56	**Özgür ve Yaratıcı... BOTERO**	**Temel Demirer**
öykü	60	O bir Ermeniydi ve anaydı (Ölümden Kaçış)	Abdullah YILDIZ
öykü	61	Çimenler ve Merdivenler	Dilek Öz
inceleme	64	Berfin ile Ferzad	Erkan Kobanlı
deneme	67	Mavi Gözlü Devi Sevmek	Nazmiye Denizer
şiir	70	Onlara	Güney Yılmaz
şiir	71	Matem	Zeynep KURİŞ
şiir	71	Şaşa Kerxaney / Genelev Travması	Serkan Engin
denem	72	Karanfilin Yolculuğu	Murat Sümbül
inceleme	74	Sanatçı!	Serkan Fırtına
araştırma	75	Antakya Hamamları / Yanıyor Külhanları	Bedreddin Mahir
öykü	78	Dedemin Öyküsü	Hüseyin Saklamaz
tanıtım	82	Remzi: Hayat Renk Işık	Adil Okay
sinema	84	Sinema Notları	Anuş Pazarcıyan
karikatür	98	Karikatür	Meray Ülgen

Açık denizde provokasyon

Uri Avnery

Filistin açıklarında ablukayı yarma deneyimi ilk değil. - Uri Avnery yazıyor

Açık denizde, uluslararası sularda bir gemi bahriye tarafından durduruldu. Askerler gemiye hücum etti. Güvertede yüzlerce kişi direndi. Askerler şiddet uyguladı. Bazı yolcular öldürüldü, birçoğu yaralandı. Gemi limana çekildi. Yolcular zor kullanılarak gemiden indirildi. Dünya onları izledi, erkekler ve kadınlar, genç ve yaşlı, hepsi yorgun ve bir deri bir kemik, iki koltuktan dayanılıp askerler tarafından sürüklenip götürüldüler. Gemiye "Exodus 1947" adı verilmişti. Gemi, Yahudi soykırımından kurtulan canların Filistin kıyılarına erişmelerini engellemek amacıyla konulan İngiliz ablukasını yarmak ümidiyle Fransa'dan yola çıkmıştı. İzin verilmiş olsaydı, kaçak göçmenler kıyıya çıkacaktı ve daha önce de olduğu gibi İngilizler onları Kıbrıs'taki tutuklama kamplarına yollayacaklardı.

Ancak, sorumlu kişinin adı Ernst Bevin'di, Labor Partinin (İşçi Partisi) önderlerinden küstah, kaba ve iktidar düşkünü İngiliz bakanının teki. Ne yapması gerektiğini bir avuç Yahudi'den öğrenecek değildi. Bütün dünyanın gözü önünde onlara haddini bildirme kararı verdi. "Bu bir provakasyondur!" diye açıkladı, ve tabii ki haklıydı. Gerçekten de geminin esas amacı, bütün dünyanın gözlerini İngiliz ablukasına çevirebilmek için bir provakasyon yaratmaktı.

Devamında olup bitenler herkese malum: Olay uzadı, ardı ardına ahmaklıklar yapıldı, gemideki yolcular bütün dünyanın sempatisini kazandı. Fakat, İngilizler geri adım atmadı ve bedelini de ödediler. Yüksek bir bedel. Çok kişi, "Exodus" olayının İsrail devletinin kurulmasında dönüm noktası olduğuna inanıyor. İngilizler uluslararası mahkumiyetin ağırlığı altında ezildiler ve Filistin üzerindeki mandalarından vazgeçmek zorunda kaldılar. Elbette ki, daha bir dizi daha önemli nedenler de vardı bu

karar için, ama "Exodus", devenin belini kıran olay oldu.

Geçen hafta bu olayı hatırlamak durumuyla karşılaşan tek kişi ben değildim. Esasen, bu olayı hatırlamamak imkansızdı, özellikle de o zamanlar Filistin'de yaşayan ve bu olaya şahit olanlar açısından bu böyleydi.

Tabii ki, büyük farklılıklar var. O zamanki yolcular Yahudi soykırımından kurtulanlardı, şimdikiler bütün dünyadan barış eylemcileri. Fakat o zaman olduğu gibi, şimdi de bütün dünya, ağır silahlı askerlerin gemi yolcularına vahşice saldırışını izledi, onlar ise kendilerini artık ellerine ne geçerse, sopa ya da çıplak elleriyle savundular. O zaman olduğu gibi bugün de olay açık denizde gerçekleşti – o zaman kıyıdan 40 kilometre açıkta oldu, şimdi 65 kilometre açıkta.

Geri dönüp bakıldığında o olayda İngilizlerin davranışları tamamen aptallık olarak görünüyor. Ancak, Bevin aptal biri değildi, ve eylemi kumanda eden İngiliz subayları da ahmak değildi. Nitekim, yenice İkinci Dünya Savaşını zaferle sonlandırmışlardı. Eğer bu olayda baştan sona ahmakça davrandılarsa bu, burnu büyüklüğün, duygusuzluğun ve dünya kamu vicdanının onmazca küçümsenmesinin sonucuydu.

Savunma Bakanı Ehud Barak İsrailli Bevin'dir. Ne o, ne de diğer yüksek subaylarımız şüphesiz aptal değiller. Fakat, onlar haddi hesabı bilinmez dehşet verici sonuçları olan bir dizi ahmakça edimin sorumlusular.

Yardım filosunun hazırlıkları bir yılı aşkın sürdü. Yüzlerce e-mail mesajı gitti-geldi. Bizzat benim elime bir düzine geçti. Bu bir sır değildi. Herşey açıkta hazırlandı. Demek ki, bizim siyasi ve askeri kurumlarımızın gemilerin gelmesine hazırlanmak için yeterince zamanı vardı. Siyasiler görüştüler. Askerler antreman yaptılar. Diplomatlar bildirdiler. Haber ajanslarından insanlar kendi görevlerini yaptılar. Hiçbir şeyin faydası olmadı. İlk andan itibaren bütün kararlar yanlıştı. Ve daha da sonuna gelmiş değiliz.

Filoyla ablukayı kırma fikri dahicedir. Bu, İsrail hükümetini cendereye sokuyor, birbirinden kötü alternatifler arasında seçim. Her komutan düşmanlarını böyle bir duruma sokmayı ümit eder. Alternatifler şöyleydi:

a) Filoyu engellemeden Gaza'ya ulaşmasına izin vermek. Kabine sekreteri bunu önermişti. Bu ablukanın sona ermesi anlamına gelirdi, çünkü bunu daha büyük diğer filoların gelmesi izleyecekti.

b) Gemileri yerel sularda durdurmak, silah ve "terörist"lerin olmadığından emin olmak için yüklerini kontrol etmek ve bunun ertesinde yollarına devam etmelerine izin vermek. Bu dünyada bazı protestolara yolaçardı, ama abluka kalırdı.

c) Gemileri açık denizde tutuklamak, Ashdod'a götürmek ve eylemcilerle gemide açık çatışmayı göze almak.

Çeşitli kötü alternatiflerle karşı karşıya olan tüm hükümetlerin yaptığı gibi, Benjamin Netanjahu hükümeti en kötü alternatifi seçti. Medyanın da açıkladığı gibi, hazırlıkları izleyen herkes, bunun insanların ölümüne ve yaralanmasına yolaçacağını öngörebilirdi. Bir Türk gemisine hücum ediyorsunuz, elleri çiçekli küçük kız çocuklarınca karşılanacak değilsiniz. Türkler, kolayca teslim olmalarıyla da tanınmazlar.

Hükümetin ve askeriyenin propagandası basit bir hikaye anlatıyor: Kahraman askerlerimiz, kararlı ve duyarlı, seçkinlerin seçkinleri, "konuşmak" için gemiye çıktılar ve vahşi ve şiddet düşkünü bir kitlenin saldırısına uğradılar. Resmi sözcüler hep "linç" kelimesini tekrarladılar. Birinci gün bu nerdeyse bütün İsrail medyasınca kabul gördü. Tabii ki, biz Yahudiler mağdurduk. Her daim. Bu Yahudi askerleri açısından da böyledir. Yabancı bir gemiye hücum ettiğimiz doğruydu ama, biz yine de saldırgan ve kışkırtılmış antisemitlere karşı kendimizi korumaktan başka çaresi olmayan mağdurlardık.

Normal bir insana bu deli saçması gibi gelebilir. Seçkinler alayından ağır silahlı askerler gece yarısı açık denizde havadan bir gemiye saldırıyorlar – ve bunlar mağdur oluyor, öyle mi?

Doğru, ama bir başka açıdan: Onlar, burnu büyük ve yeteneksiz bir komutanın, sorumsuz politikacıların ve onları besleyen basının mağdurlarılar. Ve gerçekten de İsrail kamuoyunun da, çünkü çoğunluk bu hükümeti ve onlardan farkı olmayan muhalefeti seçmiş durumda. "Exodus" olayı tekrarlandı, ama roller yer değiştirilerek. Şimdi biz İngiliziz.

Almanya'da yayınlanan Junge Welt gazetesinin 7 Haziran 2010 tarihli 128. sayısından çevirdik.

Yazar, uzun yıllar İsrail parlamentosunun üyesiydi ve "Gush Shalom" Barış bloğunun kurucularındandır.

"BEN ORDAYDIM."

Görgü tanıklığı: İsveçli yazar Henning Mankell Gaza-Yardım Filosuna İsrail Saldırısını nasıl yaşıyor ve Berlin'deki basın toplantısında gazeteciler ona nasıl sorular soruyor.

Bu tavrı açıklamak zorunda değilim. Fakat raslantı bu ya, bugün Berlin'deyim ve fırsat varken bazı gazetecilerle görüşmek istedim. Çünkü gördüm ki çok şey yayınlandı, ama her şey tam doğru da değildi. Ama bende sizde olmayan bir şey var: Ben ordaydım.

Gece yarısı saldırı geldiğinde ordaki gemilerden birindeydim. Ben olayı gördüm, duydum, yaşadım. Herşeyi görmedim. Görmediğim için üzerine konuşamayacağım birçok şey var. Ancak, gördüğüm, duyduğum ve yaşadığım şeyler hakkında tanıklık yapabilirim.

Ve size bir şeyin sözünü verebilirim: Doğru olmayan hiçbir şey anlatmayacağım size. Ben 40 yıldır İsveç'te ve dünyada siyasi tartışmaya müdahilim. Hiçbir zaman kalbimi herhangi bir yalana mıhlamadım. Yalanın demokrasinin aracı olacağına inanmıyorum. Bu nedenle "bilmiyorum" demeyi, "hiçbir fikrim yok" demeyi, herhangi yarı-doğru bir yanıt vermeye yeğliyorum. Bunu yapmayacağım. (...)

Hepinizin bildiği gibi, konvoy düşüncesi Filistinlileri Gaza şeridi arkasında bir duvar gibi izole eden Gaza savaşında doğdu. Yaklaşık bir yıl önce, Filistinlilere karşı ablukayı, bunun haksız ve ve insanlık dışı olduğunu göstermek için bir dayanışma ve insani yardım eylemiyle kırma arzusu doğdu. Bu ancak deniz yolundan gerçekleşebilirdi. Bu nedenle kampanyaya "Gaza'ya bir gemi" adını verdik.

Ben "Sophia" adlı gemideydim. Bu bir yük gemisiydi, küçük bir gemi. Daha büyük olan yolcu gemisinde değildim, bu nedenle orda ne olduğuna tanıklık yapamam. Fakat, küçük "Sophie"den, orda, yaklaşık bir kilometre ötede olup biteni görebildik. Ben "Sophie"deydim, çünkü bu İsveç gemisiydi. İsveç parasıyla finanse edilmişti. Bunu gerçekleştirmek için birçok kişi küçük bağışlar vermişti. Çimento, inşaat malzemesi ve prefabrik evle yüklüydü.

Biz gemide yaklaşık 25 kişiydik. Tayfamız Yunanlıydı, ve benim dışımda, bir İsveçli doktor, Yeşiller'den bir İsveçli milletvekili ve başkaları yeralıyordu. Uluslararası sulardaydık ve ablukayı yarmak için yol alıyorduk. İsrail'in egemenliğinde olan sulara yaklaşmak için daha iki saatlik yol almamız gerektiğini varsayıyorduk.

Sabah saat 4'te "Mavi Marmara" gemisine saldırıldığı bilgisiyle uyandırıldım. Helikopterlerin ışıklarını görebiliyor ve ateş seslerini duyabiliyorduk. Fakat, tam ne olduğunu öğrenemiyorduk, çünkü aramızdaki iletişim felç edilmişti. Telefonlarımızı kullanamıyor ve başka türlü de anlaşamıyorduk. Bunu İsrail askeriyesi yapmıştı. Ancak iki gün sonra, Lufthansa uçağına bindiğimde on insanın ölmüş olduğunu öğrendim. Bunu daha önce bilmiyordum.

O zaman tespit ettik ki, İsrail askeriyesi konvoya uluslararası sularda saldırma kararı almıştı. Saat 4:35'te bizim yük gemimize saldırdılar. Biz, hiçbir şekilde direnmeme kararı almıştık. Komuta köprüsünde bekledik. Sonra komando askerleri gemiyi ele geçirdiler. Makinalı tüfekleri vardı ve hepsi maskeliydi. Kaç kişi olduklarını bilmiyorum, ama aralarında kadınlar da vardı. Köprüye çıktılar, çok agresiftiler ve "aşağı inin!" diye bağırıyorlardı.

Aramızda hızlı hareket edemeyen yaşlı insanlar da vardı. Bunlardan birinin koluna elektroşok aletiyle şok verildi ve acıyla yere yıkıldı. Bir başkası plastik mermiyle vuruldu ve o da yere yıkıldı. Sonra güverteye getirildik ve topluca oturtulduk. Askerler gemiyi aradılar.

Bir zaman sonra –ne kadar geçti söyleyememgeri geldiler ve İngilizce olarak "Silah bulduk!" dediler. "Ne silahı? Bu gemide silah yok." diye sorduk.

Bize bir traş bıçağı gösterdi. Benim traş bıçağımı. Sonra mutfaktan aldığı ve Mısırlı aşçımızın erzak kartonlarını açmak için kullandığı küçük bir karton bıçağını gösterdi. Sonra "Şimdi burda oturacaksınız ve biz gemiyi İsrail'e götürüyoruz." dendi.

Bütün bunlar uluslararası sularda oldu, yani askerler tam korsanlar gibi davrandılar. Bu tamamıyla bir deniz korsanlığı eylemiydi. Ve o an, gemiyi ele geçirdiklerinde, biz uluslararası hukuka göre pratikte kaçırıldık. Onbir saat aynı yerde oturmak zorunda bırakıldık. Yiyecekten yoksun biçimde, güneş altında ve sadece su ve kuru ekmekle. Sonra bir yere götürüldük, hala bilmiyorum limanın adını.

Kıyıya çıktığımızda hiçbir zaman unutmayacağım bir şey oldu. Ardarda gerçek anlamda iki tarafa dizilmiş askerler arasından sıra dayağından geçerek önceden belirlenmiş hapishaneye götürüldük. Her iki tarafta askerler vardı. Heryerde kameralar vardı, ama sadece askeriyenin kameraları, görebildiğim kadarıyla. Herşey yasadışı. Bunları gördüm. Bunları yaşadım.

Ayrıca, askerlerin hiçbir zaman kendilerini resmen tanıtmadıklarına tanıklık edebilirim. Bütün zaman bizi filme çektiler, halbuki Cenevre anlaşması sivillere böyle davranılamayacağını söylüyor. Ve hırsızlık yaptıklarına tanıklık yapabilirim. Benim fotoğraf makinamı, telefonumu, paramı, kredi kartımı, elbiselerimi, herşeyi çaldılar. Ve başkalarının bilgisayar ve telefonlarını da çaldılar.

Bir polis –yani öyle tahmin ediyorum, sivil elbiseliydi bana şöyle dedi: "Ya yurtdışı edileceksiniz, ya da hapise atacağız sizi." Sordum: "Neyle suçlanıyorum?" Dedi: "İllegal olarak İsrail'e girdiniz." Yanıt verdim: "Ne söylüyorsunuz? Ben kaçırıldım ve buraya gelmeye zorlandım." Bundan sonra benimle konuşmadı.

Yurtdışı etmek için öngörülen hapishaneye götürüldüm. Küçücük bir odada sekiz kişiydik. Biraz yiyecek ve biraz su verdiler. Orda bize dayak atmadılar. Ateşeliğimizle ilişkiye geçebilmeyi bekledik. Ben İsveçli milletvekiliyle beraberdim ve o sonunda ateşelikle ilişki kurabilmeyi becerdi. Bir gece hapishanede kaldık ve ertesi gün Lufthansa uçağına getirildik. Çorapsız uçağa bindim, çünkü çoraplarımı da çaldılar. Gerçekten de enteresan bir durum, bunu söyleyebilirim. Business Class'ta çok iyi bir hanım vardı, bana bir çift çorap verdi. Böylece en azından İsrail'i ayağımda çoraplarla terketmem mümkün oldu. (...)

Eğer niyetleri gerçekten de bizi durdurmak idiyse, o zaman bunu İsrail ve Filistin'in yerel sularının başladığı yerde yapsaydılar. Bunu, geminin dümen ve pervanesini kırarak çok kolaylıkla yapabilirlerdi. O zaman biz hiçbir şey yapamazdık ve bizi istedikleri yere götürebilirlerdi. Fakat, bize saldırmak üzere komando birlikleri göndermeyi tercih ettiler. Bu İsrail'in kararıydı.

On insanın öldüğü gemide ne olduğunu size açıklayamam. Ama, bu on ölünün İsrailli olmadığını söyleyebilirim. Bunlar, Gaza'daki Filistinlilere yardım götüren insanlardı.

Şimdi sorularınıza yanıt verebilirim.

Julia Niedhammer (RBB –Berlin yerel televizyonu) Şu an İsrail'e çok eleştiri geliyor. Bazen bu eleştiriler nefrete dönüşüyor. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Ben nefrete inanmıyorum. Nefretin dünyayı düzeltmek için iyi bir siyasi araç olduğuna inanmıyorum. Şu durumda İsraillilerin aldıkları aptalca ve tehlikeli kararlarla kendi kendilerini köşeye sıkıştırdıklarını düşünüyorum. Başka türlü karar vermeliydiler. Başka türlü karar verebilirlerdi.

Büyük gemiye sarkıtılan ve gemide dövülen komando askerlerinin televizyon görüntülerini gördük: Yani, kendimizi savunmak zorundaydık, diyebiliyor askerler. Soru şu: Yolcular iple tırmanarak helikoptere çıkmaya mı çalıştılar yoksa askerler miydi aşağıya inen? Uluslararası sularda. Soru kendi kendini yanıtlıyor: Kim kime saldırdı? Ve ben size bir şey söyleyeyim: Uluslararası sularda kendi botumda saldırıya uğrasaydım, ben de kendimi korumaya çalışırdım.

Çok nefret var diyorsunuz. Belki anlaşılabilir, ama üzücü bir şey. Ben bu nefrete inanmıyorum. Ama belki, varolan sorunları çözmek için, İsraillileri birincisi bu ablukayı bitirmeye ve ikincisi sonra da diyaloğu başlatmaya zorlayabilir.

Şunu da hemen söyleyeyim: Hamas'ın Gaza'daki hareketlerine çok eleştiriyle yaklaşıyorum. Hamas'ın eleştirisiz dostu değilim. Ama Hamas'la konuşmak zorundayız. Bu dayanılmaz durumu bitirmek için diyalog yürütmek zorundayız. Nefretin olmasına çok üzgünüm, ama İsraillilerin kendi evlerinin önünü temizlemeleri gerektiğini düşünüyorum. Nefretle başlayan biz değiliz.

David Nauer'in sorusu (İsviçre günlük gazete

"Tagesanzeiger"den): Yazar arkadaşınız Leon de Winter dedi ki, gemideki yolcular Kıbrıs'a indiklerinde "Yahudilere ölüm" gibi şarkılar söylediler. Bundan haberiniz var mı?

Elimi kalbime koyup derim ki: Hayır. Bütün seyahat boyunca bu ve buna benzer ifadeler duymadım. Katiyen. Ben sadece bindiğim gemi hakkında konuşabilirim. Ve ama uzaktan da duymadım. Böyle şarkılar söylenmiş olsaydı, bu son derece yanlış olurdu. Böyle olsaydı, çok kızardım. Çünkü bu bizim ortak insani misyonumuzun temelini bozardı.

Bir serbest gazetecinin sorusu: İsrail'in bu olaydaki tutumuna karşı siyasi tavrınızı nasıl ifade edersiniz? Kendi siyasi sosyalizasyonunuzu gözönünde tuttuğunuzda kendinizi antisiyonist olarak değerlendirir miydiniz?

Ben, İsrail'in kurulduğu yıl doğdum: 1948. Bütün yaşamım boyunca bu çatışmayla yaşadım. Ve onunla ölmek istemiyorum. Yaşarken bir çözüm görmeyi umut ediyorum. Çözüm nedir? Dürüst olalım: Bir şeyi söyleyebiliriz –bugünkü durum katlanılmaz bir durum, çözüm değil. O zaman tartışmalıyız, çözüm iki devletli mi olur yoksa güney afrika tipi bir çözüm aramamız mı gerekir. Ben bilmiyorum.

İsrail ve Filistinlilerin görevidir bu çözümü bulmak, bizim desteğimizle ve bir diyalog içinde, savaş içinde değil. Ben, demokratik diyalogla dünyadaki her soruna bir çözüm bulabileceğimize inanıyorum. Tabii ki, antisemit değilim, bazıları beni böyle sıfatlandırıp hakaret etseler de. Ancak ben İsrailin Filistinlilere karşı bugünkü politikasına karşıyım. Buna karşıyım, çünkü bu bir nevi Apartheid politikası. Ben Güney Afrika'da Apartheid'a karşıydım, ve bugün de Apartheid'a karşıyım.

Janit Hämäläinen (Spiegel TV /Almanya özel televizyon kanalı): Şiddet olayından çok uzakta olduğunuzu söylediniz. Ama şimdi "Marmara"nın güvertesindeki eylemcilerin İsrail askerlerine saldırısını görüntüleyen videoları görmüş olmalısınız. Bu malzemelere ne diyorsunuz? Bu eyleme katılmak safdillikti dermisiniz?

Saf olmadığımın garantisini veririm size. 25-30 yıl Afrika'da yaşarsanız, bu sizi saf yapmaz, orası belli. İkinci soruyla ilgili: İki gün önce gece geç saat geri döndüm ve o zamandan beri nerdeyse her gece ve gündüz meslektaşlarınızla konuştum. Fazla bir video malzemesi görmedim. Birkaç dakika gördüm.

Orda da helikopterlerden inen askerlere doğru tırmanan bir kişi görmüyorum. İple inen ve insanlara saldıran makinalı tüfeklerle askerler görüyorum. Uluslararası sularda bir gemide bana da saldırılsa ben de aynı şeyi yapardım. Ben nasıl bir silah kullandıklarını görmedim, ama ateşli silah görmedim.

Ve nihayetinde bugün biliyorum ki, ölen on kişi İsrailli değil. Berlin'e doğru hareket etmeden kısa bir zaman önce, o gemide olan İsveçlilerden biri bana kafasından vurulmuş ölüler gördüğünü anlattı, canını kurtarmak için mücadele eden askerler durumunda böyle bir şey olmaz. Çünkü o durumda bu kadar hedefi tutturamaz. Tanıkların ne diyeceğini beklemek zorundayız. Henüz daha bilmiyoruz.

Bettina Marx'ın (Deutsche Welle) sorusu: İsrail hakkında dava açmayı düşünüyor musunuz? Askerler, kıyıya getirdiklerinde sizin kim olduğunuzu biliyorlar mıydı? Nasıl reaksiyon gösterdiler?

En azından İsrail askeriyesini Den Haag Uluslararası Mahkemesine çıkarmanın mümkün olup olmadığını kendimize sormalıyız. Bence bu mümkündür, çünkü onlar bize saldırdılar, korsanlık yaptılar ve insanları kaçırdılar –uluslararası sulardan. Benim için bunu yapıp yapmamamız gerektiğini söylemek için şu an erken. Ama bu mümkün, ve mümkün ise o zaman belki yapmak gerekir.

Gece yolculuk yaptığımızda, İsraillilerin bizim kim olduğumuzu ve gemide kimlerin olduğunu iyi bildiklerine emindik. Mossad becerikli bir gizli haber örgütü olma ününe sahip. Beni kıyıya çıkardıklarında, İsrail dışişleri bakanlığından bir adam geldi ve yanımdan da bir daha ayrılmadı. Elbette ki, benim kim olduğumu biliyorlardı.

Alan Posener'in (Die Welt) sorusu: "Marmara" gemisini donatan Türk organizasyonu IHH'nın bütün dünyada İslam terörizmininin finansmanı olduğunu biliyor musunuz? Yola çıktığınızda bunu biliyor olmalıydınız, çünkü bu gemi filoya klavuzluk ediyordu. Nasıl bu gemide ne olup bittiğini bilmiyordum diyebilirsiniz ki, bu gemi Almanya'da terörist hareketlerin finansmanı olarak tanınıyor. Lenin'in yararlı aptallar sözünü tanıyor musunuz? Hamas'ın bir iki sayfa da Lenin'den okuduğunu düşünmüyor musunuz?

Çok agresif olduğunuzu farkediyorum. Nasıl isterseniz. Beni ırgalamaz.

Alan Posener: Agresif değilim, sadece bir soru soruyorum.

Sorular da agresif olabilir. Ama size yanıt vereceğim, biraz sabrederseniz. Proje oluşturulduğunda ilk temel taşlarından biri, tamamen insansever araçlarla çalışılacağı idi. Eğer suçlamalarınızın doğru olduğu ortaya çıkarsa, o zaman çok kızacağıma ve buna uygun da davranacağıma emin olabilirsiniz.

İkinci olarak, sizin sormadığınız bir soruya cevap vereceğim. Sadece benim kim olduğumu bilmenizden emin olabilmek için. Hamas'a ve Gaza şeridinde yaptıklarına gayet eleştirel yaklaşıyorum. Yola çıkmadan önce bana "Hamas'ın ülkeye götürdüklerinizden yararlanmaya çalışmayacağına inanmakla safdil davranmıyor musunuz?" türünden sorular soruldu. Benim yanıtım şu oldu: "Elbette ki, bunun olmayacağını garantileyemem." Ancak size bir şey söyleyebilirim: Eğer ev yanıyorsa, o zaman su getirmeniz gerekir. Suyun nerden geldiği tali sorundur. Tabii ki Hamas'ın bir şey yapmayacağını garantileyemezdim.

Yararlı aptal olduğumu düşünmüyorum, hayır. Şimdi bütün dünyada insanlar Israil'den Gaza ablukasını derhal sona erdirmesini talep ediyorsa: Wow, çok iyi. Bizim hedeflerimizden biri de işte buydu. Bakalım, daha neler başaracağız, diye düşünüyorum. Hayır, yararlı aptal olduğumu düşünmüyorum. Ve şu an her yerde varolan, oturdukları yerden alaycı biçimde dayanışmanın değerli olmadığını anlatan yararlı aptallardan biri olmadığıma seviniyorum. Bunlardan biri olmak istemem. Az buçuk zekiyim ve zekamı nasıl kullanacağımı biliyorum.

(...)

Soru: Ne olacağını bekliyordunuz? Şiddet olayı sizin için sürpriz miydi?

Ne saf, ne de yararlı aptal olmadığımı söylemiştim. Neyim öyleyse? Ben gerçekçi olduğumu düşünüyorum. İsraillilerin konvoyu durdurmak için Deniz Kuvvetlerini kullanacağını düşünüyordum. Bunu yapma hakkına sahip oldukları noktada yapacaklarını düşünüyordum. Ve insanlara karşı değil, ama gemilere karşı şiddet uygulayacak kadar zeki davranacaklarını düşünüyordum. Çok kolaylıkla dümene ya da pervaneye nişan alabilirlerdi, ve böylece gemileri yol almaktan alakoyabilirlerdi. Daha sonra da gemileri çekebilerdi, olur biterdi. Biraz akıllı olsalardı, böyle olurdu. En azından, eğer İsrailli deniz subayı olsaydım ben böyle yapardım. Ama barışçıl bir konvoya saldırmak, cinayet işleyecek kadar çileden çıkmak ve öyle alçalmak. En azından, gemide yaptıklarının bu olduğunu düşünüyorum. Daha ne olduğunu araştırıp öğreneceğiz. Bu biçimde ve böylesine büyük bir şiddeti neden uygulamış olduklarını anlamış değilim. Yapabilecekleri en aptalca şey buydu. Bence İsrail hükümetinde şimdi şiddetli biçimde, neden böyle karar verdikleri tartışılıyor. Önümüzdeki günlerde bunu öğreneceğiz. Neden böyle karar vermiş olduklarını anlamıyorum ve başka bir şey beklerdim: Şiddet evet, ama gemilere karşı, yoksa insanlara karşı değil. (...)

Norveçli bir gazetecinin sorusu: Gaza'daki insanlar için mücadelenizde bundan sonraki adımlarınız ne olacak? Diğer ülkelerdeki aydınları İsrail kültür ve akademik kurumlarını boykot etmeye çağırmaya ne diyorsunuz? Norveç'te şimdi bu tartışılıyor. Deneyimlerinizi bir kitapta işleyecek misiniz?

Şimdi ne olacak? Bilmiyoruz. Hiçkimse bilmiyor. Ama çok şey olacağını düşünüyorum. Olayların insanların gözlerini açtığını düşünüyorum. Boykot üzerine tartışmanın yeniden gündeme geleceğini düşünüyorum. Siz de benim kadar boykotun her zaman başarılı olmadığını benim kadar siz de biliyorsunuz. Boykotun iyi sonuçlar verdiği deneyimlerimiz var, ama iyi sonuç alamadığımız deneyimler de var. Ama üzerine konuşmalıyız. Gaza şeridindeki taşınılamaz durum için mutlaka bir çözüm bulmalıyız. Hepimiz buna katılmalıyız.

(...)

Herşeye rağmen bir çözüm üzerine çalışmalıyız. Durum işte böyle. Siyasi değişiklikler süreç meselesi. Bir eylem yapıp, eve gidip yatamazsınız. Devam etmek zorunda. Deneyimlerimi bir kitapta işleyecek miyim bilmiyorum. Şu an ölülerin yasını tutuyorum. İnsanların dövülmüş olmasına kızgınım.

Rüdiger Göbel'in (Junge Welt) sorusu: En azından bir tek gazeteci de olsa size, ablukayı yarma cesaretinizden dolayı teşekkür etmeli. Hala bir gemi, İrlandalı "Rachel Corrie" ablukayı yarma amacıyla yolda. Sizce, tehlikeler nedeniyle tayfa bundan vazgeçmeli midir? Enternasyonal Özgür-Gaza-Kampanyası bugün Eylül ya da Ekimde yeni gemiler yollayacağını açıkladı. Bu yolculuğa katılacak mısınız?

Haklısınız. Altı gemiye saldırıldı, ama yedi gemi yoldaydı. "Rachel Corrie"nde sorun çıktı, son olarak Malta'daydı sanırım. Şimdi yolda ve tabii ki, yoluna devam edeceğini düşünüyorum. İsraillilerin bu gemideki insanlara saldırmayacağına eminim. Ne olacak, ben de bilmiyorum. Belki de şimdi daha önce beklemiş olduğum şeyi yaparlar, dümen ve pervaneye yönelirler.

Soru bir başka bağlamda da enteresan. Bu defasında biz altı gemiyle yola çıkmıştık. İsrail'in tepkisini gördük. Bir yıl sonra 100 gemiyle gelsek, ne olur? O zaman İsrail ne yapmalı? Bomba mı atmalı? Ablukayı kaldırmak daha iyi bir fikir olamaz mı? Göreceğiz.

Tabii ki, yeniden gemiye binmeye hazırım. Kendim için korkum yok. Eğer yer istiyorsanız, sizin için de bir yer ayarlayabilirim.

İsrailli bir yazarın sorusu: İsrail halkına bir şey söylemek istiyor musunuz?

Son günlerde birçok telefon aldım. Biri beni özellikle çok sevindirdi. İsrail günlük gazete Haaretz'dendi. Bir röportaj istiyorlardı. İsraillilerin dahi benden bir değerlendirme istiyor olmaları ne kadar sevindiriciydi benim için, tahmin edebilir misiniz? Yarın sabah redaktörleriyle görüşmeyi umut ediyorum.

Bu sembolik bir yanıt. Tabii ki, İsraillilerle konuşacağım ve onların buna ne diyeceğini dinlemek istiyorum. Bir kere daha diyaloğa inandığımı söylemek istiyorum. Demokrasinin işlemesi için diyalog ana unsurdur. Ve çatışmayı çözmek için o en iyi araçtır. Gelin, silahlar yerine bununla çalışalım. O zaman yol alırız. Size ve arkadaşlarınıza bunu söyleyebilirim. Ayrıca, geldiğiniz için hepinize teşekkür ederim.

Biraz yorgun geliyorsa sesim, gerçekten de yorgun olmamdan kaynaklanıyor. Geçen günlerin gerçekten de yorucu ve çetin günler olmadığı izlenimini vermeyeceğim size. Çok şiddet gördüm. Çok saldırganlık gördüm. Ve çok cesaret gördüm. Ve söylemeliyim ki, bu basın toplantısını düzenlememin bir nedeni de, bu olaylardan sonra, öncesine göre çok daha fazla dayanışma göstermenin ve dünyayı değiştirmenin olası olduğuna inanmamdandır. Çok teşekkürler.

Junge Welt'in 5/6 Haziran 2010 tarihli 127. sayısından tercüme ettik. /Güney

NEFEL Û ADARIK

A. Karabax
(Sewta Berbangê)

Nefel im...
çilo bêjim çend salî me, ji ber ku bêkaxiz im.
Em bi hevalan ve
tîlan dilîzin li rastikan
Loma hevdû
baş dinasînin di komkomîbûnan de.
Ne bi xefik û dafik,
li vira tevde gul û gulben bêkaxiz mezin dibin.

Ne baran in, kîmyayî dibin dîsgotin li me:
Guernîca... Sibernîca... Qendîl... Gaza... ne!

Ez nefel im li paşnavên kulîlkan,
Seltenata min hebûya
min ê çekên kuştinê têkde ji holê rakirina.
Heger gule û bombe neyên barandin jiyan xweş in
Bêjin ku mîsal dibe ji deman;
li ber êvareke biharê di nava gezîze û xilinzeran de.

Adarik im...
çilo bêjim çend salî me, ji ber ku bêkaxiz im.
Em bi nefelan ve hemsînor in... nas û dost in,
bi hevalan ve xaran dilîzin li dûzikan.
Ter û teze şewitîn li me dibin qurf û tinaz
Halbûkî kar û kespên me, seranser xeml û xêz in.
Ne bi koz û kemîn,
li vira tevde adarik bêkaxiz mezin dibin.

Ne baran in, kîmyayî dibin dîsgotin li me:
Hîroşîma... Nagazakî... Çernobîl... Helepce... ne!

Ez adarik im li pêşnavên kulîlkan,
Seltenata min hebûya
min ê şer û şewat têkde ji holê rakirina.
Heger kîn û nefret, heyf û tol nebin jiyan xweş in
Bêjin bi navê kulîlkan, bi qerarên çavan;
şax û xilfan dikewijînin li benda tilûr û firendeyan.

Nefel û Adarik...
em du kulîlk bûn di bin baranên mîsketan de.
Dibêjin li ku derê, ne mîsal in ji bo wan deran:
Li ku canek diçilmise... em pê re vedimirin
Li ku rengek xweşbêhn dide... em pê re vedibin.

Mücadelemiz tecavüzcü sisteme karşıdır!

Derya Gümüş

Ne zaman bir çocuğa tecavüz haberi okusam, aklıma hep Hellnwein'in bir tablosu (Das Sonntagskind / Pazar günü çocuğu, 1972) gelir...

Helnwein katalogunda resmin altina metin yazari sunlari not düsmüs: *„Görme-engelli kolluğuyla küçük kız, ithal mallar satan bir dükkan kapısında durmuş, gülüyor. Kendisini izleyenlere dil çıkarıyor. Bacak arasından kanlar akıyor. Ne olmuş? Küçük kız ve dondurma yalayan ördek biraz önce orda mutlu değil miydiler? Orada, Avusturyalı çocuklar tarafından onyıllar boyunca neredeyse tapılan Bensdorp-Çikolatasının satıldığı yerde?*

Bozulan mutluluk tablosu ve çocukların korumasızlığı! Gottfried Helnwein bu tablosunda en çok önemsediği bir konuyu gündeme getiriyor: Çocuk hakları ve her türden çocuk istismarına karşı mücadele." (Helnwein, Benedikt Taschen, Köln, 1992)

Evet resim tüyler ürpertici. Ama yaşananlar yansıyandan daha da acı, daha da korkunç, daha da ürpertici... İşte Siirt'te ortaya çıkan çocuklara yönelik tecavüz örneği...

Buzdağının ucu...

Nisan ayında Siirt'te bir tecavüz olayı patlak verdi... İlköğretim öğrencisi 14 yaşındaki bir kız, geçen yıl okulu bırakan 16 yaşındaki ablası ile birlikte kendilerine iki yıldır tecavüz edildiğini rehberlik öğretmenine anlattılar. Kızların anlattığına göre, okulun müdür yardımcısının da aralarında olduğu onlarca erkek kızlara tacizde bulunuyor, cinsel ilişkiye zorluyordu. Rehber öğretmen, hemen diğer müdür yardımcısıyla konuştu ve olay polise yansıdı. Çocuklara tecavüz eden yaşları 14-70 arasında değişen 100 erkeğin arasında okulun müdür yardımcısı yanında, kızların sınıf arkadaşları, Siirt'in tanınmış ailelerine mensup esnaf, hacı dedeler, bir asker, bir polis vardı. 100 erkek sorgulandı, 16'sı tutuklandı, 25'i gözaltında... Müdür yardımcısı soruşturma başladıktan sonra kayıplara karıştı.

Olay yargıya yansımıştı ama haberle ilgili detaylar açık değildi; savcılık ve emniyet, "gizli soruşturma" gerekçesiyle bilgi vermiyordu, şehirdekiler 'Siirt'in adının kötüye çıkmaması adına' sessizliğe bürünmüşlerdi vs... Hatta gazetelerin yazdığına göre „Siirtli erkekler müthiş bir dayanışma, birlik ve beraberlik halinde"lerdi.

Gazetelerin yazdığına göre çocukların ailesi fakirdi. Baba hamallık yapıyordu. Cocuklar yedi kardeşti... Ağabey Yunus, on yıl önce kaybolduğunda 12 yaşındaydı. Büyük kız 5. sınıftayken tecavüze uğramıştı. Korkudan birşey söyleyememişti. Bu durum esnaf arasında kulaktan kulağa yayılmış ve tacizci ve tecavüzcü sayısı artmıştı. 3 - 5 TL arasında değ-

şen para, çikolata, şeker ya da çubuk kraker verilerek çocuğa tecavüz edilmişti. Tecavüzcüler büyük kıza yaptıklarını küçük kıza da yapmaya başlamışlardı. Okulun müdür yardımcısı da geri durmamış, o da kardeşlere tacizde bulunmuştu. Müdür yardımcısının sıkıştırmasından ve tehditlerinden bunalan çocuk çareyi rehberlik öğretmeniyle konuşmakta bulmuş ve Siirt'te bilinip de görmezden gelinen gerçekler açığa çıkmıştı.

Olayın ortaya çıkması erkek egemen toplumun karakterini de bir kez daha ortaya koydu: Sistem direniyordu, egemen anlayış direniyordu, bunun için ellerinde varolan araçları alabildiğine kullanıyordu vs. Bir yanda olay göstermelik olarak kınanırken, diğer yandan „Siirtlilerin ya da herhangi bir bölgenin, kişinin adı çıkmaması için" olay örtbas edilmeye çalışılıyordu. Konuşmaya geldiğinde ahlakçı kesilenler tecavüz olayı patlak verdiğinde suspus kesiliyordu... Egemenlerin hakimiyetinde olan, erkekler olduğu için tecavüz olayı da öyle kolay kolay açığa çıkmıyordu. Çıkınca da hemen üzeri kapatılmaya çalışılıyordu... Olayların tüm çıplaklığıyla ortaya çıkmasını ve mücadele edilmesini tabular engelliyordu...

Böyle ol hikaye...

Çocukların cinsel istismarı, bütün sömürücü toplumlar boyunca süregelen bir durum. Varlığı bilinen ve ama bilinmezlikten gelinen, görülen ama görülmezlikten gelinen bir toplumsal kötülük. İkiyüzlü ahlakçılıkla tabulaştırılmış bir kötülük. Öyle bir tabu ki, istismara maruz kalan çocukları bütünüyle dilsiz ve korumasız bırakmaktan öte bir işe yaramıyor.

Siirt olayı örneğinde olduğu gibi çok uç noktadaki bazı vahim olaylar skandallarla medyaya yansıyor, hepsi o kadar. Sorunun köklü çözümü için gerekli müdahaleler yok ortada. Bunun için çocuk hakları için mücadele! Çocukların her türden istismarına karşı mücadele gerek.

Tecavüz her alanda!

Çocuklara ya da kadınlara yönelik taciz ve tecavüzle elbette mücadele etmek gerek... Bunun için yapılan kampanyalara katılmak (ki Siirt olayı patlak vermeden kısa bir süre önce kimi kurumlar „tecavüz kültürü"ne karşı kampanya başlattılar, olaydan sonra çeşitli eylemlerle kampanyayı yükseltmeye çalıştılar), destek vermek; olayların üzerine gitmek, tabuları kırmak, erkek egemenliğine karşı her türlü araçla mücadele etmek... bunların hepsi önemli, değerli... Ancak bu mücadele yürütülürken bir şeyin bilincinde olmak gerekli:

Taciz-tecavüz olayları, bunların çeşitli yol ve yöntemlerle, baskıyla, ahlakçılıkla, dinle, vb. vb. gizlenmesi; sistemden bağımsız değil, tam tersine „tecavüz kültürü" bu sömürücü, baskıcı sistemin bir parçası, onun bir alanı...

Tecavüz sadece kadınlara, cocuklara, kimi halde erkeklere cinsel saldırı değil... Elbette tecavüzün bir karşılığı olarak bu da var. Ama tecavüz aynı zamanda; „1. Saldırı. 2. Başkasının hakkına el uzatma. 3. esk. Aşma, ötesine geçme." (TDK Büyük Sözlük) anlamlarına da geliyor.

Bu durumda tecavüz örneğin güçlü olanın güçsüze saldırısı, onu boyunduruk altına almak istemesidir de... Örneğin dünya ölçeğinde konuşacak olursak İsrail devleti tecavüzcü bir devlettir! Örneğin ABD, Rusya, Almanya, İngiltere vd. tecavüzcüdürler... Kendi çıkarları için güçsüz olana saldırı içindedirler...

Ulusal baskının olduğu yerde egemen ulusun ezilen ulus ve milliyetlere, azınlıklara, onların en temel haklarına tecavüzü var ... En son Kırgızistan'da Özbek azınlığa yönelik saldırıya bakalım... Haydi o kadar uzağa gitmeyelim, isimleri değiştirelim, Türkiye diyelim, Kürdistan diyemiyoruz, Kürtler diyelim... (Öyle ya kelimeler bile tecavüz altında!) Türkiye devleti egemenliği altında bulunan halkların ve milliyetlerin en temel, en demokratik haklarını ortadan kaldırarak, onları zorla boyunduruk altında tutmaktadır. Tecavüzcüdür!

Kazanılmış hakların kısıtlanması, işçilerin, emekçilerin daha da fazla sömürülmesi tecavüzün bir çeşidi olarak karşımıza çıkmaktadır. Örneğin fabrikada patron tecavüzcüdür! İşçilerin hakkına el uzatmakta, gaspetmektedir. Patronların devleti de çıkardığı yasalarla, elindeki zor gücüyle tecavüz eyleminde patronların yanındadır.

Biraz daha konu üzerine yazsak, bu kez bizim yazma özgürlüğümüz tecavüze uğrayacak! (Yoksa biz de Siirtliler gibi „adımız çıkmasın diye" ses çıkarmasak mı?!!!) Bu da başka bir tecavüz ve hiç de yabancısı degiliz...

Yıllarca bu ülkede insanların düşünme haklarına, yazma haklarına saldırılmadı mı? İnsanlar düşüncelerinden, düşüncelerini ifade etmekten yargılanıp hapishanelerde çürütülmediler mi? Bu ülkenin gazetecileri, demokratik açılımın çokça dillendirildiği,

göstermelik toplantıların, ‚kahvaltıların' yapıldığı bugün bile, koğuşturmaya uğramıyorlar mı?! Muhalif gazetelere, dergilere yasaklar, cezalar verilmiyor mu?! Bu ülkede düşünceleri açıkça ifade sisteme, devlete muhalif olanların en fazla tecavüze uğradıkları alan...

Bu devletin, sistemin aydın düşünceye uyguladığı tecavüzün "başkasının hakkına el uzatma" şeklidir!

***

Toplumları binlerce yıl boyunca sömürü, baskı ve zor altında tutan, sömürü ve zulüm üzerine kurulu bugünkü sistemin sahipleri, yarattıkları bu kültürü tüm toplumda hakim hale getirmişlerdir. Öyle ki bu kültürle yaşayan, bu kültürle beslenen toplumun önemli bir kesimi tecavüz kültürüne uygun hareket etmiştir, etmektedir. „Gücü güce yetene" toplumudur bugün içinde yaşadığımız toplum; „büyük balığın küçük balığı yuttuğu", „güçlünün haklı" olduğu toplumdur! Bu toplum bilinçlerin tecavüze uğradığı, bilinçlerin esir alındığı toplumdur. Böylesi bir içselleşmenin yaşandığı, toplumun önemli bir kesiminin tecavüz kültüründen beslendiği bu baskıcı-sömürücü toplumda tecavüz kültürü ortadan kaldırılmak isteniyorsa, tecavüzün tüm biçimleri, tüm görüngüleri ortadan kaldırılmak isteniyorsa... tecavüzcü sistem, bu sistemin sahipleri, koruyucuları ortadan kaldırılmalıdır.

Mücadele tecavüzcü sömürü sistemine, onun sahiplerine karşı olmak zorundadır.

Görev budur!

20 Haziran 2010 ✓

(Helnwein'ın resmi için bkz. Arkakapak)

Bir çocuk öldü

CAN ERDEM

bir çocuk öldü olric
-biliyorum efendim
peki bir çocuk neden ölür olric?
-büyüdüğünde efendimiz

gözlerini kapat olric
sakın açma
bak ben öyle yaptım
gördüklerin canını acıtacak

kimsemiz yok olric
ilk defa bunu duyuyorum
ama ne zaman başladı bu sessizlik?

gidişini izledim olric
sonsuz bir boşluğa karışmasını
bir boşluğa dalıp giden
bir köpek gibi
izledim gidişini

bak yine bir ölüm geldi buldu bizi olric
ama neden bizi?
-bilmiyorum efendim
-engel olunmalı mı olric
-hayır efendimiz

ama çocuklar en derin uykularında şimdi değil mi olric
nasıl da habersiz
nasıl da mutlu
-mutluluk nedir ki olric?
-görmemek efendim
-o zaman görelim mi olric?
-hayır efendimiz

Merdiven

Osman Genç

Üfff dedi ve merdivende tıkandı. Kendinden geçerek şöyle bir düşündü; daha iki ay önce 4. katta nefesi tıkanıp yoruluyorum demişti. Oysa şimdi 1. katı bitiremeden bedeni onu terk ediyordu. Diyabetten dolayı böbrekleri iflasın eşiğine gelmiş, %39 çalışıyordu. Yok dedi kendi kendine. Günün yorgunluğudur deyip hızlanmak istedi fakat vücudu buna cevap vermiyor gibiydi. Üstüne üstük adam sendeliyordu.

Hayıflandı, daha da kızarak vücuduna komutlar vermeye çalıştı. Zorlanarak birkaç merdiven daha çıkabildi. Kalbi hızla atıyordu. Bıraksalar göğüs kafesinden çıkacaktı. Nedense merdiven ışıkları da çabuk sönüyordu. Her şey alt katta oturmaya ayarlanmış gibiydi. Bina tasarruf yapacak diye her seferinde karanlıkta kalıyordu. Ulan dedi, burada da mı tasarruf yaa. İnerken sönen ışıklar yüzünden kapıda bırakılan ayakkabı, terlik veya çöp bidonuna çarpıp bir yerini kıracaktı ya da çıkarken kapıya, duvarlara çarpacaktı. Bir de dedi, şu kent içinde köylülük yapıp kapıda ayakkabı bırakmıyorlar mı... Bir defasında kapıyı çalıp, komşu teyze şu ayakkabılar dediğinde, yaşlı kadın "ben anlamam oğlum, çocuklar gelince onlara söylerim" deyip, yarım yamalak açtığı kapıyı yüzüne bir şamar patlatır gibi kapattı. Yuh dedi, anasını, ecdadını... sonra toparlandı kendi kendine kızdı. Eğitimci olmak iletişim kurmak dedi, hatayı kendinde aradı.

Merdivenler gözünde büyüyordu. Karadenizli bir müteahit yapmıştı. Hemşerisi deyip bir de indirim yapmıştı ama binaya asansör koymamıştı. İki merdiven daha çıkıp soluk soluğa kaldı ve evi aldığında sağlıklı olduğunu, ileriyi hiç düşünmediğini anımsadı. Evi alırken ne de mutlu olmuştu. Eve taşındığı ilk gece eşiyle, şimdi biz bu akşam kira vermeyeceğiz öyle mi, bizim artık bir ev sahibimiz yok, aybaşı derdi yok deyip nasıl mutlu olup gülüşmüşlerdi. Durdu, derin bir nefes aldı. Daha 1. katı bitirememiş olduğunu fark etti. Oysa binanın girişinde bir çırpıda en üst kata çıkabileceğini düşünmüş, ona göre konsantre olmuştu. Binanın ilk girişindeki merdivenler bile sekiz basamaklı olup, kaldırıma kadar uzun paltolu bir kadını anımsatıyordu. Bazen arabalar merdiven ağzına kadar park ettiğinden, aşağı ve yukarı çıkışlar nerdeyse iptal oluyordu ve her seferinde, ya bir hasta ya da bir yangın çıksa ne olacak buraya konan araçların sahipleri, bu kadar geri kafalı mı diyordu. Bazen de onların seviyesine inip, bağırıp çağırıyor veya gece geç vakit geldiğinde merdiven önündeki arabaların lastik siboplarını çıkarıp bir iğne ya da kalem yardımıyla havalarını indiriyordu. Oysa kendi aracına yer bulamayınca merdiven önü boş olmasına rağmen arka sokaklara arabasını park ediyordu.

Binanın ilk girişinde iki daireden birinde, emekçi bir dul kadın yaşıyordu. Çocuklarına bakmak için gecesini gündüzüne katıyordu. Bir kadından çok, kaba sözlü bir adam gibiydi. Yaşam onu savunma mekanizması yüzünden, kimlik değiştirmek zorunda bırakmıştı. Binanın ilk sakinlerindendi. Onun ardından 3. Katta mütaahitin bir akrabası ve sonrasında kendisi daire alıp yerleşmişti. Kendi kendine bırak dedi bunları düşünmeyi, ha gayret deyip ayağını kaldırıp yeni bir basamağa adım attı. Ayağı gittikçe ağır basıyordu. Belindeyse çekilemeyecek sancılar oluşuyordu. İkinci katın ilk kapısı görünüyordu. Yelpaze merdivenlerin dönemecine kadar gelmişti. İkinci katın ilk kapısında oturan doğulu bir adam, çok sonra iyi arkadaş olduğunda bir itirafta bulunmuştu. Top sakal ve küpeli gördüğü için tipime gıcık olmuş ve bu bizden biri değil demişti ama buna rağmen merdivenlerde tek selamlaştığı insanın ben olduğumu aktarmış sonrasında da tipi bizden değil ama kendi bizden diğer komşuların da tipi kendilerinden ama içlerinin kendisinden olmadığını söylemişti. Sonra kendisi de top sakal bırakıp , o da, ben de senden oldum; deyip kadeh tokuşturup kahkaha atmışlardı fakat ayağının ağırlığı ve belinin sancısı kendini hatırlatınca mazideki anımsamalarına ara vermek zorunda kaldı.

2. kata ulaşmayı başardı. Elinde bayrak olsa Everest tepesine kendisini çıkmış kabul edip bayrağı dikecekti .Bu kadar vücut değişimine uğrar mıydı şaşılacak şeydi ama şaşılmaktan konu tamamen gerçeğe dönmüştü. İkinci katın hemen başındaki dairede oturanların artık kim oldukları konusunda henüz bir bilgi edinmemişti nedeni binada en çok kiracının değiştiği dairelerden biriydi. Toprak sahibinden dolayı mı yoksa kiracılardan mı bilinmez

ama inanılmaz biçimde çabuk yerleşilip çabucak boşaltılıyordı . Hemen karşı daireye gözü takıldı bir zamanlar komşu oldukları Trakyalı bir çiftin ve iki kızlarının oturduğu daireydi burası kocası her daim içip karısını dövüyordu. Çocukların yalvaran sesleri binayı çınlatıp vicdan azabı çektiriyordu. Bina sakinlerinden belki de binanın en mutsuz çiftleriydi. Bir gün bu olup bitenlere duyarsız kalamayacağını anlayınca polise ihbarda bulundu. Daha önce kişisel girişimler fayda etmemişti. Polis gelip adamı evden alırken, balkona çıkıp bunu kendisinin yaptığını belli etmişti. Dostlukları bitmiş ama hiç değilse kadın artık dayak yemiyor, çocuklar artık avaz avaz bağırmıyordu. Vicdanı bu konuda rahattı. İşin sonunda dostluk bitse de tüm yorgunluk ve sancılarına rağmen bu dairenin önünde daha fazla duramayacağını anladı.

Ha gayret deyip gözünde büyütse de merdivenleri adeta tırmanıyordu 3. kata bir solukta gelmişti merdiven başındaki eğreti demir kapıyı hatırladı. Nuh Nebi'den kalmıştı ve hırsızlar girmesin diye çarpmış ama o ona her zaman çarpmamak için çaba sarf ediyordu nasıl olduysa iki yakalarını bir araya getirip çelik kapı takmışlardı. Nedenini sonra algılamıştı, meğer daire görücüye çıkmıştı, satıp başka bir yere taşındılar hemen bir üst katındakiler evlenecek çocuklarına düğün hediyesi almışlardı. O dairenin karşısında da olduğu gibi burada da kimler yaşıyordu bilmiyordu ama binanın girişindeki merdivenlere bunlar da arabalarını biçimsiz bir şekilde park ediyordu.

Bundan önceki kiracıyla karakolluk olduğunu anımsadı. Bir gece yarısı kapısı çalınmış uykulu mahmur gözlerle konuyu zar zor anlamıştı, arabanın teybi şase yaptığından kapanmasına rağmen araba, kendi kendine açılıyordu. Merdivenlerden inerken komşusu ileri geri konuşup bir de kafasının arkasına yumruk atmıştı, daha sonra karakolda konu tatlıya bağlansa da onu hiç affetmemişti. Uyuşturucu kullanan bir adamdı, binayı kısa sürede terk edip gidenler kervanına katılmıştı.

Yeniden merdivene adım atacağı anda kat otomatiği söndü geri dönüp yakmak isterken karanlığa bakmak kavramı aklına takıldı sonra karanlığa nasıl bakardı insanlar ve nedense anında içini bir korku kaplar ve telaşlanır insan, tüm tehlike kapısında delirecekmiş gibi olur. Ama o yine de şiirlerinde karanlığı çok işler hatta karanlık kadar güzel ifadesini kullanır ya da karanlık cesur ve berrak derdi.

Otomatiğin düğmesine bastığında da ışık gelince yüzünde bir tebessüm oluştu. Aydınlık dedi bu kez. Nedense Edison'a teşekkür edip merdivenlere koyuldu. Bir üst kat için yeni bir nefes alıp diyaframını iyice doldurup vira deyip adımlarını hızlandırdı. Nasıl olduysa bir çırpıda bir üst kata çıkmayı başarmıştı. O da şaşırdı kendisine ve sevindi, iyileşiyorum diye düşündü, sonra nefesinin kesilmekte olduğunu fark etti, hemen merdiven başındaki kapıda soluklanmaya başladı. Bir defasında elektrikler kesilmiş genel bir arıza nedeniyle, o da yanlışlıkla kapısı açık olan evden içeri girmişti, bina sakinleri tarafından merdivenlere konan birkaç mum ona kılavuzluk yapsa da komşu teyzenin "yavrum sizin ev bir üst katta" demesi onu çok utandırmış, mütaasip bir komşusu olan kadın namazında niyazında ve zararsız bir kadındı. Kendisini sarhoş sanabilir diye hemen özür dileyip dışarı çıkmış ama hafifçe yüzünü aydınlatan mumlardan yüzünün oldukça kızardığını fark edebilmişti.

Komşu teyzenin karşısında müteahitin akrabaları oturuyordu. Hemşeriydiler. Deprem sırasında oldukça yakın dost olmuşlardı. Çadırda birlikte yiyip içip sohbet ediyorlardı. Adam yakınlıkları ilerleyince kendisinin gay olduğunu ve ondan hoşlandığını dile getirmişti. İki çocuklu olmakla beraber, zorla ailesi tarafından evlendirildiğini söylüyordu. Bu ilişkiye karşılık veremeyeceğini söylediğinde biraz üzülmüştü. Nedeni iki çocuklu ve tam ameliyatla cinsiyet değiştireceği vakit evlendirilip çoluk çocuğa karıştırılması, insanların cinsel özgürlüklerinin bile zorla elinden alındığını gösteriyordu. Çok sonraları basit ailevi ya da binanın ortak sorunları yüzünden eşlerin tartışmaları nedeniyle dostluklarını geri çekip arada bir eşlerinden gizli sohbet ediyorlardı.

Gay olan komşusu iyi de fal bakıyordu. Bundan kendine eğlence çıkarıyorlardı. Sonra yeniden gözü merdivenlere gitti. Varacağı katta az kalmış kendisiyse çoktan tükenmişti. Kendini kandırmaya yeltendiyse de soluk soluğa kaldığının farkındaydı. İnsan dedi; kendi kendine yaşadıkça kendisi yaşadıklarına nasıl da tanık oluyordu. Hele bedeni yüzündeki buruşuklukları, avurtlarındaki çökükleri yetmezmiş gibi birden gözü merdivendeki gölgesine bakınınca, gölgesinin de kendisi gibi yaşlandığını fark etti. Eskiden gölgesi daha dik duruyordu ve atletik yapıya sahipti. Şimdi nerdeyse kendisinden çok gölgesinin göbeği çıkmış gibiydi. Avundurmaya ça-

lıştı kendini bir an, gölgedeki adamdan daha iyiyim dedi; ama gölgesine bakınca gölgesi durumundan hiç te şikayetçi gibi durmuyordu. Gölgesini tekmelemek istediyse de gölgesi kaçıyordu. Bundan belki de gölgenin daha sağlıklı oluşu kendini korumayı bilmesiydi. Günün her saatinde yanında değildi. Sorumlulukları kendisiyle paylaşmıyor. Sigaradan da etkilenmiyor. Ciğerleri kendisininkinden daha iyi bir konumdaydı. Gölgesi ne bel ağrısı, ne diş ağrısı ne de başka bir sancı çekiyordu. Tekmeleyemediği gölgesine küfredip sorumsuz dedi. Basitsin. Ben yok olduğumda, sen hiç olmayacaksın. Eşyanın tabiatına aykırı ol sıkıyorsa dedi ve kendisi gölgesiyle birlikte merdivenleri çıkmaya başladı. Bazen duruyor gölgesine, hadi ben durdum, sen yürü diye komut veriyordu. Bak, dedi için boş karan yok, sersem tavuk seni deyip bir yerde gölgesine nanik yaptı. Aynı karşılığı gölgesi de yapınca yeniden küfretti. Ateş olsan cürmük kadar yer yakarsın dedi. Fakat merdiven sahanlığına kadar yarışalım dedi. Gölgesi evet der gibi koşturmaya başladılar. Fakat sahanlığa vardıklarında, gölgesi ters ışık nedeniyle kendisinden önce komşusunun kapı eşiğine varmıştı bile. Gölgenin kendinden önce vardığı yer mütasıp teyzelerin evinin kapısıydı. Az kalsın gölgesi kendisi gibi eşikten sızıp içeri girecekti. Ne de gülerdi buna teyzeleri çıkıp gölgesine "gölge evlat, sen üst katta yaşıyorsun" deseydi. Gölgesi de olsa buna izin vermezdi. Çekti gölgesini oradan, karşı komşusuna uğratmadan. Yarışa devam dedi ve soluklayarak da olsa, bir üst kata bu defa kendi vardı. Gölgesi biraz arkasında kaldı. Diğer kısmı yelpaze merdivenlerinin orda nerdeyse yok oluyordu. Pislik dedi. Bak benim gibi oldun. Yarı beden kendi evinin kapı eşiğine varmıştı. Karşı komşusu dul bir kadındı. Ondan önce öğrenciler, ondan önce bir mermerci ve ondan da önce sevdiği bir kadın oturmuştu orda. Hepsini hatırladı bir çırpıda. Ne değişik, ne güzel ve de ne sıkıntılı günlerdi. Oysa şimdi her şey daha da kötüye gidiyor. Dünya ekonomisi son krizlerden birini yaşıyordu. Kendi de şu sıralar işsizdi. Tüh dedi kendi kendine, devran değişti bir ben değişmedim desem yalan olur. Ben de akıp giden hayat içinde değiştim. Sonra kapıda soluyup, kendisi dururken çocuklar daha merdivenlerden duydukları sesle kapıyı açıp boynuna sarılırlardı. Bu defa neden böyle oldu diye düşünüyordu. Bazen çocuklar küsüyorlar bu yüzden nazlandıklarından dolayı kapıyı aralamıyorlardı bile. Sabah olup bitenleri anımsasa da her şey, iyiydi. Hatta cebinde son kalan parasını bile çocuklara harçlık olarak vermişti. Eee dedi öksürdü ıksırdı sesinin duymak için kapıyı dinlemeye karar verdi ve kulağını iyice yasladı. Ses gelmiyordu. Şaka yapıyorlar diye düşündü. Beklemeye karar verdi. Aklınca o da şakaya eşlik edecekti. Fakat yorgunluk nedeniyle daha fazla şakaya katılamayacağını düşündü ve kapıyı her zamanki şifre sesiyle tıkladı. Alıştığı bir kapı çalma sesi vardı. Parmaklarıyla tıkırdatıyordu kapıyı. Çocuklar çizgi film izlerken ya da ders çalışırken dalabiliyorlardı, bu yüzden çalma sesiyle abi ve kardeş yarışıyorlardı, fırlıyorlardı kapıya, babam geldi. Önce ben açtım önce ben, kendi aralarında ama kapıyı defalarca tıkırdatıp, vurup hatta zili çalmasına rağmen eşi de kapıyı açmayınca, anladı ki evde kimse yok ve elini cebine götürdü. Anahtarı alıp kapıyı açacaktı. Sanırım çocuklar manevi annelerine gitmiş olmalıydılar, çünkü hafta sonu genelde orda oluyorlardı. Manevi anneleri olmasının nedeni eşinin arkadaşı kansere yenik düşmüş ve anneanneleri eşini kızı yerine koymuştu. Ayten anneannelerinin eşi de yeni rahmetli olmuş bir doktordu. Çapanın kurucu hekimlerindendi. Hatta bulundukları sokağa onun adını vermişlerdi.

Elini attığı cepte anahtarı bulamayınca diğer ceplerine bakındı. Yine bulamadı. Telaşa kapındı. Komşusunda da yedek anahtar olduğunu hatırladı ama aşağıdaki eğreti demir kapı gibi karşı komşusunda da aynı kapı vardı ve kilitliydi. Demek ki onlar da evde yoktu. Araba dedi. Arabada torpidonun üstünde kalmıştı. Anahtarı hatırladı ama inmekten yüksündü. Yeniden çekemezdi bu kadar katı bir kez daha çıkmayı. Hele bu nefesle dedi, durdu derin bir soluk aldı. Ahmet Haşim'in merdiven şiirinin mısraları döküldü dudaklarından. "Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden, eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak ve sevmeye bakacaksın ağlayarak. Sular mı yandı neden tunca benziyor mermer, bu bir lisanı hafidir ki, rüya olmakta kızıl havaları seyret ki akşam olmakta, eğilmiş muttasıl güller durur alev gibi dallarda, sular mı yandı neden kanlı bülbüller."

Şiiri okuyarak bir solukta aşağıya indi ve binanın merdivenlerine geldi. Arabanın anahtarını aldı ve şöyle bir binaya tepeden tırnağa incelercesine baktı ve ulan dedi 40 yıllık aşkım olsan bir daha çıkarsam ne olayım dedi ama hava sertti, üşüdü, ürperdi ve ne olacaksam olayım deyip yeniden merdivenlere koyuldu. ▫

İhsan Kaçar kimdir?

Söyleşi

Suna Baran
suna@ecmmedya.com

İlk ve orta öğretimi Bitlis'te tamamladım. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde okudum, ancak siyasal etkinliklerde yer aldığım gerekçesiyle okuldan atıldım. İstanbul Üniversitesi Fotoğraf Kulübü ile Ayışığı Sanat Merkezi'nde fotoğraf eğitimini tamamladım. Birçok yerde fotoğraf eğitimi veriyorum. Gazete, dergilerde çalıştım. Ve fotoğrafla ilgili birçok makale ve yazılar yazdım, hala Dojin dergisinde yazmaktayım. Hobi olarak resim yapıyor 10 yıldır profesyonel fotoğrafçı olarak devam ediyorum.Çocukluğum, Bitlis'in Adilcevaz ilçesinde geçti. Çetrefilli bir çocukluğum vardı, aynı zamanda çevremde duyarlı biri olarak bilinirdim. Çünkü ağabeyim ve üniversiteli olması, daha doğrusu siyasal bir kimliğe sahip olmasından dolayı böyle bir duyarlılığım gelişti,

İlkokul çağında resme ve elle araba yatkınlığım, küçük yaşlarda yaptığım denemelerden çok belliydi yani. İlk başlarda bu işi akademik boyuta taşıyayım, okulunu okumalıyım gibi bir durum olmadı. Çünkü içimde bir takım duygular vardı ve ben 'onları nasıl ifade edebilirimin peşindeydim. Daha duygusal bir durum vardı işin içinde. Sonra da siyasal bir durumda kendini hissettirdi, daha sonra, zaten bunu fotoğrafla ifade etmeye başladım.

Bölgede yaşanan olaylar. Bu durum da beni okul yıllarımda erken siyasallaşmaya taşıdı. Tarihimi ve geçmişimi bir fotoğraf karesinde görmeye başladım ve onunla yüzleştim. Kötü olan şeyleri çıkarıp atmaya çalıştım. İyi şeylerle dolması için mücadele verdim. Bugüne kadar.

İhsan Kaçar'a göre fotoğraf ve fotoğrafçılık ne anlam ifade ediyor?

Estetiğin alanına girmek sanatın alanına girmektir, sanatın alanına girmek de estetiğin yani, güzelliğin alanına girmektir. Estetik sanattaki güzelle ilgilenir ya da ilgilidir. Sanat, günlük yaşamımızın görünüşlerinde barınan güzelliği, doğanın insanın ve nesnelerin güzelliğini yeniden yaratır. Güzelliğin yasalarına göre bir yaratım, sanatın kurallarını saymazsak, isteyerek, öngörerek yapılmış bir şey olmayıp çoğu zaman rastlantısaldır.

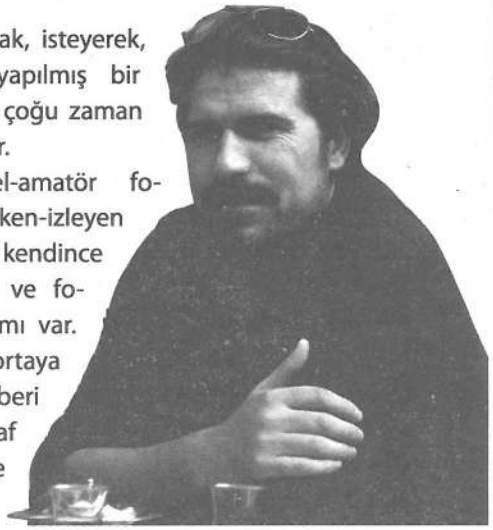

Profesyonel-amatör fotoğraf çeken-izleyen herkesin kendince bir fotoğraf ve fotoğrafçı tanımı var. Fotoğraf ortaya çıktığından beri de "Fotoğraf nedir?" ve "Fotoğrafçı kimdir?" Ne anlam ifade ediyor vb. sorularına dair pek çok şey söylendi ve hala söyleniyor; elbette bu hep söylenecek ve tartışılacaktır.

-Şunu da dile getirmek gerek, Fotoğrafın bu kadar yaygınlaşması, birçok kimsenin fotoğrafla ilgili ve alakalı olması sevindirici, ama bunun başka bir boyuttu da var. Bir taraftan fotoğraf çekenlerin çoğalması pozitif bir katkı sunulduğu gibi- negatif bir tarafın olduğunu da görmek durumundayız.

Dolayısıyla, fotoğrafı sanatıyla yapanlar giderek azaldı,(negatif tarafı olarak gördüğüm bu) çünkü fotoğraf işi artık sanat adına değil, hobi olarak yapılmaya başlandı, bilen bilmeyen herkesin elinde bir fotoğraf makinesi bulunmaktadır. Çekiyor. "Olumsuz olarak görmüyorum."

Tabi ki herkesin fotoğraf çekmesi gerekir, ama fotoğraf sanatının da en az (resim ve heykel) kadar bir emeğinin olduğunu sonunda olabileceğini görmek gerekir. Burada kimseyi eleştirmiyorum. Sadece bir tespit yaptım.

Birde fotoğrafçılığı nasıl algıladığım. Sorusuna

gelince, sanatımı olabildiğince derin işlemeye çalışıyorum. Sosyal ve siyasal yaşama dair, duyular için de zihin için de çekici olan, iyi düzenlenmiş bir nesnenin, yani güzel nesnenin incelenmesi gibidir fotoğrafçılık, güzel nesneler üretiminin yani sanatın ve güzel sanatların incelenmesi, estetik duyu, eğitim ve kültürün; yani zevk, sağbeğeni ya da sağduyunun incelenmesi, güzel nesnelerin uyandırdığı yarar gözetmez hoşluğun incelenmesi olarak görmek gerekir.

Ayrıca fotoğrafla anlatmak istediğim sosyal, siyasal ve insanı talepler var. Toplumlar yüzleşerek cesaret edemediklerine inanıyorum. Bunun için sessiz bir dil kullanmak gerek ki bu dil fotoğraf dilidir. Bende bunu mesleğimle dile getiriyorum ve sunuyorum.

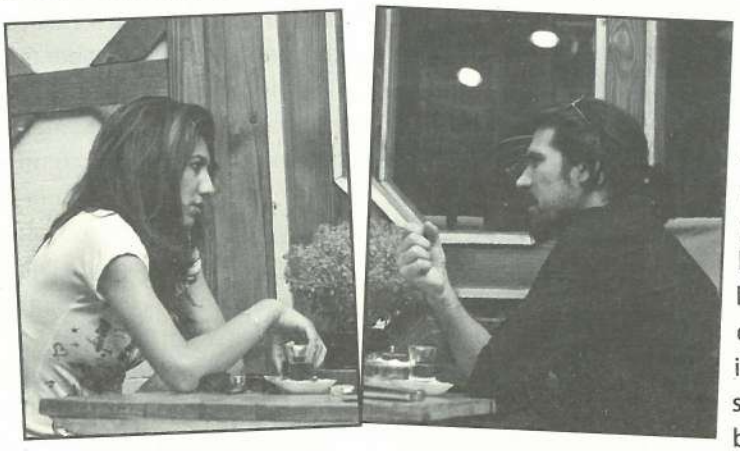

Çünkü fotoğraf ile yaşam arasında ince çok ince bir ayar bulunmaktadır.(hani derler ya sırat köprüsü gibi) sanırım bu ince ayarda reel yaşamdaki sırat köprüsüne benzemektedir. Bu ayarı "an" olarak algılamak yaşama dair nakşedebileceğin bir belgeyi ortaya çıkabilmek ve kanıtlamaktır. Yok, eğer nakş edemezsen o durumu ve algıyı ortaya çıkarmak ve kanıtlamak zor olur.

Bugüne kadar kaç sergi açtın? Fotoğraflarından bahseder misin?

Bugüne kadar altı sergi açtım. Ulus ve uluslar arası sergilerim oldu. Açıkçası Mezopotamya insanını işliyorum. Kederlerini iyi anlıyorum. Elimdeki argümanla bunu farklı etnisitelere taşımak istedim. Taşıdım ve taşımaya devam edeceğim. Nitekim sergilerimde de bu konuları işliyorum ve soyut bir tabloyla izleyiciyi karşı karşıya getirmiyorum.

Olabildiğince somut bir algıyı oluşturabilecek bir tablo için çabalıyorum. İzleyiciye yaşattığım atmosfer çağrışımlarla doludur. Yani fotoğrafların bir sonraki izleyicisinde bırakabileceği bir tespit bırakmak istiyorum. Sanatımdaki temamı bunun üzerine oluşturmak istedim. Büyük ölçüde başardığıma inanıyorum.

Çalışmalarını nerede gerçekleştirdin ve çalıştığın coğrafyada en çok karelediklerin ne oldu ve Mezopotamya insanını bize fotoğraf diliyle anlatır mısınız?

Mezopotamya'yı birkaç söylemle ifade etmek istiyorum" İnsanlık tarihinin düşünsel, estetik ve sanatsal ürünlerinin ilk beşiği Mezopotamya'da bu etkinlikler zamanla tapınaklara, surlara, heykel ve kabartmalara, yazı tabletlerine, fotoğraf karelerine dönüştü. Mezopotamya insanının yaratımları bu eserlerde ifade bulurken, ihtişamından ve estetiğinden günümüze kadar hiçbir şey kaybetmeyen bu değerler, bugünün insanına önemli mesajlar taşıyor. Ancak bu yaratımların yanında bu topraklar bir başka duyguyu daha taşıdı günümüze. Savaş ve şiddetin yer aldığı bu topraklardan gözyaşı hiç eksik olmadı..."

Çalışmalarımı birçok ülkede yaptım. İran, Irak, Suriye Türkiye ve İspanya, yanı gittiğim her yerde o yerin genel koşullarıyla ilgili bir analiz yapıyorum. Sosyo-ekonomik, coğrafi zenginlik ve o bölgelerde yaşayan halkın geçmiş tarihinde ki yaşadıklarına ilişkin. Ben, insan çalışıyorum. Bundan vazgeçemiyorum. Kuşkusuz doğa, coğrafya ve belgesel fotoğrafta çalışıyorum. Fakat bunları hobi olarak yapıyorum. Sanatsal çalışmam (insan temasıdır)

Dolayısıyla, İnsanın duygusuna iniyorum. Bazen duygusuyla barışmak ve empati kurmak zor oluyor, fakat kısa bir bocalama yaşamak zorundasın. Bazen de, o toplumun duygusuyla kavga ettikten gerek, sanatına güvenle kendisini bırakmak için, kavgadan sonra kendini bırakıyor. Kavganın nedeni, ise fotoğrafçı duygusunu alıp başka yerlere taşımak, istiyor, yaşayan toplumda karşı çıkıyor. Belliki ilk başlarda güvenmiyor ve objektifinle kavgaya tutuşuyor. Daha sonra alışıyor sana,

Çünkü ezilen halklar duygusunu kimseyle

paylaşmıyor.

Tarihte yaşadıklarından olsa gerek, güven sorunu yaşıyorlar, benim fotoğrafçılığımda o insanların duygularını çekmek ve empati kurmaktır.

Bunu çok iyi biliyorum ki o duyguların içerisinde bir tarih gizlidir. Anlatamadığı bir tarih ve o tarihin içinde yaşadıklarını sorgulamamış bu güne dek, sorgulanmamış duyguları paylaşmak ve hissetmek ve taşıyıcı bir elçi olmak empati adına sevindiricidir.

Fotoğraflarına dikkat ettiğimizde ezilen bir halkı görüyoruz. Globalleşen dünyada ezilmiş halk kareleriyle sergilemek istediğin asıl kare nedir?

Yanı ben sanat felsefemi ezilen bir toplum üzerine kurdum. Objektifimi onlara doğrultuyorum. Kapitalistleşen bir dünya'da ezilenlerinde bir dünyası olduğunu ve talepleri olduğunu anlatmak istememdir. Sanat'ı hiç bir ideolojiye bağdaştırmamak ve koşulu tutmamız gerekir. Ben ezilenlerin tarafı olduğumu söylerken ideolojik olarak demiyorum.

Çünkü eğer bir ideoloji ile koşut giderse o sanat eseri olmaktan çıkar ve sloganist bir yaklaşımla propaganda malzemesi olur. Tabi ki, kapitalizm adına sanat yapmayan sanatçı maddi özgürlüğü konusunda oldukça sıkıntı çeker, buna rağmen taraf seçmek ve global dünyada ezilenlerin tarafından olmak, zaman zaman önce piyasa tarafından aşağı çekilmeye çalışmaktasınız, sonra da yıpratma savaşlarına maruz kalınmaktasınız. Bir de buna ekonomik faktörlerde eklenince aslında niyet size taraf olduğunuz yerden pes ettirmekdir.

İnsan Hakları Derneği'nde, insan hakları savunucularından olman sanat hayatına ne tarz katkılar sağlıyor?

Aslında sanat hayatımda katkısı değilde, şöyle diyebilirim. Biliyorsunuz insan hakları çalışması hümanist bir çalışma, olabildiğince sakin ve tahammüllü olmak gerek, çünkü sorunların bütün dallarında insanların gelip yaptığı anlatımların merkezi bir yerdir. İnsanlara olabildiğince pozitif yaklaşman gerekir. Günlük olarak, seninde kendini motive etmen gerek, agresif olmamalısınız. Ya da sıkıntılı olmamalısınız ki eğer böyle bir ruh haliniz varsa bütünüyle bu sizin günlük yapacağınız görüşmelere yansır ve siz mağdur olmuş bir insanla sağlıklı bir iletişim kuramazsınız. Fotoğraf bu durumda devreye giriyor, çünkü ben fotoğraf çekerek motive oluyorum.

Agresifliğim fotoğraf çekerek gideriyorum. Hatta çekimlerim olmasa bile bazen evimde saatlerce tavanları çekiyorum. Ve rahatlıyorum. Birde şu var tabi ki iki alan birbirine yakın, hak ihlalline uğramış bir insanla mülakat halindesiniz. Bir taraftan da bunun hukuki haklarını savunmak için o an vücudunda yaşanmış herhangi bir darp vb. olayı fotoğraflayarak kanıt haline getiriyorsunuz. O tür çalışmaların için evet diyorsunuz fotoğrafçı olmam burada da bir işe yaradı diye mutlu oluyorsunuz. Burada sanırım fotoğrafçılık mesleğim insan hakları çalışmalarıma bir katkı sunuyor, ya da bir birlerini besliyor desek daha yerinde bir kavram olur.

Yakında bir sergi için ispanyaya gittiniz. Oraya gitme amacını ve orda sergileyeceğin fotoğrafların içeriklerinden bize bahseder misin?

Evet, İspanya'ya gittim geldim. Sergi açtım. Sanat ve coğrafya üzerine beş konferans verdim, ilgi baya yoğundu bir fotoğrafçı açısından da güzel bir şey aslında, amacım Kürtleri fotoğraflarla diğer halklara anlatmaktır. Ki nitekim bu oldukça başarılı oldu. Çünkü Bask ve Katalanların ilgisi oldukça yoğundu. Bir halkının dilli hala yasak olduğunu belirttim. "Fotoğraflarla iletişim kurmanız için temsili fotoğraflarını size getirdim dedim." Oldukça verimli bir aktiviteydi. 2011 yılında tekrar davetliyim.

--
İhsan Kaçar / Fotoğrafia
İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi
Adres: Katip Mustafa Çelebi Mah. Çukurlu Çeşme Sk. Bayman Apt. No:2/1 Beyoğlu İstanbul
tlf- (0212) 244 44 23- 251 00 85
fax:0212) 251 35 26
e-mail: istanbul@ihd.org.tr

Söyleşiyi yapan:
Suna BARAN
suna@ecmmedya.com

Mauthausen Temerküz Kampı *örneğinde* Hitler-Faşizminin Barbar Baskı Sistemi - IV -

("Anıtlar Bölgesi"ne devam)

Görüldüğü gibi burada çok çeşitli ulusların anıtları vardır. Tutsaklar tek tipte değildi. Çünkü onların hepsi aynı gerekçelerle burda bulunmadılar. Bir yanda ırkçı açıdan takibat altında olan insanlar vardı; diğer yandan ise Nazi-siyasetiyle hemfikir olamayan ve olmak istemeyen insanlar söz konusuydu. Burada şunu önemle saptamak gerekir: Mauthausen, örneğin Buchenwald veya Auschwitz temerküz kampları gibi sadece bir Yahudi kampı değildi. Her ne kadar 1944'ten itibaren on binlerce tutsak Mauthausen'e (çok fazla Yahudilerin bulunduğu doğudaki kampların kurtarılması nedeniyle) geldiyse de, Mauthausen'den söz edildiğinde, örneğin Auschwitz'den bahsedilmesinden farklı olarak (Mesela Mauthausen'de Yahudiler için özel bir baraka vardı, 5. nolu baraka olsa gerek) diğer insanlar da kast edilmektedir. Mauthausen TK, aslında Alman ve Avusturyalı tutsaklar için inşa edilmişti (Führer=Başbuğ [Hitler'in - ÇN] memleketinde bir kamp: Bilindiği üzre o Braunau, Yukarı Avusturya (o zamanlar Yukarı Tuna) doğumluydu ve gençliğini Linz'de geçirmişti vs.). Oysa Alman ve Avusturyalı tutsaklar kısa bir süre içinde azınlıkta kaldılar! MTK, 1938 de inşa edildi ve (Polonya'ya saldırı ile birlikte) 2. Dünya savaşından itibaren açıldı. 1939 Eylül'ünde (Polonya, Fransa, İtalya vs. den) başka tutsak grupları çoğalarak vardı. Yani sadece Yahudiler takibata uğramadı. Aynı zamanda Romanlar, Sintiler, Yahova Şahitleri, Katolikler, Sosyalistler, Komünistler, Anarşistler vd. aynı uygulamaya tabi oldular. Herşeyden önce siyasi tutsaklar veya adi suçlu olarak kabul edilenler Mauthausen'e geldiler.

"Tutsaklar tüm Nazi nüfuz bölgelerinden geldiler. Polonyalılar, onları izleyen Sovyetler Birliği ve Macaristan vatandaşları en büyük tutsak gruplarını oluşturdular. Tutsakların hemen hemen yarısını sözümona koruma altına alınan tutuklular (yani siyasi tutsaklar), dörder birini ise (zorla çalıştırılan) sovyet sivil işçileri ve Yahudiler teşkil ettiler" (Avusturya Direniş Arşivi, Online 2003).

Kurban vermeyen hiçbir Avrupa ülkesi, hemen hemen hiçbir halk grubu yoktu. Dahası Arap ülkelerinden tutsaklar, Çinli, Hindistanlı, Endonezyalı, Güney Amerikalı vs. tutsaklar bile vardı...

MTK sahası ile ilgili olarak bilinmesi gereken bir diğer önemli konu da, burasının Anma Yeri olduğu gibi, aynı zamanda müze ve devasa büyüklükte bir mezarlık da olduğudur. Kutsal sayılan günlerde ölen tutsakların aile ve akrabalarından birçokları yakınlarının burdaki mezarlarını anma ziyaretlerine gelmektedir. Bu insanlar için yakınlarını anacakları bir yerin bulunması önemlidir. Bu ziyaretçilerin çoğu yurtdışından (Örneğin İtalya'dan) gelmektedirler.

Mauthausen'da insanın ölmediği tek bir metre bile yoktur...

Amerikalılar kampı kurtarmaya geldiklerinde onbinlerce insan alelacele onlar tarafından buraya gömülmüştür. Ne yazık ki, kimin nerde gömülü olduğu, veya hangi tutsaklar grubunun nerde yattığı tam olarak bilinmemektedir. Hatta birçokları da krematoryumda yakıldı; külleri kural olarak tümseğin arkasındaki ceset küllerinin toplandığı yere atıldı. Bu barbar rejimin kurbanları çoğu kez herhangi bir yerde öldüler ve herhangi bir yere gömüldüler. Örneğin bir TK'dan diğerine sevk edilirlerken yolda öldüler.

Bugün Fransız Anıtının bulunduğu yerde eskiden SS-Sineması vardı.

Kısaca Yahudi Anıtı hakkında: Anıtın üstünde taşlar bulunmaktadır; çünkü mezarların üstüne taş konulması Yahudi geleneğidir, bununla vahşi hayvanların cesedi çalmalarının engellenmesine; ve cesedin gömüldüğü gibi kalmasına çalışılmaktadır.

Anıtlar Sahasındaki Teraslar: Burada SS-barakaları bulunuyordu. Tutsaklar bunların önünden geçtiklerinde SS'lerin toplu gücünü bir kez daha hissediyorlardı. Güçlü kocaman kapı, koca koca kuleler, tutsakları sindirerek burda iktidara ve güce kimin sahip olduğunu ve kimin olmadığını göstermek içindi. İspanyol Manuel Garcia 1941 de şunları gözlemliyor: Tutsaklar, SS'ler onlara bağırıp çağırırken köyden kampa yürümek zorundaydılar. Onlar bir deri-bir kemik kalmış insanlar gördüler.

SS'ler kendi özel ticari şirketlerini, taş ocaklarını, kum-çakıl ocaklarını, tuğla fabrikalarını kurdular. SS, böylece herşeyden önce insanları mecburi çalıştırma yoluyla sömürmeye ve bu şekilde hatırı sayılır kârlar yapmaya yönelik iktisadi bir holding idi.

"Paraşütçü Duvarı"

Avusturya'da, Naziler geldiğinde, insanlar Nazilerin Almanya'da hükümette oldukları 5 yıl içinde hangi cürümleri işlediklerini bildikleri halde, hatta birçok insan onları sevinçle karşıladı. Avusturyalıların çoğu Yahudiler 2. sınıf insan olarak tanımlandıklarında; iş ve evlerini terk etmek zorunda kaldıklarında çok memnun oldular. Onların dıştalanmasına etkin olarak bile katkıda bulundular. Mesela ihbarlarla. Örneğin: İkinci blokta oturan kadının adı Mayer değil, bilakis Rosenblatt'tır ve Yahudidir... ihbarında bulunarak... bir kaç gün sonra da polis gelip bu kadını alıp götürür... Herşeyden önce bu konuda kadınlar böylesi cürüm faaliyetlerinde çok hamarattılar. Burada kavranması gereken çok önemli bir konu da, dünyadaki hiçbir terör rejiminin yeterli sayıda sessizce onaylayanlar, düzenden çıkar sağlayanlar, sır ve suç ortakları olmaksızın iktidarda kalamaz olduğudur.

NSF : Nazi Kadınları: Elit örgüt; ırkçı nüfus siyasetinin uygulayıcıları; işgal edilen bölgelerde ofis işleri, Alman çocuklarına ders verme vs. gibi görevler üstlendiler; birçok iş kadınlar tarafından fahri olarak halledildi.

DFW: Alman Kadın Çalışması: Nazi - ideolojisi önderliğin- de savaşın uzatılmasına katkı sağlaması gereken beceri ve hünerlerin öğretildiği kadınlar için örgütler. (ve de NSV: Nazi-Sosyal Yardımı).

Bu çalışmaların hedefi kendi görev alanlarında kendilerine bir iktidar duygusu veren yönetici konumlardı.

Örnekler (Wels, Avusturya):

Dr. Erika EDER: (1941 den itibaren) Kültür-Yetiştirme- Eğitme bölümü yöneticisi.

1933-1945 arasında parti üyesiydi. Kendisi ve ailesi (Nazi-Almanyasına-ÇN) ilhakı dört gözle bekliyorlardı. NS-dünya görüşünü kavratacak eğitimlerden sorumluydu. Öğretmen olarak kariyer yaptı (Almanca ve İngilizce öğrenimi görmüştü).

Anna DUNKL: Propaganda yöneticisi

Verdiği konferanslarda ve gösterdiği filmlerde örnek olarak şu konular işlenmişti:

"Kanını koru, bunu temiz tut "

"Kadının savaşta görevleri"

"Vatana Görevini ve Yükümlülüğünü Yerine Getirme"

"Tüm Alman kadınların kendilerinin çalışmalarıyla zafere katkı sağlama yükümlülüğü"

Güçlü bir şekilde kadınlara mal edilen fedakârlık yükümlülük ile birleştirildi.

Reprodüksiyona, "ırkın korunmasına" önem verildi. Zorla sterilizasyondan yana kadınlar da vardı.

Kadın TK-gardiyanları da vardı.

Bu sistem planlanmış keyfilik idi. Mauthausen'de imha edilme uzun bir olaylar zincirinin sonuydu, bunun ardında dıştalanmanın uzun bir süreci yatıyordu.

Olanlardan dolayı insanlar kendilerini sorumlu görselerdi, daha fazla direniş gerçekleşebilirdi.

Hollanda'da durum farklıydı:

Almanya Hollanda'yı işgal ettiğinde, oradaki Yahudiler, Yahudi yıldızlarını bile kendileri satın almak zorundaydılar (Bu ne kadar küstahlık: bunları bizzat kendileri satın almak zorundaydılar; bu da yetmiyor; fazlaca almaları gerekiyor; çünkü öyle ya birçok ceketleri var!) Yahudi Yıldızı: İnsanlar ilk bakışta bu kişilerin daha kötü insanlar, 2.sınıf insanlar olarak tanımlandıklarını görebilsinler diye. Dıştalanmanın, sadece birisi hakkında kötü konuşma ve ona çalışma, iskan imkânı vermeme vs. olarak işlemediği ifade ediliyor. Çünkü Yahudi yıldızı ile o kişi aynı zamanda görünür hale getirilmiştir. "Her kim ki Yahudi yıldızı taşıyor, o kötü bir insandır" ı sembolize etmelidir ki, onlara sivil halk tarafından şiddet bile uygulansın diye insanların nefreti bu

kurban grubuna yoğunlaşsın.

Avusturya'dan bir örnek: Yahudiler yerleri ovarak temizlerken, fırçayla yıkarken herkes seyrediyordu. Burda önemli olan "Show"du. Etraftaki 50 kişi sadece seyretmekte kalmadı, kahkahalarla güldüler, onlara hakaret ettiler, hatta onları dövdüler bile. Bu bağlamda seyredip durmak da suç ortaklığının bir biçimidir.

Hollandalı insanlar dayanışma gösterdiler. Şimdiye kadar kendileriyle birlikte yaşayan insanların birden Alman işgalcileri tarafından ağır bir şekilde dıştalandıklarını ve 2. sınıf insan olarak görüldüğünü kavradılar (Örneğin: Yahudiliğe aidiyet olarak pasaportta da "J" işareti konması. Halbuki: 7 çocuklu bir Yahudi bir babanın örneği: O kendisini diniyle özdeşleştirmemişti; Musevi diniyle bir bağlantısı yoktu... Dinini değiştirmişti... Bu bile onun hayatını kurtaramadı...)

Avusturya'da büyük oranda seyredildi ve ortak olundu... Hollanda'da ise " Hayır, biz, onlar dıştalanırken, hemşerilerimizi yolda bırakamayız..." denildi.

Hollanda'lıların direnişi gerçekleşti... Altı şualı (Yahudi) yıldızı Yahudi olmayanlar tarafından takıldı (bununla onlar her ne kadar Yahudi olmadılar ve zorla sürgün edilmedilerse de, kurbanlara kendilerinin onların saflarında olduklarını – biz en azından ahlaki bakımdan sizin saflarınızda yer alıyoruz – gösterdiler. Deportasyonlara karşı başka direnişler de vardı: Sendikacılar, komünistler, anarşistler vs. genel grevler örgütlediler (demiryolcular, tramvaycılar, belediye çöp toplayıcıları vs. grev yaptılar); ama aynı zamanda havaya uçurmalar gibi şiddete dayalı direniş de vardı.

Naziler, 1200 genç Hollanda'lı Yahudiyi kayalık duvara yollayarak ve böylece öldürerek bunun intikamını aldılar (yani direnişi ve dayanışmayı kırmak istediler). Bu 1200 Hollandalı genç Yahudiler arka arkaya dizilmek zorunda kaldılar ve arkadaki öndekini aşağıya itmeye zorlandı. Bu düşme sırasında ölmeyenler, daha sonra alttaki gölcükte ya kendiliğinden, ya da görevliler tarafından boğuldu.

Mauthausen TK'daki SS'ler bu yüzden bu zorla atlatılmaların gerçekleştiği kayalık duvara alay ederek "paraşütçü duvarı" adını verdiler.

Ne var ki halk 1941 de gerçekleşen böylesi eylemlerle TK'ların, "Völkischer Beobachter" (= Halkçı Gözlemci – ÇN) parti gazetesinde yazdığı gibi, siyasi karşıtlarını içeri tıkmak ve onlara çalışmayı öğretmek için değil de plana uygun bir şekilde katledilme için düşünüldüğünü kısa bir süre içinde bildi. Çünkü 25-30 yaşındaki sağlıklı bir adam, yakınlarına yollanan mektuplarda iddia edildiği gibi 2 haftalık tutukluluk süresi içerisinde kalp hastalığından ölemez! Böylece halka korku salkmak hedefine de ulaşıldı.

Hollandalılar burada Nazilere karşı sadece silahlarla mücadele etmediler; ama aynı zamanda onlar buna karşın eylemleriyle direniş, medeni cesaret ve dayanışma gösterdiler. "Sizin başınıza gelenler, bize hava hoş değildir".

TK'da dayanışma da önemliydi; onsuz hiçbir hayatta kalma olasılığı yoktu. Örneğin paylaşmak (mesela ekmeği veya ayakkabıları bölüşmek önemliydi; çünkü uyan büyüklükte almak mümkün olmuyordu; hatta örneğin iki adet sol ayak için ayakkabıya bile sahip olunabiliyordu) önemliydi; çünkü bizzat kendisinin de yardıma ihtiyacı olduğunda ona da yardım edildi.

Taş Ocağı

Taş ocağı veya Wiener Graben (Viyana Harfiyatı – ÇN), ekonomik önemi küçümsenmeyeceğinden merkezi bir yerdir. Nazi-rejiminin ve TK'larının bu yüzeysel çılgınlığında kendi içinde saklı bilinçli, çıkarcı rasyonalite (akılcılık) gözardı edilmemelidir.

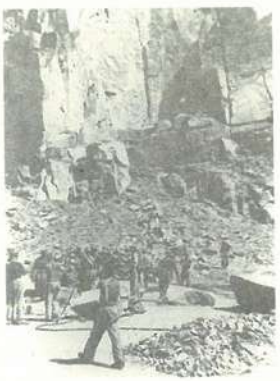

TK'lar, yan kamplar genel olarak taş ocaklarının, ham madde kaynaklarının, sanayi bölgelerinin yakınlarında kuruldu.

Buralarda önce çalıştırma yoluyla imha etme, tutsakların sömürülmesi, onlara eziyet edilmesi söz konusudur. Birisi taş ocağına yollanmışsa, hemen hemen 3 aydan fazla ömrü yoktu. Eğer bunlardan birisi (taşlar için) küfe almamışsa, bu kişinin günü canlı çıkaramayacağı garantiydi.

Onun sanayi için önemi çok merkeziydi. Mauthausen işte bundan dolayı mekan olarak seçilmişti. TK'nın kurulması planları daha ilhaktan önce yapılmıştı; salt yeri konusunda henüz kararsızlık vardı. Böylesi bir yer tutsakların iş güçleri aracılığıyla ekonomi ve Naziler için azami kâr, kazancı mümkün kılmalıydı. TK kurulduğu sırada 1938 de inşa sanayine talep çok fazla olduğundan Mauthausen tercih

edildi. Taş ocağı kullanılmıyordu; böylece kimsenin olası ekonomik çıkarına zeval getirilmedi; aslında ocağın sahibi Viyana kent belediyesi idi; belediye idaresi onu Nazilere kiraladi; yani taşların satışından bile, bununla birlikte tutsakların zorla çalıştırılmalarından para kazandı.Viyana'nın meşhur Ring caddesindeki bazı kaldırım taşları Mauthausen'da üretildi.

SS'ler kendi özel ticari şirketlerini, taş ocaklarını, kum-çakıl ocaklarını, tuğla fabrikalarını kurdular. SS, böylece herşeyden önce insanları mecburi çalıştırma yoluyla sömürmeye ve bu şekilde hatırı sayılır kârlar yapmaya yönelik iktisadi bir holding idi. Himmler tüm TK'larının şefiydi ve ekonomik başarıların altını çizdi. Alman Taş, Toprak Limited Şirketi, Gusen ve Mauthausen taşlarını işletmeyi sürdüren SS-şirketiydi. SS-binaları için inşaat malzemeleri gereksindiğinde örneğin bu taşlar kullanıldı. SS 1938 de 133 000 İmparatorluk Markı tutarında bir ciro yaptı. Bu ciro 1943 e kadar 10 misli arttı.

Tutsaklar ölümüne sömürüldüler; kârı Naziler ceplerine indiler. Ne pahasına? Zorla çalıştırma yoluyla imha etme! Akla-hayale gelemeyecek korkunç koşullarda iş güçleri azami derecede gasp edildi. Çünkü tutsakların baraka, iaşe ve gözetim giderleri karşılaştırıldığında ucuzdu. Naziler herşeyden önce onlar henüz güçlü olduklarından ve çok çalışabildiklerinden yeni teslim edilenlerden çokça kazanç sağladılar.

Naziler taşeronlara benzer bir şekilde de çalıştılar... Talep olduğunda tutsakları şirketlere kiraladılar. Buna örnek Schindler'in Listesi filmi gösterilebilir.

TK'ların ekonomik bir unsur olduğunu kavramak önemlidir. Kentler, kasabalar da bunun için birbirleriyle dalaştılar. "Aman lütfen TK'ını bizde inşa edin!" Çünkü bu, yerel halk için de bir iktisadi faktör anlamına geldi. Mesela yerel çiftçiler gıda maddeleri sattılar. Her ne kadar insanlara orda kötü davranılsa da, gündelik ihtiyaçlar devasa miktarlar tutuyorrlardı! Her tutsağa (kampta çoğu kez aynı anda yaklaşık 30.000 i bulunduğundan) günde 2 adetten her gün 60.000 patates eder. Bazıları bundan epeyi kazanmış olmalı! Çünkü SS'lerin bunları bir yerlerden tedarik etmeleri gerekiyordu. TK'ların yakınındaki tüccarlar, çiftçiler, zanaatkârlar (örneğin;barakalar, ranzalar için marangozlar) kesinlikte sistemden kazançlı çıkanlar arasında sayılıyorlardı. Örneğin siklon B gazını hazır halde sunan – herhalde babalarının hayırlarına takdim etmediler – şirketleri bu bağlamda es geçmek olmaz...

Johann SCHWARZ 1,5 yıl kampa girip çıktı. Hatıralarında o kampın günbegün büyüdüğünü anlatıyor. İnsanlara sinekler gibi vuruldu, kan burunlarından, ağızlarından, kulaklarından oluk gibi aktı diye anlatıyor.

Mauthausen gittikçe daha fazla imha etmeye dönüştürülürken, 1944 Yazından itibaren tutsaklar yan kamplara dağıtıldılar.

Taş ocağı müfrezesinde her gün yaklaşık 5000 tutsak çalıştı. Bunlardan 4500 ü "normal taş ocağı işi" yapmak durumundaydı. Kışları günde 12, 13 saat; yazları 14-16 saat çalışmak zorundaydılar. Ve beslenmeleri çok azdı, dayaklar, kurşunlamalar vs. her zaman gündemdeydi. Birçokları taş ocağında can verdi.

Diğer 500 tutsak "ceza müfrezesi"nde çalışıyordu. TK'da hüküm süren sıkı kurallara her kim uymazsa, ona çeşitli cezalar verilirdi. Örneğin ölüm cezası (aslında önceden izin alınması gerekirdi; ama o kadar çok sık keyfiyen uygulandı ki) veya dayak cezası. Bu ise Kapo'ların yardımıyla örgütlendi. Kapo'lar SS'lere kampın örgütlenmesinde yardımcı olan tutsaklardı. Örneğin kimin ne kadar yemek alacağı; herkesin barakaları terk etmemesine nezaret etmek vs. Bu Kapo'ların dayak atma hakkı da vardı vs... Böylece, Kapo'lar bazı işleri onlardan devr aldıklarından SS'lerin ellerini kirletmelerine gerek kalmıyordu. Kapo (İtalyanca kökenli) denilen işlevsel tutsaklar (kilit işlevlere sahiptiler) olmaksızın sistem çok daha zor işlerdi. Bu tutsaklar Nazilerle, kısmen gönüllü, kısmen baskı altında işbirliği yaptılar.

Öyle ve böyle Kapo'lar vardı. Tutsakları döven ve öldüren (onlar emirleri de SS'lerden alıyorlardı, (sadece) SS'ler gibi keyfice davranmıyorlardı)... kendilerini tutsakların parçası olmaktan daha ziyade SS'lerin parçası olarak gördüler; ama konumlarını kullanan, örneğin numaraları ölenlerinkilerle değiştiren veya bilgiler toplayıp, bunları başkalarına ileten vs. Kapo'lar da vardı.

Böylesi işlevsel tutsaklar örneğin adi suçlu ve siyasi tutsak olarak tanımlanmış olanlardı (Avusturyalılar ve Almanlar). Polonyalılar, Ruslar, Yahudiler vs. tutsaklar hiyerarşisinin çok altındaydılar. Kapo'lar, onların hakkında konuşulduğunda, sanki daha iyilermiş gibi havasıyla davrandıklarından, tutsaklar tarafından alaycı bir ifadeyle çoğu kez "kalburüstüler" diye adlandırıldılar.

Tutsakların birbirleri arasındaki dayanışma olmaksızın hayatta kalmanın mümkün olmadığı bilinmelidir. Doğru büyüklükte ayakkabı değiş-tokuşu örneğin. Ayağa uygun doğru numaralı bir çift ayakkabı değil de, herhangi bir çift ayakkabı verilirdi de ondan. Bu ayakkabı değiştirme barakalar arasında bile oluyordu.

Oysa Naziler insanların dayanışmasını kırmaya çalıştılar. Örneğin katı katolik Polonyalılara, "şimdi papazları öldüren, rahibelerin ırzına geçmiş İspanyollar geliyor" derlerdi; sonra Polonyalılar İspanyolların üstlerine yürüyerek onları çok gaddarca döverlerdi. Ulusların birbirlerine karşı kışkırtılması ve anlaşmazlıkların abartılması TK'da çok merkezi bir unsurdu. Tutsaklar arasındaki dayanışmanın daha başından gerçekleşmemesine çalışılırdı ve hatta bunun için onyıllarca, yüzyıllarca eski anlaşmazlıklar tahrik edilirdi.

Ölüm Merdivenleri

Kural ihlalinde tutsakları cezalandırmanın bir diğer olanağı da onları ceza müfrezesine yollamak idi. Bu tutsaklar bütün gün boyunca koşar adım ağır taşları (30-40 kg taşları tahta takunyalarla) ölüm merdivenlerine taşımak zorunda kaldılar. Çoğu kez aynı taşı yine yukardan aşağıya koşar adım taşımaya zorlandılar. Burada makbul bir öldürme yöntemi, ilk beşini yukardan bir itekleyip, diğer 495 tutsağı ağır taşlarıyla birlikte domino taşı gibi aşağı düşürmek idi. Sık sık 200-300 kişi taş ocağında yaşamını yitirdi.

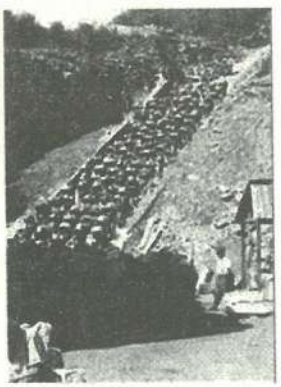

Oysa bu HİÇ TE bir iş kazası değil, bilakis kasıtlı bir öldürmeydi. Tutsaklar yukardan aşağıya yuvarlandırıldılar; ölüme iteklendiler; ne var ki, bu barbarlık, bu vahşet, yani avlanmalar, dövülmeler kampta da sürüp gidiyordu.

Mal tedarikçi Johann SCHWARZ, zayıf düşmüş bir tutsağın bir taşla aşağıya düştüğünde kendisi ile birlikte bir diğerini beraberinde sürüklediğini nasıl görüldüğünü görenlerdendi.

İşlenen her taş merdivenlerden taşındı. Eskiden burası bugünkü gibi düz değil, tümsek idi.

Bay Johann FREUDENTHALER'in tanık ifadesi: (O, TK'nin tutsaklar tarafından nasıl inşaa edildiğini gördü.) Bir tutsak dedi ki: " Her taş, bir insandı, bir ölüydü." Bununla ilgili bir çizim var. Bu çizimde taşlardan değil, bilakis kuru kafalardan oluşan kuleyi gösteriyor. Tutsakların anılarını tasvir ettikleri birçok çizimler yapılmıştır.

Çoğu kez 5'li sıralarda dizilmiş 500 insan aynı zamanda ölüm merdivenlerinde bulundu.

Zayıf düşenler düştüğünde ve beraberlerinde diğerlerini de sürüklediklerinde SS'ler sırıttılar.

Yukarda belirtildiği üzere burada ekonominin merkezi bir önemi vardı; tutsakların emekleri sömürüldü ve bundan Naziler kârlı çıktılar. (ihtimalen ordaki görevliler fazla para almadılar; ama belli ayrıcalıkları var (örneğin büfeden alış-veriş, sigara, biraz yemek gibi).

Gençler Hakkında

Nazi rejiminde 0-18 yaşları arasında genç kurbanlar da vardı. Hatta bazıları TK'larda doğdu. Küçük çocuklar hemen hemen hiç hayatta kalma şansına sahip değillerdi. Hamileliğin 9. ayına kadar bile bunları önlemeler bile söz konusuydu.

Naziler gençlik kavramıyla oynadılar; gençliği aktif ve devrimci olarak propaganda ettiler.

Hangi Nazi gençlik örgütleri vardı?

HJ (Hitler Gençliği), BDM (Alman Genç Kızlar Birliği), DJ (Alman Gençliği)

HJ, okul ve anne-babanın yanında 3. eğitim makamı idi; HJ'da gençler (delikanlılar) ve BDM'de genç kadınlar örgütlüydü; HJ, en büyük Nazi örgütüydü –genel olarak dünyanın en büyük gençlik örgütü ve savaş başlangıcına kadar enternasyonal olarak çok itibarlı idi. Yurtdışı gezileri: kendileri gibi faşist olan diğer gençlik örgütleri ile buluşmalar). İzciler gibi diğer gençlik örgütleri yasaklandı.

Daha 20'li yıllarda HJ-yayınlarında antisemitik içerikler bulunuyordu. Örneğin işçilerin sembolü olarak işçi gençliğe hitap etmek için çekiç gibi sembollerle çalışıldı.

HJ: Burda 16 yaş altındaki gençler örgütlüydü; bunlar insan avlarına katıldılar ve bu avlarda

insanları katlettiler. Bu gibi eylemle coşkuyla katıldılar.Yahudiyi düşman gördüler; onları gördükleri yerde suratlarına tükürdüler ve dövdüler. Yahudi çocuklar da dıştalandılar.

Naziler gençliği kendi ailelerine karşı kışkırtmaya

çalıştılar. BDM, HJ vs. gibi örgütler, aileden kaçmaya hizmet ettiler. Anne-babalar böylece artık emin değildiler; çünkü kendi çocukları onlara karşı muhbirlik yapıyordu; sistemden yana tavır takınıyordu; aileyi, toplumu bölüp parçalıyordu.

Yaşamlarını sisteme adayan eden gençler, bütün gençliklerini cani bir rejime feda ettikleri gerçeği ile yaşamak zorunda kaldılar.

Burada yavaşça, görünmeyen bir ideolojikleştirme gerçekleşti (başlangıçta anneler günü, paskalya vs. kutlandı, el işleri yapıldı vb.) ancak 3. yılda ırkçılıklar artarak konu edinildi. Bir kimsenin BDM gibi örgütler içinde ideolojik olarak kalıba sokulması çoğu kez 1945 den sonra da korundu. Böylesi örgütler siyasi örgütler olarak görülmedi, kabul edilmedi.

Oralarda çalışmak gönüllülük temelindeydi; çoğu kez üye aidatı bile ödenmek zorundaydı. Zorunlu üyelik yoktu. Burada herşeyden önce örgütler içinde veya örgütler üzerinden iktidar ve ayrıcalıklar söz konusuydu.

Karmaşık içerikler ele alınmadı. Sadece basit öğretiler anlatıldı; sık sık bunlar bile değil. Çünkü HJ okul değildi!

Kadınlar 21. yaşlarından itibaren kadın örgütüne, yani bir diğer Nazi örgütüne gittiler.

Direniş gösteren gençler de vardı; 14-17 yaşlarında tutuklananlar da oldu. Burada örnek olarak Münih'deki Sophie Scholl örneği gösterilebilir.

Çocuklar ve gençler neden TK'ına atıldılar ? Niye takibata uğradılar ?

Eğer çocuklar ve gençler uzun saçları, dinledikleri müzik (örneğin:Swing) veya giyim-kuşamları yüzünden Nazilere hoş görünmüyorsa ve "Halk topluluğu"na uygun görülmez olarak değerlendiriliyorsa, o zaman içeri tıkıldılar. Örneğin Aralık 1944 den itibaren bu müziği dinlemek yasayla yasaklandı ve yasağa rağmen dinleyenler, eğer yaşları tutmazsa, Gençlik TK'na, yaşları tutarsa resmi TK'lara atıldılar. Hem gençlik olarak bu insan grubu, hem de onların aileleri (gençleri engelleyemedikleri nden) da (toplumsal olarak) dıştalandı.

Gençlerin hakları genel olarak kısıtlandı. Örneğin belirli şeyler okunamazdı (kitaplar, plakatlar, direniş gruplarının gazeteleri). Aksi halde Gestapo (Nazilerin siyasi polisi –ÇN) enselerindeydi.

Davranışları ile dikkat çeken çocuklar, örneğin "başıboş dolaşanlar" Nazi-rejimi tarafından takibata uğradı.

Mayıs 1944 den itibaren herşeyden önce İspanya'dan çok fazla genç Mauthausen'a geldi. Dahası Rus, Polonyalı, Yahudi gençler, ve de Roman ve Sinti grubuna mensup gençler de Mauthausen'da bulundular.

Bir TK'da insan kaç yaşından itibaren yetişkin olarak kabul ediliyordu ? 13 yaşından itibaren!

Burada boyutlara dikkat! Varolan koşullarda taş ocağındaki çalışma 13-yaşındaki biri için 20,30 yaşındakinden bir o kadar daha fazla fecidir. Ama en azından gelecek günü hayatta geçirebilirdi. Bundan dolayı kendilerini taş ocağında çalışabilir halde olarak gösterdiler: O zamanlar taş ocağında günde 12, 14, 16 saat çalışmak "normal" idi. Bu gençler çoğu kez kendilerini olduklarından daha yaşlı olarak gösterdiler.

13 yaşına kadar çocuk olarak kabul ediliyordu. 13 yaşından itibaren yetişkin tutsak olarak kabul edildiler. Birçokları için Mauthausen ilk TK değildi. Bu nedenle onlar kendilerini daha yaşlı gösterdiklerinde daha iyice hayatta kalma şanslarının olduğunu biliyorlardı. Çünkü TK'da ancak çalışabilir haldeki insanların enazından biraz canlı kalabilme olanağı vardır. Oysa 4,5 yaşındaki hiç kimse, herşeyden önce taş ocağında çalışabilir halde değildir. Bu çocuklar çoğu kez daha garda iken vurarak öldürüldüler veya başka TK'lara sevk edildiler.

Gençlerin patates kabuğu soymak gibi diğer görevleri vardı. 300 çocuk birden bütün gün sadece patates kabuğu soydu. Veya bok müfrezesi. Çocuklar bütün gün boyunca bok dolu kanalı temizlediler.

Ne var ki onları himayesi altına alan kimse yoksa, gençler olarak yaşam şansları çok azdı. Örneğin bir genç için kışın onu birisinin yatağına alması çok önemliydi; çünkü duvar kenarında uyunduğunda, kesinlikle donulurdu.

Çoğu kez cinsel hareketlerle yaşlıca bir tutsağın teveccühünü kazanmaya çalıştılar; bazen başarılı oldular; bazen başarısız. Ama bunları gönüllü yapmadılar. Zorun, baskının ve ölüm korkusunun hüküm sürdüğü bir sistem içinde gönüllülüğün anlamı nedir ki ? Yani onlar himaye edilmek için, örneğin yemek dağıtılırken, kendilerini peşkeş çekmek zorunda kaldılar. Çünkü burda geçerli olan kural şuydu: Daha güçlü olan en çoğunu alır... orda gençleri kayıran ve "Hadi, ona bir et, ekmek vs. parçası daha ver" diyen birisi yoksa, bu, sorundu. Onlar diğer tutsaklardan korunmak için kendilerini peşkeş çekmek yoluyla bir diğer tutsağın himaye-

sine sığındılar.

Karşılıksız olarak yetişkinlerin (barakada en uzun süredir bulunan blokun en yaşlısı) uyguladığı cinsel sömürüsü ve istismarı da vardı. Bunlar istisna değildi.

Eşcinseller tecavüz etmediler. Ve bunlar genel olarak asla blokun en yaşlısı konumunda değillerdi (kamp hiyerarşisinden dolayı).

Cinsel hizmet talep etmeksizin çocuklara ve gençlere sahip çıkan tutsak gençler de vardı.

Karnı burnunda kadınların çocukları, doğumlar beklenmeksizin 9. aya kadar zorla alındı. Bu zorla çocuk alınmaları sırasında çoğu kez zorla sterilizasyon da uygulandı.

General Karbişev - Anıtı

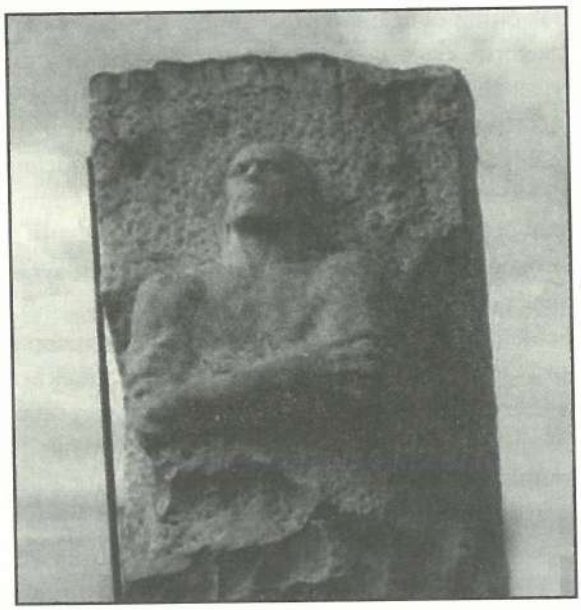

Onun anıtı Anma Yerinin başlangıcında bulunduğundan general (Dimitriy Mihailoviç) KARBİŞEV'in biyografisi iliginçtir. O, Nazilerin işbirliği yapmak istedikleri bir Sovyet general idi. Ona çok fazla izzet ve ikram vaad edilmesine karşın Onun için bu söz konusu olamazdı. Askeri bilimler doktoru idi ve 60 yaşındayken 1941 yılında tutuklandı. O bir savaş tutsağı idi (kuşatılma sırasında Nazilere esir düştü) ve birçok hapishanelerden ve TK'lardan sonra Şubat 1945 de Mauthausen'de öldürüldü. Bunu Kanadalı bir binbaşının raporundan ve tarihi araştırmalardan bilmekteyiz. General, Sachsenhausen'den Mauthausen'e getirildi ve 500 insanla birlikte buz gibi soğukta çıplak bir şekilde üzerlerine soğuk su döküldü. General de donarak vefat etti. Tutsaklar "yeteri kadar çabuk bir şekilde" ölmediklerinden SS'ler sopa ve coplarla onlara saldırdılar. Burdan sadece 50 kişi sağ kurtuldu.

(20 Nisan) 1942 de (Hitler'in doğum günü) bir "şeref günü"ydü. Onun "onuruna" 1948 Sloven (dördü kadın) bu günde kurşuna dizildi.

Ağlama Duvarı

En geç burada artık insanın hiçbir değeri yoktur.

Transportta (insanlar nereye geldiklerini hiç bilmiyorlardı; hayvan vagonları içindeydiler ve bu yolculuk çoğu kez günlerce – veya haftalarca sürdü; iki kova vardı; biri temiz sulu ; diğeri tuvalet olarak hizmet görmeliydi; bunun çok ama çok az olduğu apaçıktır); sonra kampa giden yol; SS-barakaları, sonra (kartallı) büyük kamp kapısını gördüler; ki bunun üzerlerinde büyük etki yapması ve burada kimin sözünün geçtiğini göstermesi gerekirdi... ve artık burada ağlama duvarında durmaktadırlar. En son burada artık insanın hiçbir değeri yoktur. İnsanlıktan çıkarılma haline getirilmeler, eziyetler, aşağılanmalar burda inanılması çok güç son raddeye vardırıldı.

Ağlama duvarı deyimi yine alaycı bir SS-formülasyonudur. 70-80 yeni tutsak sopa/coplarla dövülerek buraya yukarıya sürüldüler ve şimdi felaket bir durumda ağlama duvarının önünde, (bedensel ve ruhsal olarak bitik, korkudan donlarını, pantalonlarını (pislikle) doldurmuş bir vaziyette) ayakta durmak zorundadırlar. SS-adamları çoğu kez keyfice insanları çekip alıp, işkence yaptılar; bu insanlar sonra yeniden duvara geri gittiler ve orada günlerce ayakta bekleyip durmak zorunda bırakıldılar.

Bu ayakta durmalar her türlü hava koşullarında özellikle ağırdı; yazın yaklaşık 50-60 derecede; kışın

dondurucu rüzgârla birlikte eksi 10 – eksi 20 derece altında.

Gözlüklüler örneği: Onlar SS'lere göre zeki olarak görüldüğünden (bugün olduğu gibi o zaman da bu mantıki değildi, ama işin özü bu değildi; maksat bilakis keyfilik idi; çünkü onlar gözlüklüler yerine 46 numara ayakkabı giyenleri veya kızıl saçlıları aynı şekilde çekip alabilirlerdi); gözlük kullananlar çekip alındı. Bir kişi zeki olarak değerlendirildiyse, ayaklanmalar tehlikesi nedeniyle ondan çok çekinilirdi.

(Bazılarının kulak zarını patlatacak ağırlıkta) darbeler, görevlilerden biri tutsağın çok yavaş çalıştığı görüşündeyse, sürekli kötü davranmalar veya Gestapo-sorgulamaları...

Onların üzerlerinde yırtık-pırtık, leş gibi pis giysiler vardı. Şimdiden itibaren başlarına ne geleceğini bilmediklerinden korku içindeydiler. Nazilerin ulaşmak istedikleri hedef ise kırılmış, bükülmüş, bitmiş insanlara sonuç olarak sahip olmaktı. SS'ler, burada bulunulduğunda, insanın artık hiçbir şansı kalmadığını ve kocaman kapı, kartal vs. sembollerle de burada SS'lerin sözünün geçtiğini göstermeye gayret ettiler. Burda tutsak olan artık kimliğini/kişiliğini yitirmişti, adı yoktu, o sadece bir numaraydı; bu da ona burda kimin iktidara, güce sahip olduğunu gösteriyordu...

Ağlama duvarında, şimdilerde çelenklerin asılı durduğu halkalara, belki de o zamanlar tutsaklar zincire vuruluyorlardı...

Duş ön odası

(Çamaşırhane barakasında) Bir dezenfeksiyon aleti vardı: Giysilerin parçaları sıcak hava ile dezenfekte edildi. Bunlar sonra ya yeniden dağıtıldı veya satıldı.

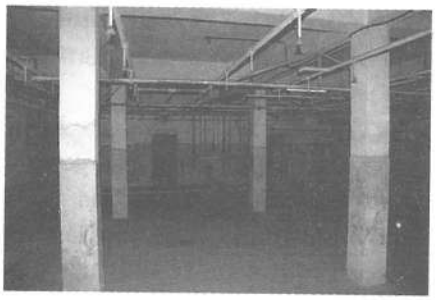

Tutsaklar çıplak soyunmak zorundaydılar. Bu belki bize pek bir sorun olarak görülmeyebilir. Ama o zamanlar yabancıların önünde kendisini bütünüyle çıplak bir şekilde göstermek çok abes, utandırıcı bir şeydi.

Yeni gelen çıplak kadınlar hakkında örneğin şakalar da yapan erkek tutsaklar ve SS'ler vardı.

Bu davranış bu insanlar için büyük bir aşağılanma ve utanç oldu. Diğer taraftan ne olacağını bilmediklerinden büyük korku ve kaygı içindeydiler. Oysa tutsaklar çoğunluğu oluşturmalarına rağmen, TK'da hiç veya az ayaklanmanın olmasının bir nedeni de bu olsa gerektir. Çünkü eğer insan zaten bu kadar aşağılanmışsa ve her türlü haysiyetini kaybetmişse, insanlığından çıkartılmışsa, o zaman sisteme karşı koymaya fazla gücü kalmaz. Yani burda sorun, onların bedensel ve fikirsel olarak bitmiş olmalarındaydı. Eğer pislik paçalarından akıyorsa, önce düşüneceğin şey ilk olarak nerde yıkanabileceğindir. İnsanlar şimdi başlarına neyin geleceğini bilmiyorlardı ki.

Büyük ayaklanmalar organize etmeye güçleri yoktu ve barakadan dışarıya çıkma izni olmadığından örgütlenmek için az olanak vardı.

Üstlerindeki kendi giyim-kuşamlarından ayrılmak bile büyük kişisel bir dönüm noktasıydı...

Mesela zamanın tanıkları açısından, pantalonu pislik içinde olmasına rağmen onu teslim etmek acı verdi; çünkü o onun pantalonu idi; ne zaman satın aldığını; kaç paraya mal olduğunu, onu giyip hangi düğüne gittiğini vs. biliyordu... Özelliğinin son parçası da burda elinden alınmıştı...

Saçlarda da aynı şey: Bedendeki bütün kıl ve saçlar traş edildi ve de başkaları tarafından; neden? Çünkü burda senin ne istediğin kimseyi ilgilendirmiyor'u bir kez daha göstermek için!

Orda hüküm süren sistematiği bu örnek iyi bir şekilde gösteriyor... Bu ise bir veya iki zır

delinin fikri değildi, bilakis sistematik olarak koyulmuştu. Baskı, itaat etme, burda bir rol

oynayan bir grup insanı diğerlerinin üstüne çıkarma. Bunların hepsi planlıydı.

Traş niye ? Çünkü salgın hastalıklardan büyük korku ve kaygı vardı... Bitler, pireler, tahtakuruları vs. bunların taşıyıcılarıydılar... çokları sonra, saçlarının traş edilmelerinden sonra

bizzat kendilerini tanıyamadılar. Bu bir insan için ne anlama gelir? İnsan kendi saç tuvaleti ile kendi kişiliğini ifade ediyor bir şekilde. Saçlar sıfır numaraya vurulduktan sonra artık insanın diğerlerinden bir özelliği kalmıyor... o artık çoklarının arasında sadece biridir. Bunun sonucu çehresiz bir kitle idi; bu ise kişilerin giderek daha önemsizleştiğini gösterdi. Sonra barakada verilen numara da son darbeyi indiriyor... SS için insan olmadığının sürekli görünen işareti. Bir de diğer tutsaklara vuran tutsaklar görüldüğünde işte o zaman, direniş iradesinin kırılmasına hizmet eden kendilerinin de başkalarına karşı kullanılacakları berraklaşır. SS'ler tutsakların kendi aralarındaki dayanışmayı engellemek amacıyla her türlü çabayı gösterdiler.

Duş Almak

(Çamaşırhane barakasında) Duş almak: Tutsaklar gaz odasında olmaktan korkuyorlardı. Çünkü birçokları eğer Auschwitz'den gelmişlerse, gaz odasının duş olarak kamufle edildiğini zaten biliyorlardı. Bu nedenle buraya geldiklerinde artık işin sonuna gelindi... diye düşündüler... büyük korkuya kapıldılar.

Duşlardan gerçekten su geldiğini fark ettiklerinde çok sevindiler. AMA: onlar bir soğuk, bir sıcak duş aldılar... bir kere ateş gibi sıcak; diğer kere buz gibi soğuk... ve devamlı değişerek, önceki meşakkat ve çilelerden ötürü pekala gerçekleşebilen kan dolaşımının iflas etmesine kadar... Bunu niye yapıyorlardı ? Yine kimin çalışabilir, kimin çalışamaz halde olduğunu... kimin dayanabildiğini, kimin ise dayanamadığını görmek için.

Artık çok zayıf düşülürmüş, gıdasızlıktan bir deri bir kemik bırakılmış, çok üşütülmüş vs. insanlar için çok kasitli " ölüm banyosu – eylemleri" de vardı... Kitlesel imha etmeler...

Tekmil ve Toplanma Meydanı

Sabah ve akşam mevcut sayısının doğru olup olmadığı sayıldı. Yaşayanlar 5'li bir sıradaydılar; ölüler, sayı doğru çıksın diye yan tarafa yatırıldılar. 5'li sıra hızlı bir şekilde sayılabilir... bu işlem kural olarak 20 dakika içinde bitiyordu... ama buna rağmen insanlar sık sık 4, 5 saat orda ayakta durdular. Bu, ceza tekmil durmasıydı... bu herşeyden önce birisi kaçmayı denediğinde uygulanıyordu... çoğu kez kaçan tutsaklar bulunana kadar, 2, 3 güne kadar orda dikilmek zorunda bırakıldılar. Yakalanan kaçaklar sonra tekmil ve toplanma meydanında uluorta idam edildiler. Yani insanlar sadece gaz odasında, duşta, taş ocağında vs. ölmediler.

Ayaklanma konusunda bir kez daha: Zaten bizzat tutsaklar kimsenin kaçmamasına dikkat ettiler... Hans BONAREWİTZ: Bir tahta sandığa saklı olarak kaçmaya çalıştı; yakalandı ve sonra 7 gün boyunca sandığı ile birlikte toplanma yerinde teşhir edildi; daha sonra müzik eşliğinde asıldı. Böylece tutsaklar, direnişi gerçekten de teşvik etmeyen çok şeyleri de gördüler, yaşadılar. Ayrıca bizzat onlar sürekli olarak dayak yediler.

Sayım sabahleyin çok hızlı yapılıyordu; çünkü Naziler çalışma süresini kullanmak istiyorlar. Akşamları ise sayım çok yavaş yürüyordu...

Zaman Tanığı Raporu: 1941 İspanyol Manuel Garcia: Giysiler toplanma meydanındaki bir battaniye üzerine koyulmak zorundaydı.

Silindir: Toplanma alanı şimdiki gibi düz ve asfalt dökülmüş değildi. Tutsaklar orayı silindirle bizzat düzlemeliydiler (orası tümsek idi ve daha büyükçe sivri taşları tahta takunyalarla taşımak olmazdı ; o halde çamur ile "sağlamlaştırıl"malıydı.

Köpekler insanların üzerlerine sürüldü ve insanlar çoğu kez (elektrikli) dikenli tel çitlerine doğru avlandılar. Sonra da onlara intihar süsü verildi.

TK'nın dışa karşı "iyi bir izlenim resmi" verebilmesi için tutsaklara baraka yakınlarındaki yabani otlar temizletildi.

Bir tarafta korkunç hiyjenik koşullar hüküm sürerken, diğer yandan örneğin yatakların düzeltilmesinde kesin talimata uygun davranılmalıydı. Örneğin kareli yatak çamaşırları: Kapo'lar ve SS'ler, çarşafın karesi ile yorganın karesinin birbirine uymasına özen gösterdiler... Veya: SS'ler barakaya, nerenin tozlu olduğunu görmek için beyaz bir eldivenle girdiler. Yine eziyet etme !

Hapishane, Bunker

Deyim yerindeyse ha-

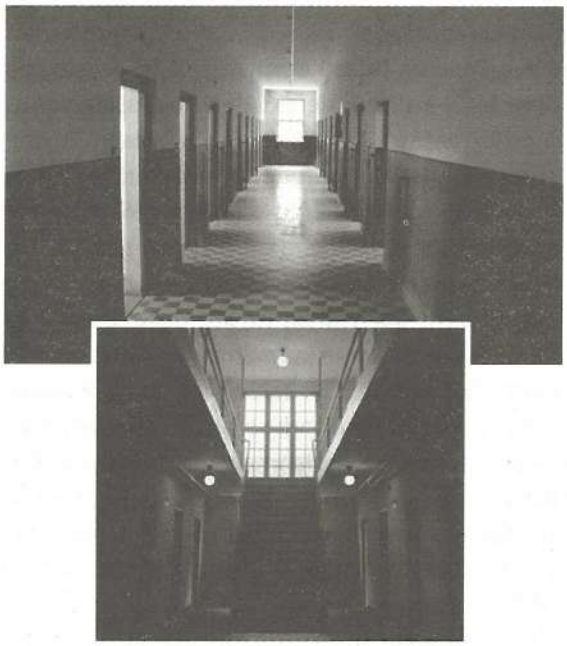

pishane içinde hapishane.

Örneğin sıkı talimatname kurallarını ihlal edenler için. (böylesi tutsaklar da buraya, hapishaneye getirildi; onlara örneğin yukarda değinildiği üzere sadece dayak cezası verilmekle kalmadı. SS'ler ve Kapo'lar orda her türlü özgürlüğe sahiplerdi...

Hapishane infaz alanıydı. Gaz odasına gitmeden önce, buraya geliniyordu; bunun hemen altı gaz odası için üstünü değiştirme odasıdır; ama enseden kurşunla vurma köşesi, idam etme yeri olarak darağacı da vardı. Enseye kurşun sıkmak ile katl etmenin gaz odasındaki kadar sinsice olmadığına belki de burda değinmek gerekir. Çünkü insanlara gaz odasında şimdi ölecekleri sonuna kadar söylenmedi; oysa bu, enseye kurşunla öldürme köşesinde pekala söylendi... Örneğin siyasi tutsaklara.. Herhalde onlara daha fazla saygı duyuluyordu; onlar öldürülmeden kısa bir süre önce veda edebildiler, dua okuyabildiler vs.

Mesela tıbbi deneyimler de burda yapıldı. Pireler örneğin etrafa saçıldı ve buna karşı ilaç denendi. Bunkerde insanlar çoğu kez döverek öldürüldü, işkence edildi. Burada çok fazla ölü vardı. Bütün bunlar zorla itiraflar almak için yapıldı. Zaman Tanıkları, buranın duvarlarında "Tanrım, beni neden terk ettin?" veya "Eğer bir tanrı varsa, o benden af dilemelidir" gibi yazılar olduğunu bildirdiler. Buraya düşen birisi kural olarak burayı canlı olarak terk etmedi. Hapishanede hem tek hücre, hem de on kişiye kadar insanın hapsedildiği koğuşlar da vardı.

(Devam Edecek)

ZİNDAN (KÜRT) ÇOCUKLARI'NIN ÇOCUK HAKLARI!

Ali Dağdeviren

"Bebekleri öldürmek için /Göğün / yücesinden geldiler/ Göğün/ Ufukların mağrıplarıyla/ Haydutlar (P. Neruda)"

"Hiçbir çocuk işkence veya diğer zalimce, insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ve cezaya tabi tutulmayacaktır. On sekiz yaşından küçük olanlara, işledikleri suçlar nedeniyle idam cezası verilmeyeceği gibi salıverilme koşulu bulunmayan ömür boyu hapis cezası da verilmeyecektir.

Hiçbir çocuk yasadışı ya da keyfi biçimde özgürlüğünden yoksun bırakılmayacaktır. Bir çocuğun tutuklanması veya hapsi yasa gereği olacak ve ancak en son başvurulacak bir önlem olarak düşünülüp uygun olabilecek en kısa süre ile sınırlı tutulacaktır"(Çocuk Hakları Sözleşmesi, M. 37)

Birçok ülke gibi Türkiye'nin de raflarında küflenen ilk Çocuk Hakları Bildirisi 1924 yılında Çocukları Koruma Fonu Uluslararası Birliği 5. Genel Konseyi tarafından kaleme alındı ve kabul edildi. Metin Cenevre'de kaleme alındığından "Cenevre Bildirisi" ismini almıştır. Birinci maddesiyle "....on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır" diyen Bildirge'de sıralanan amaçların özü "... insanlığın çocuklara elindekinin en iyisini verme görevi ve yükümlülüğü olduğu..." ifadesidir.

Hakkını(!) vermek gerekirse Türkiye, özellikle Başbakan Tayyip Erdoğan bu açıdan hareketle ülkesindeki çocuklara elindekinin en iyisini(!) veriyor! Kendisine övgü dizmeye hazırlanan özürlüler de dahil küçük çocukları sahte sevilerle kucaklıyor ve hatta öpüyor. Kürsülerde timsah gözyaşı akıtarak

Filistin Çocukları'na zulüm yapıldığını haykırıyor! Kendi vurucu güçlerine de taş atan çocukların kolunu kırma, göz çıkarma, kafalarda cop parçalama, bacaklarından çekerek yerde sürükleme, işkenceye yatırma, alanlara çıkan binlerce çocuğu zindana kapatma emrini veriyor. Hem herkesin, hepimizin daha acısı Bildirgelere, Sözleşmelere, Çocuk Hakları Anlaşması'na imza koyan egemenlerin (mağriplerin) gözleri önünde... Uluslararası hukuk; silahlı çatışma halinde/bölgelerinde kadınların ve çocukların korunmasını zorunlu görüyor. Erdoğan ise 30 yıllık savaş bölgesinde "Önce, 'terörist' doğuran kadınları ve 'terörist' olan çocukları vurun!" talimatını veriyor.

1959 yılında toplanan Birleşmiş Milletler Genel Kurulu gündemindeki çocuk sorunlarını tartışarak 20 Kasım 1959 tarihinde "Çocuk Hakları Bildirisi"ni kabul etmiştir. Kirli mirasi Osmanlı oyunları olan Türkiye Kürtlere uyguladığı kültürel soykırımın üstünü kapatmak için 23 Nisan 1979 günü Ankara'da Kürt Çocukları'nın yaklaştırılmadığı göstermelik "İlk Dünya Çocuk Parlamentosu"nu toplamıştır. Dünya Çocukları'nın; "Bizler, dünyamızın binbir çiçekli kocaman bir bahçe olmasını istiyoruz. Barışın ve güzelliğin kol gezdiği, güzelliklerle dolu bir bahçe. Dünyamızı renksiz ve çiçeksiz kılan bütün kötülüklerin yok edilmesini arzuluyoruz. Silahlanmanın, savaşın ve açlığın son bulmasını, bütün çabaların güzel bir yarına yönelik olmasını diliyoruz. Dünyamızda, düşünceleri yüzünden kimsenin baskı altında tutulmamasını istiyoruz. Biliyoruz ki, dünyamız güzelliklerle doludur. (...) Amacımız kardeşlikle örülü, dostluğun kol gezdiği bir dünyadır." içerikli Kardeşlik ve Barış Bildirisi okunduğu gibi küflü raflara kaldırıldı.

Ve Türkiye 14 Eylül 1990 tarihinde; bu Bildiri'nin kültürel soykırımı yasaklayan üç maddesine (17, 29 ve 30.) çekince koyarak imzalamış ve 9 Aralık 1994 tarihinde TBMM'de onaylamıştır. Türklüğü esas alan tekçi Anayasalarında da "(Bizden olmayanlar hariç) Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz, kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (M.17/3)" maddesi yer alıyor.

Ancak İnsan Hakları Kuruluşları, İnsan Hakları ihlalinde olduğu gibi Çocuk Hakları açısından da Türkiye'nin en katı/şiddet uygulayıcı ülkelerin ilk sıralarında yer aldığını rakamlarla ortaya koyuyor. Çocuklara karşı bu acımasız tutum aslında insanlığa, insan haklarına karşı tutumun görünen yüzüdür. Çocukların özgür olmadığı bir toplum zaten özgür olamaz. Bugün bulunduğumuz nokta itibariyle Türkiye bu barbar/vahşi ülkelerin başını çekiyor. Şu an binlerce Kürt çocuk zindanlarda işkence altındadır. Türk Adalet Bakanı Sadullah Ergin'in TMK mağduru çocuklara ilişkin verdiği rakamlar ise korkunçtur, tüyler ürperticidir. Cemil Çiçek'in 'Aslında onlar çocuk değil(!)' incileri ise o çocukların hangi amaçla zindanlara kapatıldığını gösteriyor.

Öncesi bir yana Kürt köylerinin yakılıp yıkıldığı 1990'lardan bu yana milyonlarca Kürt çocuğu anneleri/babaları ile birlikte devlet şiddetine/hakaretine uğramıştır. Evleri başlarına yıkılan küçük çocuklar Türk devlet güçlerince eteklerine yapıştıkları anaları ile birlikte bacaklarından çekilerek, birer çöp torbası gibi baygın şekilde köy meydanlarına atılmışlardır. Yüzlerce, hatta binlercesinin gözleri önünde ana ve babaları ağır hakaret ve işkence görmüştür. Onlarcasının babaları; onların, o çocukların çığlıkları arasında gözleri önünde kurşuna dizilmiştir. Yetim/kimsesiz bırakılan o çocukların bir kısmı çıplak ve büyük bölümü aç/susuz ve yalınayak kaçarak ve yollarda saklanarak yaşam bulacakları bir in aramışlardır...

Varoşlara yığılanlar sokaklarda, yıkık binalarda ve naylon çadırlarda ölüm/kalım arasında yaşam sürdürmeye çalışmışlar. O dramı yaşayan çocuklardan Avrupa'ya kavuşanların bir kısmının sınıflarda bize aktardıkları inanılması güç ancak hepsi birebir gerçek olan o korkunç trajediler gecelerimize girmiş ve dünyamızı altüst etmiştir.

Bugün alanlarda olan bu çocuklar işkence ve zulmün yarattığı küçük direnişçilerdir. Diyarbakır zindanının estirdiği fırtınalardır! Yılların birikmiş öfkesidir. Temel insan hak ve özgürlükleri uğruna dağlara zorlanmış amcaları, ablaları, ağabeyleri öldürmeye uçan bomba/zehir yüklü jetlerin/kobraların çılgınlığını her saat yaşayan çocuklardır! Her an ölümü enselerinde gören çocuklardır. Ve onlar ölüme, öldürmeğe isyan eden küçük kahramanlardır.

Öldürmeğe yürüyen panzerlere taş atmaya zorlanan çocuklar! Onlar analarının karnında duydukları zulmün/işkencenin çığlıkları arasında dünyaya geldiler. Kendilerini kirli/kanlı bir savaşın içinde buldular. Aslında onlar suç işlemiyor. Tekbiçim sistem onları Kürt/demokrasi düşmanlığını esas alan antidemokratik yasaları kapsamında hak, hukuk ve adaleti zorlayarak zindanlara kapatıyor!

Yok sayılan anadilini, kültürünü, yasaklanan isimlerini ve daha açıkçası insanlık kimliğini isteyen çocuklar! İnkarcı/imhacı, hukuksuz ve adaletsiz sistemin cevabı: "Tek Millet, Tek dil, Tek vatan, Tek bayrak, Ne Mutlu Türküm, Bir Türk Dünyaya Bedel!" olmaktadır. İnsani istemleri için alanlardaki büyük kalkışlarda yer alan çocukların üzerine insan ve insanlıktan uzak robotlar ve panzerler sürülüyor, zehirli gazlar akıtılıyor, gözler kör ediliyor, kollar kırılıyor, kelepçelenerek zindanlara konuluyor! Bir zamanlar Adalet Bakanlığı yapmış şimdiki hükümet sözcüsü devletin solgun Çiçek'i "Onlar çocuk değil(!)" emrini veriyor. İnfazcılar onlara yaşlarının birkaç misli hapis cezası biçiyor. Ve başta UNESCO olmak üzere Kürtlerden yana kör dünya gibi bizler de, biz eli kalem tutan, dili laf edenler de bu trajediye, bu çocuk katliamına seyirci kalmaktayız.

Kör zindanlardan acılı mektuplar uçuruyorsunuz. Laf üretmekten başka bir şey yap(a)mayan aydın olamamış sözüm ona aydıncıklardan ve sisteme köle siyasilerden beklentiniz olmasın Sevgili Çocuklar! Aslında siz onların, o yağcıların, o yalakaların, o suskunların, o koltuk değneklerinin ağır faturasını ödüyorsunuz! Yaşamının en güzel yıllarını özgürlük için direnişe/ölüme adayan sizler cesur ve kahramansınız. Egemenlerin yazdığı, size yakışmayan kirli/kara tarihi çöplüğe atarak kendi tarihinizi kendiniz yazıyorsunuz. Sırtınızdaki özgürlük yükünün bedeli ağır da olsa mutlaka ama mutlaka başaracaksınız. Zira sizler, siz küçük kahramanlar insanca yaşanacak bir dünyanın şen çocuklarısınız! Egemenlerin cehenneme çevirdiği güzelim dünyamızın ölümsüz abideleri olacaksınız!

Ve şairin anlatımıyla "Siz topraktan, ateşten, sudan, demirden doğdunuz/ Güneşi emziriyor analarınız!" Yan yana durarak, esir topraklara kızıl gülleri gömerek ve özgürlükleri yüksek sesle haykırarak, esaret zincirlerini birer birer kırarak, paslı kelepçeleri parçalayarak ve zindanlara meydan okuyarak Güneş'e koşuyorsunuz...

"Akın var, Güneş'e akın!" Güneş'i kucaklamanız yakın! Ve o gün bin yıllık kölelik sona erecek ve kahpe pusularda bekleyen elleri kanlı katiller ölüm yüklü makineleriyle ardına bakmadan ve bir daha dönmeyecek şekilde çekip gidecekler. Ama mutlaka gidecekler.

Selam size, direnişi beynimize, sevdası yüreğimize yüklü, Özgürlük Ateşi yakan siz yaşları küçük, koca yürekli Kahramanlara! ▫

MİN DİT

Mesut KALKAN

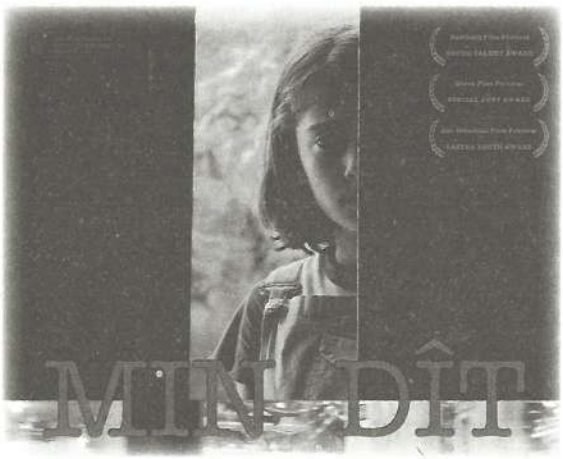

Erivan Radyosu'nda çalan bir Kılam'a kulak kesilen güngörmüş insanların arasında bir hayat büyüten çocuklar. Korkuları, hüzünleri, sevinçleri radyoda çalan eski bir Kılam'ın tınısında dalıp giden büyüklerin gözlerinde kederi, hüznü, sevinci taklit ederek öğrenen sonra büyüdükçe bu hüznü, sevinci, kederi anlayarak yüreğinin derinliklerine nakşeden Mezopotamya'nın çocuklarının yaralı düşlerinde buluverdik kendimizi. Musa Anter anlatır hatıralarım kitabında "Çocuktum köyümüze askerler gelirdi. Bir şeyler söylüyordu kimse Türkçe bilmediği için anlamıyorduk. Ne istediklerini anlaya bilseydik istediklerini verecektik ama anlamıyorduk bir ton dayak yiyorduk. Sırf ne istediklerini anlaya bileyim diye annem beni okula gönderdi. Türkçe öğrenene kadarda askerlerin bizden kavun, karpuz istediklerini anlayamamanın getirdiği acıyı yaşadık."

Tabi sadece onların söylediği, bizim anlamadığımız şeyler için dayak yemiyordu köylüler. Güneydoğu'da geçmişten bugüne devam eden birçok şey. Saat 16'da başlayan sokağa çıkma yasakları, bazen mahallenin ana trafosundan kesilen elektrik ve ardından duyulan silah seslerinde o zamanlar herkesin söylemediği faili meçhul cinayetlere kurban gidenler oluyordu. Arabalara bin-

dirilip götürülen insanlar, cesetlerinden bile haber alınamayanlar...

Gördüklerimizi nefes alıp vermek olarak tanımlanan ya da sanılan hayatın içinde olabilecek vakalar olarak öğrenmemiz ve alışmamız istendi bizlerden. "Min Dit" şahit oldukları gerçeklerin aslında her iki sonucu da doğurduğunu unutarak sahipsizlik ve sahiplik arasında birbirimizi eleştirdik. Yazımın başında anlatılanlar her sonuca gebeydi aslında. Yüzlerini sokağa dönen yüz binlerce çocuk kaldı bu gerçeklerden geriye. Bu çocukların başka tercihleri de oldu. Yüzünü sokağa dönen çocukları sahiplenmek onları bu durumdan kurtarmak için çalışmalar yapıldı. Tabi bu durumu kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak isteyenlerde yardım kampanyası altında olayları daha da dramatize ederek kameralar, spot ışıkları altında kullandılar. Etüt merkezleri adı altında yaşadıkları gerçeklere yabancı, aslında hiç yaşanmamış, yaşanmışsa da bunlar onların iyilikleri için yapıldığı söylevler anlatılıp duruldu bu insanlara.

Evrim Alataş "Mitoz Bölünme Hikâyeleri" ve "Her Dağın Gölgesi Denize Düşer" kitaplarında anlattı gördüklerini, Erivan Radyosu'nda Kılam dinleyip gözleri uzaklara dalıp gitmelere şahit olarak başladı. Bu şahit olduğu gerçeklerin sonuçlarını anlatmak için koyuldu yola. Kimimiz kitapta anlatılan dili çok fazla edebiyatsal, romansal buldu, yaşanan gerçekler böyle anlatılmamalı diye eleştirdi. Kimimiz Min Dit filminde yaşananların sonucu olarak sokakta kalan babalarının ölümüne şahit olan iki çocuğun yüzünü sokağa dönmesini kabul edemedi "bu çocuklar sahipsiz kalmaz, onlar sahipsiz değildi, böyle anlatmamalıydı bir gerçek" diye eleştirdi Evrim'i. Evrim duruşuyla nerede olduğunu göstermişti bizlere. Hasan Hüseyin'in söylediği gibi "Acıyı Bal Eyleyenler"'den. Baldaki tuz olmayı seçip bu yolda devam edenlerden. Evrim bir önceki yazısında Min Dit filmine gereken ilginin gösterilmediğinden yakınıyordu. Aslında gördüklerini anlatırken bu yaşanmış gerçekleri anlamayana anlatmak ve göstermekti asıl amaç. Bir anda anlamalarını da beklemiyordu. Evrim'in en çokta içini acıtan şey bu acıya ortak olan, bu acıyı birebir yaşamışların bu filme sahip çıkmamaları oldu. Evrim yine çizgisinden asla taviz vermeden devam etti yazmaya, gerçekleri anlatıyordu bizlere. Anlatının gerçekliği hep vardı, bunu edebi bir dille anlatmanın kabullenilmemesi, ya da yaşadığımız bir gerçeğin başka bir sonucunun anlatılmak istenmesi Evrim'i durduğu çizginin dışına atmak, bu anlatılanlar için yanlış bir anlatım demek, acımasızca bir eleştiri olur.

O, kerpiç ve toprak damlı evlerin, şark çıbanlı yüzlerin, tütünden sararmış beyaz bıyıklı yaşlı adamların, başlarında beyaz tülbentli acıyı görmüş yaşlı annelerin, Erivan Radyosu'nda çalan Kılam'ların tınısında gözleri uzaklara dalan insanların acısını, hüznünü, sevincini işledi yüreğine. Anlattı yüreğinde günden güne büyüyen bir acının gerçeklerini. "Güneşi Gördüm" diyenler gibi yaşadıklarını inkâr ederek kaleme almadı yaşadıklarını, yaşanan bir gerçeğin başka bir boyutunu anlattı bizlere. Ölüm her zamanki gibi en acımasız oyununu yine güzel yürekli bir insan için oynadı. Yazacağı, anlatacağı o kadar çok şey varken. "Her Dağın Gölgesi Denize Düşer" demişti gördükleri için, bu kez dağın gölgesi yüreklerimize düştü. Aram Tigran, Musa Anter, Hrant Dink... Tüm güzel yürekli insanlar gibi Min te ji dit. ▫

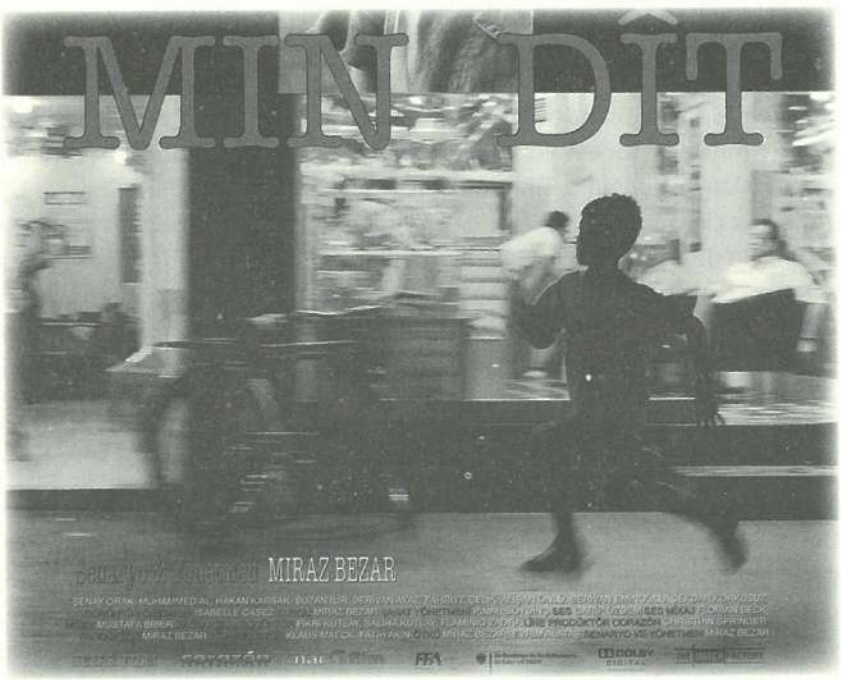

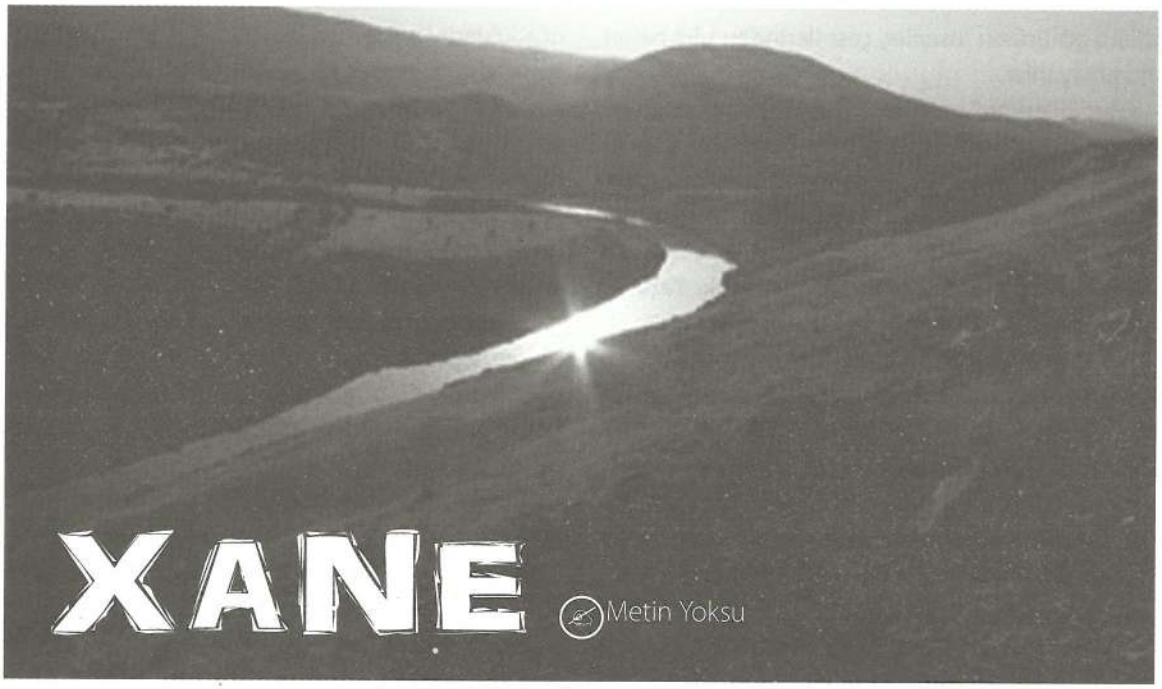

XANE

Metin Yoksu

Xane*, yıllar yılı yaşadığı topraklardan sürülüyordu: Atalarının yaşadığı topraklardan, dünyaya geldiği topraklardan, çocukluğunun geçtiği dağlardan-ovalardan, kadınlığının ilk belirtisi kanlı bez parçasını yıkadığı ve çıplak bedenini her genç kız gibi teslim ettiği dost bellediği bakire Dicle nehrinden, sevdalısıyla ilk öpüştüğü kaya dibinden, kırk gün kırk gece süren düğününün yapıldığı köy meydanından, ilk defa döl tuttuğu evinden, su almaya gittiği zaman yolda başlayan doğum sancısıyla girdiği ve bebeğini doğurduğu gelin mağarasından...

Xane, sürgünlere maruz kalan bir halkın kızı... Ataları gözlerinin önünde katledildi. Çocukları ellerinde misketler varken vuruldu. Köyü, evi, eşyaları, tarlaları gözlerinin önünde yakıldı. Halkı katliamlara ve cinayetlere kurban gitti. Yeni döl tutmuş kadınların dölü büyümeden karınları oyuldu.

Xane, ne yapsın? Ağlasın mı? Üzülsün mü? Yas mı tutsun? Ağıt mı yaksın? İntikam peşine mi düşsün? İsyan mı etsin? Zalim mi olsun? Xane, ne yapsın?

Suç kimindi? Xane'nin mi? Atalarının mı? Yoksa onları yok etmeye yeminli insanlar mı? Kim suçlu? Yoksa insanlar değil de tanrıların mıydı suç? Binlerce yıl bu topraklarda hüküm süren tanrılar mı? Din denen kavramda mıydı? Bayrak, dil, devlet ve vatan hangisi suçluydu?

Din adamları, askerler ve güzel giyitli beyler-bayanlar her yerde bağırıyorlardı. Cennet kapılarının anahtarları Xane'nin soyunda, onun evinde, onun köyünde, onun eşyalarında, hayatın belirtisi kanındaydı. Yaktılar, yıktılar, vurdular cennet kapısının anahtarını almaya yeminliler...

Xane, kaçtı, kalabalıktan, sürgün yedi yüreği, çıktı kalabalığın içinden, dağların, ovaların doruklarına yürüdü. Dicle'sinden, dostundan ayırdılar. Durmadan yürüdü. Xane'nin bebeği kucağında; umudun adı, güzelliğin simgesi, güzel günlerin habercisi bebeği, saf, temiz ve hayat dolu ama bebeği ağlıyordu...

Bebeği isyan edercesine ağlıyordu. Her şeyden haberi varmış gibi, atalarına ağlıyordu, ölen kardeşlerine ve diğer anaların bebeklerine, umut kayboluyordu. Bebek dünyaya geldiğine pişmandı. Oysa melekler dünyayı böyle anlatmamıştı. Yeşilden, kırmızıdan, maviden, sarıdan, beyazdan bahsetmişlerdi. Kuşlardan, özgürlüğün simgesi kuşlardan, barışın simgesi beyaz güvercinlerden, denizlerden, ırmaklardan, boz kırlar üzerinde koşan seklavi atından hani nerde bu güzellikler, nereye kayboldular, melekler yalan söylemişlerdi.

Xane, yürüdükçe zaman ilerliyordu. Gitmeliydi uzaklara zaman geçmeli bir an önce bitmeli acılar. Xane, dağlara doğru koştu; koştukça zaman daha hızlı ilerliyordu. Acılardan uzaklaşıyordu. Birden durdu. Zaman, ileriye doğru gittikçe hızla akıp gidiyordu. Acılardan kurtuluyordu. Öyleyse geriye gitmeli, zamanı geriye almalı, güzel günlere götürmeli

zamanı. Sabah kahvaltısında taze ekmek kokusuna, demli kaçak bir çay sohbetine, sevdalısıyla ilk seviştiği geceye, Dicle'ye bedenini emanet ettiği günlere, gökyüzünde kuşların ve uçurtmaların uçtuğu huzur dolu günlere...

Xane, geriye koşmaya başladı. Dünyanın en hızlı koşan insanından daha hızlı koştu. Bedenini aslana teslim etmek istemeyen bir ceylan gibi hızlı koşuyordu. Koştukça zaman geriye akıyordu. Yaşadıkları gözünün önüne geliyordu. Din, bayrak, vatan ve para için kurşuna dizilen insanlar, yakılan köyler, ırzına geçilen kadınlar her şeyi tek tek yeniden yaşıyordu.

Dayanılması zor anlar yaşıyordu. Xane, durmamalıydı, koşmalıydı, zamanı geri çevirmeliydi. Xane, aniden durdu. Xane, derin derin nefes alıyordu. Kalbi hızlı hızlı atıyordu. Bir adım öteye baktı, kollarını iki yana açtı. Uçurumdan aşağıya doğru son bir kez haykırmak istedi. Öfkesini, acılarını, hüzünlerini, isyanını, feryadını kusmak istedi. Kendisini uçurum dibinde bekleyen en sadık dostu Dicle'ye bırakmak istedi. Dicle, onu çağırıyordu. Dicle'nin sesi huzur veriyordu.

Xane, gözlerini kapattı. Karanlık ve aydınlık, Xane'nin gözlerinin ucunda savaşıyordu. Açtı kollarını, eski bir dostu kucaklamaya hazırdı. Sol ayağını boşluğa doğru uzattı. Kulaklarında sadece Dicle'nin sesi vardı. Koşmadan önce kuşağıyla sırtına bağladığı bebeğini duymuyordu. Açlıktan, soğuktan, yalnızlıktan, karanlıktan, yağmurdan, aç kurtların ürkütücü sesinden ağlayan bebeğini duymuyordu.

Xane, bir kuş sesi duydu. Uçurumdan çıkıp gelen kuş, kanatları ıslak kuşun, kızıl renkli bir kuş, kuşun sesi dağları aşıp geliyordu. Xane, kuşa baktı. Ayağını boşluğa biraz daha yaklaştırdı. Dicle'nin sesi iyice gürleşti, kayaları yıkıp geçiyordu. Dicle dağları sarstı. Kuş, Xane'nin etrafında daha hızlı uçuyordu; kızıl renkli kuş, Dicle'nin koynundan çıkıp gelen kuş, kanatları ıslak kuş her kanat çırpışı rüzgâr Dicle'den bir haykırıştı.

Xane, ayağını boşluktan geri çekti. Dağın yıkılacağından, mavi renkli göğün yırtılacağından, Dicle'nin dünyaya yapacaklarından korktu. Oysa Dicle, bir kardeş, bir arkadaş, bir bacı, bir kadın gibi sevecen ve bir anne gibi şefkatli yıllarca bu topraklara su, ekmek, kavun, karpuz, mercimek, nohut vermiş. Can vermiş, hayat vermiş... İstemez Xane'nin göçmesini bu dünyadan...

Xane, yere oturdu. Ağlamaktan yüzü morarmış bebeğine sarıldı. Ay yüzlü bebeğinin gözlerini, yanaklarını, alnını, ellerini öptü. Gömleğinin üst düğmelerini açtı. Sağ eliyle memesini tuttu, bebeğinin ağzına dayadı. Bebeği sustu, sarıldı annesinin memelerine, hayat dolu göğüslerine, bolluğun, bereketin simgesi göğüslerine.

Sağ kalanlar Ağrı'yı aşıp gittiler bu topraklardan. Xane, aşamazdı dağları, bebeği vardı. Soğuktan, aç kurtlardan ve en önemlisi insanlardan bebeğini korumalıydı.

Dicle'yi takip edip gitmeliydi. Dicle'ye yoldaş olurdu. Fırat'ına kavuşana kadar yaren olurdu. Türküler söyler Dicle'ye ve Dicle, Xane'ye aş verir, hayat verir, ekmek verir, su verir, besin verir... Xane, yer doyurur karnını, bebeğine süt verir, hayat verir...

Xane, usulca dağın yamaçlarına doğru yol aldı. Yavaş yavaş Dicle kenarına indi. Her yer yeşildi, gök maviydi, güneş parlıyordu. Dicle, etrafını saran ağaçlardan yeşil bir elbise giymiş... Xane, Dicle'ye yanaştı. Yanı başında oturdu. Bebeğine baktı, sol memesine elini attı, sarıldı bebeği, annesinin yanık tenli memelerine, uçları kahve renkli memelere...

BİTİRİLMİŞ HAYATLARDA

ilker gören

yine yanılmış olalım odanın ses tarafından getirilen
manyaklığına
yanılmış olalım ki ölüm çağırmasın bizi karanlığına

nedir o zaman yüzümüzdeki ayna
nedir kaypaklık
ve neden bir insan gibi olmuyor mutluluk
cevabı yok
cevabı yoksa o zaman ben de uzaklara giden trenlere
selam söylettirmem
yada kaçmam korkudan

şimdi herşey değişiyor işte
atlı adam ile beleşçi hasanın kavgası değişiyor
çünkü nedeni olmayan bir kızı sevenler aynı anneden
doğmadı da ondan
2010 mersin

Xane'nin gözleri, bebeğinin zeytin gözlerinde, kulakları Dicle üstünde uçan kuş seslerinde, bedeni yorgun, dudakları kurumuş. Bir türküyle dudaklarını ıslattı.

Xane, Dicle'ye doğru yürüdü, bebeğini su kenarına koydu. Bebek ağlamaya başladı. Annesinin memelerine sarılmak istiyordu; süt istiyordu. Xane, Dicle'yi öpmeliydi, dudaklarındaki kuruluğu bitirmeliydi. Xane, eğildi, dudaklarını yanaştırdı. Kana kana Dicle'yi içti. Dicle, mutluydu; Xane, mutluydu.

***

Üç adam, ellerinde silahlar yürüyorlardı. Yüzlerinde yorgun bir ifade, avdan dönmüşlerdi. Elleri boş dönmüşlerdi. Evlerine yiyecek götüremeyeceklerdi. Düşünceli ve yavaş yürüyorlardı. Üçünün de başları yere bakıyordu. En arkada olan başını göğe kaldırdı. Hava parlıyordu. Koşarak en öne geçti; diğerlerinin kolundan tutup Dicle'ye doğru koştu. Dicle'nin narin bedenine sorgusuz sualsiz atıldılar. Dicle, avcılara da kucak açtı. Bedeniyle sardı onları, vücutlarını temizledi, döl izi kalmış donlarını yıkadı...

Üç adam sudan çıkıp yeşile uzandı. Temiz bedenleriyle gökyüzünü seyrettiler. Yola koyuldular. Silahları ellerinde yürüyorlardı. En önde olanı başını kaldırmış son bir umut ile etrafına bakıyordu. Vurabileceği bir kuş arıyordu. Umudunu yitirmişti.

Adamlardan biri uzakta su kenarında bir şey gördü. Koştu. Pusuya yattı. İleri baktı. Xane'yi gördü. Durdu. Yüzünü ekşitti. Telaşla o da kadına baktı ve diğeri aynı şekilde pusuya yattı. Kadına baktı.

Adamlar kadını tanımadılar. Dikkatlice baktılar. Bir daha bir daha baktılar. Xane'yi tanıdılar: köyün hanımı, güzelliği destan Xane'yi, sesi bülbül Xane'yi... Adamlardan biri nişan aldı. Diğeri durdurdu. Fısıldamaya başladılar. Tartıştılar, çıldırmış gözlerle baktılar birbirlerine. Din adamlarının söyledikleri, askeri üniformalı adamların sözleri kulaklarında dolaştı. Cennet ve para Xane'nin kanında, Xane'nin atalarında ve onun soyundaydı. Adamlar nişan aldılar. Göz ve gezi arpacığa döllendirdiler...

***

Xane, Dicle'yi son bir kez kana kana içti. Su içerken bir yılan yanında durdu. Ayrılmadı. Git gidiyordu. Xane, gitmedi. Başını kaldırdı. Yılana doğru yanaştı. Yılan Xane'yi itti. Git diyordu. Xane, elini uzattı. Yılan kımıldamadı. Dile geliyordu. Konuşup bir şeyler diyecekti. Git diyecekti...

Bir ses yankılandı. Dağlar ürktü sesten, kuşlar kanat çırpmaz oldu, balıklar yüzmez oldu, atlar koşmaz oldu, dağ keçileri yükseklere çıkamaz oldu, bülbüller ötmez oldu, şahin bakmaz oldu, tavşanlar yuvalarından çıkmaz oldu, tavuklar yumurta vermez oldu, horozlar ötmez oldu, güneş ışımaz oldu... Botan, Dicle'ye akmaz oldu...

Xane, karnını tuttu. Bir sıcaklık hissetti. Sonra bir ses daha, sonra bir daha... Xane, yılanın üstüne düştü. Kanı Dicle'ye aktı. Dicle, hüzün doluydu. Ağlıyordu. Daha bir hızlı aktı, kayalara sert çarptı...

Adamlar koştu. Sevinç içindeydiler. Xane'nin üzerini kontrol ettiler. Ne para ne de cennetin anahtarı vardı. "Tüh" dediler. Xane'nin göğüs bölgesinde altın kesesi aradılar, bulamadılar. Gene "Tüh" dediler.

Bir ses duydular. Sesin yönüne baktılar. Xane'nin bebeği, tutup Dicle'ye attılar. Dicle, Xane'nin emanetini kucakladı. Bebek ağlıyordu. Annesini istiyordu. Bebek, Dicle üstünde emekledi. Annesinin açıkta olan memesine sarıldı. Adamlar şaşırdı. Sonra bir daha attılar Dicle'ye bebeği. Sonra bir daha bir daha... Dicle her defasında bebeği kucakladı. Bebek annesine emekledi. Adamlar şaştılar bu işe, sonra zalimce bebeği tutup bir kayaya fırlattılar. Bebeğin kafası sivri uçlu kayaya çarptı. Bebek oracıkta can verdi...

** Kürtçe'de bir isim (Hane diye okunur)*

Dinini... ve kitabını... iyi tanı!

DİN ÜZERİNE – BÖLÜM IX

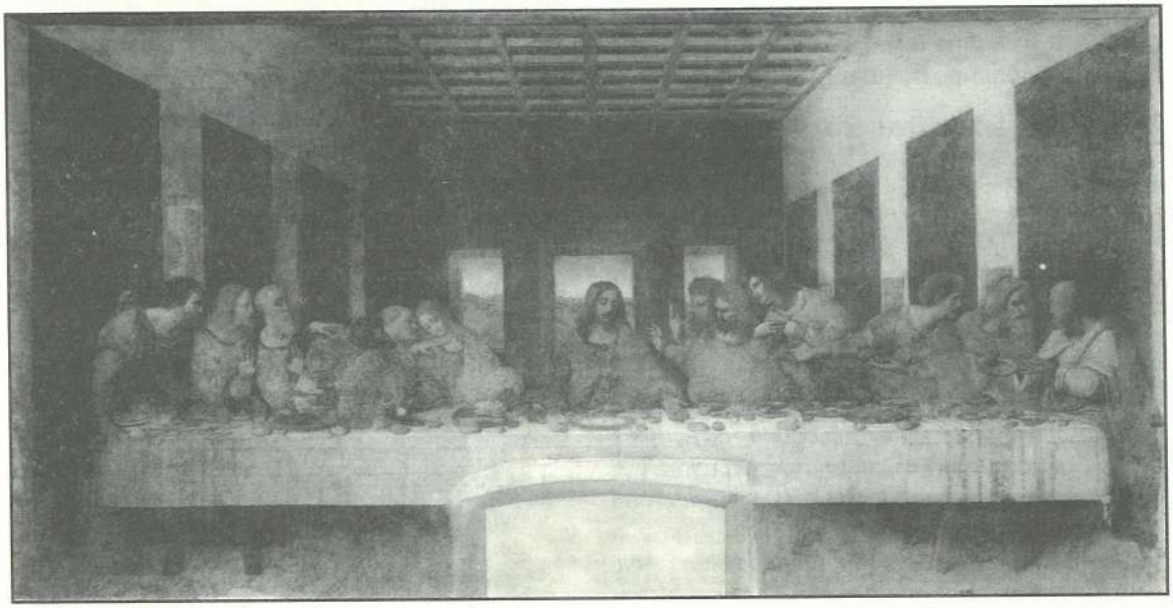

Leonardo Da Vinci, Akşam Yemeği (1495–1497)

Öfke ve Cinayet

İncil'de söylenenler:

"Atalarımıza, 'Adam öldürmeyeceksin. Öldüren yargılanacak' dendiğini duydunuz.

*Ama ben size diyorum ki, kardeşine öfkelenen herkes yargılanacaktır. Kim kardeşine aşağılayıcı bir söz*fç* söylerse, Yüksek Kurul'da* yargılanacaktır. Kim kardeşine ahmak derse, cehennem ateşini hak edecektir... Senden davacı olanla daha yoldayken çabucak anlaş. Yoksa o seni yargıca, yargıç da gardiyana teslim edebilir ; sonunda da hapse atılabilirsin." (Mat.5 : 21-25)*

Bir yandan Musa Peygamber'in Tevrat'ında söylenenler tekrarlanırken, diğer yandan aktardıklarımız- da, doğruyu ifade edeceksek, başta Musa tahrif edilmektedir. Hani "tek harf" bile değişmeyecekti. Atalar diye kast edilenin Musa Peygamber ve taraftarları olduğu gayet açık. Abartmış olmayalım ama Tevrat'ın hemen hemen her sayfasında „öldürme eylemi" mevcuttur. Zaten Tevrat'ta "bal ve sütün aktığı ülkeye" varma, Tevrat'ta da belirtildiği gibi; *"O gece RAB'bin meleği gidip Asur ordugahında yüzseksenbeş bin kişiyi öldürdü. Ertesi sabah uyananlar salt cesetlerle karşılaştılar"* (2.Kr.19: 3); insan cesetleri üzerine basılarak "gerçek" olmuştur. Ceza

da "öldürme"; Tevrat'ın dayandığı esas yargılama biçimi, sorgusuz sualsız öldürme eylemidir. Bizce İsa Peygamber burada niyetini gerçeğin yerine koymakta, yasayı sulandırmakta veya yasayı çarpıtmaktadır. Tabii bir noktayı gözden kaçırmamak gerekli, o da; „kardeşine" ile kastedilen aynı dinin mensupları, yani Yahudilerdir. İnanmayanlar için (ahmak kavramında Almancada "allahsız ahmak" denilmektedir) ise, Tevrat'a göre elbette biraz daha liberal ve barışçı, anlaşma yanlısı bir görünüm söz konusudur. Musa Peygamberin „cehennem ateşi"

bu dünyadadır. İsa'nınki öbür dünyada olsa gerek. "Ahmak-allahsız ahmak-" demek cehennem ateşini hak etmek ise, vay halimize. İncil yazarları kaş yapalım derken göz çıkarmaktadır. İsa burada „anlaş" diyor, ya karşıdaki anlaşma niyetinde değilse ne olacak? İsa, görünen o ki, böyle ters durumlar için herhangi bir öneride bulunmuyor.

Zina ve boşanma ile ilgili

İncil'de söylenenler:

"'Zina etmeyeceksin' dendiğini duydunuz... Ama ben size diyorum ki, bir kadına şehvetle bakan her adam, yüreğinde o kadınla zina etmiş olur... Eğer sağ gözün günah işlemene neden olursa, onu çıkar at. Çünkü vücudunun bir üyesinin yok olması, bütün vücudunun cehenneme atılmasından iyidir... Eğer sağ elin günah işlemene neden olursa, onu kes at. Çünkü vücudunun bir üyesinin yok olması, bütün vücudunun cehenneme gitmesinden iyidir..... 'Kim karısını boşarsa ona boşanma belgesi versin' denmiştir... Ama ben size diyorum ki, karısını fuhuş dışında bir nedenle boşayan onu zinaya itmiş olur. Boşanmış bir kadınla evlenen de zina etmiş olur." (Mat.5 : 27-32)

Evet Tevrat'ta "zina etmeyeceksin" 10 Emir'den biridir. Ama Tevrat zina ile dolu. İncil işi daha uç noktaya götürerek "göz-bakma zina"sına vardırıyor. Niyetler üzerine "şeriat" –dini inanç-yasası belirliyor. Burada anlatılan, kısasa kısastır. Bu anlayışın, hem Tevrat'ta, hem de Antik kültürlerde olduğunu önceki bölümlerde anlattık. Burda belirli oranda da olsa Tevrat'tan daha ileri bir adım atılıyor. Bize barışçı görünen İsa'nın dini de nitekim anlattıklarımız temelinde yükseldiği için, fazla şaşırmamak gerekli. İsa'nın dini de erkek egemenliği üzerine inşaa edildiği için soruna hep erkek açısından yaklaşılmaktadır. "Kadını zina dışında" boşamayacaksın. Ya kadın boşanmak istiyorsa, olmaz, çünki "boşanmışla evlenmek zina" suçudur, ve günahtır. Ne kadar erkeksi değil mi? Peki bu suç ve günahın cezası nedir? Cevap yok. Çünki bu durumda "şeriat" yasası gereği, cehennem ateşinden kurtulmak için, erkeğe verilecek en hafif ceza ne olabilir? Kafa yorun bakalım. Eğer İncil'e uyar uzuv kesmeye kalkarsak, bu dünya hadımlar ve körlerle dolar. Durumun öyle olmadığını, en koyu ve dindar hıristiyan ülkelerde bile kerhanelerin olduğu ve devletin bunlardan vergi aldığı bilinen gerçeklerdir. Anlaşılan bunlar da tutarsızlar.

Yukarda geçen "göz günahının" diyeti yine kadınlara ödetilmiştir. Kadınların örtünmesinin –çarşafa büründürülmesi, bahsi geçen günaha karşı bir tedbir olarak gündeme gelmiştir. Hıristiyanlık süreç içinde özellikle de Fransız devriminden sonra, bu yaklaşımdan reformlarla uzaklaşırken, aynı temele sahip Islamda ise günümüze kadar reformsal kayda değer herhangi bir olumlu gelişme yoktur. Bu bağlamdaki İncil'in ceza hukuku günümüz hiçbir hıristiyan ülkesinde uygulanmaya müsait değildir.

Ant içmeyeceksin

İncil'de yazılanlar:

*"Yine atalarımıza, 'Yalan yere ant içmeyeceksin, ama Rab'bin önünde içtiğin antları yerine getireceksin' dendiğini duydunuz... Oysa ben size diyorum ki, hiç ant içmeyin : Ne gök üzerine, çünkü orası Tanrı'nın tahtıdır ; ne yer üzerine, çünkü orası O'nun ayak taburesidir; ne de Yeruşalim üzerine, çünkü orası Büyük Kral'ın kentidir... Başınızın üzerine de ant içmeyin. Çünkü saçınızın tek telini ak ya da kara edemezsiniz... 'Evet'iniz evet, 'hayır'ınız hayır olsun. Bundan fazlası Şeytan'dandır*fç*." (Mat.5 : 33-37)*

Burda anlatılanlar 10 Emir'in "Rab'in adının kutsallığı" ile ilgili 3. Emridir. Elbette yalan yerine veya herhangi bir "şey" için ant içmemek gerekli. Görünen o ki, İncil'in kaleme alındığı dönemde de toplumda inandırıcılık krizi kol gezmekte ve doğruluktan sapma yüksek boyutlardadır. Yukarda gördük ki, *"doğrulukta din bilgilerini aşmak"* gerekliliği vaaz edilmişti. Anlaşılan bu durum Tevrat'ın emirlerini güncelleştirmektedir. Yeruşalim (Kudüs) kral ile birlikte anılırken, kral savunuculuğunda Musa Peygamber sollanmaktadır. Gökyüzündeki taht, yeryüzündeki tabure ve kral , sonuçta egemenliğin birleştirildiği nesne kraldır. Yani anda bölgedeki en fazla malın, mülkün ve gücün sahibi. Neye tamah edildiğinin bundan açık ifadesi olur mu? Ağzına alırken bile O'nun kutsallığına zeval getirebilirsin,

bunun için dikkatli ol ! denilmektedir. Burada anlatılanlardan çıkan bir sonuç ta "kefilim tanrı" demeyeceksin. Çünki ucu krala kadar varır.

"Baş üzerine" yemin bağlamında söylenenler, bugün çoktan aşılmış durumdur. Artık saç boyalarıyla insan saçlarının her telini istediği renge dönüştürebilmekten öte yeni saçlar bile ekilebilmektedir. Yeniden yaratma anlamında kullanılıyorsa, insanlık artık laboratuvarlarda canlıları kopyalabilmekte, yenilerini bile üretebilme aşamasına gelmiştir. Yalanın dolanın ve sahtekarlığın diz boyu olduğu, buna sebebiyet veren mülkiyet hırsı ve sahipliğinin egemen olduğu toplumlarda "evetiniz" ve "hayırınız"dan fazlası her zaman sizlere dayatılacaktır. Bu dayatmalar bugün "şeytan"dan da öteye ulaşmış olup, toplumların sömürü temelinde yozlaştığı oranda hep daha fazla "şeytansı"durumların varlığını sürdürmesine temel teşkil etmektedir. Kutsal din kitaplarında yazılanlar bu işi daha da kalıcı kılmakta, bu alanda üstüne düşen vazifeyi dünki gibi bugün de ihmal etmiyor, bu düzenler varlığını sürdürdükçe etmeyecektir.

Göze göz, dişe diş (Luk. 6:29-30)

" 'Göze göz, dişe diş' dendiğini duydunuz... Ama ben size diyorum ki, kötüye karşı direnmeyin. Sağ yanağınıza bir tokat atana öbür yanağınızı da çevirin... Size karşı davacı olup mintanınızı almak isteyene abanızı da verin... Sizi bin adım yol yürümeye zorlayanla iki bin adım yürüyün... Sizden bir şey dileyene verin, sizden ödünç isteyeni geri çevirmeyin." (Mat.5 : 38-42)

İşte İsa teslimiyetçiliğinin dayandığı sureler. Yani meşhur "İsa misali"nin dayandığı sureler bunlardır. "Kötü"ye karşı direnme! Zorbaya boyun eğ! Önce kötü ve zorbanın ne olduğunu doğru kavramak lazım. Çoban ve sürü toplumlarda İsa'nın bu önerisi epey taraftar bulmuştur. Saldırgan sömürgeci güçler; bileğini bükemediği toplumları, yukardaki zehirle etkisiz hale getirdikten sonra, hakimiyetini kurduğuna tarihi çok örnek vardır. Bu anlayış aynı zamanda mevcut sistemlerin beslenmesine ideolojik destek te sunmaktadır. Ayakta kalabilmeleri önemli oranda bu teslimiyetçi anlayışın etkisiyle de orantılıdır. Ödülünüz „babanız" tarafından olacak, ne zaman? „öldüğünüzde", nerede ? „öbür dünya"da. „Ölme eşşeğim ölme, yaz gele de yonca yiyesin" misali.

„Sağ yanağınıza bir tokat atana öbür yanağınızı da çevirin" düşüncesi, sağ cebindekini çalana sol cebindekini de sun, demektir. Hırsıza, hırsızlığını sürdürmesi için yardımcı olmak, demektir. Bir düşünün, en alttan başlayan bu anlayış yukarı tırmandıkça, bu durum sömürücü egemenlerin egemenliğinin ebedileşmesi, sonsuzlaşması anlamına gelmez mi? Elbette sorun paylaşmak olarak kavransa çok iyidir, güzel bir öneridir, demek mümkündür. Bu ve benzeri önerilerle hangi toplumsal sistemlerde karşılaştığımız çok önemlidir. Köleci, feodal ve kapitalist sistemlerde bu vb. öneriler varolanın paylaşılmasından çok, sömürü ve talanın daha da yoğunlaşması anlamına gelir. Zenginliğin, üretim araçları üzerindeki hakimiyetin, üretim araçlarıyla emekçiler tarafından yaratılan değerlerin sömürücü ve asalaklarda yoğunlaşması anlamına gelir. İşte biz tam da bunun önünü almak için, bu dinsel ideolojiye karşı çıkıyoruz. O'nunla uğraşımız; toplumsal yaratıcılar-emekçi kitleler- üzerindeki, bu din zehirini etkisiz kılmak içindir.

İsa ne diyor; „mintanını almak isteyene, abanızı da verin" yani sizi soymak isteyene yardımcı olun. Biz ise; sizi soymak isteyene karşı direnin, çünki aksi durumda, zemheri soğuğunda tir-tir titreyen hep siz olacaksınız, diyoruz!!! Aç ve açık kalmamak için bizim yolumuz budur.

Düşmanlarınızı Sevin (Luk.6 :27-28,32-36)

İncil'de yazanlar:

„ 'Komşunu seveceksin, düşmanından nefret edeceksin' dendiğini duydunuz... Ama ben size diyorum ki, düşmanlarınızı sevin, size zulmedenler için dua edin... Öyle ki, göklerdeki Babanız'ın oğulları olasınız. Çünkü O, güneşini hem kötülerin hem iyilerin üzerine doğdurur ; yağmurunu hem doğruların hem eğrilerin üzerine yağdırır... Eğer yalnız sizi sevenleri severseniz, ne ödülünüz olur ? Vergi görevlileri de öyle yapmıyor mu ?... Yalnız kardeşlerinize selam verirseniz, fazladan ne yapmış olursunuz ? Putperestler de öyle yapmıyor mu ?* (yadırgamak niye hani düşman sevilecekti ? BN)... *Bu nedenle, göksel Babanız yetkin olduğu gibi, siz de yetkin olun."* (Herkes tanrı olabilir mi? BN) *(Mat.5 : 43-48)*

Alın size bir Tevrat'tan sapma daha. Hani yasalarda tek harf değişmeyecekti. Bir anlamda değişikliğe „nefreti" dıştaladığı için olumlu bakılabilir. Fakat bana zulmedene neden „duacı ol"acağım?, iyi valla hem zülme uğrayacam, hem de zulüm edeni kutsayacam. Yukarda değindiğimiz „İsa misali"nin rededilmesi gerekli başka bir versiyonu. „Gökler-

deki babanın" güneşinden ve yağmurundan hem doğrular ve hem de kötülerin yararlandığı genel doğrudur diyelim. O zaman „Göklerdeki babanın" bunca adaletsizliğinin sebebi nedir ? Birileri açlıktan ve susuzluktan inlerken, diğerinin masasında „kuş sütünün" eksik olmaması nedendir? „Vergi görevlileri" gibi yapmayıp, herkesi „sevelim". Sonuç ne olacak, bu dünya da karnımız doyacak mı? Sevginin, saygının karşılıklı olduğu artık hayatın en basit gerçeklerindedir. Biz istesek te istemesek te dışımızdaki dünyada sevgi de, saygı da bu dünyadaki mülkle ölçülmektedir. Karşılık bulmaktadır. Bu yasa sömürücü toplumlarda hergün suratımıza inen bir şamar misali hayatın acımasız gerçeğidir. Biz de isteriz „fazladan selam verme"yi. „Kötüler" -„İyiler" , dostlar-düşmanlar ayrımını belirleyen ölçü nedir? Bu soruya doğru cevap verilmedikçe, başımız dertten kurtulamayacaktır. İsa, böyle bir soruyu sormamıza bile engel olmaktadır.

İsa „yalnız kardeşlerinize selam verirseniz, fazladan ne yapmış olursunuz?" diye sorduktan sonra, cevaben „Putperestler de öyle yapmıyor mu?" diyor. Hani „düşmanı da sevecektin", neden „putperest"i yadırgamak neden? Neyse İsa gene bu konuda Musa'ya göre liberal. Musa'nın „putperestleri" kökten kazıdığını önceki bölümlerde anlattık.

İsa *„göksel babanız yetkin olduğu gibi, siz de yetkin olun"* diyor. İsa, bu öneriyle, söylenenlere uyan „kardeşlerini" tanrı mertebesine yükseltmekte, yetkin kılmaktadır. „Herkes" „yetkin ol"duğunda, „Göksel Baba"ya ne gerek var? Yani bir anlamda söylenenlerden, tanrının gereksizliği sonucu çıkarılabilir. Sonuçta İsa'nın söylediği, Musa'nın 10 Emir'in 1. ve 2. Emir'lerinde yer alan „putlara tapma, tek tanrıya kul ol" düşüncesinin 9. ve 10. maddelerinde yer alan „komşunu sev"le iç içe geçirilip, zamana uyarlanmasından öte birşey değildir.

MATTA 6. BÖLÜM

Yoksullara yardım

İncil'de yazılanlar:

„Doğruluğunuzu insanların gözü önünde gösteriş amacıyla sergilemekten kaçının. Yoksa göklerdeki Babanız'dan ödül alamazsınız... Bu nedenle, birisine sadaka verirken, bunu borazan çaldırarak ilan etmeyin. İkiyüzlüler, insanların övgüsünü kazanmak için havralarda ve sokaklarda böyle yaparlar. Size doğrusunu söyleyeyim, onlar ödüllerini almışlardır... Siz sadaka verirken, sol eliniz

sağ elinizin ne yaptığını bilmesin... Öyle ki, verdiğiniz sadaka gizli kalsın. Gizlice yapılanı gören Babanız sizi ödüllendirecektir." (Mat.6 : 1-4)

Doğruluk ve karşılığı ödül. İlk bakışta insan ne güzel, gösteriş taraftarı değil sanıyor. Olumlu bir insanı meziyetinin karşılığı belirlenince ister istemez insanları yapacakları olumlu davranışlar noktasında beklentiler içine sokuyor. Illa da doğruluğun bir amacı olması gerekliyse, en güzel ve en kutsal doğruluk başkasının sırtından geçinmemek ve herhangi bir insanı sömürmemek olmalıdır. Böyle bir insani davranışın "gösteriş" diye bir amacı da olmaz. Yukarda İncil'de "gösteriş"ten uzak olarak karşımıza çıkan doğruluğun içi, "sadaka" vermek olarak doldurulmaktadır. Sadaka, ne demek diye sorulduğunda, en basit cevap; zenginin (sahip olanın) elindeki varlığının cüzi (kendisini sadakayı alan seviyesine düşürmeyecek) küçük bir bölümünü olmayanlara sunması-vermesidir. Alan açısından, temelde bedavadan geçim yatmaktadır. Sadaka, verenden bağımsız olarak alanın, herhangi bir üretim ilişkisi içinde olmadan geçim yolu bulmasıdır. Bugünki deyimle, alan açısından beleşçiliktir. Veren açısından ise „yoksulu doyurma" adına kendi varlığının tehdit edilmesine karşı bir tedbirdir. Böyle bir eylemin nasıl yapıldığı hiç te önemli değildir. Onun gizli veya gösterişli olmasının hiç te önemi yoktur. Elbette mülk varlığını tehdit altında gören birinin sadaka verme işini „gösterişli" yapması kem gözlerden ırak durmak için gayet normaldir. Bizim istediğimiz; ne sadaka verenin ne de alanın olmadığı, her türlü asalaklığın kökünün kazındığı bir sistem olduğu için, dinin bu „düdüklü tencerenin"patlamaması için havasını bırakma dü-

şüncelerini kökten red ediyoruz. İmece-dayanışma temeline dayanan toplumsal yardımlaşmaları asla sadaka ile karşılaştırmamak gerekir.

Öte yandan İsa'nın bütün İncil'lerinde kendisi ve kendisiyle birlikte hareket etmeye başladıktan sonra tüm havarilerinin „sadaka"dan geçinmesi, yaşamlarının yegane geçim kaynağı olmuştur. Islamda sadaka „zekata" dönüşmüştür. Yeri geldiğinde ona da yeterince değineceğiz.

Dua ile ilgili (Luk.11 :2-4)

İncil'de söylenenler:

"Dua ettiğiniz zaman ikiyüzlüler gibi olmayın. Onlar, herkes kendilerini görsün diye havralarda ve caddelerin köşe başlarında dikilip dua etmekten zevk alırlar. Size doğrusunu söyleyeyim, onlar ödüllerini almışlardır.... Ama siz dua edeceğiniz zaman iç odanıza çekilip kapıyı örtün ve gizlide olan Babanız'a dua edin. Gizlilik içinde yapılanı gören Babanız sizi ödüllendirecektir... Dua ettiğinizde, putperestler gibi boş sözler tekrarlayıp durmayın. Onlar söz kalabalığıyla seslerini duyurabileceklerini sanırlar. (O zaman kiliseler neden ? BN)... Siz onlara benzemeyin ! Çünkü Babanız nelere gereksinmeniz olduğunu siz daha O'ndan dilemeden önce bilir... Bunun için siz şöyle dua edin : 'Göklerdeki Babamız, Adın kutsal kılınsın... Egemenliğin gelsin... Gökte olduğu gibi, yeryüzünde de Senin istediğin olsun." (Mat.6 : 5-10).

Gösteriş meselesi burada da karşımıza çıkmaktadır. Dua'nın ne demek olduğunu ilk bölümlerde açıkladık. İlk insanların tanrıya ve dine giderken totemlerine ve tabularına karşı duydukları korku ve saygıyı seslendirme-dile getirme eylemidir. Bir nevi yakarmadır. Karşılığında geçici de olsa korkularından arınma ve huzur bulma söz konusudur. Bu işi genellikle topluca törensel olarak yapmıştır. Çünkü doğa koşulları toplu hareket etmelerini zorunlu kılıyordu. Üretim araçları üzerindeki özel mülkiyet bir dizi kültürle birlikte duaları da giderek dar alanlarda (önceleri aile içinde sonraları bireysel) yapmayı gerekli kılmıştır. Yılın başlangıç ve hasat törenlerindeki dualar tüm toplumu ilgilendirdiği için şölen havasında-bayramsal olarak toplu yapılma özelliğini hep korumuştur.

İsa'nın burada bireye indirgediği "dua"lar bir nevi günah çıkarma yakarmaları olarak anlaşılmalıdır. Çünki bu dualarda amaç; "Kutsal Babaya" yakarmak, O'na bireysel ihtiyaçları bildirmektir.

Bir yandan kendi dar odanızda "kapıyı örtüp, gizlice" dua edilmesi istenirken, diğer yandan insan ister istemez soruyor, madem her kişi bu dua eylemini bireysel ve gizli yapacak, o zaman bunca kilise ve tapınağa ne gerek var? Madem *"Babamız" " nelere gereksinmemiz olduğunu bizden daha O'ndan dilemeden önce bilir"* o zaman bizi ne diye yalvartıp durur? Kendine dilendirir. Bundan zevk mi alıyor?!.. Sorun bizler tarafından O'nun egemenliğinin „gökte ve yerde" kabul edilmesiyle hal olacaksa, şimdiye kadar milyarlarca insan, milyarlarca gün ve saat ve dakika bu dua eyleminde bulundu, bulunuyor. Yetmez mi? Herşeyi bilen, herşeye gücü yeten, neden kafayı „putperestlere" takıp durur. Onları silip süpürmeye muktedir değil mi? Bizce sorun kimin nasıl, nerede dua ettiğinden öte; insan denilen yaratığın ihtiyaçlarının nasıl karşılanacağında yatmaktadır. Evet insan beslenme-giyinme-ısınma-ulaşım-iletişim-sağlık ve eğitim vb. gereksinimlerini nasıl karşılayacak sorusuna verilen cevap, Hanya'yı-Konya'yı bize gösteren cevaptır. Biz bu sorunun cevabını her vesile ile bu araştırmamızda tekrarlayıp durduk. Bir kez daha söyleyelim: Cevap, insanın toplumsal üretim faaliyeti sırasında, yarattığı değerlerin dağılımındaki eşitsizliğin-adaletsizliğin en aza indirgendiği, giderek sıfırlandığı toplumsal sistemlerde aranmalıdır. Yoksa dua ile yağacak yağmurdan medet ummak, Hoca misali „ya tutarsa" demekten öte bir anlam ifade etmez!

Oruçla ilgili olarak:

„Oruç tuttuğunuz zaman, ikiyüzlüler gibi surat asmayın. Onlar oruç tuttuklarını insanlara belli etmek için kendilerine perişan bir görünüm verirler. Size doğrusunu söyleyeyim, onlar ödüllerini almışlardır." (Mat.6: 16)*

Musa'nın Tevrat'ında pek kayda değer bir arınma yöntemi olmamasına rağmen Islamda çok daha değer taşır. Oruç müslüman olmanın 5 şartından biri olur. Oruç tutmak aç ve susuz kalmak ise; insanlar gayri ihtiyari fiziksel olarak hele hele yazları bu arınma işini yapıyorlarsa, „perişan" bir görünüm arz etmeleri normaldir. Zaten oruç tutmak, dua etmek

vb. kutsama eylemleri hepsi gösterişle iç içedir. Islamda sahura kalkarken davul çalındığını hepimiz biliriz. Gösterişsiz davul çalınır mı?

Göksel Hazineler/ Mal mülk meselesi (Luk.12:33-36; 16:13)

İncil'de yazanlar:

*„Yeryüzünde kendinize hazineler biriktirmeyin. Burada güve ve pas onları yiyip bitirir, hırsızlar da girip çalarlar... Bunun yerine kendinize gökte hazineler biriktirin. Orada ne güve ne pas onları yiyip bitirir, ne de hırsızlar girip çalar... Hazineniz neredeyse, yüreğiniz de orada olacaktır... Bedenin ışığı gözdür. Gözünüz sağlamsa*fç*, bütün bedeniniz aydınlık olur... Gözünüz bozuksa*fç*, bütün bedeniniz karanlık olur. Buna göre, içinizdeki 'ışık' karanlıksa, ne korkunçtur o karanlık!.. Hiç kimse iki efendiye kulluk edemez. Ya birinden nefret edip öbürünü sever, ya da birine bağlanıp öbürünü hor görür. Siz hem Tanrı'ya, hem de paraya*fç* kulluk edemezsiniz." (Mat.6: 19-24*

Söylenenlerden çıkan sonuç; „dünya malına tamah etmeyin"dir. Taman etmeyelim, o zaman sadaka nasıl verilecek ? Güve ve pas sorunu çözülürse ne olacak? Geçmişte ve günümüzde gayrımenkule yapılan yatırımlar, beslenme biçimleri, eğitim-ulaşım-tedavi biçimlerini belirleyen bu biriktirilen „hazineler" değil midir ? Zengin açısından „hazine" hep elinin altında olduğu oranda yüreği rahattı, rahattır. Bir an için İsa'ya hak verelim ve güve-pasa gerek kalmadan bu sorunu kökten hal edelim, "üretim araçlarını toplumsallaştıralım" dediğimizde; karşımıza mülkün-zenginliğin koruyucuları ve yasaları dikilmektedir. Hani mahkemede hakimin arkasında yazar ya „Adalet mülkün temelidir", o zaman ne olacak ? Bizce İsa'nın burada yaptığı, yoksulluk edebiyatının ötesinde bir durum değildir. Aslında çalan ile çalınanın olmadığı toplumda bu iş kökünden hal edilir. O zaman yaratılan değerler ne pas tutar, ne de güve yer.

(Ömer Hayyamdan Seçmeler, antoloji.com İnternet sayfasından)

Öteyandan *"Bedenin ışığı gözdür. Gözünüz sağlamsa*fç*, bütün bedeniniz aydınlık olur.... Gözünüz bozuksa*fç*, bütün bedeniniz karanlık olur. „* söylenenle « açgözlü » olmamak gerekli denilmek isteniyor. Bizde diyoruz ki, 'biri yer biri bakarsa, kıyamet bundan kopar', bundan dolayı da gözün günahı yoktur. Yeter ki, bakar kör olmayalım. Bu cümleden farklı sonuçlar çıkaranlar da var. Örneğin; Hinduların alınlardaki nokta döğmesinin üçüncü göz anlamına gelen „Ayna Çakra" nın körlüğe karşı tedbir olduğu düşüncesini ileri sürerler. İncil'in yukarda aktardığımz suresinin aynı anlamı ifade ettiğini ileri sürenler de var.

*„Hiç kimse iki efendiye kulluk edemez. Ya birinden nefret edip öbürünü sever, ya da birine bağlanıp öbürünü hor görür. Siz hem Tanrı'ya, hem de paraya*fç* kulluk edemezsiniz"* Böyle bir durumda olan krallar ve büyük mülk sahiplerinin karşısında kulluk edenler de din bilginleri değil mi? Kral neyi ile egemen?, hüküm ettiği mal varlığı ile. Ötesi fasa fiso. Ya ikisini de sevene ne demeli? Neden olmasın. Ata olarak kabul edilen Davut-Süleyman ve benzeri kralların durumu böyle değil miydi ? Bugün hıristiyanlığın lideri Papa'nın yaşamıyla sıradan inanan bir hıristiyan emekçinin yaşamı aynı mı? Eşit değerleri mi tüketiyorlar? En basiti tükettikleri enerji, sağlık vb. hizmetleri açısından baktığınızda aradaki farkı görmemek için bakar kör olmak lazım. Emekçi kime kul, Papa kime kul?

İncil'in burada anlattığı masal, yıllardır emeğiyle geçinenleri uyutmanın aracı olmuş, olmakta ve olacaktır. Tanrı bu durumu engellemedi, engellemiyor, engelleyemez.

Kaygılanmayın (Luk.12 :22-31)

İncil'de yazanlar:

*« Bu nedenle size şunu söylüyorum : 'Ne yiyip ne içeceğiz ?' diye canınız için, 'Ne giyeceğiz ?' diye bedeniniz için kaygılanmayın. Can yiyecekten, beden de giyecekten daha önemli değil mi ?... Gökte uçan kuşlara bakın ! Ne eker, ne biçer, ne de ambarlarda yiyecek biriktirirler. Göksel Babanız yine de onları doyurur. Siz onlardan çok daha değerli değil misiniz ?... Hangi biriniz kaygılanmakla ömrünü bir anlık*fç* uzatabilir ?... Giyecek konusunda neden kaygılanıyorsunuz ? Kır zambakla-*

rının nasıl büyüdüğüne bakın ! Ne çalışırlar, ne de iplik eğirirler... Ama size şunu söyleyeyim, bütün görkemine karşın Süleyman bile bunlardan biri gibi giyinmiş değildi... Bugün var olup yarın ocağa atılacak olan kır otunu böyle giydiren Tanrı'nın sizi de giydireceği çok daha kesin değil mi, ey kıt imanlılar ?.. « Öyleyse, 'Ne yiyeceğiz ?' 'Ne içeceğiz ?' ya da 'Ne giyeceğiz ?' diyerek kaygılanmayın. O halde yarın için kaygılanmayın. Yarının kaygısı yarının olsun. Her günün derdi kendine yeter." (Mat.6 : 25-34)

„ Merak etme sen !", „Günü Yaşa !" burada söylenenlerin post moderncesi. Sadaka anlayışının vardığı yer. Bunların yazıldığı zaman ve dönemde artık insan, doğanın kendine sunduğuyla yetinmiyor, neslini devam ettirmek için bizzat kendisi üretiyordu. Artık düşünen-yaratan bir varlıktı. Hazır- lopculuktan çoktan çıkmıştı. Ama Insan neslinin içindeki hazırlopcuların nasıl türediğini yer yer anlattık, tekrarlamıyoruz. Yani bir kuş ve çiçek kategorisinde ele alınamayacak kadar ilerleme kaydettik. Doğa koşullarına uyum sağlayamayan bir sürü hayvan ve bitki türünün yeryüzünde neslini tükettiğini çoğumuz biliyoruz.

Can-beden, yiyecek ve giyecek birbirini bütünleyen unsurlardır. Hayatta kalmak için beslenmek-örtünmek (dış doğa koşullarından korunmak) gerektiği ilkel atalarımızdan günümüze kadar sürekli radikal değişikliklere uğramıştır. Bu değişikliklerde insanın kaygısı esas dürtü olmuştur ve olmaktadır. En basiti günlük yaşam derdi emekçi insanlarda hep kaygılanmayı beraberinde getirmektedir. Çünki kazandığı ile geçimi sağlamak çocuklarına bakmak, onlara gelecek sunmak, hep onun kaygısıdır. Yarının kaygısı, yarının olsun dediğinde aç, açık kalır. Miras yediler, tuzu kuruların böyle bir kaygısı olamaz. Insanlık kaygılanmasaydı, sorgulayamaz ve araştıramazdı. Bu anlamda ilerleme de sağlayamazdı. Kaygılanma insani bir meziyettir. Insani gelişmenin önemli adımlarından biridir.

Süleyman'la ilgili söylenen de gerçeği yansıtmıyor. Çünki O'nun zenginliğini Tevrat incelemesi sırasında gördük.

İncil'in yaptığı, dilencilik, asalaklık ve tembellik reklamıdır. Dilencilikte elde edilenle geçinme yaşam felsefesi haline getirilmiştir. Dönemin gezginci dervişlerinin yaptıklarından farklı birşey değildir. Islamdaki „tanrı rızkını verir" burda söylenenlerden farklı değildir. Aslında „rızkı veren" tanrı değil, üretim araçlarını elinde bulunduran sömürürcülerdir. Onlar da aslında vermez alırlar ! Kepçeyle aldıklarından, kaşıkla verirler.

MATTA BÖLÜM 7

Başkasını Yargılamayın (Luk.6:37-38,41-42)

İncil'de yazılanlar:

„Başkasını yargılamayın ki, siz de yargılanmayasınız... Çünkü nasıl yargılarsanız öyle yargılanacaksınız. Hangi ölçekle verirseniz, aynı ölçekle alacaksınız... Sen neden kardeşinin gözündeki çöpü görürsün de, kendi gözündeki merteği farketmezsin?.. Kendi gözünde mertek varken kardeşine nasıl, ‚İzin ver, gözündeki çöpü çıkarayım' dersin?... Seni ikiyüzlü! Önce kendi gözündeki merteği çıkar, o zaman kardeşinin gözündeki çöpü çıkarmak için daha iyi görürsün... „Kutsal olanı köpeklere vermeyin. İncilerinizi domuzların önüne atmayın. Yoksa bunları ayaklarıyla çiğnedikten sonra dönüp sizi parçalayabilirler." (Mat.7: 1-6)

Söylenenler konumuzdan bağımsız ele alındığında güzel şeyler gibi durur. İlk yargılayan Rab'in/ Tanrı/Baba olunca durum değişiyor. Benim „günahımın" bir başkasının günahı-yargılanmasının(?) sebebi olması doğru değil.(Ne denmek istendiği anlaşılmıyor BN) Genelleştirme tüm dinlerde hemen hemen aynı. Elbette ilk önce herkes kendi pisliğinden arınmalıdır. Kendi hatasının diyetini kendi ödemelidir. Ama dinde bunun böyle olmadığıyla hep karşılaşıyoruz. Bir toplumda „kutsal" olan bir başka toplumda pekala „kutsal" olmayabilir. O zaman ne olacak ? Belki "başkasını haksız yere yargılamayın" dense çok daha makbul olurdu. Biz de tahrifat öneriyoruz. Olacak iş değil!

Tanrı'dan Dileyin (Luk.11:9-13)

İncil'de yazanlar:

„Dileyin, size verilecek; arayın, bulacaksınız; kapıyı çalın, size açılacaktır... Çünkü her dileyen alır, arayan bulur, kapı çalana açılır... Hanginiz kendisinden ekmek isteyen oğluna taş verir?.. Ya da balık isterse yılan verir? „İnsanların size nasıl davranmasını istiyorsanız, siz de onlara öyle davranın. Çünkü Kutsal Yasa'nın ve peygamberlerin söylediği budur." (Mat.7: 7-12)

Beyine dilencilik yerleşmiş ise, bunun tezahürü elbette "dileyin" olacaktır. Dilemekle olsaydı, yeryüzünde yoksulluk kalmazdı. Dünden bugüne, en az sahip olanlar

nedense en fazla dileyenlerdir. Yalnız burda birkaç sorun iç içe girmiş görünmektedir. „Ekmek/Balık isteyen oğula", elbette kendinde olan hiçbir baba oğluna ekmek/balık yerine taş/yılan vermeye kalkmaz. Ama olmayınca taş ta veremez, bu da işi yokuşa sürme yanı! Biz burdaki temel fikirde yatanın „Kutsal Ruh/Baba'"dan dilemenin söz konusu olduğunu düşünüyoruz. *„İnsanların size nasıl davranmasını istiyorsanız, siz de onlara öyle davranın."* lafzı çok güzel. Fakat şimdiye kadar incelediklerimizden çıkardığımız, peygamberler ve kutsal yasanın hiç te böyle söylemediği ve uygulanmadığı sonucudur. Ayrıca bu güzel önermede, temelde yatan özel mülkiyet ilişkisi olunca, keser hep elinde olana yontar. Mevlana Celalettin Rumi'nin toleranslı yaklaşımlarında dayandığı yer de burasıdır.

Dar Kapı, Geniş Kapı (Luk.13:24)

İncil'de şöyle söylenir:

„Dar kapıdan girin. Çünkü yıkıma götüren kapı geniş ve yol enlidir. Bu kapıdan girenler çoktur... Oysa yaşama götüren kapı dar, yol da çetindir. Bu yolu bulanlar azdır." (Mat.7: 13-14)

Eziyet çektirmek tüm dinlerin ortak özelliğidir. Hele hele tek tanrılı dinde insani eziyetlerin dozu çok daha fazladır. Birçok yolun çetin olduğu tartışma götürmez, bu durum insanın konumuyla ilintilidir. Elbetteki milyonlarca işsizin bulunduğu bir ülkede iş bulmak emekçi insanlar için „ekmek aslanın ağzında" yakıştırmasına çok uygundur. Bu anlamda *„yaşama götüren kapı dar, yol da çetindir"* olacaktır. Geniş kapıların yıkıma götürdüğü hiç te doğru değildir. Hiç değilse, geçişin eziyeti az olur. Buradaki temel dürtü eziyeti kutsamadır.

Ağaç ve Meyvesi (Mat.12:33-35; Luk.6:43-44)

İncil'de yazılanlar:

„Sahte peygamberlerden sakının! Onlar size kuzu postuna bürünerek yaklaşırlar, ama özde yırtıcı kurtlardır... Onları meyvelerinden tanıyacaksınız. Dikenli bitkilerden üzüm, devedikenlerinden incir toplanabilir mi?.. İyi meyve vermeyen her ağaç kesilip ateşe atılır... O gün birçokları bana diyecek ki, ,Ya Rab, ya Rab! Biz senin adınla peygamberlik etmedik mi? Senin adınla cinler kovmadık mı? Senin adınla birçok mucize yapmadık mı?'" (Mat.7: 15-22)

Yine aynı kaygı, (hani kaygılanmayın denilmişti) „kuzu postuna bürünmüş" peygamberler. Bunlardan beklenen ne ? Mucizeler... Olmayacak duaya amin demeler. Biraz bahçıvanlıktan anlayan bilir ki, „dikenli bitkilerden üzüm" elbette toplanmaz. Tanrının görevi neden insana yüklenir ki ? Elçiyi gönderen Tanrı değil mi? O zaman mucizeler beklemek niye? „İyi mevye vermeyen ağaç kesilir"miş. Niye olaki aşı da yapılabilir. Madem peygamberlik yapanlar bu işi Rab adına yapmaktadırlar. Neden Rab'in duruma müdahale etmez, sahteyi doğrudan ayırmaz. Niye bu görevi ölümlünün sırtına yıkar? Madem „cinleri kovmak", „mucizeler yapmak" Rab'in adına oluyor. O zaman sana ne gerek var! Rab'in bu işi doğrudan yapsın, olsun bitsin olmaz mı? Yani demek istenen peygamberlerin görevi cinleri kovmak, mucizeler yapmak! İşin masal yanı bir yana, burada insan-peygamber ve Rab'in aynı konumda durmaktadır. Zaten işin temeli de o değil mi?

Sağlam Temel, Çürük Temel (Luk.6:47-49)

İncil'de yazılanlar:

"Yağmur yağar, seller basar, yeller eser, eve saldırır; ama ev yıkılmaz. Çünkü kaya üzerine kurulmuştur... Bu sözlerimi duyup da uygulamayan herkes, evini kum üzerine kuran budala adama benzer... Yağmur yağar, seller basar, yeller eser, evi sarsar. Ev yıkılır; yıkılışı da korkunç olur." .. İsa konuşmasını bitirince, halk O'nun öğretişine şaşıp kaldı... Çünkü onlara kendi din bilginleri gibi değil, yetkili biri gibi öğretiyordu." (Mat.7: 25-29)

Burda söylenenlerde fazla bir marifet söz konusu değil. Sağlam temele, sağlam malzemeyle ev yapma imkan meselesidir. Olmasın da yap bakalım! Niye deprem vb. doğa afetlerinde en fazla hasara uğrayanlar en yoksullar-en az imkana sahip olanlardır? Gayet basit İsa'nın yukarda vaaz ettiği temeli yapmak için gerekli malzemeye sahip olmadıklarındandır. İncil'i yazanlar burda yeni birşeyi keşif etmiyorlar. Bilakis hayatın dayattığının sadece bir yanını görüp, diğer yanına gözlerini kapıyorlar. Bu "öğretişte" şaşıp kalacak bir durum da söz konusu değil. Yazar kendi kendini ödüllendirmektedir. Din bilginlerinin andaki yozlaşma halinden yararlanıldığı gayet açıktır. Burada bahsi geçen „yetkili biri gibi" öğretme yetkisinin nerden alındığı, bu yetkiye İsa'nın nasıl sahip olduğu açık değil. Burada anlatımdaki 3. şahıs bizzat görgü tanığı olarak Matthias (Matta) olsa gerek.

MATTA BÖLÜM 8

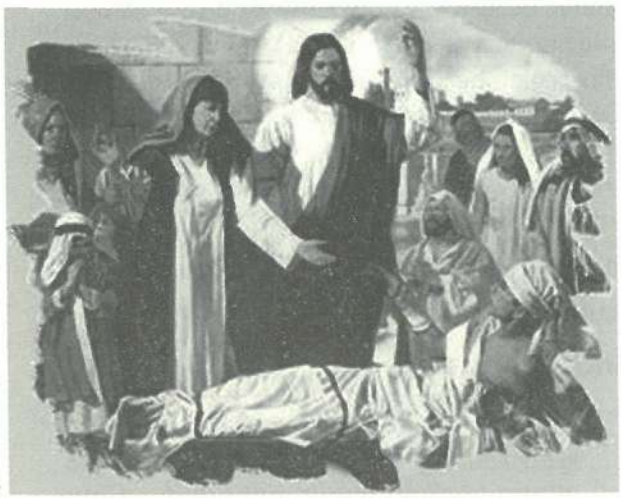

adama dokundu, "İsterim, temiz ol!" dedi. Adam anında cüzamdan temizlendi... Sonra İsa adama, "Sakın kimseye bir şey söyleme!" dedi. "Git, kâhine görün ve cüzamdan temizlendiğini herkese kanıtlamak için Musa'nın buyurduğu sunuyu sun." (Mat.8: 1-4)*

Musa gibi İsa da dağdan inme eylemiyle işe başlıyor. Mucizeler başlıyor. İsa burda hem "Rab" hem de peygamber. Musa ilk defa isim verilerek anılmaktadır. Bir taraftan "sakın kimseye birşey söyleme" denilirken, diğer taraftan "git, kahine (din bilginine BN) görün, sununu sun" deniliyor. Yani yapılan "hayır" işinin vergisini öde deniyor. Eh bu işler karşılıklı.

İşin bilimsel yanına gelince; cüzzamlıyı bir dokunuşta temizlemek-iyi etmek- mümkün olsaydı, tıp bilimi asla gelişmezdi. Gelişmesine de gerek te kalmazdı. Dönem dönem gönderilen „Elçiler" vb. aracılığıyla bu iş hal edilirdi. Ama hayatın gerçeği burda yazanlar değil elbette. Hıristiyanlığın hakim olduğu Ortaçağ karanlığı döneminde, milyonlarca insan ve evcil hayvan cüzam-veba vb. hastalıktan telef oldu. Bu telef olanların hepsi telef olmayı hak etmişler miydi? Din gözlüğüyle bakılırsa cevap evet olur. Bu anlayışa göre; Nuh Tufanında gerekçe neyse, aynı gerekçe bu durum için de geçerlidir.

Yüzbaşının İmanı (Luk.7:1-10)

İncil'de yazan:

„İsa Kefarnahum'a varınca bir yüzbaşı O'na gelip, "Ya Rab" diye yalvardı, "Uşağım felç oldu, evde yatıyor; korkunç acı çekiyor".. Ama yüzbaşı, "Ya Rab, evime girmene layık değilim" dedi, "Yeter ki bir söz söyle, uşağım iyileşir... Ben de buyruk altında bir adamım, benim de buyruğumda askerlerim var. Birine, 'Git' derim, gider; ötekine, 'Gel' derim, gelir; köleme, 'Şunu yap' derim, yapar."... İsa, duyduğu bu sözlere hayran kaldı. Ardından gelenlere, „Size doğrusunu söyleyeyim" dedi, „Ben İsrail'de böyle imanı olan birini görmedim... Sonra İsa yüzbaşıya, „Git, inandığın gibi olsun" dedi. Ve uşak o anda iyileşti." (Mat.8: 5-13)

Bu surelerde İsa yine Rab'in kendisidir. Güya bu örnekle İsa'nın köle, köle sahibi ayrımı yapmadığı ileri sürülür. Bilakis burda yazılan tam da köleliğin açık kanıtlarıdır. Hayran kalınan sözlere dikkat: "Git, gel, yap, et" yani emirleri yerine getiren emir kulları. İş yapamaz hale geldiği için Yüzbaşı kaygılanmış durumda... Kaygısını gidermesi için İsa'ya (Rab'ine) yalvarıyor. Bu yalvarma İsa'yı hayretlere bırakmanın ötesinde köle sahibini "Israil'de böyle imanı olan birini görmedim" diyerek yüceleştiriyor. Bu "imanın" karşılığı olarak kölesini bir lafla iyileştiriyor. Buna bugün de inananların olduğunu söyleyebiliriz. Ne köle sahibi yüzbaşı da, ne de İsa'da herhangi bir maharet söz konusudur. Yapılan iş, sırf İsa'yı yüceltmek için hikaye uydurmaktır. Bir de bu vb. çabalarla İsa nam-ı değer bir konuma ulaşsın isteniliyor. Bugün elbette aktadıklarımız çoğu okuyucumuza deli saçması gelebilir. Ama milyarların hala bu deli saçmalarına inandığını-tapındığı bilindiğinde, uğraşımız boşa değildir.

İsa Birçoklarını İyileştiriyor (Mar.1:29-34; Luk.4:38-41)

İncil'de yer alanlar:

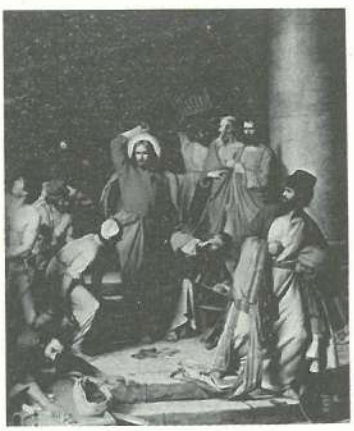

"İsa Petrus'un evine geldiğinde onun kaynanasının ateşler içinde yattığını gördü... Eline dokununca kadının ateşi düştü. Kadın kalkıp İsa'ya hizmet etmeye başladı... Akşam olunca birçok cinliyi kendisine getirdiler. İsa onlardaki kötü ruhları tek sözle kovdu, hastaların hepsini iyileştirdi. Bu, Peygamber Yeşaya aracılığıyla bildirilen şu söz yerine gelsin diye oldu: "Zayıflıklarımızı O kaldırdı, Hastalıklarımızı O üstlendi." (Mat.8: 14-17)

İşte İsa'nın tüm İncil'ler içindeki yegane mucizevi marifeti cinlileri-hastaları iyileştirme. Gezgin hastahane mübarek. Herhangi bir hekimliği söz konusu olsa, amenna diyeceğiz. Kötü ruhları „tek sözle kovma" ilkel toplumlardaki kötü ruh kovma işi devam etmektedir. Bugünki „cin kovan" üfürükçü hacı-hoca takımının baş öğretmeni İsa olsa gerek. Bu mucizevi kerametleri sayesinde peygamber-tanrı-oğul oluyor. Burdan öğreniyoruz ki, havari Petrus evli. Bunu yazmamızdaki sebebi yeri geldiğinde açıklayacağız.

İsa'yı İzlemenin Bedeli (Luk.9:57-62)

„Başka bir öğrencisi İsa'ya, „Ya Rab, izin ver, önce gidip babamı gömeyim" dedi... İsa ona, "Ardımdan gel" dedi. "Bırak ölüleri, kendi ölülerini kendileri gömsün." (Mat.8: 21-22)

İsa'nın burda yaptığını ölüye saygısızlık olarak adlandırmak mümkün. İsa burda aynı zamanda Yasa'yı ihlal ediyor. 5. Emir / Yasa ne diyordu; " Anne babaya saygı duyacaksın". Nerede kalıyor saygı, hani yasanın tek harfi değişmeyecekti... Çok acelesi varmış gibi; adamın ölüsünü kaldırmasına bile saygı-sabır göstermiyor. İşte İsa veya Rab'inin önemini artırmak isterken, İncil'i yazanlar kaş yapayım derken göz çıkarıyorlar. Hani kendine yapılmasını istemediğini başkalarına yapmama salık veriliyordu. Hepsi laf-ı güzaf!

İsa Fırtınayı Dindiriyor (Mar.4:35-41; Luk.8:22-25)

İncil'de yeralanlar:

"Gölde ansızın büyük bir fırtına koptu. Öyle ki, dalgalar teknenin üzerinden aşıyordu. İsa bu arada uyuyordu... Öğrenciler gidip O'nu uyandırarak, « Ya Rab, kurtar bizi, yoksa öleceğiz ! » dediler... İsa, « Neden korkuyorsunuz, ey kıt imanlılar ? » dedi. Sonra kalkıp rüzgarı ve gölü azarladı. Ortalık sütliman oldu... Hepsi hayret içinde kaldı. « Bu nasıl bir adam ki, rüzgar da, göl de O'nun sözünü dinliyor ? » dediler." (Mat.8 : 24-27)

Burada tekne olayı uydurma. Çünki dalgaların teknenin üzerinde aştığı bir ortamda birilerinin uyuması pek inandırıcı değil. Doğa gücü karşısında insanın korkması hem doğal, hem de normal. Dalgaların bir teknenin üzerinden aştığı durumlarda tekne içinde bulunan bir insanın batma korkusu-kaygısına kapılması normaldir. Normal olmayan bu vb. korkuların "imanlı" veya imansızlıkla sınıflandırmaya kalkmaktır. İsa'nın veya Rab'in yaptığı da budur. Rüzgarı veya gölü azarlarsın veya küfürler yağdırırsın, ama onun senin azar veya küfürlerinle dineceğini beklemek fıkralarda-masallarda olur. Bunun içindir ki, başı dara düşen, çare arayacağına Rab'ine yalvarıp yardım bekler. Tanrıya havale etmeler işe yarar mı? Herkes kendi denesin! Devam edelim...

İki Cinlinin İyileştirilmesi (Mar.5:1-20; Luk.8:26-39)

İncil'de anlatılan:

"İsa'ya, "Ey Tanrı'nın Oğlu, bizden ne istiyorsun?" diye bağırdılar. "Buraya, vaktinden önce bize işkence etmek için mi geldin?"... Onlardan uzakta otlayan büyük bir domuz sürüsü vardı... Cinler İsa'ya, "Bizi kovacaksan, şu domuz sürüsüne gönder" diye yalvardılar... İsa onlara, "Gidin!" dedi. Cinler de adamlardan çıkıp domuzların içine girdiler. O anda bütün sürü dik yamaçtan aşağı koşuşarak göle atlayıp boğuldu." Mat.8: 33 Domuzları güdenler kaçıp kente gittiler."(Mat.8: 29-33)

Burda İsa'nın cinlerle arasındaki konuşmaya tanık olmaktayız. İsa burda bu defa tanrının Oğlu konumunda. Cinler ve domuz sürüsü, şeytanlar olarak ta anlaşılabilir. Çünki Tevrat'ta Rab'in ile şeytanın pazarlığına şahit olmuştuk. Bu defa pazarlıkta durum biraz farklı. Şeytana lanetli bir hayvan sayılan domuz layık görülmektedir. İsa'nın cinlerle uğraşında işkencenin yeri pek anlaşılır değil. Cinler kendilerinin adamlardan kovulmasını işkence olarak kavrıyor olabilirler. Neden illa da bir „kötülük" bir yerlerden def edilirken, başka varlıklara zarar verilir.? Burda domuzların „günahı" ne? Sahipleri neden mallarından edilir ? Aynı anlayış Tevrat'ta da çokca vardı.

MATTA BÖLÜM 9

Bir Felçlinin İyileştirilmesi (Mar.2:1-12; Luk.5:17-26)

İncil'de yazanlar:

"Kendisine, yatak üzerinde felçli bir adam getirdiler. İsa onların imanını görünce felçliye, „Cesur ol, oğlum, günahların bağışlandı" dedi.. Hangisi daha kolay? 'Günahların bağışlandı' demek mi, yoksa 'Kalk, yürü' demek mi?... Ne var ki, İnsanoğlu'nun yeryüzünde günahları bağışlama yetkisine sahip olduğunu bilesiniz diye..." Sonra felçliye, "Kalk, yatağını topla, evine git!" dedi.*

Adam da kalkıp evine gitti... Halk bunu görünce korkuya kapıldı. İnsana böyle bir yetki veren Tanrı'yı yücelttiler." (Mat.9: 2-8)

Burda bir kez daha karşımıza çıkan, hasta sahiplerinin imanlı olması durumudur. Tüm İncil'ler içerisinde bu vb. iyileştirmelerde hiçbir zaman „imansız" iyi hale getirilmemiştir. Tüm örnekler „imanlı" üzerine verilmiş, yazılmıştır. Bugün de hacı-hoca-üfürükçülerin iyileşmeyenler için „imanlı" değildi, lafzının kullanmalarının temeli burası olsa gerek. Yetki meselesiyle burada da karşılaşmaktayız. Burda yetki genişlemiştir, hem „günahları bağışlama" ve hem de iyileştirme" yetkisi. Böyle olunca İsa (Insanoğlu-Erkek-) daha muktedir kılınıyor. İsa'daki güç, halktaki korku ve İsa'nın yüceleştirilmesiyle iç içe geçirilmiştir. Daha sonra tamamlayıcı olan İsa'ya tapma gelecektir. İlk insanda nasıldı? Her çözemediği doğa olayı onun için mucize, devamı korku, yüceleştirme ve tapınma. İsa'daki durumun ilkellikten bir farkı var mı?

Matta'nın Öğrencilere Katılması (Mar.2:13-17; Luk.5:27-32)

İncil'de yazan:

"İsa oradan geçerken, vergi toplama yerinde oturan birini gördü. Matta adındaki bu adama, "Ardımdan gel" dedi. Adam da kalkıp İsa'nın ardından gitti. Bunu gören Ferisiler, İsa'nın öğrencilerine, "Sizin öğretmeniniz neden vergi görevlileri ve günahkârlarla birlikte yemek yiyor?" diye sordular... İsa bunu duyunca şöyle dedi: "Sağlamların değil, hastaların hekime ihtiyacı var... Gidin de, 'Ben kurban değil, merhamet isterim' sözünün anlamını öğrenin. Çünkü ben doğru kişileri değil, günahkârları çağırmaya geldim." (Mat.9: 9-13)

Burda adı geçen Matta incelediğimiz İncil'i yazan Matthias denilen havaridir. Ne ilginç adam ! vergi memuru (kitlelerin nefret ettiği) adam oturduğu yerden "ardımdan gel" diyor ve o da hiçbir şey sormadan-etmeden kalkıp gidiyor. Biraz abartı var diyelim. Öncekine ölüsünü gömmeye bile zaman bırakmamıştı, burası ona göre biraz daha anlaşılır. Burada İsa'nın birlikte yemek yediği vergi memurları, "günahkarlar" (halkı soydukları için) halkın tepkisine yol açması karşısında duruma göre teori üretilir. *"Sağlamların değil, hastaların hekime ihtiyacı var"* gerekçesiyle işin içinden çıkılmaya çalışılır. Bunlar halkı soyanlar da olsa, kurban edilmemeli, "ben doğru kişileri değil, günahkarları çağırmaya geldim" diyerek duruma uydurulan teori tamamlanmaya çalışılır. Hatırlarsak, "doğrulukta din bilginlerini aşmak" gerekliliği ileri sürülmüştü. Burda ise, doğru kişiler "günahkarlara" tercih edilmektedir.

Oruçla İlgili Soru (Mar.2:18-22; Luk.5:33-39)

İncil'de yazan:

„Bu arada Yahya'nın öğrencileri gelip İsa'ya, "Neden biz ve Ferisiler oruç tutuyoruz da, senin öğrencilerin tutmuyor?" diye sordular.... İsa şöyle karşılık verdi: "Güvey aralarındayken, davetliler yas tutar mı? Ama güveyin aralarından alınacağı günler gelecek, o zaman oruç tutacaklar... Hiç kimse eski giysiyi yeni kumaş parçasıyla yamamaz. Çünkü yeni kumaş çeker, giysiden kopar, yırtık daha beter olur... Hiç kimse yeni şarabı eski tulumlara doldurmaz. Yoksa tulumlar patlar; hem şarap dökülür, hem de tulumlar mahvolur. Yeni şarap yeni tulumlara konur, böylece her ikisi de korunmuş olur." (Mat.9: 14-17)

Burada oruç yas tutma olarak anlaşılır. Güvey'den kasıt İsa'nın kendisidir. Ben daha burdayım, benim yasımı „tutacağınız günler" gelecek denilmektedir. Yani bir anlamda İsa ve İncil yazarları İsa'nın "kurban" edileceği düşüncesini önceden işlerler. Burada verilen örnekler mevcut koşula uygun görünmese de, yeni durumların habercisi. Belirli oranda da eskiye, yani Musa döneminin artıklarıyla araya çizgi çekilme çabaları söz konusu. Bizce aynı üründen yapılan şarabın hangi tulumda olduğu dış görünümle ilgilidir. İçimden zevk alabilmek için tümden eski üründen vazgeçmek gerekebilir. Yeni kumaşa da yeni dokuma', yeni dikim gerekebilir. Yeni dikim için de kafaların ve modelin değişmesi zorunlu. Bizim sizin ne şarabınıza, ne de kumaşınıza ihtiyacımız var, kendi şarabımızı kendimiz üretip, kumaşımızı kendimiz dokuyabilecek beyin açıklığına ve güce fazlasıyla sahibiz. Yeter ki o gücün farkında olalım.

Dirilen Kız, İyileşen Kadın (Mar.5:21-43; Luk.8:40-56)

İncil'de yazılanlar:

"İsa onlara bu sözleri söylerken bir havra yöneticisi gelip O'nun önünde yere kapanarak, "Kızım az önce öldü. Ama sen gelip elini onun üzerine koyarsan, dirilecek" dedi... Tam o sırada, on iki yıldır kanaması olan bir kadın İsa'nın arkasından yetişip giysisinin eteğine dokundu... İçinden, "Giysisine bir dokunsam kurtulurum" diyordu... İsa arkasına dönüp onu görünce, "Cesur ol, kızım! İmanın seni kurtardı" dedi. Ve kadın o anda iyileş-

ti... İsa, yöneticinin evine varıp kaval çalanlarla gürültülü kalabalığı görünce, "Çekilin!" dedi. "Kız ölmedi, uyuyor." Onlar ise kendisiyle alay ettiler... Kalabalık dışarı çıkarılınca İsa içeri girip kızın elini tuttu, kız ayağa kalktı... Bu haber bütün bölgeye yayıldı." (Mat.9: 18-26).

Bugün böyle bir iyileştirme durumu ile karşılaşmak mümkün mü? Teorik ve pratik olarak mümkün değil. Fakat insanların „imanlı" inançları bu tür beklentileri gündeme getirmektedir. Insanın aklına gerçekten uyuyan birini uyarma eylemi de gelmiyor değil. Dikkat „iman" gene yerli yerinde. Sonradan yazılan tüm masallarda, masal kahramanını yüceltmek için olmadık becerilerin layık görüldüğünü Musa Peygamberin Tevrat'ında gördük. Haberin bölgeye yayılması vurgusundaki kasıt, karşı olunan gösterişin bir başka versiyonu olarak karşımıza çıkmaktadır. Artık İsa'nın yüceliği-ünü yerelin dışına, bölgeye yayılmaya başlamıştır.

İki Körle Bir Dilsizin İyileştirilmesi

İncil'de şöyle anlatılır:

"İsa oradan ayrılırken iki kör, "Ey Davut Oğlu, halimize acı!" diye feryat ederek O'nun ardından gittiler... İsa eve girince körler yanına geldi. Onlara, "İstediğinizi yapabileceğime inanıyor musunuz?" diye sordu. Körler, "İnanıyoruz, ya Rab!" dediler... Bunun üzerine İsa körlerin gözlerine dokunarak, "İmanınıza göre olsun" dedi... Ve adamların gözleri açıldı İsa, "Sakın kimse bunu bilmesin" diyerek onları sıkı sıkı uyardı... Onlar ise çıkıp İsa'yla ilgili haberi bütün bölgeye yaydılar... Adamlar çıkarken İsa'ya dilsiz bir cinli getirdiler... Cin kovulunca adamın dili çözüldü. Halk hayret içinde, "İsrail'de böylesi hiç görülmemiştir" diyordu." (Mat.9: 27-33)

Vurguya dikkat, "Davut Oğlu" sağlam temel önce atılmıştı, şimdi tekrar vurgu yapılıyor. Yine "iman" eylemin temel dürtüsü. Öğüt yine aynı „kimse duymasın", ama bu sıkı tembihe rağmen, ardından gelen cümle gözleri açılanların haberi bölgeye yaymalarına yapılan vurgu. Gözleri açılanlar olması gerekeni yapmaktadırlar. Dikkat Mat. 9:26 da „tembih" yoktu. Artık İsa tüm Israil'de rastlanmayan „mucizeler" gerçekleştiriyor. Körün gözünü açmak, hele anadan doğma kör ise, bugünki tıp olanaklarıyla bile körü görür hale getirmek imkan dahilinde değildir. Fakat „dili tutulmuş birinin meditasyonla konuşur hale gelmesi teorik olarak mümkün olmasına rağmen, bu meziyetin İsa'da olduğunu söylemek bizce doğru değildir. Cinli biri derken, kötü ruhlar mı, şeytan mı? Artık bunun cevabını da okuyucu kendi arasın! Bu tür „iyileştirme eylemlerini"n altında yatanı yazdık; tekrar gerek yok deyip devam edelim. Bu bağlamda geçerken değinmek istediğimiz bir nokta var, o da şudur:

İsa'nın „mucizelerine" günümüzde modern nitelik yüklemeye çalışan ABD' deki zengin Mason grubunun bu yönlü çaba ve araştırmalarıdır. 2006 larda en fazla satan Da Vinci Şifre'sinin yazarı Dan Broşn'un „Kayıp Sembol" (2009) isimli kitabında ele alınır. Anlatım içinde „doğa üstü önseziler ve önceden görmelerin „bilimsel laboratuvarı" dünyayı „değiştirmeye" ramak kala bir „manyak" tarafından laboratuvar yakılarak, bu araştırmalar geleceğe ertelenir. Bu anlamda kitapta, Masonluk propagandası içine sıkıştırılmış, günümüz açısından İsa vb.lerinin „üfürükçülüğü'ne haklılık payeleri biçme çabaları dikkatimizi çekti. Bir kitabın bir paragrafla değerlendirilemeyeceği bilincindeyiz. Buna rağmen konumuzla ilgili olduğu için bahsi geçen kitaba geçerken değinme ihtiyacı duyduk.

Ürün Bol, İşçi Az

İncil'de yazılanlar;

„İsa bütün kent ve köyleri dolaşarak havralarda öğretiyor, göksel egemenliğin Müjdesi'ni duyuruyor, her hastalığı, her illeti iyileştiriyordu.

"Kalabalıkları görünce onlara acıdı. Çünkü çobansız koyunlar gibi şaşkın ve perişandılar. O zaman İsa öğrencilerine, "Ürün bol, ama işçi az" dedi,... "Bu nedenle ürünün sahibi Rab'be yalvarın, ürününü kaldıracak işçiler göndersin." (Mat.9: 35-38)

Burdan anlaşılıyor ki, İsa'nın ektikleri uygun ortam bulduğu için yeşermeye başlamış ve yayılma aşamasında. Bu aşamada „müjde" ile birlikte her derde deva eylemler devam etmektedir. Yapılan üretimden kopuk, gezgin dervişler gibi köy-köy, kent kent gezme ve taraftar toplama. Kalabalığın, çobansız koyunlar gibi şaşkın ve perişanlığından çıkarılan „ürünün bolluğu ve işçini az"lığı sonucu çok interesan. Bugünki deyimle kel alaka. İncil yazarının ve İsa'nın kitleyi sürü gördüğü bilinen şey. Nerden Rab'in ürünü oluyor? Farz edelim Rab'in ürünü, tarlayı o sürdü, ürünü o yetiştirdi, o ürünü kaldırmayı düşünmedi mi? Rab'in acıkan biri mi ? O kadar ürünü ne yapacak? İşte böyle mantıksız boş laflarla doldurulmuş Kitab-ı Mukaddes. "Burdan çıkan ilk sonuç, bu kitabın ve sonraki kitapların İsa sonrası

düzenlendiği ve kaleme alındığının isbatıdır. Bu önemli bir noktadır, çünki İsa'yı üçlem halindeki Rab'in, Oğlu ve Kutsal Ruh ilan edenler sonrakilerdir. Şimdi sonrakilerin isimlendirildiği yere gelelim.

MATTA BÖLÜM 10

İsa On iki Elçisini Göreve Gönderiyor (Mar.3:13-19; 6:7-13; Luk.6:12-16; 9:1-6)

İncil'de yazanlar:

"İsa on iki öğrencisini yanına çağırıp onlara kötü ruhlar üzerinde yetki verdi. Böylece kötü ruhları kovacak, her hastalığı, her illeti iyileştireceklerdi... Bu on iki elçinin adları şöyle: Birincisi ***Petrus*** *adıyla bilinen Simun, onun kardeşi* ***Andreas,*** *Zebedi'nin oğulları* ***Yakup*** *ve* ***Yuhanna***, ***Filipus*** *ve* ***Bartalmay***, ***Tomas*** *ve vergi görevlisi* ***Matta***, *Alfay oğlu* ***Yakup*** *ve* ***Taday***, ***Yurtsever**** ***Simun*** *ve İsa'ya ihanet eden* ***İskariot*** *(****Judas*** *BN)... İsa Onikiler'i şu buyrukla halkın arasına gönderdi: "Öteki ulusların arasına girmeyin. Samiriyeliler'in kentlerine de uğramayın... Bunun yerine, İsrail halkının yitik koyunlarına gidin... Gittiğiniz her yerde Göklerin Egemenliği'nin yaklaştığını duyurun... Hastaları iyileştirin, ölüleri diriltin, cüzamlıları* temiz kılın, cinleri kovun. Karşılıksız aldınız, karşılıksız verin... Kuşağınıza altın, gümüş, ya da bakır para koymayın... Yolculuk için ne torba, ne yedek mintan, ne çarık, ne de değnek alın. Çünkü işçi yiyeceğini hak eder... Hangi kent ya da köye girerseniz, orada saygıdeğer birini arayın ve ayrılıncaya dek onunla kalın... Onun evine girerken, evdekilere esenlik dileyin... Eğer evdekiler buna layıksa, dilediğiniz esenlik üzerlerinde kalsın; layık değillerse, size geri dönsün... Sizi kabul etmez, sözlerinizi dinlemezlerse o evden ya da kentten ayrılırken, ayaklarınızın tozunu silkin... Size doğrusunu söyleyeyim, yargı günü o kentin hali Sodom'la Gomora bölgesinin halinden beter olacaktır." (Mat.10: 1-15)*

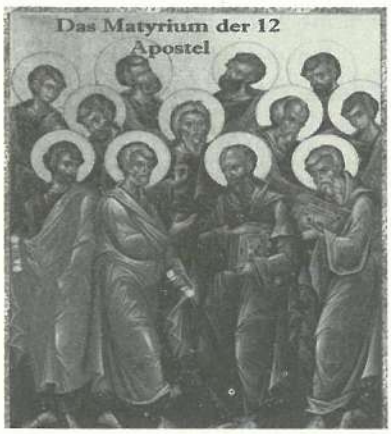

İsa'dan sonrakilerinin kimler olduğu tek tek sıralanmış. Bahçi geçenler 12 Havaridir (Apostel). Onların İncil'deki anlatımları farklı olduğu gibi, ismi geçen Apostel'lerin (Elçi-Öğrenci-Havari) isimlerinde de 4 İncil'de belirli uyumsuzluklar söz konsudur. Örneğin Yuhanna'nın kim olduğu vb. Ama içeriği belirlemediği için değinip geçiyoruz.

Burada görüldüğü gibi, artık İsa kendinde olan "kötü ruhlar" üzerindeki yetkiyi, havarileri-öğrencilerine de vermektedir. Onlara da aynı zamanda hastaları iyileştirme ve cinleri kovma yetkisini vermektedir. Normalde böyle bir yetki Rab'in onayı olmadan verilemez. Olsun İsa verdi ya olur. Burda sayılan on iki öğrenci (havari-Apostel) içinde sonraları sahnede kalan Petrus, Matta ve Iskariot (Judas) ve Yakup'tur. Sahneye sonradan çıkan Pavlus ise havari olmamasına rağmen hıristiyanlığın yayılmasında esas belirleyici olmuş kişilerden biridir. Iskariot'a (Judas) gelince O'nun üzerine daha geniş duracağız. Çünki Judas olayında rivayetler çok fazla ve muhtelif. Üzerinde fazla durmaya değer, belirli rivayetlere göre İsa'yı İsa yapan Judas'ın kendisi, yani O'nun "ihaneti"dir.

Görüyoruz ki, Musa'nın Tevrat'ında belirtildiği gibi „Elçilere" verilen önemli bir öğütten biri olan; *"Öteki ulusların arasına girmeyin."* sınırlaması burada da söz konsudur. Yani İsa'nın da halktan *"yitik koyunlardan"* anladığı Yahudiler- "Israiloğulları"nin ta kendisidir.

Karşılık beklenmeyen iyileştirme eylemlerinin yine bir karşılığı vardır; *"Çünkü işçi yiyeceğini hak eder"* misali gittiğiniz yerde karnınızı doyururlar. Ama bunun için de; *"Hangi kent ya da köye girerseniz, orada saygıdeğer birini arayın ve ayrılıncaya dek onunla kalın"* ki; sözünüz dinlenebilsin, size ilgi gösterilebilsin anlayışı geçerken işlenmektedir. Fakat kabul görmeme durumunda İsa vari yaklaşım gösterilmemekte; kabul görmeme durumları karşısında ayrılırken *"ayaklarınızın tozunu silkin"* denilerek "günah" vb. şeylerin kendilerine bulaşmaması tavsiyesinde bulunulur. Bununla da kalınmaz, öyle bir beddua okunur ki, yukarda aktardığımız *"Sağlamların değil, hastaların hekime ihtiyacı var"* (Mat:9:9-13) sözleri yadsınır. Edilen beddua *"yargı günü o kentin hali Sodom'la Gomora bölgesinin halinden beter olacaktır."* Tevrat'ta yer alan bu olayda; hatırlatalım: eşcinsellerin varlığı sonucu, bu şehirler Rab'in tarafından kükürt yağdırılarak yerle bir edilmiş, yalnızca Lut ailesinde Lut Peygamber ve iki kızı kurtulmuştu. Onların akıbetiyle ilgi yazdıklarımıza

dönüp bakabilirsiniz. (Güney s. 48, Dinini,... ÄV. Bölüm, sf. 57). O zaman birileri çıkar sorar, „kendine yapılmasını istemediğini neden başkasına yapılsın" istiyorsun? Hani toleranslı idin. Hepsi hikaye! Esas olan nabza göre şerbettir!

Geçerken belirtelim, Islamdaki 12 Imam esinlenmesi hıristiyanlıktaki bahsi geçen bu 12 havari olayının benzeridir. Islam tarafından yemin billah red edilse de, İsa'nın 12 havarisine yakıştırma söz konusudur. Şimdi Judas'ın ihaneti meselesine geçebiliriz.

İsa'ya Ihanet Eden İskariot (Judas –Yahuda)

Gelelim bugün dahi sonuçlanmayan Judas meselesine; Judas lafının ihanetle eş anlamlı olduğunu çoğumuz duymuşuzdur. Judas hikayesinin başlangıcı ve temeli burdadır. Biz burada sorunun bütünlük içinde kavranabilmesi için, önce Judas ile ilgili İncil'lerde yer alanları olduğu gibi aktaracağız. Ardından bugünki tartışmayı aktarıp, kendi yorumuzu ekleyeceğiz. Buna göre:

Matta İncil'inde anlatılanlar:

„Bu on iki elçinin adları şöyle: Birincisi Petrus adıyla bilinen Simun, onun kardeşi Andreas, Zebedi'nin oğulları Yakup ve Yuhanna, Filipus ve Bartalmay, Tomas ve vergi görevlisi Matta, Alfay oğlu Yakup ve Taday, Yurtsever Simun ve İsa'ya ihanet eden İskariot."(Mat.10: 2-4)*

„O sırada Onikiler'den biri -adı Yahuda İskariot olanı başkâhinlere giderek, "O'nu ele verirsem bana ne verirsiniz?" dedi. Otuz gümüş tartıp ona verdiler. Yahuda o andan itibaren İsa'yı ele vermek için fırsat kollamaya başladı... Akşam olunca İsa on iki öğrencisiyle yemeğe oturdu.... Yemek yerlerken, "Size doğrusunu söyleyeyim, sizden biri bana ihanet edecek" dedi... Bu söz onları kedere boğdu. Teker teker, "Ya Rab, beni demek istemedin ya?" diye sormaya başladılar... O da, "Bana ihanet edecek olan" dedi, "Elindeki ekmeği benimle birlikte sahana batırandır... İnsanoğlu*, kendisi için yazılmış olduğu gibi gidiyor, ama İnsanoğlu'na ihanet edenin vay haline! O adam hiç doğmamış olsaydı, kendisi için daha iyi olurdu."... O'na ihanet edecek olan Yahuda, "Rabbî*, yoksa beni mi demek istedin?" diye sordu... İsa ona, "Söylediğin gibidir" karşılığını verdi." (Mat.26: 14-25)*

*„İsa'ya ihanet eden Yahuda, O'nun mahkûm edildiğini görünce yaptığına pişman oldu. Otuz gümüşü başkâhinlere ve ileri gelenlere geri götürdü... "Ben suçsuz birini*fç* ele vermekle günah işledim" dedi.*

Onlar ise, "Bundan bize ne? Onu sen düşün" dediler... Yahuda paraları tapınağın içine fırlatarak oradan ayrıldı, gidip kendini astı. Paraları toplayan başkâhinler, "Kan bedeli olan bu paraları tapınağın hazinesine koymak doğru olmaz" dediler... Kendi aralarında anlaşarak bu parayla yabancılar için mezarlık yapmak üzere Çömlekçi Tarlası'nı satın aldılar. Bunun için bu tarlaya bugüne dek "Kan Tarlası" denilmiştir." (Mat.27: 3-8)

Matta İncil'inden aktardıklarımızı özetlersek:

- Havarilerin ismi sayılırken Judas'tan ihanet eden olarak bahsedilir,
- İsa ölmeden önce 12 Elçiden biri olan Judas'ın O'na ihanet edeceği, Matta İncil'ini yazan tarafından söylenmektedir,
- Judas Ihanet için başkahinlerden karşılık istiyor, onlar da 30 gümüş veriyorlar,
- Judas fırsat kollamaya başlar,
- Son Akşam Yemeğinde; masada olan 12 Apostelden birinin kendisine ihanet edeceğin Judas olduğunu söyler,
- „Insanoğluna" ihanet edenin vay haline,
- İsa'ya ihanet eden Judas suçsuz birini ele verdiği için yaptığına pişman, paraları tapınağın içine fırlatır, gider kendini asar,
- Paralar hazine yerine yabancılara mezarlık yapımı için çömlekçi tarlası satın alınıyor,
- Bu tarlanın adı "kan tarlası" oluyor.

Markos İncil'inde anlatılanlar:

„On iki kişi şunlardır: Petrus adını verdiği Simun, Beni-Regeş, yani Gökgürültüsü Oğulları adını verdiği Zebedi'nin oğulları Yakup ve Yuhanna, Andreas, Filipus, Bartalmay, Matta, Tomas, Alfay oğlu Yakup, Taday, Yurtsever Simun ve İsa'ya ihanet eden Yahuda İskariot." (Mar.3: 14-19)*

„Bu arada Onikiler'den biri olan Yahuda İskariot, İsa'yı ele vermek amacıyla başkâhinlerin yanına gitti... Onlar bunu işitince sevindiler, Yahuda'ya para vermeyi vaat ettiler. O da İsa'yı ele vermek için fırsat kollamaya başladı...*

Akşam olunca İsa Onikiler'le birlikte geldi... Sofraya oturmuş yemek yerlerken İsa, "Size doğrusunu söyleyeyim" dedi, "Sizden biri, benimle yemek yiyen biri bana ihanet edecek."... Onlar da kederlenerek birer birer kendisine, "Beni demek istemedin ya?" diye sormaya başladılar... İsa onlara, "Onikiler'den biridir, ekmeğini benimle birlikte*

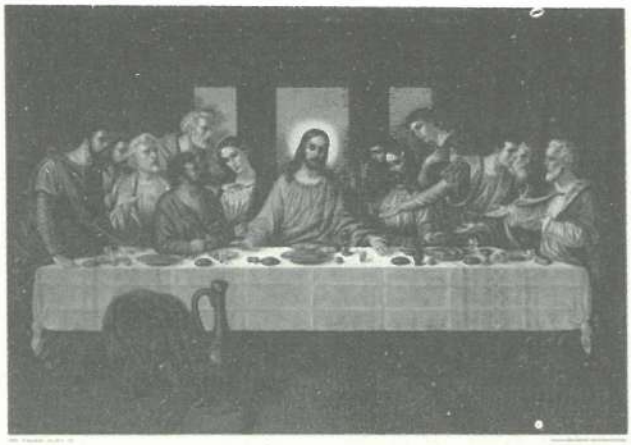

sahana batırandır" dedi... "Evet, İnsanoğlu kendisi için yazılmış olduğu gibi gidiyor, ama İnsanoğlu'na ihanet edenin vay haline! O adam hiç doğmamış olsaydı, kendisi için daha iyi olurdu." (Mar.14: 10-21)*

„Tam o anda, İsa daha konuşurken, Onikiler'den biri olan Yahuda çıkageldi. Yanında başkâhinler, din bilginleri ve ileri gelenler tarafından gönderilmiş kılıçlı sopalı bir kalabalık vardı... İsa'ya ihanet eden Yahuda, "Kimi öpersem, İsa O'dur. O'nu tutuklayın, güvenlik altına alıp götürün" diye onlarla sözleşmişti... Gelir gelmez İsa'ya yaklaştı, "Rabbî*" diyerek O'nu öptü... Onlar da İsa'yı yakalayıp tutukladılar." (Mar.14: 43-46)*

Markos İncil'inde yazılanları özetlersek:

- Havarilerin ismi sayılırken Judas ihanet eden olarak söz edilir,
- Judas'ın ihanet edeceği belli, bu iş için başkahinlere gitti,
- Kahinler bu işe sevindi, para vermeyi vaad ettiler, miktar yazılı değil
- Judas fırsat kolladı,
- Son Akşam Yemeğinde İsa kendisine ihanet edecek olanın ismi yok,
- Ihanet edenin"vay haline" söz konusudur,
- İsa'nın tutuklanması, Judas'ın O'nu öpmesi işaret olarak yazılır,
- Judas'ın pişmanlığı ve kendini asması, parayı geri fırlatması, parayla mezarlık yeri yapılması burda yer almıyor.

Lukas İncil'inde yazılanlar:

„Gün doğunca öğrencilerini yanına çağırdı ve onların arasından, elçi diye adlandırdığı şu on iki kişiyi seçti: Petrus adını verdiği Simun, onun kardeşi Andreas, Yakup, Yuhanna, Filipus, Bartalmay, Matta, Tomas, Alfay oğlu Yakup, Yurtsever diye tanınan Simun, Yakup oğlu Yahuda ve İsa'ya ihanet eden Yahuda İskariot." (Luk.6: 13-16)*

„Başkâhinlerle din bilginleri İsa'yı ortadan kaldırmak için bir yol arıyor, ama halktan korkuyorlardı. Şeytan, Onikiler'den biri olup İskariot diye adlandırılan Yahuda'nın yüreğine girdi. Yahuda gitti, başkâhinler ve tapınak koruyucularının komutanlarıyla İsa'yı nasıl ele verebileceğini görüştü... Onlar buna sevindiler ve kendisine para vermeye razı oldular... Bunu kabul eden Yahuda, kalabalığın olmadığı bir zamanda İsa'yı ele vermek için fırsat kollamaya başladı." (Luk.22: 2-6)*

„Ama bana ihanet edecek kişinin eli şu anda benimkiyle birlikte sofradadır... İnsanoğlu, belirlenmiş olan yoldan gidiyor. Ama O'na ihanet eden adamın vay haline!"... Elçiler, aralarında bunu kimin yapabileceğini tartışmaya başladılar... Ayrıca aralarında hangisinin en üstün sayılacağı konusunda bir çekişme oldu. (Luk.22: 21-24)*

Oraya varınca İsa onlara, "Dua edin ki ayartılmayasınız" dedi. (Luk.22: 40)

"İsa daha konuşurken bir kalabalık çıkageldi. Onikiler'den biri, Yahuda adındaki kişi, kalabalığa öncülük ediyordu. İsa'yı öpmek üzere yaklaşınca İsa, "Yahuda" dedi, "İnsanoğlu'na* bir öpücükle mi ihanet ediyorsun?" (Luk.22: 47-48)*

Lukas İncil'inde anlatılanları özetlersek:

- Havarilerin içindeki Judas'tan ihanet eden olarak söz edilir,
- Başkahinler İsa'yı ortadan kaldırmak için yol arıyor,
- Şeytan Judas'ı ayarttı,
- Kalabalığın olmadığı bir zaman için fırsat kolladı,
- Paranın miktarı belli değil,
- İsa ihanet edecek kişinin elinin kendisiyle birlikte sofrada olduğunun ötesinde birşey söylemez,
- Ayartılmamak için dua etmek gerektiği,
- Kalabalığa öncülük eden Judas'ın öpme şekli değişik, İsa, bu öpme sırasında ihanete vurgu yapar.

Yuhanna İncil'inde anlatılanlar:

"Simun İskariot'un oğlu Yahuda'dan söz ediyordu. Çünkü Yahuda
Onikiler'den biri olduğu halde İsa'ya ihanet edecekti." (Yu.6: 71)

"Ama öğrencilerinden biri, İsa'ya sonradan ihanet eden Yahuda İskariot, "Bu yağ neden üç yüz dinara satılıp parası yoksullara verilmedi?" dedi... Bunu, yoksullarla ilgilendiği için değil, hırsız olduğu için söylüyordu. Ortak para kutusu ondaydı ve kutuya konulandan aşırıyordu." (Yu.12: 4-6)

"Akşam yemeği sırasında İblis, Simun İskariot'un

oğlu Yahuda'nın yüreğine
İsa'ya ihanet etme isteğini koymuştu bile." (Yu.13: 2)
*"Hepiniz için söylemiyorum, ben seçtiklerimi bilirim. Ama, 'Ekmeğimi yiyen bana ihanet etti*fç*' diyen Kutsal Yazı'nın yerine gelmesi için böyle olacak... İsa bunları söyledikten sonra ruhunda derin bir sıkıntı duydu. Açıkça konuşarak, "Size doğrusunu söyleyeyim, sizden biri bana ihanet edecek" dedi.... Öğrenciler, kimden söz ettiğini merak ederek birbirlerine baktılar... Öğrencilerinden biri İsa'nın göğsüne yaslanmıştı. İsa onu severdi... Simun Petrus bu öğrenciye, kimden söz ettiğini İsa'ya sorması için işaret etti... O da İsa'nın göğsüne yaslanmış durumda, "Ya Rab, kimdir o?" diye sordu... İsa, "Lokmayı sahana batırıp kime verirsem odur" diye yanıtladı. Sonra lokmayı batırıp Simun İskariot'un oğlu Yahuda'ya verdi... Yahuda lokmayı alır almaz Şeytan onun içine girdi. İsa da ona, "Yapacağını tez yap!" dedi. .. Sofrada oturanların hiçbiri, İsa'nın ona bu sözleri neden söylediğini anlamadı. .. Yahuda lokmayı aldıktan hemen sonra dışarı çıktı. Gece olmuştu... Birbirinizi Sevin... Yahuda dışarı çıkınca İsa, "İnsanoğlu* şimdi yüceltildi" dedi. "Tanrı da O'nda yüceltildi... Tanrı O'nda yüceltildiğine göre, Tanrı da O'nu kendinde yüceltecek. Hem de hemen yüceltecektir." (Yu.13: 18-32)*
„O'na ihanet eden Yahuda da burayı biliyordu. Çünkü İsa, öğrencileriyle orada sık sık buluşurdu. Böylece Yahuda yanına bir bölük askerle başkâhinlerin ve Ferisiler'in gönderdiği görevlileri alarak oraya geldi. Onların ellerinde fenerler, meşaleler ve silahlar vardı... İsa, başına gelecekleri hepsini biliyordu... Öne çıkıp onlara, "Kimi arıyorsunuz?" diye sordu. "Nasıralı İsa'yı" diye karşılık verdiler... İsa onlara, "Benim" dedi. O'na ihanet eden Yahuda da onlarla birlikte duruyordu." (Yu.18: 2-5)*

Yuhanna İncil'inde anlatılanları özetlersek:

- Judas 12 lerden biriydi ve ihanet edecekti, önceden belli
- Sonradan ihanet edecek olan mali sorumlu Judas, kasadan para çalan hırsız,
- 300 dinar işin içine sokulur, hiç alakası olmayan bir bağlamda,
- Kutsal yazının yerine gelmesi için ihanet edilecek,
- Sizlerden biri bana ihanet edecek,
- İsa'nın göğsüne yaslananın „kim" olduğu sorusuna,
- Lokmayı verdiğim, Simun Iskariot'un oğlu Yahuda (Judas)
- Lokmayı alan Judas'ın içine şeytan girer,
- İsa, „yapacağını tez yap" der
- Judas dışarı çıkar, İsa'yüceltilir, tanrılaşır,
- Judas bir bölük askerle bildiği yere gider,
- „Kimi arıyorsunuz, Nasıra'lı İsa benim" dediğinde Judas ta onlarla birlikte orda...

Elçiler kitabında yazılanlar: Yalnız hemen belirtmekte yarar var, Elçiler kitabını kimin yazdığı açık değil. Bu kitabın tümüne yeri gelince daha detaylı değineceğiz.

"Yahuda bizden biri sayılmış ve bu hizmette yerini almıştı."... Bu adam, yaptığı kötülüğün karşılığında aldığı ücretle bir tarla satın aldı. Sonra baş aşağı düştü, bedeni yarıldı ve bütün bağırsakları dışarı döküldü... Yeruşalim'de yaşayan herkes olayı duydu. Tarlaya kendi dillerinde Kan Tarlası anlamına gelen Hakeldema adını verdiler... "Nitekim Mezmurlar Kitabı'nda şöyle yazılmıştır" dedi Petrus... "'Onun konutu ıssız kalsın, İçinde oturan olmasın.' Ve, 'Onun görevini bir başkası üstlensin.'.. Sonra şöyle dua ettiler: "Ya Rab, sen herkesin yüreğini bilirsin... Yahuda'nın, ait olduğu yere gitmek için bıraktığı bu hizmeti ve elçilik görevini üstlenmek üzere bu iki kişiden hangisini seçtiğini göster bize."... Ardından bu iki kişiye kura çektirdiler; kura Mattiya'ya düştü. Böylelikle Mattiya on bir elçiye katıldı." (Elç.1: 17-26)

Elçiler Kitabında yazılanları özetlersek;

- Judas bizden biri ve hizmette yeri var,
- Yaptığı kötülüğün karşılığı aldığı parayla tarla satın aldı,
- Düştü bedeni yarıldı, bağırsakları dışarı döküldü, herkes bu olayı duydu,
- Petrus O'na beddua etti,
- Judas'ın bıraktığı elçilik görevine Mattiya kura ile atanır.

Kitab-ı Mukaddes'te Judas ile ilgili yazılmış olan herşeyi aktardık. Bu kitapların yazılış tarihleri MS. 52-120 yılları arasındadır. Konuyu fazla dağıtmamak için sadece belirtmeyi gerekli gördüğümüz bir nokta da Judas taraftarlarının 180 yıllarında yazdıkları kendilerine ait bir İncil'in de (Evangelium) var olduğudur.

Judas tartışması o gün bugündür hala sürmektedir. National Geographic Dergisinin 2006 Mayıs Almanca baskısı Kapağında "İsa neden Ihanete Uğradı?" sorusu tekrar sorulmaktadır. Bu soru 220-340 yıllarına ait Mısır'da bulunan yeni Papirus'a (kağıt belge – BN) dayanarak yeniden sorulmaktadır. Bu işle uğraşan bilim insanlarının da onayladığı bu pa-

pirusta yer alan iki cümle aynen şöyledir:

"Der geheime Bericht der Offenbarung die Jesus im Gespraech mit Judas Iskariot verkündet" (İsa'nın Judas ile görüşmesinde ilan ettiği ilahi vahyin gizli raporu)

İsa Judas'a hitaben şöyle der:

„Du wirst alle übertreffen. Denn du wirst den Menschen opfern, der mich kleidet" (Sen herkesi geçeceksin, çünki sen beni giydiren insanı (İsa'yı) kurban edeceksin)

(Bu alıntılar National Geographic/Almanca, Mayıs 2006, sayfa 48-50)

Şimdi tüm bunlar bize neleri söylemektedir:

Öncelikle İncil'ler arasında ihanet olayı ile ilgili tamamen ortak bir yaklaşım söz konusu değildir. Buna rağmen İncil'lerin birleştiği yegane nokta "Ihanetin" olgu olduğudur. Bu ihanetin İncil'leri kaleme alanlar tarafından hemen işin başına koydukları, böyle bir şeyin olacağı düşüncesi de ortak bir yaklaşımdır. Neden ihanet ettiği sorusu hiçbir İncil'in uğraşmadığı en önemli noktadır. Bu soru bugüne kadar gelmiş ve hala doğru dürüst bir cevap bulunamamıştır. Neden sorusunun ip uçları hepsinde vardır. Öncelikle Judas Aposteller (Havariler) arasında çok önemli bir yere sahiptir. Anlatımlardan Lukas İncil'inde öğreniyoruz ki, Judas mali sorumlu. Judas İncil'ininde varolduğunu gözden ırak tutmaz isek, Hıristiyan din bilginlerinin bu sorun ile daha çok uğraşacakları aşikardır. Judas'ın nasıl ihanet ettiği, bundan para alıp almadığı, bu parayla tarla-mal mülk alıp almadığı, vb. noktalar hiç te önemli olmayan basit detay sorunlarıdır. Biz bunların hepsini aktardık ki, okuyucu nelerle uğraşıldığının, birbirlerini nasıl yadsıdıklarını ve aynı zamanda aynı olayın nasıl farklı şekillere sokulduğunu anlayabilsin diyedir.

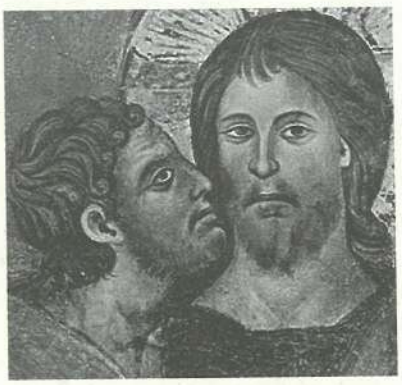

Şimdi en önemli soruya, neden Judas İsa'ya ve yoldaşlarına ihanet ediyor sorusuna kendi yorumumuzu / çıkardığımız sonuçları ekleyelim.

- Evet Judas İsa'ya ve aynı zamanda diğer yol arkadaşlarına ihanet etmiştir. İncil'leri incelediğimizde gördük ki, İsa kendini çarmıha gerdirmek için her yolu deniyor. Ya da İncil'leri yazanlar bu yönteme başvuruyorlar.

- Judas'ın ihanet edeceğinden hepsi haberdar, buna rağmen herhangi bir tedbire başvurulmuyor, bunu tartışmıyorlar bile.

- Yuhanna'da yazdığı gibi, „kutsal yazının" yerine gelmesi için ihanet edilecek, denildiğinde anlaşılması gereken, birlikte plananlanan bir ihanet söz konusudur.

- Yine Yuhanna'da yer alan „yapacağını tez yap" ile bu işi hemen bitir, beklenen bir durumun ifadesidir, yoksa gayip görme, geleceği okuma marifetinden ileri gelmiyor.

- Askerlere kimi arıyorsunuz sorusuna, ben burdayım cevabı, açıkça beklenenin ön görüden öte hazırlanan planın uygulanmasıdır, bu plan İsa'nın ürünü mü yoksa diğer havarilerle ortak mı? Bu konuda spekülasyon yapacak halimiz yok.

- Lokmayla „şeytan'ı Judas'a „sokan" kim ? Bizce İsa, yani zorla ihanet yolu hazırlıyorlar.

- *„Yahuda dışarı çıkınca İsa, "İnsanoğlu* şimdi yüceltildi" dedi. "Tanrı da O'nda yüceltildi... Tanrı O'nda yüceltildiğine göre, Tanrı da O'nu kendinde yüceltecek. Hem de hemen yüceltecektir."*

İşte son alıntımız olayın gerçek nedenini açıklamaktadır. Dert İsa'nın yücetilmesi kurban edilmesidir. National Geographic'in açıkladığı papirusta da belirtildiği gibi, İsa'nın yücetilmesiyle birlikte Judas ta görevini yaparak herkesi geçmiş, kendine düşen görevi yerine getirmiştir. Bunu görevin ihanet olarak değerlendirilmesi, yaptığı iş açısından bakıldığında hiçte öneme caiz değildir. Böylece insanlar kendi planlarıyla yeni bir peygamber türetmiş olmakla kalmamış, bu peygamberi hepsinin üstünde Rab'in yani tanrı ile de eşitlemişlerdir. *„Tanrı'da O'nda yüceltildi.. Tanrı da O'da yüceltildiğine göre, O'nu kendinde yüceltecek."* derken varılmak istenen sonuç tam da budur. Hem „Rab, Oğul ve kutsal ruh " üçlemesi bu „ihanet" ile sonuca bağlanır. Yani sonuçta bu ihanet eylemi kime yaramıştır sorusunun cevabı da açığa kavuşuyor.. . ***Bu ihanet söz konusu olmasaydı, hıristiyanlık denen bir din söz konusu olamazdı*** diyerek bu soruna noktayı koyuyoruz.

Bir dahaki sayımız **DİN ÜZERINE BÖLÜM 10**'da ***„Gelecekteki Sıkıntılar"*** arabaşlığı ile Matta İncil'ini incelemeye devam edeceğiz. ◆

Ozan Emekçi'nin Bitmeyen Sürgünü

Ali Usta

O'na "Devrim türkü ve marşlarının piri" demek yanlış olmaz sanırım.

Ben Ne Biçim Vatandaşım, Bacı, Kurtuluşun Devrimledir, Kızıldere, Deniz Yusuf Hüseyinim, Özgürlük Mahkumları, Köyümüzden Göçürdüler, Kırmızı Gül, Maden Ocağı, Yandırırlar, Yıkılası İstanbul, Gerillalar Olmasaydı, Feryadı İsyanım gibi dilden dile dolaşan ezgilerin Emekçisi.

Anadolu Halk Ozanı geleneğinin yaşayan en önemli temsilcisi Ozan Emekçi'nin 30 yıldır sürgünde olması ve sistem için hala "Sakıncalı" olması elbette tesadüf değildir.

1978'deki Maraş Katliamı'nda babası da dahil 17 akrabası vahşi şekilde katledildikten sonra, 12 Eylül cuntası hakkında 300 yıla yakın hapis istemiyle dava açar ve o tarihten bu yana sürgünde yaşamak zorunda kalır.

Bu yıl, sürgündeki mücadelesi 30. yılını doldurdu. Bu vesileyle Almanya'nın Frankfurt kentinde verdiği konserde dostları ve mücadele arkadaşları onu yalnız bırakmadı.

O bu mücadeleye başlarken kendisinin sürgüne mahkum edileceğini çok iyi biliyordu:

"Zaten bu kavgaya girenler, kendisini halkların özgürlüğü uğruna mücadeleye adayanlar bunu göze alarak başlarlar. Benim gibi onlarca devrimci sanatçı vardır bugün bir yığın zorluklarla karşı karşıya yaşamaktalar hem burada hem Türkiye`de. Bizim coğrafyamız Sol Sosyalist mantıkla hareket eden, özgürlükçü mantıkla hareket eden şairlere, yazarlara, sanatçılara daima hoyratça yaklaşmıştır."

Nazım Hikmet, Yılmaz Güney ve Ahmet Kaya örneklerini veriyor. Sürgünde, ülkesine hasret kalarak ölen devrimci sanatçıların eserlerinin hala yasak olduğunu hatırlatıyor:

"Yasak nasıl uygulanıyor, zaten hayatlarını kaybetmiş bu insanlar filmleriyle tanınmıyor, şiirleriyle tanınmıyor... Bugün Yılmaz Güney`i Türkiye`de yaşayan gençliğin %70`i tanımıyor, filmini seyretmemiş adını nerden duyacak,

çünkü Yılmaz`ın filmini seyretmenin riski var Türkiye`de. Bu risk insanlarımıza ulaştırıldığı için insanlarımızın önemli bir bölümü korkusundan Yılmaz Güney`in filmlerine bakamıyor ve evinde bulunduramıyor."

Tayyip Erdoğan'ın ikiyüzlü değil on yüzlü siyaset yaptığını vurguladıktan sonra devam ediyor:

"Tayyip Erdoğan'ın geçmişini ve ne yapacağını bilmeyenler, ülkeyi nereye götüreceğini bilmeyenler, Tayyip Erdoğan'ın demokratlığından bile bahseder duruma geldiler. Şu acı bir gerçektir; Tayyip Erdoğan'ın demokrat olmadığını biz biliyoruz, ama çok sayıda demokratı "Molla"laştırdığını da biliyoruz, işte burası acıdır! Burası bize dokunuyor!" diyor ve ekliyor:

"Ve geçen gün Tayyip Erdoğan diyor ki; Türkiye'nin yöneticileri, politikacıları Yılmaz Güney`in filmlerini seyretselerdi, bugün Türkiye başka bir yerde olurdu! Ben de buradan şimdi soruyorum Tayyip Erdoğan'a, peki sen seyret de Türkiye'yi başka yere taşı önünde duran mı var?! TRT elinizde, neden Yılmaz Güney`in filmlerini oynatmıyorsunuz o zaman, madem Yılmaz Güneyi çok seviyorsunuz?!
Daha düne kadar Vatan haini olarak, adının anılmasını yasakladığınız Yılmaz Güney`e olan aşkınız nereden geliyor acaba?! Nazım Hikmet'in kemikleriyle uğraşıyorsunuz neden şiirleriyle uğraşmıyorsunuz?!
Ahmet Kaya, o ülke insanlarına cezaevlerini çok iyi anlattığı için, türkülerinde direnişi dile getirdiği için, aşkı, sevdayı çok iyi işlediği için mi bir ödül töreninde O`na kaşık fırlatanları ödüllere boğdunuz?!
Bugün Türkiye'de görüyoruz, Hrant Dink gibi bir yüz akını, Hrant Dink gibi halkların kardeşliğine kendisini adamış şerefli bir insanı hem katlettiler, katledenlere övgüler yazan, onlar adına şiir yazıp müziklendirerek okuyanları da ödüllendirdiler. Ben de Özgürlük Mahkumları'nı söylediğim için 30 yıldır sürgündeyim netekim; Kenan Evren de Ege Kıyıları'nda tatil yapıyor! Ve Tayyip önüne geleni Ergenekoncu diye içeri atıyor, bunlar darbe yapacak, bunlar cuntacı diyor. Darbeyi yapanlar elini kolunu sallaya sallaya geziyor, bu kadar darbeye karşıysan neden Kenan Evren`i tutuklamıyorsun!
Profesyonel bir iki yüzlülük demiyorum, profesyonel bir sekiz, on yüzlülük sergileniyor... Sekiz, on yüzlülük! Bir açılım hikayesiyle çıktı ortaya, psikolojik olarak insanlarımız bu hükümetin bir şeyler yapacağı havasına sokuldu. Herkes sanki Türkiye`de Kürt sorunu çözüldü, Alevi sorunu çözüldü gibi bir atmosfere sokuldu, o atmosferin altından binlerce Kürt çocuğu cezaevlerine doldurulduğu, Kürtlerin partisi kapatıldı, yine aynı atmosfer içerisinde Alevi çalıştaylarına Maraş Katliamı'nın bir numaralı katili davet edilerek, Alevilere nasıl baktığı ortaya çıktı!"

Bir ozan, bir sanatçı neden politika yapar sorusuna yanıtı da çok basittir:

"Çünkü bu ülkede sanatçılara bir çok misyon yüklenmiştir. Bizim ülkemizin sanatçıları, bir sinemacısı sadece sinemasıyla ilgilenemez, politika yapmak zorundadır, gazetecilik yapmak zorundadır, insan hakları savunucusu olmak zorundadır! Neden? Çünkü bu ülkenin politikacılarının yapmadığını da, sanatçılarımız yapma durumuna getirilmiştir. Biz yoksa oturduğumuz yerde türkümüzü söyler, hayatımızı sürdürürüz!"

O'na Bin Yıl sürgün de verseler Ozan Emekçi, yaptığı eserlerinin hepsinin arkasındadır ve geriye çekecek tek kelimesi bile yoktur:

"Ben 30. sürgün yılıma girdim, 30 yıldır Avrupa`dayım, Avrupa`nın, Avusturalya`nın, Kanada`nın birçok şehirlerinde konserler verdim. Bütün katıldığım gecelerde; insan haklarını öne çıkardım, Kürtler`in ulusal haklarını öne çıkardım, Aleviler`in inançsal haklarını öne çıkardım, kadın haklarını öne çıkardım! Yaptığım her eserimin arkasında duruyorum, geriye çekilecek bir tek kelimem yoktur! Hepsini bugün onurla, şerefle savunuyorum. Bundan sonra da üreteceğimiz türküler yine aynı minvalde olacak."

Ozan Emekçi'nin yine sanatçı olan oğlu Fırat Yusuf sahneye çıkıp da en büyük hayalinin babasının ülkesine dönmesi olduğunu söyleyince, sürgünün acı yüzü bir defa daha kendini gösteriyor, gözlerden hasret akıyor... ◆ ▫

Özgür ve Yaratıcı...

BOTERO

"Kişisel serüvenleri olmayanlar, başkalarınınkiyle yaşarlar..."[1]

Temel Demirer

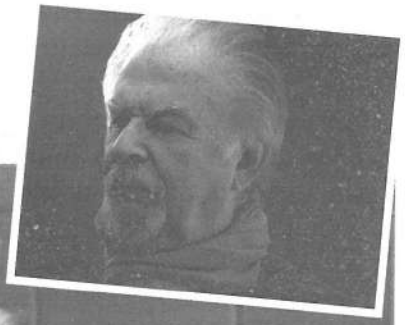

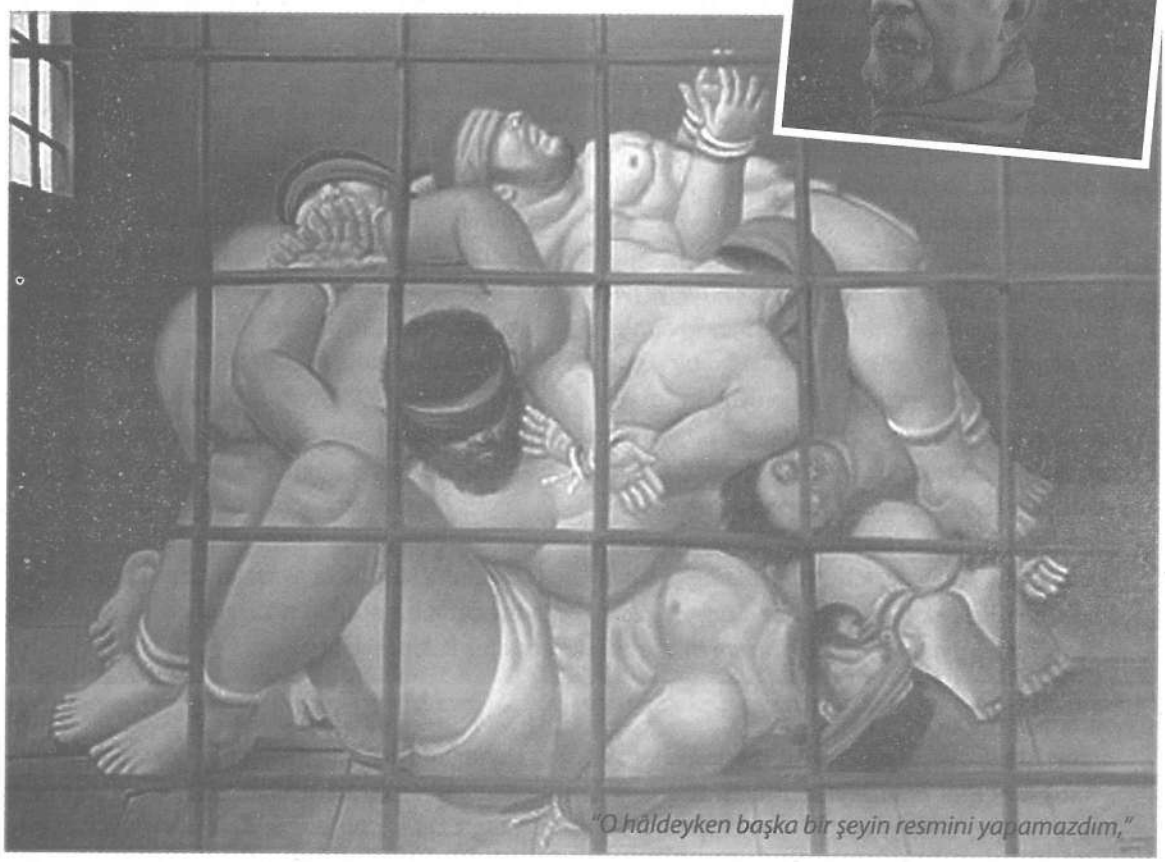

"O hâldeyken başka bir şeyin resmini yapamazdım."

Elbette bilmek, insanın en ağır yüküdür; ancak yapmak ve yaratmak da öyle...

İnsan olmak; yaratmak ve mücadele etmekle; yani böylesi bir "yüke" talip olan serüvenle mümkündür...

Abartılı ya da "tombul" figürleriyle müsemma Fernando Botero Angulo da, sözünü ettiğim serüvenin yolcularından...

Politikada olduğu gibi sanatta da pozisyon almanın önemli olduğunu söyleyen Botero'nun, "Şişman güzeldir" şiarıyla ürettiği yapıtlarında dans eden mutlu şişmanlar da vardır, Ebu Garib'in acı çekenleri de...

Kanımca Onu önemli kılan özellik de budur; yani bütün bir hayatı kucaklama çabası...

*****

Aslı sorulursa, alışılagelmiş estetik ve güzellik anlayışını kökünden sarsan Botero'nun eserleri biz(ler)e, Ernestro Che Guevara'nın, "Bir şey yapmak için onu sevmelisiniz. Bir şeyi sevmek için ona delice inanmalısınız," sözlerini anımsatır...

Örneğin "Botero 'şişman insan ressamı'na indirgenmeyecek kadar da zengin bir sanatçı: Abartı ve

fantastik olana eğilimli Latin Amerika kültürü kökeni ile Avrupa kültürünü birleştirerek resimlerine karakteristik bir özellik katan 1932 Kolombiya doğumlu sanatçı, sanat tarihinin ustalarına 'parodi'ler, ölüdoğa tabloları, zengin renk kullanımı ve özellikle son dönemlerde Ebu Garib Hapishanesi'ndeki işkence sahneleri ve Kolombiya'daki askerî darbe gibi siyasi olayları resmettiği tablolarıyla çağın en ilginç isimlerinden biri...

Yapıtlarında Latin Amerika köklerinden ve Latin insanlarını tuvallerine aktarmaktan hiç vazgeçmiyor. Büyük ustalardan, yaşayışlarından ve yapıtlarından etkilense de kendi tarzını baskın bir biçimde ortaya koyan sanatçı, tanıyanlar tarafından da tevazu sahibi olarak nitelendiriliyor. Peki nedir bu 'Botero tarzı?', 'Hacimlerin Efendisi' olarak tanımlanan Botero, estetik ve güzelliğin hacimle de mümkün olabildiğini gösteriyor bizlere.

Özellikle kadınların sadece incecik oldukları zaman seksi ya da güzel olmadıklarını, hacimli-tombul insanların da sınır tanımayacağını gözler önüne seriyor. 'XIV. yüzyılda İtalyan sanatçılar başlatmıştı hacim temasını ele almayı ama XX. yüzyılda hep göz ardı edildi, yok oldu. Renkler, kompozisyon elbette ki önemli, bence hacim de bir o kadar gerekli. Abartılı olabilir yaptıklarım ama canlılık unsurunu böyle veriyorum. Figür çizmek istemiyorum, sadece hacim vermek istiyorum,' sözleriyle de tarzını açıklıyor Botero...

Hacim denilince sadece insanlar gelmesin akıllara; Botero bu formu, canlı cansız tüm figürlerinde kullanıyor."[2]

*****

1944 yılından beri resim yapan Botero, 19 Ağustos 1932 Antioquia doğumlu.

Gençlik yıllarında boğa güreşçisi olmak istiyor ve doğduğu şehir Medellin'de bir matador kursuna gidiyor. Ama 300 kiloluk bir boğa kendisine çarpınca bu sevdadan vazgeçiyor, ressamlığa ve heykelciliğe soyunuyor. Ve bir boğa güreşçisini resmederek, ilk yağlı boya çalışmasını gerçekleştiriyor.

Şişman ve yuvarlak hatlar çizmesi ile ünlü olan ressamın yine aynı formatta heykelleri de bulunuyor.

Bugün 78 yaşında ve hâlâ üretmeye devam ediyor.

"Kolombiya dışında bir yerde doğsaydım, böyle hayat dolu resimler yapamazdım... Bence resim sanatında özgür, düşsel, yenilikçi parametrelerin geçerli olduğu bir şeyler yaratmak önemli. Mesele, klasik kurallara uygun düşen türden bir güzellik yaratmak değil. Amaç, yapıtların insanları şaşırttığı, insanlarda şaşkınlık uyandırdığı bir aşamaya varmak olmalı. Önemli olan, bütün o coşkunluk ve çarpıtmaların ortasında, dinginlik ve dengeyi dile getiren bir şeyler bulmak" diyen ve "Kendini bile şişman çizen"[3] O, "Curcunanın içinde, 'güzeli' görüyor."[4]

*****

Botero'nun sanatı, sanatın tarihinden çeşitli referansları açık bir dille kullanarak köklerine bağlılığı ortaya koyar.

Botero'yu ünlü bir ressam yapan, daha çok sanat tarihinin içinden seçtiği, ünlü sanatçıların başyapıtlarını kendi üslubuyla ele aldığı resimler.

Bunlar arasında Leonardo da Vinci'nin 'Mona Lisa'sı, Manet'nin 'Kırda Öğle Yemeği', Edgar Degas'nın 'Balerinler'i, Jan Van Eyck'ın 'Arnolfini'nin Düğünü', Velasquez'in 'Nedimeler'i yer alıyor.

Etine dolgun, tırnakları kırmızı ojeli, 1950'lerden kalma burjuva kadınlarını, İspanyol Çingenelerini,

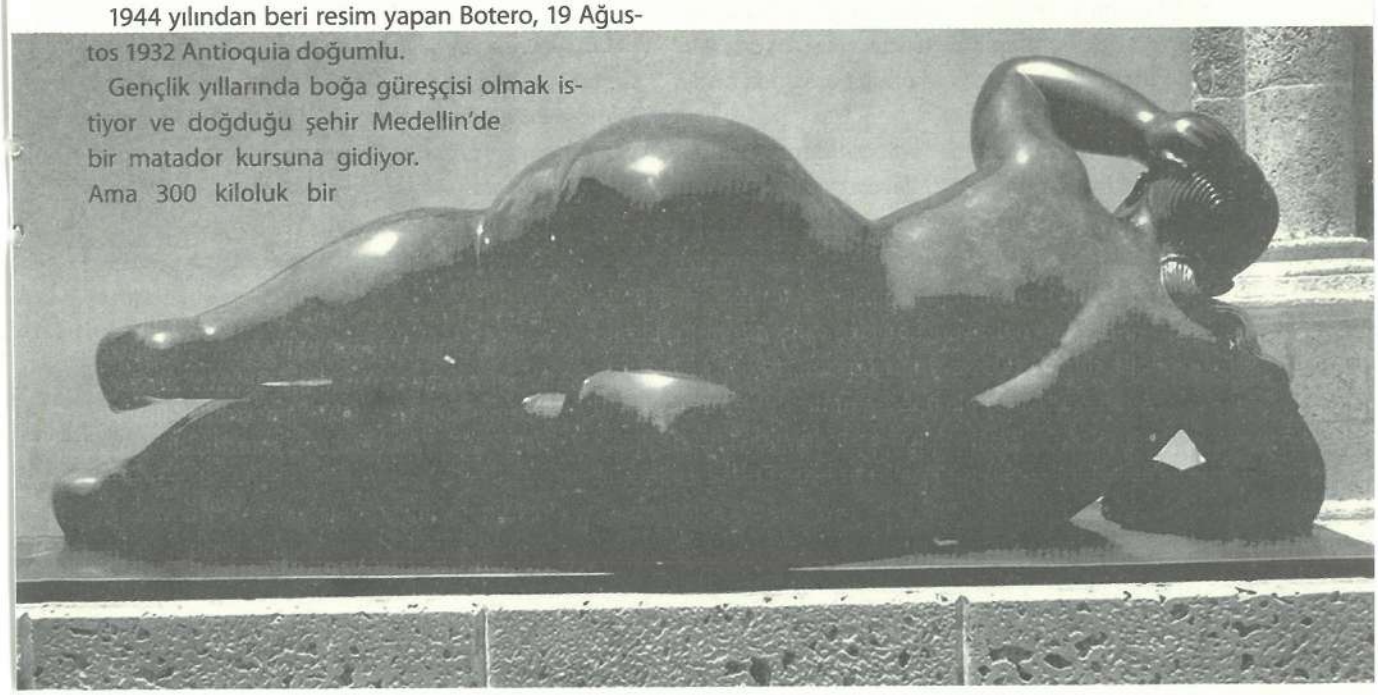

boğa güreşçilerini, çamaşır yıkayıp kedi seven sıradan ev kadınlarını resmeden Botero, son çalışmalarında çizgisinin dışına çıktı ve kendisini derinden etkilediğini söylediği Ebu Garib işkencelerini resmetti.

Ebu Garib resimleri için Botero, gördüğü fotoğraflardan sonra öyle sarsılmış ki, "O hâldeyken başka bir şeyin resmini yapamazdım," diyor.

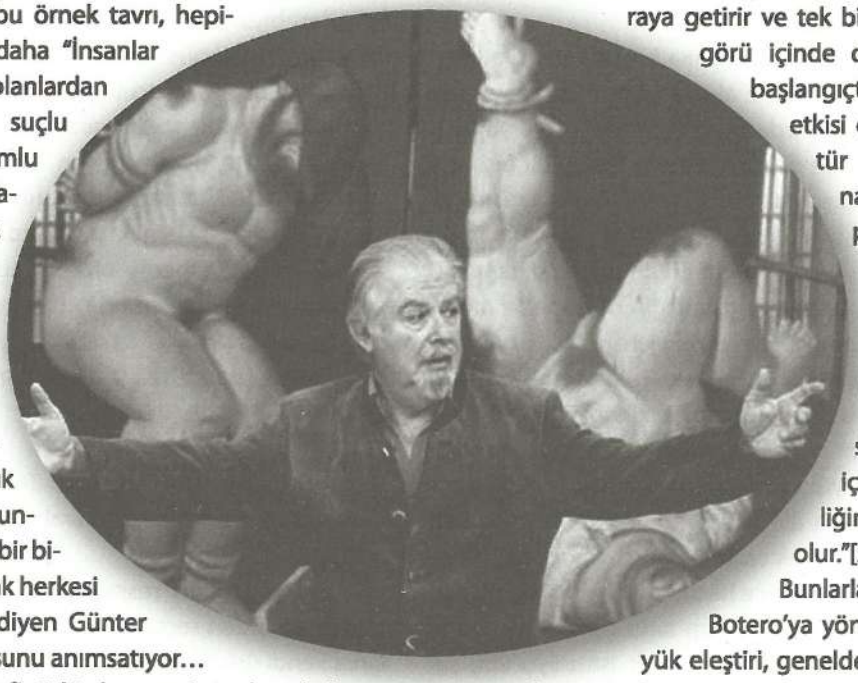

Botero'nun bu örnek tavrı, hepimize bir kez daha "İnsanlar geçmişte olanlardan kendilerini suçlu değil, sorumlu hissetmeli. Tarih yalnızca zaferlerden ibaret değil. Bu, bütün toplumlar için geçerli. Hepimizin tarihinde karanlık sayfalar var. Bunları soğukkanlı bir biçimde ele almak herkesi ileri götürür," diyen Günter Grass'ın vurgusunu anımsatıyor...

Yapıtlarında figürlü kompozisyonları kullanmasının yanı sıra natürmortlar da yapar. Ayrıca siyasi ve politik konularda da söyleyecekleri vardır sanatçının.

Botero'nun sanatında Latin Amerika folkloru da önemli bir yer kaplar.

Yerel unsurlar mümkün olduğunca yer bulur resimlerinde. Konu olarak bakılacak olursa; sokaklar, evler, yaşantılar ve dans bu konular arasında önde gelir.

Avrupa'da gördüğü sanat eğitiminden sonra resimleri Velazquez, Ingres, Delacroix, Courbet gibi isimlerden etkilenir. Rönesans'da bu etkide önemli bir yer kaplar.

Heykelleri genellikle büyük boyutludur. Kullandığı malzeme ise çoğu zaman mermerken bazen bronzu da kullanır. Dünyanın önemli şehirlerinde ve önemli meydanlarda heykelleri bulunmaktadır. Bunlardan bazıları Champs Elysées'te (Paris), Palazzo Pitti'nin önünde (Floransa), Park Avenue (New York)'dedir.

Özetle "Botero'nun yapıtları, gizemli, tedirgin edici bir yön barındırır içlerinde; bu resimleri bir gerilim atmosferi kuşatır. Kendilerine özgü bir biçimde, tatlı, incelikli bir alay ortaya koyar, meraklı bakışı ele geçirirler. Sanatçının dünyasının derinlerine inildiğinde -dünyadan söz etmek durumundayız, çünkü sanatçının bakışı, yaşamı bütün nüanslarıyla kucaklayarak, yalnızca yapıtlarındaki kişileri değil, hayvanları, ölüdoğayı, manzarayı da biraraya getirir ve tek bir birleştirici görü içinde dönüştürür-, başlangıçta büyük bir etkisi olan karikatür öğesi, sanatçının yapıtına ilişkin son derece sınırlayıcı ve kısmi bir yorum anahtarı sunduğu için kendiliğinden yok olur."[5]

Bunlarla birlikte Botero'ya yönelik en büyük eleştiri, genelde hep güzel olanı, iyi olanı resmettiği. "Hoş olanı resmediyorsun, fuhuş yaptığını söylüyorlar. Kötü olanı resmediyorsun, bu sefer de abartıya kaçtığını iddia ediyorlar" diyerek savunuyor kendini ve ekliyor: "Sanat tarihine baktığınızda, büyük sanatçılar hep güzel olanı çizmişlerdir!"

*****

Nihayetinde Bacon'un, "Sanat, doğaya eklenmiş insandır" ve Albert Camus'nün, "Sanat hem bir coşma, hem bir yadsıma işidir," sözlerini bir kez daha doğrulayan sanatıyla Fernando Botero hakkında diyeceklerimizi, Ondan altı çizilmesi gereken satırlara bırakalım:

"Sanatçının bir derdi olmalı..."

"Bence, resim sanatında özgür, düşsel, yenilikçi parametrelerin geçerli olduğu bir şeyler yaratmak önemli. Mesele, klasik kurallara uygun düşen türden bir güzellik yaratmak değil. Amaç, yapıtların insanları şaşırttığı, insanlarda şaşkınlık uyandırdığı bir aşamaya varmak olmalı. Önemli olan, bütün o coşkunluk ve çarpıtmaların ortasında, dinginlik ve dengeyi dile getiren bir şeyler bulmaktır..."

"Bir ressamın resim yapmasının tek nedeni kendi

dünyasını yaratmaktır. Gerçeklik zaten orada duruyor - onun resmini yapmanın bir gereği yok. Buna paralel bir şeyin, zihinsel bir gerçekliğin resmini yapmanız gerekir. Şiir, müzik ve edebiyat gibi, sanatçının kafasında var olan ve insanların tadına varabileceği bir şey..."

"Sanatçı, kökenlerinden asla kopmamalı..."

"Yöresellik, bir sanatçı için en önemli unsurlardan biridir. Hatta buna biraz da farklı kültürleri eklemesi, onu daha da egzotik kılar..."

"Şişman insanlar resmediyorum, çünkü yuvarlak hatlar ve hacim, insanı ve doğayı, yaşama sevincini yansıtıyor... Kendimi bildim bileli insanları, hayvanları hacimli çiziyorum. Her sanatçının tarzı vardır, bu da benim tarzım..."

"O figürler insanlara abartılı gelebilir ama aslında onlarda 'irilik' değil 'orantısızlık' var. Hacim vurgusu onlara canlılık, gerçeklik katıyor. Ayrıca sonuç olarak da, bu unsurların sanatseverin dikkatini çekmesi, onu daha sıra dışı ve dikkatli bir gözleme yöneltiyor. Bence her sanatçının, her sanat eserinin bir derdi olmalı, kendi adına konuşmalı. Bazen, dünyanın en güzel müzelerinde şahane resimler görüyorsunuz, sizi içine çekiyor, mükemmel bir görselliği var ama size hiçbir şey diyemiyor..."

12 Mayıs 2010 12:29:47, Ankara.

NOTLAR

1 Miguel Angel Asturias.

2 Ceren Akardaş, "Estetiğe Hacim Katan Kolombiyalı", Radikal, 4 Mayıs 2010, s.21.

3 Deniz İnceoğlu, "Kendini Bile Şişman Çiziyor", Hürriyet, 4 Mayıs 2010, s.7.

4 Elif Türkölmez, "Şişkolara Yer Var!", Radikal Cumartesi, 1 Mayıs 2010, s.5.

5 Erkan Doğanay, "Botero'nun Ölçülü İronisi", Taraf, 6 Mayıs 2010, s.15.

GÖRÜNTÜLER

Özer Turan
(Bir Demet Karanfil İzi, Nisan 2010)

iğnelenmiş ıslak nasırlar yüreklerinde
gecenin renginde hüzünlü sesler sırılsıklamdı
bir de sen canım/bir de elleri gül desenli
kadınlar
biraz korkak
mağrur biraz
utangaç

hep susuyoruz
susturuluyoruz hep
ve birileri
soyup soğana çeviriyor üretenleri

yurdum
kanımı ateşleyen direncim
al yazmalı
sevgilim
sesimizde büyüyen çığlık
yitik adresi
ömrümüzün

hiç paylaşımcı olamadık
kardeşçene bölüşmedik hiç
ve köşe başlarında
hüzünlü güvercinler sırılsıklamdı
grev alanlarında pusu ve kan
postalları ağustos dikenlerinin
ve hala kırık plak gibi
yineliyordu bizim enteller:
"aynaya bakıyorum bakıyorum kendimi
göremiyorum"

O bir Ermeniydi ve anaydı (Ölümden Kaçış)

Abdullah YILDIZ

O ölüm uğultusunun kollarında, gece boyunca olduğu yerde kalır ve sabahı bekler.

Zaman 1898 takviminin son yapraklarına uzanırken, Aline Dünyaya gözlerini açar. Hayat ona rolünü vermiştir artık. Yaşa, büyü ve yürü der...

Aline; kendisine biçilen bu rolü oynamaya çalışır ancak, oynayacağı filmin senaryosundan bihaberdir. Ancak oynayacağı rolünde onu zor ve kara günlerin beklediğini aklının ucundan bile geçirmez. Her şey tozpembedir onun gözünde.

Zaman böyle akıp giderken Aline büyür, çok güzel bir kız ve gençlerin uyku kaçıranı olur. Aynı yerde yaşayan Huna, Aline'nin gönlünü çalmayı başarır. Aline 15 yaşına geldiğinde güzelliğine biraz daha güzellik katar. Huna'nın bekleme sabrını tüketir. Yaşı küçük olduğundan Huna ailesinin rızasını alır ve evlenirler.

Çok severler bir birlerini. Ölünceye kadar beraber olmaya söz verir, yemin ederler. Ölürsek te beraber, kalırsak ta beraber diye. Ölüm bile onları zor ayıracaktı.

Böyle bir bağlılığın aşkını kilitlemişlerdi yüreklerine.

Onlar mutluluğun derinliklerine koşarken ölüm onlara doğru yol alıyordu onlardan habersiz.

Zaman akışı içerisinde Aline 16 yaşına geldiğinde, bir kız çocuğu doğar! Adını SEZA koyar. Onun ilk göz ağrısı olduğundan olsa gerek, güneşten bile kıskanır onu. Elinden gelse göz perdelerini örtü edecek ona. Vakitli vakitsiz ağladığında her ananın yaptığı gibi gece yarılarında uyanır! Süt verir, ninni söyler, kollarında oynatır, kucağında uyuturdu. Böyle el bebek gül bebek büyütür onu.

Seza bir yaşına girer. Zaman 1915'i gösterdiğinde vicdan ve merhamet duygularının kapandığı zamanlardır. Zaman akmaz, dünya durur adeta.

Dünya durur ama Aline'nin unutamayacağı ölümden kaçış öyküsü başlar.

Zaten bütün insanların doğumuyla ölüm arsındaki yolculuğu da birer öykü değimlidir ki? Bir bakarsın kimi öyküde komediyle dram iç içe girmiş, yoğrulmuş adeta. Her iki yanı da hüzün ve ızdırap. Yeri gelir gülersin ve sonra gülüşlerin koyulaşır ağlarsın.

Kimisinin yaşamı boyunca gam, kasvet, hüzün ve acı diz boyudur.

Kimisinin de vicdan, merhamet, ahlak ve terbiye sınırlarından uzak, kara defterlere karanlık tarihlere yazılmıştır. Hatırlamak bile istemez insan.

Hüzünlü öyküler acıtır seni, zordur yani.

Bazen de aman dersin dünyanın sonu değil ya, üzücü ama elden gelen bir şey yok der geçersin.

Kimi zaman hatırladıkça kendini öylesi acılara hazırlıklı olmanın teorisini yaparsın. Kendini onun yerine koyarsın ve ürkersin bazen! Ben olsaydım nasıl dayanırdım? Böyle acılara diye. Kafanda cevaplı cevapsız sorular sorarsın kendine. Cevabını bulmaya çalışırsın. Çıkış yolları bulamayınca da tıkanır kalırsın bir yerde. Ya da iki mırıldanmayla geçiştirmeye, unutmaya çalışırsın unutursun belki de.

Ya Aline, o, unuttu mu dersiniz? Yargısız ölümler ona doğru yol aldığında Aline ömrünün baharında olduğu kadar; zaman'da 1915 baharıydı. Yani doğa bir yerde bütün canlılara can vermeye çalışırken, öbür tarafta insanlığın yaşadığı dramı görmüyordu adeta. Kara ölüm kol geziyordu üzerinde.

İnsanlar can havliyle ölümün pençesinden kurtulmaya çalışırken, Aline'nin ailesinin böyle bir kurtulma şansı olmamıştı. Öldürülmüşlerdi gözlerinin önünde!... Aline bir boşlukta yararlanır ve kızı Seza ile birlikte bir çalılıkların arkasına atar kendini. Ölüm habire ensesindedir onun! Seza'yı orada bırakmaya karar verir. Henüz bebektir bir şey yapmazlar düşüncesiyle.

Seza'yı orada bırakır ve bir şahinin pençesinden kurtulmaya çalışan bir güvercin misali taşların, çalılıkların arkasına atar kendini. Her ne kadar ayrılmak istemese de çaresizdir. İçinin bütün organları o çalılıklara dolaşmış kalmıştı sanki...

Arkasına her dönüp dönüp baktığında, Seza'ya doğum gününde alnına taktığı küçük altının birkaç defa parlayıp söndüğünü görür! Aline olduğu yerden gün batıncaya kadar Seza'nın alnındaki o altın pırıltısını son bir kez daha görmek için çırpınır can atar.

Gün akşam olur, karanlık çöker ve o pırıltıyı bir daha hiç göremez. Aline'nin bir pırıltı kadar umudu da geceyle birlikte silinir gider.

O ölüm uğultusunun kollarında, gece boyunca olduğu yerde kalır ve sabahı bekler. Bir umut, bir pırıltı görürüm diye... O gün dünya dönmüyordu onun için.Güneş gelmez olmuştu.

Sonuçta Sivas dağlarının soğuk kayaları arsında, yüreğine düşen o ateşle sabahı eder. Gördüğü manzara dehşetti. O güne kadar olan bütün anılarının toz olup gittiğini ona gösteriyordu. Uzaktan uzağa gözetlediği askerlerin kimisi yarım kalan görevlerini tamamlarken, geriye kalanın bir çoğu da sanki onu arıyorlardı.

Sabah rüzgârının kayalarda çıkarttığı uğultu, çalıların otların fısıltısı, dağların bütün kurt ve kuşları ona "hadi durma uzaklaş" diyorlardı.

Aline rüzgarın kanadına takılmış kuru bir dal gibi, ayakları onu nereye götürdüğünü fark etmeden uzaklaşır oralardan.

Bu dramlı yolculuğu Sivas'ın kızıl, kanlı dağlarında başlar, Argıl'da biter.

Bu yolculuk birkaç ay sürer. Aline'nin yolculuğu sırasında, hayatta bir insanın yaşayacağı bütün acıların kapısından geçer ve Argıl'a gelir. Burada bir zaman sonra biriyle evlenir. Adını Fatma koyarlar ve müslüman olmak zorunda kalır. (Aline) Fatma'nın beş çocuğu doğar. Üç kızı hala hayatta ve Argıl'da yaşamaktadırlar. O 80 yaşında öldü. Ölürken belki de tarihin karanlıklarından bir parça beraberinde götürdü.

Ve bir Emeni anasının ölümden kaçış yolculuğu da burada biter ama onun acıları hep yolcu kalır...

Not: Kullandığım isimler yazının akışı içindi. Onun asıl adını kimse bilmiyordu. Ölünceye kadar da ne kendisinin, ne ailesinin ismini kimseye söylemedi.

Argıl: Ş.Urfa'nın Halfeti'ye bağlı bir kasabasıdır.

ÇİMENLER VE MERDİVENLER

Dilek Öz

- Al şunları
- Niçin?
- Lazım olur
- Anlamadım! Neye lazım olur?
- Bir an önce bu çocuktan kurtulmalıyız!...

Kaç saattir yürüyorum. Ayak tabanlarım ağrıyor. Ne diye topuklu ayakkabı giyiyorsun kızım? Şeytan diyor kır şu topukları öylece yürü. O zaman da dengesi bozulur ayakkabının, daha fazla incitir. İncitir mi? Allah aşkına! İncinmeyen bir yerin kaldı mı? Yana yakıla'kadınlık onurum' diyordun. O'nu da bok gibi çiğnettin. Allahın belası! Bir de utanmadan para sıkıştırıyor elime. Salak! Bu herif ne zannediyor kendini? Herif işte herif!

Aslında suç bende. Hiç sağa-sola taş atma! Gidip kendini adamın altına attın, şimdi de veryansın ediyorsun. Ne yapıyorum? Çimlere mi basıyorum? A, evet. Tabi. Çıkıyorum. Tamam. Allah kahretsin, buraya nasıl daldım? Çimenlere basılmaz tabi. Basılır mı hiç! Benim sırtıma, omuzlarıma, kafama basılır, ama çimenlere basılmaz. Şuraya bir tabela da ben asayım. 'Kadınları ezmek serbest, çimenleri ezmek yasak!'

Niye herkes bana bakıyor. Sanki dünya kuruldu kurulalı çimenlere basan ilk kişi benim. Kendileri ömrü-hayatlarında hiç ezmemişler çimenleri, hatta bunlar gülü dalından koparmayı bile bilmiyorlardır. Ama kadınlara sövmeyi-saymayı-dövmeyi* iyi becerirler. Şimdi tutsam birini bodoslama dalsam, bugüne kadar yediği naneleri sorsam...

Hiç kimseye hiçbir şey sorma! Otur kendi haline yan! Bir yer bulup otursam, soluklansam azıcık. Düşünmeye ihtiyacım var. Canım acayip sigara istiyor. Tam da bırakacak zamanı buldum. Hamile olduğumu öğrendiğimde ne yapsaydım? İçmeye devam mı etseydim? Daha neler. Ben bilinçli bir kadınım (Bok bilinçlisin!) Karnımdaki çocuğu nasıl

zehirlerim. Ağlamak istiyorum. Ne yapacağım ben şimdi?

- Al bu parayı
- Hayır! İstemiyorum!
- Bu çocuğu doğuramazsın!
- Lütfen! Ayaküstü konuşmayalım bunları. Beni incitiyorsun.
- İşim var. Gitmem lazım. Al şunları, yanında kalsın.

Hayır! Ağlamayacağım. İyi, ama tutamıyorum. O'nun yanında o kadar sıkmışım ki kendimi... Bir an önce eve gidip, hüngür hüngür ağlamak istiyorum. Çözümün(m) bu mu? Tabi ki değil. Fakat, şu anda yapacak başka bir şey bulamıyorum. Sağlıklı düşünemiyorum. Kendimi bir paçavra gibi hissediyorum. İşe yaramaz ve kullanılmış, işi bitince bir kenara fırlatılmış. Hiç kimseyi suçlayamam. Buna ben yol açtım. Hayır kardeşim, binmeyeceğim taksiye, yürüyeceğim. Yağmur mu başladı. Başlasın. Islanayım... Ama hamileyim. Ya çocuk üşütürse...

Ne komik! Daha bir et parçası O. Üşümeyi bile bilmez. Ne tuhaf, hiç bir şey hissedemiyorum O'na karşı. Şu anda içimde büyüyen bir embriyo(n), o kadar. (2 defa et parçası olmasın diye...)

İlk duyduğumda heyecanlanmıştım ama. Evet, garip bir hisle sarsılmıştı bedenim. Çünkü hiç beklemiyordum.

- Sevgilim tedbirlisin değil mi?
- Sabah aldım hapımı. Endişelenme!
- Seni düşündüğüm için... Bir kazaya kurban gitmeyelim de...

Nasıl oldu, anlamıyorum. Oysa hap aldığımı hatırlıyorum. Almamışım demek. Ya da etkisiz bir haptı. Bilmiyorum, bilmiyorum. Nerden bileyim? Ben doktor muyum? Hoş bunu doktora söyleyince O da tam açıklayamadı ya neyse! 'Sadece kadının tedbir alması yetmiyor' dedi. Erkek de dikkatli olmalıy mış. Bunu ben de biliyorum. O da biliyordu. Fakat bütün sorumluluğu bana yükledi. Şimdi 'Bu çocuktan kurtulmalıyız' diyor. Benimle sevişirken iyiydi, bir sorun yoktu. Hadi, sonuçlarına katlan bakalım. İyi ama doğuracak mıyım? Bunca tartışmadan sonra hala doğuracak mıyım? O'nun çocuğunu? Nerden O'nun çocuğu oluyormuş? Benim bebeğim! Bebeğim mi? Daha önce hiç düşünmüş müydün bebek sahibi olmayı? Ne garip bir söylem; çocuk sahibi olmak! Sanki ev alıyorum, buzdolabı alıyorum, eşya sahibi oluyorum. Çıldırıyorum galiba.

Nerde kaldı bu asansör? Of! Bugün bütün aksilikler beni bulacak. Belki de bozulmuştur. En iyisi merdivenlerden çıkmak. Çok yorgunum. Yumuşak bir yer bulup kafamı gömeceğim. Günlerce kalkmayacağım yattığım yerden. Aslında hemen doktora gitmeli ve çocuğu aldırmalıydım. Bütün gün boşu boşuna dolanıp-durdum. Tartışmadan hemen sonra, hiç soluk almadan gitmeli ve içimdekinden kurtulmalıydım. Kurtulmak... Tanrım! O'nun dilini kullanıyorum. O'nun gibi konuşup, hakaret ediyorum. O'nun bana yaptığı gibi, kendime hakaret ediyorum...

Aa, iyi akşamlar Salime Teyze. Kusura bakma N'olursun. Fark etmemişim. Demek epey seslendin. Çok mu dalgınım? Hayırdır, hayır! Rengim mi solmuş? Yo, iyiyim, Salime Teyze. Hasta filan değilim. (Aslında nasıl hastayım bir bilsen! Tutmasan beni bu merdiven başında) Asansörü bekledim, gelmeyince vurdum kendimi merdivenlere. Evet evet spor oluyor. Yürümek iyidir (Bütün gün eşek gibi yürüdüm ben Salime Teyze. Ondan önce de boks maçı yaptım. Antrenmanlıyım yani) Annem evde değil mi? Az önce markete mi gitti! Olsun. Anahtarım var. Salime Teyze (Seni gidi röntgenci seni. İşin gücün apartman sakinlerini gözetlemek) Tamam! Kendime dikkat ederim. Endişelenme!

Annemin evde olmaması daha iyi. Şu halimi görmesini istemiyordum. İsabet oldu! Hemen odama çekilir, uyurum. Yarın daha sağlıklı düşünürüm. Bütün bohçayı dökerim önüme. Neler yapmam gerekiyorsa, öyle...

- Seni çok seviyorum.
- Ben de
- Hayır! Söyle! Duymak istiyorum.
- Ben de seni seviyorum.
- Hayır! Öyle değil. 'Seni çok seviyorum' de!
- Seni çok seviyorum!!!

Yalan! Yalan söylüyorsun pis herif! İnsan sevdiği kadının avuçlarına kürtaj olması için para tutuşturur mu? Fahişe muamelesi yapar mı? Birlikte karar verebileceğimiz bir meseleyi böyle rezil eder mi?

Yarın hiç bir şey olmamış gibi davranabilir miyim? Peki ya sen? Bu günü bu günkü tartışmaları yok sayabilir misin? Ben illa 'doğurmak istiyorum' dedim mi? Demedim. Evet, heyecanlandım. İlk kez hamile kalıyordum. Bu tuhaf bir duygu. Bunu seninle paylaşmak istedim. Bir anlık, bir günlük annelik duy-

guma dahi tahammül edemedin sen.

- Ne demek 'işim var, gideceğim' Şimdi en büyük işimiz bu bebek.

- Çok üzgünüm canım. Şu anda daha önemli işlerim var. Yarım saat sonra bir randevum var. Orada olmalıyım.

- Sana inanamıyorum. Beni çok şaşırtıyorsun!

- Daha önceleri uyarmıştım seni, çocuk istemiyorum!

- Ne yani, şimdi bütün suç benim mi? Bilerek mi yaptım?

- Bunu mu söylüyorsun?

- Tabi ki hayır! Lütfen hassaslaşma. İkimiz için de en iyisini istiyorum.

En iyisiymiş.! Pöh! Benim için neyin daha iyi olup-olmadığını nereden bileceksin sen! Sordun mu? Hayır sormadın! Bu çocuğu isteyip, istemediğimi bile sormadın. İstiyor muyum? Hayır, soru bu değil.

Başım dönüyor. Neden bir türlü sonu gelmiyor bu merdivenlerin? Basamaklar (merdivenler) geriye doğru gidiyor! Ayaklarım da. Sadece onlar mı(ayaklarım mı)? Gövdem de. Şimdi gövdem düşüyor! Ayaklarımın altında yer kayıyor. Uçuruma doğru yuvarlanıyorum. Biri tutsun beni. N'olur tutun beni! 'Al bu parayı, ihtiyacın olacak' Hayır! İstemiyorum. Trabzanı tut! Tutamıyorum. Elim yetişmiyor. Al paralarını, pis herif! Çek git! Defol! Bir daha görmek istemiyorum seni. Ayaklarım kopuyor sanki. Biri durdursun şu merdivenleri. Dokunma bana! Sakın bir daha dokunma! Buraya para için gelmedim ben. Biliyor musun? Hayır! Hiçbir şey bilmiyorsun! Topla paranı, herşeyini topla ve git! Başımın çaresine bakarım ben. Sana ihtiyacım yok. Salime Teyze, görüyor musun, düşüyorum. Annem gelmedi mi daha? Bu markette ne kadar uzaktaymış! Sakın dokunma bana! Anne! Annemi istiyorum. Annem gelsin. Anne... Bebeğim... Merdivenler... Tut elimi annem, tut bebeğimin elini. Kan... bebeğim kanıyor anne! Bırakma elimi. Hah, öyle, sımsıkı tut. Anne bebeğimi tut! Bebeğim anne, kanıyor. Çimenleri ezmeyin! Basmayın çimenlere! İçim eziliyor anne, bebeğim... bebek... ben...

Beni ezmeyin. N'olur!

E Tipi Cezaevi K.4
Burdur
30 Nisan 2010

çok içimden

Taner Cindoruk

öğrendim; kan buharlaşırsa pıhtılaşır kutsal olan!
bu gece sadece sana haykırmalıyım içimde olup biteni
hiçbir öfkeye karışmadan, alışmadan tek bir günaha bile...
göğsümde biriken heyecanı duymalısın,
tatmalısın da,
gözlerinin akıyla uyandığım bir sabahı...

eski saatler gibi tıkırdamıyor zamanın kalbi,
direndim

herkesin tanrıya oynadığı koca bir oyunsa hayat,
öpüşelim de is kalmasın; bütün çocuklukları ayaklandıralım
içimden sana sarılmak geliyor hep, buna mecburum dinle;
bırakıp gitme beni bu yalnızlık seferinde...her yürek
yeterince taşınılmış ederince kuşku dolu ve ürkek!
varlığına değindiğim her cümle dilsiz bir yakarıştan ibaret
sadece sen umursamalısın içimde olup biteni

içimden sana sarılmak geliyor birdenbire ve usulca
hiçbir soru işareti kalmasın diyorum kafamda;
bilinmez bir sokağa adımı veriyorsun giderek

sis götürüyor bahçeleri evlerin bundan haberi yok
bir yerlerde umut var ama nerde yaşıyor insan,
sadece sana haykırmak istiyorum içimde olup biteni

bu soğukta
içimden bir kuş olup uçmak geliyor hep...

Berfin ile Ferzad

Erkan Kobanlı

Evin Cezaevinin kapısından içeri adım atmalarından itibaren en acımasız işkencelere maruz kalmışlardı. Kürt ve üstüne bir de siyasi olmaları, İran yasalarına göre büyük bir suç olarak kabul ediliyordu. Onur kırıcı hangi uygulama varsa, onların üzerinde deneniyordu.

İdarenin onlardan tek isteği; pişmanlıklarını belirterek aflarını talep etmeleriydi. Eğer bunu yaparlarsa serbest bile bırakılabilecekleri kendilerine söyleniyordu.

Onlar ise bunun ihanet olacağını ifade ederek, direniş sergiliyorlardı.

Ayak içlerine aldıkları darbeler nedeniyle yürümekte zorluk çekiyorlardı. Vücutlarının her yerinde ağır yaralar vardı. Ancak diğerlerinden farklı olarak, içlerinden bir tanesinin ellerine daha fazla işkence ediyorlardı. O; cezaevine götürülmeden önce öğretmenlik yapan Ferzad isminde ki bir gençti.

Cezaevinde ki diğer mahkumlarla bir araya geldiğinde duvarı yazı tahtası gibi kullanarak diğer Kürt mahkumlara Kürdistan tarihine ve direnişlerine dair dersler veriyordu. Orayı da bir okula çevirmişti adeta.

İdare, bu nedenle ona daha ağır yöneliyordu. Onu etkisiz hale getirmeleri durumunda, diğerlerininde dirençlerinin kırılacağını tasarlıyorlardı.

***

Berfin; oniki yaşına henüz girmişti.

Devletin dayattığı şartlar ve ekonomik durumları nedeniyle, ailesi tarafından Siirt'in bir köyündeki yatılı okula verilmişti. Diğer çocuklar gibi hafta sonları hariç diğer günler okulda kalıyordu. Okulları, askeri birliğin hemen bitişiğindeydi. Zaten onlarda askeri bir sistemle yönetiliyorlardı. Kaldıkları odalara, koğuş adı verilmişti. Kızlar ve erkekler ayrı koğuşlarda kalsalar da, aynı ortamı paylaşıyorlardı. Çok zor koşullarda yaşamlarını sürdürüyorlardı. Herhangi bir eğitimden de söz edecek durum yoktu.

Daha çocuk yaşta olan Berfin; bu yatılı okula büyük umutlarla gelmişti. Aslında umut diye gördüğü şey, bir kaçıştan başka birşey değildi. Eğer oraya başlamasaydı, küçük yaşına rağmen zorla evlendirileceğinin bilincindeydi. Ondan bir yaş büyük olan ablası evli ve bir çocuk annesiydi.

Öğretmenler, öğrencilere karşı çok sert bir yaklaşım içerisindelerdi. Çocukların herhangi bir tecrübeleri olmamalarına karşın, mecburiyetleri de olmamasına rağmen temizlik, yemek gibi idarenin yapması gerekenleri, öğrencilere yaptırıyorlardı. Yanlış veya eksik yapanlara da ceza adı altında dayak atıyor, hakaretler savuruyorlardı.

İçine kapanık olan Berfin'de, diğerleri gibi bu durumu kabullenemiyordu. Hakaretlere maruz kaldığı günlerin akşamları, kaldığı koğuş yani yatakhanesinde ki büyük camın önüne geçiyor, sessizce ağlıyordu.

***

İran'ın Evin cezaevinde, Kürt öğretmen Ferzad ve arkadaşlarına yapılan işkenceler her geçen gün daha da arttırılıyordu. Sistematik bir işkenceydi yapılanlar. Sopa ile dövüyor, 'zülfikar' adını verdikleri kamçı ile kamçılıyor, ayaklarından zincirliyor ve elektrik veriyorlardı. Dahası, kendisine tecavüz etmekle tehdit ediyorlardı. O ise fırsat vermiyor, istedikleri çizgiye düşmüyordu. Korkusuzca açlık grevlerine giriyordu. Yapabileceği tüm direniş alternatiflerini uyguluyordu. Bu tutumu da, cezaevi yöneticilerini, gardiyanları daha da öfkelendiriyordu. Onu sindiremedikleri için çıldırmış gibilerdi. Bazı görevlilerin onu biran önce öldürmek istedikleri de oluyordu. Hatta bir tanesi, Ferzad'ın boynuna kalın bir ip geçirerek yerlerde sürüklemiş ölmesini istemişti. Ancak araya giren diğer gardiyanların, yavaş yavaş acı çektirerek öldürmenin, ona daha büyük ızdırap olacağını söylemeleriyle o an için ölümden

kurtulmuştu. Buna rağmen, yaşadığı her anı da ölümden daha kötü bir durumu ifade ediyordu.

Birkaç günde bir hücreye götürülüyordu. İki insanın zor sığabileceği kadar küçük olan bu hücrede, nefes almakta zorlanıyordu. Kapı aralığındaki küçük bir delikten sızan hava, onun nefes almasını sağlıyordu. Onu soluyabilmesi için de, küçük hücrede ayakları havaya dikiyor ve başını yere yapıştırarak soluk alıyordu. Bu durumun farkında olan gardiyanlar ise, aralıklı olarak gelip küçük deliği ayakkabılarıyla tıkayarak, kahkahalar atıyorlardı.

Aynı günlerde aldığı sert darbeler nedeniyle, sol bacağınıda kullanamaz hale gelmişti. Herşeye rağmen umudunu koruyordu.

Farklı coğrafyada ki Kürtlerin, o ve arkadaşları için kampanyalar düzenleyip, eylemlerle tepkilerini ortaya koymalarını duyduğunda, sevinçten gözyaşlarını tutamamıştı. Kendine olan güveni, daha da pekişmiş ve doruğa ulaşmıştı.

***

Berfin, her ne kadar istemesede yatılı okul koşullarına kendini alıştırmaya çalışıyordu. Başka bir seçim hakkının olmaması, onu oraya bağlıyordu.

Bir gece, geç saatte gürültüye uyandılar.

Anlamsız ve boş bakışlarla birbirlerini süzdükten sonra koğuşlarının, yani sınıflarının kapısına çıkarak, yakınlaşan sesleri anlamaya çalıştılar. İki askerle birlikte yatakhane koğuşlarına doğru yaklaşan yatılı okul müdürü, tek tek koğuşlara girerek sert bir üslupla bu gece için tüm öğrencilerin bir yatakta üç kişi uyuyacaklarını, boşalan yataklarda da askerlerin kalması gerektiğini söyledi. Okulun bitişiğinde ki askeri birliğe sığmayan askerler, orada misafir edileceklerdi. Öğrenci kızlardan asi, diğerlerine göre kendine biraz daha fazla güveni olan birisinin askerlerle aynı bölümde kalamayacağını belirtmesi müdür ve askerlerin başında ki komutanın büyük tepkisiyle karşılık bulmuştu.

'Onlar sizi korumak için buradalar' türü demagojik bir konuşma yapan müdür, tüm öğrencilerin kendilerine söyleneni yapmaya mecbur olduğunu tekrarladı. Küçük çaplı, dar yataklarda üç kişi sığmaya çalışan kızlar, sık aralıklarla yataktan düşüyorlardı. Bir yandan, askerlerin bakışlarından kaçan çocuklar, diğer yandan da yatakta kalabilmek için çaba sarfediyorlardı.

Sabah olduğunda, kızlar koğuşundaki öğrencilerin uykusuz kaldıkları anlaşılıyordu. Hepsi esniyordu. Erkek koğuşundakilerde ise böyle bir sorun yoktu. Çünkü onların koğuşunda kalan askerlerle doğal olarak iyi anlaşmış, sohbet etmişlerdi. Öğrencilere silahlarını ve el bombalarını gösteren, dağdaki çatışmalardan bahseden askerler, gece boyunca şiddet içeren olayları anlatmışlardı.

Öğleden sonra öğrencilerle tekrar konuşan okul müdürü, askerlerin bir gece daha orada kalmaları gerektiğini ifade etti. Bunu duyan öğrenciler çok öfkelenselerde, seslerini çıkaramamışlardı. Çaresizce, bir gün daha sabretmek zorunda olduklarına kendilerini kabul ettirmeye çalıştılar.

Akşama kadar bitişikteki askeriyede olan askerler, tekrar okula dönmüşlerdi. Okul, adeta askeri bir birlik gibi olmuştu. Dört bir yan asker ve silahlarla doluydu. Yemeklerin ardından, uyuma vakti gelmiş önceki gün ki gibi dağılım yapılmıştı. Yine çocuklar bir yatakta üç kişi uyumak zorunda kalmış, yataklarını askerlere bırakmışlardı. Kızların, askerlerle aynı ortamda uyuyamadıklarını, rahatsız olduklarını ve bu nedenle aralarına en azından bir perde çekilmesini isteme'lerini de kabul etmeyen öğretmenler ve müdür, 'onlar sizin abinizdir, ne varmış utanacak' biçiminde yanıtlar vermişlerdi.

Gecenin ilerleyen saatlerinde, tuvalete gitme ihtiyacı hisseden Berfin, usulca koğuştan dışarı çıkarak, tuvaletlerin olduğu bölüme doğru ilerledi. Etrafta kimse yoktu. Ürperen bakışlarla karanlık koridorda yürüyordu. Karanlık köşeye geldiğinde, arkasından koşan birisinin adımlarını duydu. Başını çevirmesiyle yüzünün kapatılması bir olmuştu. O esnada, tek görebildiği karşısında ki kişinin, askeri tişörtlü birisi olduğuydu. Askerlerden birisiydi bu.

***

O gece, Kürt öğretmen Ferzad başta olmak üzere, dört mahkumu daha sırayla koğuşlarından alarak, ayrı ama yanyana olan hücrelere yerleştirdiler. Ferzad'ı tedavi edecekleri, diğerlerini de birkaç soru soracakları bahaneleriyle koğuşlarından almışlardı.

Ferzad öğretmen ve beraberindekiler kısa sürede gelişmelerin farkına varmışlardı. Yaşananların anlamı netleşiyordu.

Hep bir ağızdan, Ey Raqip marşını okumaya başladılar. Issız hücrelerin bulunduğu bölümde onların sesleri yankılanıyordu. Cezaevi müdürü ise bu duruma tepkileniyor ve hazırlıkların bir an önce bitirilmesi için talimatlar yağdırıyordu. Çok geçme-

den hücre kapılarını tek tek açan gardiyanlar, yürümekte zorluk çeken beş mahkumu sürüklemeye başladılar. Sol ayağı üzerine topallayan Ferzad öğretmenin ayağına sürekli sopa ile vuruyorlardı, susmasını istiyorlardı. O ise direnişi elden bırakmıyor, acı çekmesine rağmen marşı okumaktan geri kalmıyordu.

Bahçeye çıkarıldıklarında, loş bir ışık altında kurulmuş olan beş idam askısının hazırlandığını, cellatlarında onları beklediğini fark ettiler. Seslerini daha da yükselttiler.

Son isteğinin, eşyalarının diğer arkadaşlarına verilmesi olan Ferzad'ın bu dediğini de kabul etmemişlerdi.

Birkaç dakika içerisinde Kürt öğretmen Ferzad ve dört arkadaşını idam etmişlerdi. Meydan, onların söylediği marşla yankılanıyor, etrafta ki ağaçlar yas tutarcasına öne doğru savruluyor kalkıyorlardı.

***

Çocuksu bedeniyle kendisine saldıran askere direnmeye çalışan Berfin, güçsüz kalıyordu. Yapabileceği pek birşey yoktu. Sesini duyuramıyor, askerin elinden kurtulamıyordu.

Gözünden akan yaşlarla sırılsıklam olan küçük ve masum bedenine tecavüz edilmişti. Asker, hızla oradan uzaklaşmıştı.

Kürt kızı Berfin, iki saat boyunca öylece kalmıştı. Kimse yardımına gelmemişti.

Sabahın ilk ışıklarıyla zor olsa da ayağa kalkarak, ağır adımlarla okul müdürünün kaldığı odaya ilerlemeyi başardı. Uzun bir bekleyiş ardından kapıyı açan müdür, Berfin'in parçalanmış elbisesi ve ağlayan gözlerine aldırış etmeden, bu saatte kendisini uyandırdığı için hakaratler etmeye başlamıştı. İlerleyen dakikalarda yaşanan skandalın farkına varmaya başlamıştı. Berfin'i çalışma odasına alarak, komutanı çağırmak üzere bitişikte ki askeri binaya gidip geleceğini söyledi.

Komutana olayı izah ettiğinde, beklediği bir yanıtla karşılandı müdür. Kürt kızına tecavüzü son derece normal karşılayan komutan, 'kesin kız umut vermiştir' suçlamasında bulunarak, 'ne varmış bunda, nasıl olsa büyüyünce dağa çıkacak' diye nutuk atmıştı. Aynı fikirleri paylaşan müdür de, komutanı desteklemişti.

Ailesine söylememesi için yeterince korkutulan ve sindirilen Berfin, çareyi susmakta bulmuştu. Kendisine iftira atılarak insanların gözünde kötü duruma düşeceğini biliyordu.

Sonuç olarak da; askerin tecavüzüyle başlayan dram, okul müdürü, öğretmen ve hizmetliyle devam etmişti... ▫

Grup Munzur'dan yeni albüm:

Haykırış

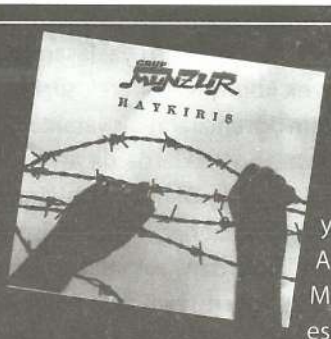

Babanın Türküsü/Onların Kavgası, Hep Birlikte, Tutuşturun Geceleri, Beklenen Uzak Değil, Bahara Çağrı ve Kızıl Anka albümleriyle dinleyicilerinin beğenisini toplayan grup Munzur; yoğun, ayrıntılı, titiz bir çalışmanın ürünü olan Haykırış adlı albümü ile yolculuğuna devam ediyor.

Albümde grubun kendi eserlerinin yanı sıra, yine farklı dil ve kültürlerden şarkılar yer alıyor. Grup Munzur, tekel direnişinden Munzur'daki baraj karşıtı mücadeleye kadar toplumsal muhalefetin renklerini ezgilerle bütünleştirmiş.

13 eserden oluşan Haykırış'la karşımıza çıkan Grup Munzur, Kürt edebiyatının büyük şairlerinden Cigerxwin'un bir şiirini melodilerle yeniden nefes almaya iterken, Yunanistan'dan Thanasis Papakonstantinou ve ülkemizde güçlü yorumuyla tanınan Azeri sanatçı Cavit Murterzaoğlu'nun eserlerini de kendi düzenlemeleriyle Haykırış'a taşıyor.

Grup seslendirdiği ve bestelediği Türkçe, Kürtçe ve Arapça halk ezgileri ile halkların dünden bugüne kardeşçe bir arada devam eden yaşamlarını ısrarla ve kararlı bir şekilde vurgulayarak; farklı kültürlerin eşit ve özgün bir şekilde kardeşçe yaşayabileceğini ezgilerle anlatmış. Sonuçta ortaya sanatın algılanması ve yaklaşım açısından grubun genel anlayışının kendini koruduğu, müzikal denenmelerin ise kendini hissettirdiği güzel bir albüm çıkmış...

MAVİ GÖZLÜ DEVİ SEVMEK

Nazmiye Denizer

Bazen düşünürüm; Nazım Hikmet'i tanımasam şiiri yine bu kadar sevebilir miydim? Bu sorunun kesin cevabı bende yok ama şiiri bu kadar çok sevmemi Nazım'la tanışmama atfetmek istiyorum.

Kitapların yasaklı olduğu yıllar... Henüz lisede, gencecik bir kızım. Tabii o yıllarda "yasaklı kitap" ne, bildiğim yok. Ben kitap okuyorum, kitaplarım ortada dolanıyor. Kimse onlara kem gözle bakmıyor. Nereden bilebilirdim kitaptan kitaba fark olacağını? Bildiğim bütün kitaplar iyiydi. Ta ki kiracımız Deniz öğretmenin bir gün evimize gelip babamla konuştuğu güne kadar...

O dönemlerde, ortada anlamadığım bir gerginlik var. Herkes alçak sesle konuşuyor, konuşurken etrafı kolluyor, en ufak bir tıkırtıda konuşmasını kesiyor, gözleri yuvasından fırlayarak çevreyi kolaçan ediyor, sonra gelen giden herhangi biri olmadığını anlayınca sözlerine devam ediyordu. Neler oluyor? Bu korktuğumuz gizemli kişi veya kişiler kim? Anlayacak yaşta değilim. Benim derdim "Muazzez Tahsin Berkant'ın romanlarındaki gibi çok yakışıklı bir adama aşık olmak ve onunla evlenmek." Dünya ile bağlantım bu kadar.

Meğer bir de bilmediğim dünya varmış. İşte Nazım'la tanışmama bu bilmediğim dünya sebep oldu.

Bir akşamüzeri... Babam arka bahçede Deniz öğretmenle konuşuyor. Deniz öğretmen babama kitaplardan söz ediyor. Bugün bile birini kitaplardan konuşurken duysam, ilgisiz kalamam, durur dinlerim. O dönemlerde benim bulunduğum yerde kitap altın değerinde. Kitaplardan bahseden ise parmakla gösterilecek kadar bile yok. Tabii ki büyük bir heyecanla onları dinlemeye başladım. Konu ilginçti. Deniz öğretmen babamdan kitaplarını bir müddet saklayacağı bir yer istiyordu. Babam bunu tehlikeli buluyor kitapları yakmasını öneriyordu. Çılgına döndüm. Kitap niye saklanırdı, babam kitabı saklamayı niye tehlikeli bulup kitapları yakmasını önerirdi? "Olacak iş değil, bir kitapta insana zarar veren ne olabilirdi ki yakacak kadar?". Gizlendiğim yerde, konuşmanın sonucunu titreye titreye bekledim.

Deniz öğretmen babama, kitapları yakamayacağını, ne pahasına olursa olsun onları evinde tutacağını söyledi. Babam genç öğretmeni seviyordu. Onun iyi bir adam olduğunu annemle bana defalarca söylemişti. O gün babam, Deniz öğretmene kitaplarını evinde tutmasının çok tehlikeli olduğunu, onları, bizim evimizin bodrumundaki eski eşya deposuna saklayabileceğini söyledi.

İşte benim Nazım serüvenim böyle başladı. Nasıl merak etmezdim o kitapları. "Hem yakılacak kadar tehlikeli hem vazgeçilemeyecek kadar değerli."

Ertesi gün hemen depoya gittim. Eşyalarımızın arkasında ağzı bağlı koca bir koli duruyordu. Ellerim titreye titreye koliyi açtım. Sadece kitaptı; bildiğimiz okuduğumuz kitaplara benzeyen kitaplar. Bunların Kerime Nadir'in kitaplarından farkı neydi acaba insanın başına felaket getirecek? Üstten birini elime aldım. O da ne? Bir şiir kitabı. "Sekiz yüz Otuz Beş Satır". Rasgele sayfaları çevirdim. "Taranta Babu'ya Mektuplar...". İsim garipti ama bir aşk mektubu olabilirdi. Okumaya başladım. "Babasının yirmi beşinci kızı, benim üçüncü karım!" ne diyor bu şair. Bu sayılar ne? Yirmi beşinci kızı, üçüncü ka-

rısı... Böyle şiir mi olur? İlgimi çekti, kitabı okumaya karar verdim ve bir kenara ayırdım.

Kolideki diğer kitapları incelemeye başladım. Kolide kırkbeş elli kitap vardı ve baktığım her kitabın yazarı Nazım Hikmet'ti ve çoğu da şiirdi. "İlginç" diye düşündüm. Benim o zamana kadar okuduğum şiirler üç beş kıtayı geçmeyen şiirlerdi. Bir kaç kitap dolusu şiir nasıl yazılabilirdi?

Koliyi tekrar bağladım. "Sekiz Yüz Otuz Beş Satır"'ı alıp odama çıktım. Bir bir sayfalara bakıyordum görünen bir tehlike var mı diye. Yoktu. Basbayağı yazılmış bir kitaptı. Şiirleri okumaya başladım. Açık söyleyeyim, o günlerde elimde okuyacak yeterli kitabım olsaydı, Nazım'ı bir kenara atardım ve bir daha da asla elime almazdım. Kitaptaki şiirlerin hiç birini beğenmiyordum. Daha doğrusu bu şiirler benim ayaklarımı yerden kesmiyordu. Evet, neyse ki dediğim gibi, o günlerde, elimizi her salladığımızda kitaba çarpmıyorduk. Biraz da istemeye istemeye ama çaresiz, şiirleri okumaya başladım. Başlarda yavaş yavaş sadece bazı mısraları sever gibi oldum. "Saat yirmi bir yirmi iki şiirleri..." Yumuşak, duygulu, sıcak. "Ne güzel şey hatırlamak seni, yazmak sana dair, hapiste sırt üstü yatıp seni düşünmek, filânca gün, falanca yerde söylediğin söz, kendisi değil, edasındaki dünya..." İyiydi, her gün biraz daha şiirlere ısınıyordum. "Bizi esir ettiler, bizi hapse attılar: beni duvarların içinde, seni duvarların dışında..."

Ne diyordu bu şair? Gerçekle hayal arası birşey. Bir şiirde bu kadar mı duygu karmaşası yaşanır. Başım bir bulutlara değiyordu, bir yerde buluyordum kendimi. Bazen gözyaşlarım boğazımda düğümleniyor, bazen kahkahalarla gülüyordum. "Salkımsöğüt" diyor; aynı anda, bir doğa canlanıyor gözünüzün önünde, bir savaşçı ölüyordu. "Akıyordu su gösterip aynasında söğüt ağaçlarını. Salkımsöğütler yıkıyordu suda saçlarını! Yanan yalın kılıçları çarparak söğütlere, koşuyordu kızıl atlılar güneşin battığı yere! "Birden bire kuş gibi vurulmuş gibi kanadından yaralı bir atlı yuvarlandı atından. Bağırmadı gidenleri geri çağırmadı..."

Savaşçı kollarımda ölüyor gibiydi "Salkımsöğüt"te. Saniye saniye yok oluşunu izliyordum. "Akar suyun sesi dindi. Gölgeler gölgelendi, renkler silindi. Siyah örtüler indi mavi gözlerine, Ağlama salkımsöğüt ağlama. Karasuyun aynasında el bağlama! El bağlama! Ağlama!"

Şiirler bu güne kadar bildiklerimden başka birşeyler anlatıyor gibiydi. Sadece aşk yoktu bu şiirlerde, sadece kahraman da. Sadece iyi, güzel, zengin de... Herkes ve herşey vardı. Bazen bakıyorsun bir mısrada kahraman olan iki mısra sonunda bir tavşan kadar korkak olabiliyor. Bitmez sandığın bir aşk bir baş hareketiyle bitebiliyor. İyiler kötü, sevgiler nefret oluyor. İnsanlar Nazım'ın şiirlerinde aksırıyor, öksürüyor, gülüyor, ağlıyor, yalan söylüyor, dürüst oluyor, yani neredeyse biz gibi eğrisiyle doğrusuyla dipdiri yaşıyordu. Bir bakıyordun "angino pektaris"'inden bahsediyordu. Bir bakıyordun "O mavi gözlü bir devdi bahçesinde ebruli hanımeli açan evin ona, mezar bile olamayacağı bir dev."

Şiirler beni kendine esir etmeye başlamıştı. Dönüp dönüp okuyordum. Ne alışık olduğum dörtlüklerin olmaması umurumdaydı, ne hece ölçüsünün. Kulağıma bir müzik sesi geliyordu Nazım'ı okurken ve en büyük senfoni orkestrası çalıyordu bu müziği. Başladım bir bir şiir kitaplarını okumaya. Önce "Benerci kendini niçin öldürdü" onu öğrendim. "Kalküta grevdedir. Benerci yapayalnız evdedir, tavan kapı duvar, onu kavgaya çağırmadılar. Günlerdir ki onu gördükçe arkadaşları, çeviriyor başları. Ne yapsın Benerci..."

"Memleketimden insan manzaralarını" seyrettim. Ve o gün memleketimin bizim gibi sıradan insanlarının da saygı görmeye değer olduğunu ve güzel olan herşeyi hakettiklerini anladım. Şiirlerde adı geçen herkes, köylüsü kentlisi öyle olağanüstü anlatılmıştı ki kapı komşumuzun bahçesindeki çiçeği sulaması bile bana şiirsel gelmişti o günlerde. "Haydarpaşa garında 1941 baharında saat beşte. Merdivenlerin üstünde güneş, yorgunluk ve telaş. Birkaç adam merdivenlerde duruyor bir şeyler düşünerek..." Galip usta, Ahmet Onbaşı, Jandarma Hasan, Kelepçeli Süleyman...

Nazım Hikmet'in sesi gür çıkıyordu şiirlerinde. Korkusuz, atak. "Akın var güneşe akın Güneşi zaptedeceğiz Güneşin zaptı yakın!" Okurken onu görür gibi oluyordum. Duyguluydu da. En mekanik ve sert şiirlerinde bile romantik, hassas, coşkulu bir hava vardı. "trrrrum, trrrrum, trrrrum! trak tiki tak! makinalaşmak istiyorum! beynimden, etimden, iskeletimden geliyor bu! her dinamoyu altıma almak için çıldırıyorum!" Hem çok yüceydi şiirleri, hem çok basit. Günlük dilde kullandığımız kelimeler onun kaleminde estetik bir şekilde biraraya getirilmiş şiir olmuştu.

Kitapları okumaya devam ediyordum. Yasak falan bildiğim yoktu fakat yine de onları uluorta

okumuyor odamda okuyordum. Deniz öğretmen bu kadar korktuğuna göre ben de tedbir almalıyım diye düşünüyordum. Annem ve babam da bilmiyorlardı o kitapları okuduğumu. Annem zaten ne okuduğumla hiç ilgilenmezdi. Babam akşamları evde olurdu fakat kitaplarımı odamda okuduğumdan ne okuduğumu görmezdi bile.

Nazım'ın şiirleri, "Taranta Babu'ya Mektuplar ve Jokond ile Si-Ya-U"yla beni başka başka kültürlere taşıdı. Dünyayı kucaklıyordu Nazım şiirlerinde. Hiç bilmediğim bir şehir, Roma'dan Galla'lı bir zencinin karısı Taranta Babu'ya "içine yüreğinden başka bir şey komadan gönderdiği mektupları" okuyordum. "Şehirlerin şehri Roma'dan sana daha akla yakın hediye bulamadığım için bana darılma sakın" diyordu Gallalı zenci. Sonra birdenbire Luvur müzesine gidiyor, Bir muşamba üstündeki tebessümüyle ünlü Floransalı Jokond'un sıkıntılarını paylaşıyordum. "Luvur müzesinde canım sıkılıyor, can sıkıntısından çok çabuk bıkılıyor, Bıktım canımın sıkıntısından, aldı fikrim şu hisseyi. Müzeyi gezmek iyi Müzelik olmak fena. Ben bu maziyi hapseden saraya, Öyle ağır bir hükümle kondum ki, Çatlarken sıkıntıdan yüzümde yağlıboya Mecburum durup dinlenmeden sırıtmaya: Çünkü; Ben o Floransalı Jokondum ki Floransadan daha meşhurdur tebessümüm."

Öyle bıkmıştır ki Jokond yüzündeki, dünyanın en meşhur tebessümünden, Leonardo da Vinci'ye intizarlarına bile tanık oluruz. "Dilerim ki kübist bir ressama fırça olsun kemikleri Leonardo da Vincinin boyalı elleriyle sarılıp boğazıma, altın kaplama bir diş gibi ağzıma, bu mel'un tebessümü taktığı için..." Şiirleri sadece okumakla kalmıyordum, ezberliyordum da. Özel bir çabam yoktu ezberlemek için. Farkında olmadan hoşlandığım dizeler aklımda kalıyordu. Belki de bunun nedeni şiirin aşina olduğumuz sözcüklerle ve serbest şiir olarak yazılmış olmasıydı. O günlerde öyle çok dize vardı ki aklımda kalan, arkadaşlarımla konuşurken uygun yerde konuşmama birden bir dize katıyor dinleyenleri şaşırtıyordum.

Şeyh Bedrettin Destanı'nı okumadan önce diyordum ki "Artık ben bu şairi tanıyorum. Kafasının içini görebiliyorum. Fikirlerini biliyorum." Yanılmışım. Yanıldığımı Bedrettin Destanını okuduğumda anladım. Anladığım şuydu. "Nazım Hikmet hiç bir kalıba sokulamaz." Görünen Nazım'ın arkasında görünmeyen öyle bir Nazım vardı ki esas şair oydu. Şeyh Bedrettin Destanı'nı, ders kitaplarımda okuduğum halk şiirlerine de benzettim, divan şiirine de. Destanda klasik edebiyatın sükuneti de vardı, Nazım'ın yenilikçi, lirik özellikli gür sesi de vardı. "Bedreddin ak bir koyun postu üstüne oturmuş. Hattı talik ile yazıyor «Teshil»i. Karşısında diz çökmüşler bir dağa bakar gibi bakıyorlar ona. Bakmaktan bıkıp usanmayıp bakmağa doymıyarak İznik sürgünü Bedreddine bakıyorlar..."

Kurtuluş savaşımızı "Kuvaiye Milliye Destanı"nı ürpertilerle bir ruh halinden bir ruh haline geçerek defalarca okudum. Göğsümün kabardığı da oldu, içimin burkulduğu da, coşkudan haykırdığım da, acıdan inlediğim de. Ve anladım ki Kurtuluş Savaşını sadece cephlerdeki komutanlar kazanmamıştı. Kağnısıyla mermi taşıyan Fatma nineden tutun da Kambur Kerim, Karayılan, Arhavili İsmail, Şoför Ahmet, Kartallı Kazım ve daha niceleri kazanmıştı. Hep birlikte "ateşi ve ihaneti görmüşlerdi. ayın altındaydılar ve kağnılar gidiyordu akşehir üstünden afyon'a doğru". Nazım sarışın bir kurda sesleniyordu kağnılar giderken. "Sarışın bir kurda benziyordu. Ve mavi gözleri çakmak çakmaktı. Yürüdü uçurumun başına kadar eğildi, durdu. Bıraksalar ince, uzun bacakları üzerinde yaylanarak ve karanlıkta akan bir yıldız gibi kayarak Kocatepe'den afyon ovasına atlayacaktı. ..."

Nazım okumakla biter mi? Piraye'ye gelen mektupları da okudum gizli gizli, Münevver'e gelen mektupları da... Vera'sız olur mu? Üstelik, "Saçları saman sarısıydı gözleri mavi..." Nazım demek aşk demek kadın demek. Kadınlar için de son sözü Nazım söylemişti. "Ve kadınlar, bizim kadınlarımız: korkunç ve mübarek elleri, ince, küçük çeneleri, kocaman gözleriyle anamız, avradımız, yârimiz ve sanki hiç yaşamamış gibi ölen ve soframızdaki yeri öküzümüzden sonra gelen ve dağlara kaçırıp uğrunda hapis yattığımız ve ekinde, tütünde, odunda ve pazardaki ve karasabana koşulan ve ağıllarda ışıltısında yere saplı bıçakların oynak, ağır kalçaları ve zilleriyle bizim olan kadınlar, bizim kadınlarımız."

Ne hasretleri bitti Nazım'ın, ne hapisaneleri ne vatan hainliği... Bazen bir "Bir vapur geçer boğaza doğru, Nâzım usulcacık okşar vapuru, yanar elleri..." Bazen "ölüm ve zafer haberleri içinden" hatırlar sevgilisini, "hapiste ve yaşı kırkı geçmiş iken". Bazen de isyan eder "vatan, kurtulmamaksa kokmuş karanlığımızdan, ben vatan hainiyim. Yazın üç sütun üstüne kapkara haykıran puntolarla: Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ."

O yazdı ben okudum. O yazdı ben okudum... Nazım anladı ki ömrüm onun şiirlerini okumakla geçecek "Bir vasiyet yazayım da bu serüven bitsin." dedi.

Onu da okudum, hem de defalarca... "Yoldaşlar, nasip olmazsa görmek o günü, ölürsem kurtuluştan önce yani, alıp götürün Anadolu'da bi köy mezarlığına gömün beni, ... Hasan beyin vurdurduğu ırgat Osman yatsın bir yanımda ve çavdarın dibinde toprağa çocuklayıp kırkı çıkmadan ölen şehit Ayşe öbür yanımda ve de uyarına gelirse tepemde bir de çınar olursa taş maş da istemez hani."

Kış geçti bahar geçti. Okullar kapandı. Deniz Öğretmen başka bir kasabaya taşındı. Nazım'ın şiirleri o kışı soğuk ve karanlık bir depoda geçirmedi. Benim odamda benim gönlümde geçirdi. Eğer o kitaplar saklanmasaydı kimbilir daha kimlerin gönlünde geçireceklerdi kışları.

Tanrıya şükür, Nazım'ın kitapları artık soğuk ve karanlık depolarda değiller. Fakat "Nazım uzak diyarlardan göremiyor ki bunları. Ayrıca toprağın altında nasıl görsün ölüler?"

Umarım bir gün, benim gibi milyonlarca insana şiiri sevdiren; O Mavi Gözlü Dev'in sadece insani bir istek olan vasiyeti yerine getirilir; "Anadolu'da bir köy mezarlığına gömülür. Ve de uyarına getirilerek bir de çınar dikilir başucuna..." ▫

ONLARA

Güney Yılmaz

dövün dur
ah vah et
yakar tanrına
kader de
keder de
otur ağla
hüzünlen
üzül yitene
ne fayda

ne tanrın
ne kederin
ne hüznün
yardım edemez onlara

kaderin, tanrının, kazanın
kurbanı değildi onlar

gözü dönmüşlerin
üç kuruş etmezlerin
ve yardakçılarının
ve kul köpek olanların
kurbanıdır gidenler

sıradakini kurtaracak olan
ille de senin elindir
ille de benim elimdir
ille de bizim ellerimizdir

baretin ışığını doğru yöne
çevir
kazmayı doğru yere salla
kömür karası ellerinle
öfkeni çıkar yerin
derinliklerinden...

21.05.2010

MATEM

Zeynep KURİŞ

Yar!
Deme kâhinlerin sırda tuttuğu
aynalardır yüreğim...
Kehribar düşler serpilir
gecenin koynunda hezeyan dizelerim,
Ahuramazda Ehrimandır kahrım,
Dehak'ın zehrinde Asur u Med,
Mezrabotan kan damıtır yarasında
Ninowada peydahlanır ilk kıvılcım!

Yar!
Deme remillerinde doru küheylan
Şaha kalkar "an"...
Hoyrat bir El-nino yıkımı,
ve sıhhati köhnemiş gövdem.

"Bu hazan karanfil tutuşur mu sesinde?
Ve uzak yıldızlara uyak mıdır güz?
Seyri sağır mıdır umudun düş yerime?"

"Suskunluğun kını genzimde düğüm, gidecek-sen... Ey eylüli safir, tenimde sarıhumma... Azığımda sinsi kıyımlar çırpınır, iklimin yağmurunu dulda tutar gözlerim merceğine, ah... Gül, ey gülüm! Hasat erdi vuslatına can eriminde gonca, tahassür kırağan, tahassür çöl, tahassür muradına erişimidir Azrailin..."

-Ölüp ölüp dirilmekteyim, bin hengâme;Matem... Matem!-

Yar!
Deme sen değilsin ak yüzümde tebessüm,
gözyaşımda ukde
ve vurma şakağıma fecrin soysuz yelini!
Çünkü ateşle kutsanır özü sevda "tan",
bilenir ser'inden hudutuna...

Kalmadı bu aklığa akıtmadığım imge,
terimdir boşalan sicim...
Ferimdir sönen!
Fi tarihinde söylence aklım.

-Gidip gidip gelmekteyim, süfli revan kan-ter, har... Matem... Matem!-

Şaşa Kerxaney

Serkan Engin

bonane boa xeyalode poyiye
bené ya xeyale şıkıyayî ye şîl
çeyvere xırabey
niştare deso senfonîya néraşta haskerdene
aynu de vacî na cekoya arabesk
çarçevey çîpaçîp venge xo nevecené sermîré
cî la qermeçî ye de awa qılerıne şona

cambaza sare wedardayiya cînîke
télu telî serawa
mavéne weso merdane ser untayî ya
saqane xo de hewesané dırayî yo derzena
zere pesewane qezapura verena ra
sare xo dana herme qumanî
qole erzene ser panqnote qılérîn
herra qelemîya xısmede

Genelev Travması

çürümüş düş kokulu odalarda
ıslak bir hayal kırıklığına açılır
kapıların köhneliği
duvarlara sinmiş sahte orgazm senfonileri
arabesk sloganlar hecelenir aynalarda
sımsıkı utanca susar pencereler
kirli bir nehir akar buruşuk yatakta

kadın ki acının asi cambazı
dikenli teller üzerinde
dirimle ölüm arasına gerili
yırtık hevesleri diker kasıklarında
içinden geçer kezzaplı gecelerin
yaslayarak başını umudun omzuna
kirli banknotlar işgâl eder
hoyrat coğrafyasını şehvetin

Çeviren: Tekin Ağacık

KARANFİLİN YOLCULUĞU

Altan Berdan KERİMGİLLER anısına

Murat Sümbül

Yılın en güzel ayı sizce hangisidir? Ya da soruyu değiştirip şöyle soyayım: En sevdiğiniz ay hangisidir? Ağustos mu? Eylül ya da Haziran mı? Ocak mı yoksa? Duyamadım sizi; Ekim mi dediniz? Elbette! Ekimde güzeldir. Evet, ayların hepsi güzeldir ve soru görecelidir ama. Nedenini bilmesede, herkesin bir cevabı vardır. Değilmi? Bana soracak olursanız, benim gönlümün sultanı Mayıstır. Neden Mayıs? Derseniz; inanın nedenini tam olarak bilmem. Kim bilir belki en güzel aşkların Mayısta yaşandığını inandığımdandır, ya da en güzel hasretin Mayısta çekildiğinden. Bilmem. Öylesine nedenini bilmeden her güzel şeyi mayısa yakıştırırım. Mesela; "Beni bu güzel havalar mahvetti" diyen şairin; bu güzel sözleri, 1 Mayıs günü ettiğine inanırım nedense. Yani özel bir nedenim yoktur. Hem sonra canlı, cansız herhangi bir şeyi sevmek için, illaki bir nedenimi olmalı? Nedensiz sevilmez mi?

Mayıs her yerde aynı mayıstı ama Çukurova'da bir başka olurdu. Torosların öte yanı hala soğuklarla boğuşurken Çukurova'ya yaz gelmiştir. Kısa bir müddet evvel rengarek çiçek olan ağaçlar meyveye durmuş, kayısılar, yenidünyalar olgunlaşmış, dutlar ballaşmıştır bile... Nemli sıcaklardan kaçan göçerler, çoktan yaylalara çıkmış, çam, püren ve kekik kokularının birbirine karıştığı yemyeşil düzlüklere kara çadırlar sıra, sıra dizilmiştir artık.

Sessizliği; arı vızıltısı, kuş cıvıltısının bozduğu, renk cümbüşü içerisindeki dağların zirvesinde; kızgın güneşe daha fazla dayanamayan Toroslar; kıştan beri üzerinde taşıdığı beyaz örtüyle vedalaşıyordu. Eriyen kar suları; kâh bir kayanın dibinden, kâh bir pınarın gözünden fışkırıp, önce küçük derecikler oluşturuyor, sonrada birleşip, bazen durgun bir göle, bazen de şelaleye dönüşüp, Akdeniz'e doğru hızla iniyordu.

Karlı zirvenin az aşağısındaki, gürbüz ormanın kelleştiği, alıcı kuşların kanat çırptığı sarp kayalıklarda; mazisi, insanlığın doğuşu kadar ölüm - kalım savaşı yaşanıyordu.

Uçurumun karşı tarafında; kayaların dibinden

kendiliğinden çıkmış filizleri yiyip, sakin sakin geviş getiren Alageyik; mavzerin dürbününde nede yakın görünüyordu öyle.

Dağı ikiye bölmüş derin vadinin, sularla buluştuğu düzlüğe kurulu yaylada; önünde; boynu dikenli tasmasıyla iri bir kangal köpeğinin uyukladığı, kara kıl çadırdan; kilim desenli elbisesiyle; gök gözlü, al yanaklı bir yörük kızı çıkmıştı.

Çadırın kenarındaki; tenekelere ekilmiş çiçeklerden, kırmızı bir karanfil koparıp, dereye doğru seyirtti. Askerdeki yavuklusuna mektup yazacak, dulda bir yer ariyordu. İçi içine sığmıyor, papatya tarlalarında keklik gibi sekiyordu.

Mektubunda önce: "Canım" diyecekti. "Seni çok özledim." sonrada ekleyecekti: "Kendine dikkat et, sana bir şey olursa ben de yaşayamam."

Torosların güneyinde hafif bir esinti çıkmıtı. Alageyik; ağzında taptaze bir otla kafasını kaldırdı. Havayı kokluyordu. Tehlikeyi sezmişti ama. Geç kalmıtı. Avcının yüzüne sinsi bir gülümseme oturdu. İşaret parmağı tetiğe dokunduğunda; kekik kokularına barut kokusu karışmış, Alageyik için yaşam sona ermişti.

Yüzlük mavzerin çıkardığı gümbürtü; iç içe geçmiş dağlarda, üstüste yankılandığında: Yılın bu güzel ayında 'Diz boyu' akan, kırmızı ve beyaz zakkum çiçekleriyle süslü derenin kenarında, yavuklusunu düşünen yörük kızı; korkuyla irkildi. Yüreğine ateş düşmüştü. Alyanakları dahada kızardı. Mektubunu yazdıktan sonra, zarfın içine koyup, bir tanesine göndereceği karanfil; kayıverdi elinden. Hüzünlü gözlerle; köpüklü kar sularının üstüde, nazlı nazlı uzaklaşıp, uzun bir yolculuğa çıkan karanfilin ardından bakakalmıştı.

Sıcak bir mayıs gününün, bal rengi ikindisinde; bir adam yanaştı Seyhan nehrinin kıyısına. Belli ki yorgundu. Son günlerde müdaimi olduğu; 'Taş köprü' manzaralı yerde, yarım kalmış öykülere 'Mutlu sonlar' ararken, bir cigara molası vermişti ufaktan.

Koca gövdesinde, yüzlerce kalp çiziği olan, asırlık okaliptus ağacını geçip; dalları sularla oynaşan salkım - söğüt ağacının duldasındaki kayaya oturdu. Ayakları; dolu dolu akan sulara değdi değecek.

Kendisiyle baş başa kaldığı, dışardan pek görünmeyen 'Zula' yerde; merakla etrafına bakınırken, Salkım söğüdün dalları arasına sıkışmış, kırmızı bir karanfil gördü. Eğilip aldı O'nu.

Ayakları altındaki; 'Delice' akan sularda; tek bir noktaya bakarken, dalıp gitmişti. Anıları, hayaller ve gerçekler birbirine girdiğinde; 'Kan kusan bir çocuk' belirdi göz bebeklerinde. Yüzünü acıyla buruşturdu. Sessizlik koyulaşırken, tabakasını çıkarıp, bir cigara doladı inceden. Bir nefes... Bir nefes daha vurdu öldüresiye.

Gündüz vakti; yıldızların ne işi vardı gözlerinin önünde? Yoksa gecemi olmuştu? Bu sis de nereden çıkmıştı şimdi?

Küçük bir kıvılcım büyüyüp, kocaman bir yangına düşmüşştü. Hep böyle olurdu zaten. Bu çocuk aklına geldiğinde; yüreği dralır, her yanını zaptedilmez bir isyan kaplardı. Sisler içerisindeki hüzünlü yolculukta; unutmaya çalıştıkça büyüyen bir fotoğraf; kanlanmış gözlerinde asılıp kalmıştı.

Hava çok sıcak; gökyüzü asi ve maviydi o gün. Ne çok karanfil vardı. Ve de ne çok hıçkırık. Binlerce feryat, binlerce figan, binlerce ağıt.

Üzerini kırmızı karanfillerin örttüğü nemli toprağın altında; gül yüzlü bir çocuk yatıyordu boylu boyunca. Bir günlük ömrüne, çok şeyler sığdıran, bir kelebek ölmüştü doğduğu gün. 'Ağlarsa analar ağlarmış, gerisi yalan ağlarmış' doğruymuş. Kuruyan göz pınarıyla; dalından biten kuru bir yaprağa dönmüş; tarifi imkânsız acılar içerisindeki bir kadın haykırıyordu o gün: "Yiğidim Berdanım... Helal olsun sana her şeyim."

Sisler ağır ağır dağılırken; iki damla gözyaşı düştü Seyhan'a. Karıştı yörük kızının gözlerinin rengindeki sulara. Anılar, hayallere yer değiştirirken; kendi kendisiyle konuşuyordu: ' Ne yaptın sen be çocuk? Neden terkettin bizleri?' Şu tatlı mayıs günü yan yana olmak vardı şuracıkta. Önce birer sigara yakar tüttürürdük Seyhan'a karşı. Sağdan – soldan konuşur, yine gazetecilik hayalleri kurardık eskisi gibi. Özgürlük türküleri söyler, bulutlara bakarak öyküler yazardık belkide. Ah be çocuk. Bu kör olasıca dünyayı kan kusarak mı hizaya dizecektin? "Aşk olsun be çocuk aşk olsun sana."

Zaman Seyhan'ın suları gibi hızlı akarken, saatlerdir elinde kutsal bir varlığa dokunur gibi tuttuğu karanfili öpüp; usulca bıraktı sulara. Burgaçta önce iki tur dolanan karanfil, sonra hızlanarak Tarsus'a doğru yol alırken; inanıyordu ki; o karanfil Berdanla buluşup, kavuşacaktı Denize...

Az sonra güneş; hüzün yüklü son ışıklarını aceleyle bıraktı Seyhan'ın üstüne. Akşam oldu. Sarı bir Ay çıktı. Bir Ahmet Kaya türküsü duyuldu uzaklardan. "Acı çekmek özgürlükse" özgürdü işte. Acı acı gülümserdi. Mayısı da artık hiç sevmiyordu.▫

SANATÇI!

Serkan Fırtına

Hükümetin demokratik açılım ile ilgili davetine duyarsız kalmayan sanatçılarımızın! bazılarının, davete katılmayan sanatçıları suçlamaları ile beraber sanatçı kavramı tekrar sorgulanır hale gelmiştir. Ülkemizde kavramlar ve tanımlamalar o kadar iç içe girmiş bir halde ki sapla saman ayırt edilemez olmuştur. Ancak şöyle tarihi biraz incelersek konuya açıklık getirebiliriz kanısındayım.

Günümüzdeki bazı örneklerini gördüğümüz gibi iktidarın koltuk değneği haline gelmiş sinemacılara Nazi Almanya'sı döneminde de rastlanırdı, muhalif olma erdemlerini cemaat gazetelerinde entelektüel demeçler vererek gideren eskinin solcusu, yeninin liberali görünümündeki tiplerin genel karakteristiği hep demokrasi oyunu oynuyor olmaktır. Örneğin, bazı gazetecilerin 12 Eylül yıllarında askeri yönetime karşı süklüm püklüm hazır ol duruşlarına koşut olarak şimdi darbe karşıtı poz takınmaları gibi. Bunların çoğunu Ankara'nın ayazında direnen tekel işçilerinin yanında göremezsiniz. Çünkü onlar, ülkede akan kan dursun, analar ağlamasın temennileri ile ilerleyen Demokratik! Açılım söylencesinin asıl çözümünün, Kürt-Türk ve tüm halkların tekel direnişindeki gibi gerçek sorunlar temelinde birleşmeleri olduğunu görmezden gelirler. Dayandıkları sınıfsal temel bu perspektif üzerine kurgular onları. Muhaliflikleri sadece görünen gerçekler üzerinedir. Aydın olmanın aslında bilinçli olarak gösterilmek istenmeyenler olduğunu bilmek, görmek ve bunu halkı ile paylaşmak olduğunu umursamazlar. Meşhur modacı gibidirler biraz. Kendisi gibi olanları katletmek isteyen zihniyeti görmezler, görmek istemezler. Kendisini ötekileştirenlerin yanında yer alırlar. Çünkü tüm sınıfsal çıkarları bu düzenin devam etmesi üzerine kuruludur. Şahın devrilmesi sürecinde İran'da yaşananlar da öğretici olamamıştır onlar için. Yaftalamayın! diye reklam kampanyaları düzenleyenlerin ve onların politik sözcülerinin yıllarca Alevileri, Kürtleri yok saydıklarını ve bu inkar politikalarını 12 Eylül'den beri başarı ile sürdürdüklerini bilmek istemezler. Madımak katliamını bile derin örgütlenmelere bağlayarak olaydaki gerici-yobaz şahlanışını hafızalarından silmek isteyenlerin oyununa düşmekte var sonunda. Aziz Nesin aklıma

her geldiğinde "aydın" olma erdeminin ateşlerin içerisinden çıkabilmek ve inatla bildiğini savunmak olduğunu anlarım. Metin Altıok'un şiirleri olurum kimi zaman.

Ilımlı ve liberal görünümlü pozları öyle başarılıdır ki, görenlerin sanat ve sanata değer veren bir ülkenin hükümetinin buluştuğu izlenimini edinmesi sağlanmıştır. Nazım Hikmet'in kardeşlik temennilerini kendi çıkarına kullanır, ama onun "Türkiye İşçi Sınıfına selam"ını görmezden gelirler.

Bu oyunu bozan sanatçılar ise onların gözlerinde tukakadır zaten. Daha önce kimler bozmamıştır ki oyunu, hem oyunbozan olmak sanatın doğasında vardır. Yılmaz Güney vardır mesela, izleyin bakalım onun sinematografisindeki, "Yol", "Umut" ve "Sürü" filmlerini, görün bakalım o zaman Türkiye'nin tartıştığınız sorunlarının kaynağı ve fotoğrafları nelermiş. Recep İvedik vb. görüntülü skeçleri sinema sandığınız için epeydir uzak kalmış olmalısınız bu sanattan. Yetmediyse biraz da tiyatrodan örnek verelim ama tabi siz gırgır şamata, suya sabuna dokunmayan tiyatronun her türlüsünü seversiniz, bir de Hz. Bilmemnenin hayatını anlatan piyesleri. Haldun Taner'i, Vasıf Öngören'i, Erkan Yücel'i bilmez tanımazsınız... tanımak işinize gelmez...

Fikret Kızılok'un nağmelerini, sözlerini duysanız hemen kulaklarınızı tıkarsınız...

Gözlerimi kaparım vazifemi yaparım dersiniz ancak...

Bazıları hükümetin görüşlerine katılmasalar da davete icabet etmek gerektiğini bunun bir nezaket göstergesi olacağını düşünüyorlar. Ama ev sahipleriniz, sinema emekçileri için gereken iş kanunlarını çıkarmamak, Anadolu'da birçok tiyatro oyununa ve ekiplerine çeşitli yasaklar ve engellemeler koymak konusunda nezaket falan göstermiyorlar. Sonuç olarak, bu zihniyetin temellerini oluşturan Necmettin Erbakan'ın MSP'sinin bir seçim konuşmasını hatırlamakta fayda var: "İktidara geldiğimizde öncelikle Bale ve tiyatro gibi okulları kapatacağız. Ve futbola sınırlandırma getireceğiz".

Takkiyecilere aldanmayın... Onların sanatı ve sanat duyarlılığı da iktidara hizmet eden araçlar konumundadır.

Sanırım en güzel cevap müthiş mizah ve ironi ile bezenmiş bir şekilde Müjdat Gezen'den geldi.

- Toplantı yemekli olacakmış. Karnım tok teşekkür ederim... ▫

Antakya Hamamları Yanıyor Külhanları

Bedreddin Mahir

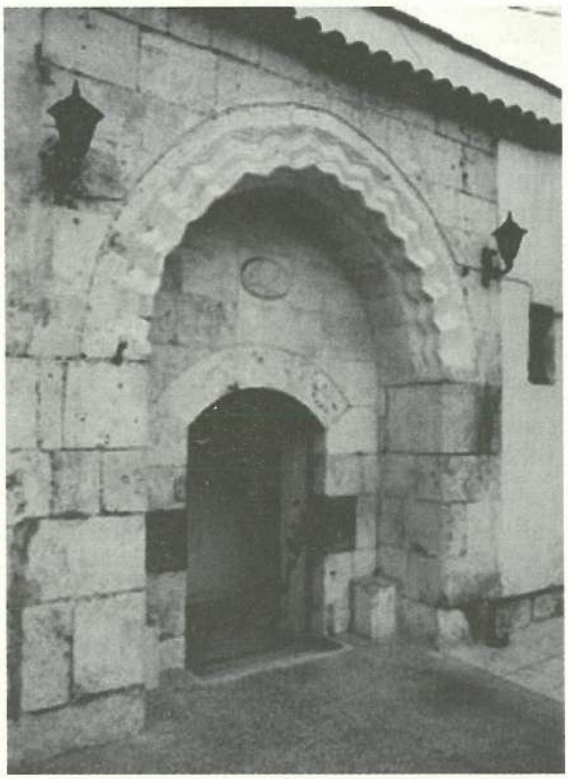

Meydan hamamı / Antakya

Diyarbakır grup arkadaşlarımızdan Silva Özyerli'nin Diyarbakır'ın hamamlarıyla ilgili gönderimini okuyunca; buğulu sıcaklığı ve neşesiyle, tarihi dokusundaki nostaljik atmosferiyle belleğimdeki Antakya hamamları çeşitli enstantanelerle gözümün önünden geçti...

Değerli dostum Kırmıtlı (Osmaniye) belediye eski başkanı Ali Murtaza Doğan'ın da ağıt toplama çabalarını paylaştığını okuyunca, oryantalizmin egzo-

tik havasını yansıtan Antakya hamamlarıyla ilgili bir kaç cümle yazmak benim için kaçınılmaz oldu.

Bir Antakyalı olarak hamam kültürüyle ilgili bir şeyler okuyup da sesiz kalmam çok güç. Şehirli kültürün önemli bir köşe taşı olan hamamlar, uygar sosyal yaşamın yeniden üretilmesinde parmak izlerine sahiptir ve bizlere uygarlığın farklı bir penceresinden yaşamı kavrama olanağı tanır.

Önce siyaset yapayım. Değişik yazılarımda da dile getirdim; Diyarbakır bir başkent. Başkentleri başkent yapan, siyasi kararlar değildir; tarihi, kültürel, ekonomik, jeo-stratejik gibi onlarca unsurdur. Hamam kültürü başkentin oluşumunda da kendini gösteren önemli bir ayrıntıdır.

Başkent algılarımla ilgili olarak yazdığım makalelerde dile getirdiğim temenni, var olan gerçeğin demokratik bir talep olarak resmi hale gelmesi uğruna bir mücadeledir. Demokrasi mücadelemiz bu taleplerin bütünlüğünde anlam bulur.

Ortak ülkemizde Ankara resmi, İstanbul fiili, Diyarbakır ve Antakya ihtiyari bir başkent olmalıdır diyorum. Fırat'ın ötesiyle berisi, Torosların güneyiyle kuzeyi, bu coğrafyayı tarihte yaşama, ziraata ilk kez açanlar için de ve kılıç hakkıyla gelip yerleşenler için de bir barış anavatanı olsun diyorum...

Yaşama açılan topraklarda yerleşmek ve medine (şehir) kurarak medenileşmek (uygarlaşmak); bu çabayı kararlı iradeyle sürekli kılmak, kültür birikimleri yaratmak, hamamların da içinde yer aldığı bir yaşam tarzı oluşturmak demektir.

Başkent olma esprisinden kısa bir giriş yapayım.

Medeni olmak, "medine"den yani şehirleşmeden gelen bir kavram. Uygarlık ifadesidir. Şehirli olmak doğal olarak şehir kültür örgüsünün işlevleriyle beslenmektir. Şehir kültürünün bin bir etkinliği gibi hamam etkinliği de sosyal yaşamın yeniden üretilmesinde önemli bir role sahiptir.

Roma'dan daha eskidir hamam kültürü. Kadim bir Antakyalı olarak, Fenikelilerden de eski olduğunu söyleyeceğim. Arkeologların son sözü ne ise o olsun.

Ortak coğrafyada Diyarbakır ve Antakya, Roma, Bizans, Arap-İslam uygarlığının önemli kentlerindendir. Her iki kentin Roma öncesi uygarlıkların durağı olduğu da bilinir. Bir şehirleşme sürecidir bu duraklar. Şehirleşmenin olduğu her yerde toplu yaşamın zorunlu kıldığı kurallar vardır. Temizlik, sağlık bunun öncelikli olanıdır. Hamam, toplu yaşamın eski çağlara ait en güvenli sağlıklı yaşamın gereğidir.

Temizliğin, sağlıklı yaşamın gerekliliğinin hamamlarda yarattığı kültür, kolektif kimliğin de yeniden üretilmesini sağlar. Bu aynı zamanda toplumsal hafızamızın köşe taşlarından biri olarak yer alır.

Hamamlar kadın erkek hepimizin anılarında bir biçimde yer alır. Özellikle bu gelenekten gelme şehirlilerin bilincinde önemli yere sahip olduğunu belirtmek gerek.

Hamam algısı, biz erkekler için iki aşamadan geçer. 0-7 yaş ve sonrası olarak bölümlemek yanlış olmayacaktır. Gerçek Antakyalı olup bu aşamadan geçmemiş kişi yoktur, tıpkı gerçek Diyarbakırlı olanlar gibi.

0-7 Yaş grubu erkekler, annesiyle, ablası ya da aile büyüklerinden bir bayanla hamama gider. Bu deneyim bayanlar kısmına aittir, onlar anlatırlar. Silva hanım çok kısa anekdotlar aktardı. Bu matinede süreç çok daha kapsamlıdır. Kadınlar kesitinde hamamlar, birer gelin arama bulma labroutuvarıdır. Fiziğine güvenenlerin doğal olarak ayıklandığı mekânlardır da. Buhar tüten vücutların toksinlerden arındığı, tenlerin yenilendiği, temizlik aşamalarının ince elenip sık dokunarak yerine getirildiği bir şehir kültürüdür hamamlar.

Bunun ötesi de var; kadınlar matinesinde bohçalar, yemekler, darbukalar, tefler, ziller ince belli hanımların raksları, kına yakmalar, kısır ya da çiğköfte gibi etkinlikler bu sürecin kadınlar içinde önemli bir ilişki ağını oluşturur. Soyunma kabinleri ya da açık balkonları, ılık bölüm ve göbek taşı, yıkanma hücreleri ve peştamal kapılar gibi bin bir yanıyla dile getirilebilecek kadın matinesi, hamam kültürünün önemli özelliklerini sergiler.

Bu kültür erkeklerde farklı bir boyutuyla sürer.

Bizim başkentimizde erkeklerin hamam kültürü, akşamla başlayan sosyal bir ilişkinin önemli mekânlarındandır. İstisnaların kaideyi bozmadığı göz önüne alınırsa hamama tek gidilmez, topluca ya da en az iki üç kişilik dost muhabbeti taşıyanlarla gidilir. Hamam süreci bir kaç gün önceden hazırlıklarla başlar. Hazırlık ise çok yönlüdür. Haber vermek ve katılanların uyumlu bir topluluk olmalarını önemle tercih etmek üzerine isimler belirlenir. Haberler öyle salınır. Çok rağbet edilmeyenlere, yükleri taşıma, ayakaltında fazla dolaşmama kaydıyla onay verilir.

Hamama toplu gidişin kamberleri vardır. Olmazsa olmazıdır. Bir ya da en fazla iki kişidir. "Ma-

karaya sarmak" bunlar üzerinde ya da bunlar aracılığıyla olur. Mutlaka olmalıdırlar, paraları ödenmek üzere de olsa getirilirler. Muzipliğin her türü ya bunlar üzerine ya da bunlar aracılığıyla şaka kaldırabilir genişlikten olanlar üzerine kurulur. Özellikle kese sırasında, kapısı peştamal olan yıkanma hücrelerinde ya da ziyafet sırasındaki şaklabanlıklarda bu tipler olmazsa olmaz unsurlardır.

Hamama ziyafetsiz gitmek pek görülen bir adet değildir bizim kültürde (kadınlar sürecinde de durum aynıdır). Kurulacak sofraların temel yemekleri ve tatlıları topluluğun önde duranları tarafından üstlenilir. Ayrıntıları ise, herkes olanakları ölçüsünde ne getirirse getirir.

Hamama topluca gidilir. Ya bir araçla ya da aynı mahalleden gelinmişse, mahallenin belli bir yerinde toplanılarak, öylece "Akdeniz üstünden Afyon'a doğru" yol alınır. Yolda gidişte hiç bir yaramazlık olmaz. Herkes hamama konsantre olur ve oraya bir fire vermeden ulaşmaya çalışır (toplulukta sürtüşmeler, başlangıç kırgınlıkları, tartışmalar nedeniyle küsmeler olmasın diye önlem alınır).

Hamama aynı anda girilir. Geride kalan kimse kalmadan hamamın dev giriş kapısının takı altında beklenir, sayı tam olunca hamama topluca girilir. Toplu girmenin de anlamı var, bunu da bir başka yazıda aktaracağım...

Hamama girişte kasa bölümü vardır. Herkes üstündeki paraları, saatleri yüzükleri, kimlikleri cüzdanları ortak bir kasa ya da birden fazla kasaya teslim eder. Yükte hafif pahada ağır olan her şey kasada güvence altına alınır. Kasa anahtarı en güvenilir, en saygın kişisinde tutulur. Ya da böyle bir kişinin önerdiği kişide emaneten durur. O da anahtarı, lastikle eline geçirerek yıkanma sürecinin sonuna kadar bileğinde, emin şekilde taşır.

Soyunma süreci, giriş salonunda tamamlanır; çıkın dahil elbiseler burada localara yerleştirilir. Locaların kapalı ve açık olanları vardır. İlk peştamallar bele burada sarılır. İnce hafif pamuklu olan bu rengarenk peştamallar, içerde değiştirilir. Buradan ikinci kısma, ılık kısma geçilir. Vücut sıcakla temasını aşama aşama yapar. Ancak bu kısımda vücudunu sıcağa hazırlamak üzere dinlendiren çok az kişi olur. Eskilerin anlatımından biliyoruz ki, hamamda her sürecin bir hakkı var, o verilerek yaşanır. Sağlıklı olanı da budur. Benim zamanımda ılık kısım ziyafet, yemek, ve eğlence salonu olarak istihdam edilirdi. İç bölüm ise, göbek taşı ve yıkanma hücrelerinden oluşur. Göbek taşında ter dökülür, bazen de kese ve liflenme bu alanda yapılır (kese ve liflenme kimi zaman ılık alanda yapılır). Göbek taşında dinlenme ve gevşeme (irtiha) hamamın en önemli hedeflerinden biridir. Yorgunluk burada atılır. İlk duş alımı bundan sonra gelir. Yıkanma ise bu aşamadan sonra başlayan ziyafet ve eğlence faslı bitince yapılır, yani en sona bırakılır.

Bu her bir aşamanın ayrıntıları vardır. Bu sürecin aralarında kese olayı vardır ki başlı başına bir konu. Hele şaka kaldırır iyi insanlar üzerinde yapılacak muzipliklerle ilgili, önceden yazılmamış kendi kendine gelişen tiyatral şakalar, herkesi aynı anda başrol ya da figüran yapar.

Bu satırları yazarken, Orta-doğuda yaşadığımız bir hamam anısı aklıma geldi. Filistin davası uğruna mücadelede, görevi başında Şehit olan örgütümüz MK üyesi yoldaş Hana Maptunoğlu'yla Hamam El Hena'da (Lazkiye'nin Ugarit sahasındaki hamam) yaşadıklarımız bu kültürde muzipliğin nasıl da önemli olduğuna işaret eder. Yine topluca hamama yolumuz göründü, yıl 1983. Hanna yoldaş da klasik bir Antekyelidir (Antakya'nın Antakaya'lıca söylenişi). O gün, birlikte yaşanmış zorlu günlerin, nadiren elde edilmiş duygu yüklü kardeşliğin, nefes aralıkları olan komikliklerinden birini yakalamıştık. Hanna'yı böylesi bir muziplikle kesecinin eline teslim ettik ve keseciye işaretimizi verdik.

Dünyanın en mahcup insanı olarak kesecinin rahmeti altında kalan Hana yoldaş, o kadar terledi ki, göbek taşına uzanmasına gerek bile kalmadı.

Demem o ki, hamam gerçekten en sıcak dostluğun, kardeşliğin komşuluğun, şehirli uygar kültür ilişkisinin bir mübadele alanıdır.

Hamamda bütün bu süreçler aşılınca soyunulan yerde tarçın, çay, ıhlamur ya da paşa çayı içilerek son dinlenmeler yapılır. Topluca giyinilir ve topluca çıkılır. Gelirken sessiz olan bu topluluk, nedense çıkarken giderilmiş yorgunluğun rahatlığıyla daha muzip ve sesli hale gelir, mahalleye kadar kimi yüksek kimi alçak sesle türkü söylene söylene yürünür.

Çok küçük bir özetle yetindiğim hamamların sosyo-psikolojik ve sosyo-kültürel yapısı daha geniş araştırılmalı ve gerek toplumsal gerekse bireysel yararları üzerinde sıkça durulmalıdır. Geçmişe bakıldığında bireyler arasında statü farkını ortadan kaldıran, sosyal kaynaşmayı sağlayan bu hem eğlence hem ruhsal ve bedensel arınma mekanları tekrar cazip hale getirilmelidir.

İlgililer için Antakya'nın hizmet veren başlıca hamamları: En eski hamam Sakka Hamamı'dır (Uzun Çarşı, Anneplik Mahallesi arasındadır), Meydan Hamamı (Ada yakınında, eski meyve pazarının meydanında, tahıl pazarının yakınındadır), Beyseri Hamamı (Memlüklü Baybarsın kardeşi Bi'seri tarafından Bizans kalıntıları üzerinde yapılan hamam, Kurtuluş Caddesi üzerindedir), Cindi Hamamı (Roma dönemi kalıntıları üzerinde Memlüklüler tarafından yeniden inşa edilen 850 yıllık bir hamam, şehrin en merkezi yerinde, Köprü Başı, Ulu Cami civarındadır), Yeni Hamam (Uzun çarşı ve Kurtuluş Caddesi'nin ara sokaklarda kesiştiği yerdedir). Her birinin hikayesi ve tarih serüveni içinde ürettiği kültürel değerlerle Antakya'nın kimliğini belirleyen hamamlar korunması gereken en önemli tarihi mirasımızdır.

Antakya'nın alameti farikası hamam kültürü, şehri Bağdat üzerinden türkülerle şöyle dile gelir.

Bağdat'ın hamamları yanıyor külhanları
ne acayip baş bağlar Antakya hanımları

Hamam kültürü bu ölçüde içselleşmiş bir kadim kenttir Antakya.

Bunun da ötesindedir.

Hamamın külhanı da var. Külhan, Antakya'nın yemek kültüründe ayrı bir lezzetin kaynağıdır. Antakya'nın en meşhur yerel meze-yemeklerinden biri de bakla ezmesidir. Bol tahin ve sarımsakla ezilerek yapılır. Ancak bakla geceden sabaha kadar bakır bir kümbet içinde ağzı çamurla sıkıca kapatılmış olarak (düdüklü tencerenin atası bir yöntemle) kaynatılır. Öylesine kaynatılır ki, baklanın kabuğu kendi kendine soyulur. Hamamın insanları ölü hücrelerinden arındırıp kabuklarını soyduğu gibi, hamamın külhanı da yemek lezzeti için baklayı kabuklarından soyar.

Külhanlar Antakya hamamlarında biraz da bunun için yanar. Külhanda kaynamış bakla ezmesini, Bakırcılar Çarşısı'nda lokantamsı bir yerde yemek, lezzet dünyasının kapılarını aralamak gibidir.

Hamam, kadim Roma kentinin uygarlığına, şehirli yapısına ve şehirli sosyal ilişki ağlarına verilebilecek en iyi örnektir. Hepinizi Antakya hamamlarında ter atmaya, yıkanıp dünyaya yeniden gelmeye çağırıyorum; açlığınızı da hamam külhanlarında kabuk atmış bakla ezmesiyle gidermeye davet ediyorum.

Baki selamlarımla.

17 Haziran 2010

Dedemin Öyküsü

Hüseyin Saklamaz

Biz iki yel tanırız: Biri, ağustosta bile üşüten 'poyraz', diğeri, zemheride bile ılık esen 'ağ yel'. Ağ yel, yani ak yel, gözle görünmeyen bir şeye nasıl olmuşta renk ismi verilmiş gel de aklını buna takma. İnsanın, bir zamanlar bu yelin beyaz renkte estiğine inanası geliyor. Ağ yele 'aşağı yel' de denir. İşte, aslında ona yakışan isim de budur. Çünkü o, güneyden, aşağı memleketlerden, ovalardan eser, belki denizlerden gelir, oraların sıcağını süpürüp getirir.

Ağ yel ılıktır, ıslaktır, ıslak ıslak eser. O eserken yağan kar bile ıslaktır, yere yapışıp kalır. Kış sonlarına doğru ağ yel dört gözle beklenir. Çünkü karın bir numaralı düşmanı ağ yeldir. Dedem, "Güneşin on günde eritemediği karı ağ yel bir gecede eritir" derdi. Ağ yel esiyorsa gece ayazı ve don olmaz; kar gece de erimeye devam eder. Yamaçlar, koyaklar âdete kusar. Damlardan, ağaçlardan sarkan kayalaşmış buzlar ateş görmüş gibi eriyip damla damla yere iner. Bütün gece her taraftan şırıl şırıl sular akar.

Dedem çok erken kalkardı. Tan ağartısıyla, pencerede camın önüne toplaşıp cıvıldaşan serçeler ona kalkma saatinin geldiğini haber verirlerdi. Bu serçeler, dışarıya silkelenecek kahvaltı sofra bezindeki ekmek kırıntılarını bekleyen, gecelerini evin serpenelerinde geçiren, yuvalarını da orada yapan, bizden önce yatıp, bizden önce kalkan, kısacası biz evin içinde, onlar dışında, bizimle aynı evde yaşayan, gül gibi geçinip gittiğimiz tanıdık serçelerdi. Dedemin ilk işi dışardan bir kucak odun getirip sobayı yakmaktı. Dış kapımızın kağnı arabası gibi çıkardığı gacırtı sesiyle uyanırdık. Kucağında odunla odaya girerken, mutlaka o günkü hava raporunu da

mırıldanırdı:

"Her an poyraz esse kıştır,
Yoksul halin bilse hoştur."

Anlardık ki dışarıda poyraz var. Poyraz sözünü duymak bile üşütür, yorganı başımıza çekip yatağa gömülürdük. Bazen de, "Bu gün ayam (hava) çok güzel, ipeğin teli..." diyerek girer, günlük güneşlik, rüzgârsız bir hava müjdesi verirdi.

Soba biraz ısınınca sac ekmeğini sobaya yapıştırır, ekmeğin orta yeri kızarınca hışır hışır bir çökelik dürmeci yapar, kızarmış ekmek kokusunu ve çökeliğin ayran mayalı kokusunu içine çekerek afiyetle yerdi. Bu kahvaltıdır; ama Dedem buna 'sigara altı' derdi. Aç karına sigaranın tadını yeteri kadar alamadığından, herkesin kalkıp kahvaltı hazırlanmasını bekleyemez, sigarasını keyifle içmek için erkenden kalkıp bu zahmete katlanırdı.

Poyraz kurudur, zaten ona lakap olarak 'kuru yel' de denir. Poyrazla yağan kar bile kurudur; 'kepek kar' denir. Rüzgârın önünde toz gibi savrulup çukur yerlere yığılır, ne kadar yağarsa yağsın, rüzgâra karşı olan yamaçlar, sırtlar kar tutmaz. Poyraz zalim bir yeldir; bazen çok deli eser; savurur, kurutur, yıkar, ayazıyla da kavurur.

Dedem bu zalim yel poyrazı severdi gibi geliyor bana. Ağ yeli, yağmuru beklediği gibi onu da beklediği aylar olurdu. Sağlam yel derdi. Onunda lazım olduğu zamanlar varmışta insanlar bunu bilemezmiş. Mesela ortalıktaki çürük, hastalık yapacak şeyleri öldürür, sürükleyip atar, böylece sağlamları korurmuş. Ona bir kahraman gözü ile bakardı. Onun kahramanlığına örnek bir de öykü anlatırdı:

Köyün bir hayli uzağında, yayla evinde, tek başına yaşayan bir aile varmış. Genellikle böyle yerlerde yaz geçirilir de kışın köye göçülür. Bu aile kışında orda kalıyormuş. Böyle bir yaşamın, her mevsim doğayla iç içe olmanın rahat ve güzel yönleri de yok değildir yani: Tarlaya bağa gitmek için her gün taban tepmeye gerek kalmaz. Hayvanlarınız otlağın içindedir. Meyveyi dalından koparıp yer, sebzeni topraktaki suyuyla, topraktaki kokusuyla sofrana getirir, sütünü kır çiçekleriyle beslenen kendi hayvanlarından sağarsın. Dostun, ahbabın azdır ama, belki düşmanında o derece az olur. Dedemin deyimiyle, dost kazanmak için kimsenin 'eşeğine at', düşman kazanmak için kimsenin 'atına eşek' deme zorunda olmadan, kendi kafana göre yaşarsın. Zengin değillermiş. Beş on koyunları varmış. Tarlalarında, bağlarında kendilerine yetecek ürün elde ediyorlarmış. Gaz, tuz, şeker, giyecek... gibi ihtiyaçlar için senede bir iki kere kasabaya inmek kafi geliyormuş.

Anne, baba, birde gelinlik çağı gelmiş güzel kızları, mutlu bir şekilde yaşayıp giderken, bir yıl hiç beklenmeyen bir şey olmuş: Bir bahar, tam ağaçların yeşermeye, otların boy atmaya başladığı, artık koyunlarında yemden kesilip otlaklarda karınlarını doyuracağı günlerde, zamansız bir kış bastırıp o kadar çok kar yağmış ki, dışarıya adım atamaz olmuşlar. Kar her şeyi kapatmış. Dışarıda kuşak boyu kar, içerde koyunlara ancak birkaç gün yetecek saman ve ot varmış. Derken onlarda bitmiş. Günlerce karı eritecek ne sıcak bir güneş doğmuş, ne de ağ yel esmiş. Gökte yalnızca kar bulutları dolaşıyormuş. Koyunlar gece gündüz açlıktan acı acı meleşip duruyorlarmış. Açlıktan yemliğin ağaçlarını, ağılın direklerini, duvarın sıvasını kemirmeye başlamışlar. Birkaç gün bahçedeki kavak, söğüt ağaçlarının ince burçlarını keserek, kabuklarını soyarak vermişler. Ama onlarda bitmek üzereymiş. Koyunların tüyleri bozulmuş, mutsuzlukları yüzlerinden okunuyormuş. Dedem koyunları hep böyle anlatırdı: Çok narin hayvanlarmış, karınları doymaz, zamanında suları verilmez, hatta yatak yerleri rahat değilse, (yatak yerine, yani ağılların genişliğine, havalanmasına kimse dikkat etmediği için, lafın bu kısmını özellikle, 'yarı yaylım, yarı yatak' diye üstüne bastırarak söylerdi), hemen bunu belli ederler, yüzlerindeki tüyleri düzgünlüğünü kaybedip kırış kırış olur, hastalıklı gibi görünürlermiş.

Kendileri gibi köyün dışında, çiftliğinde yaşayan bir komşuları varmış. Çok zenginmiş. Sürülerle ko-

yunları, geniş arazisi, yoncalıkları, çayırlıkları varmış. Her zaman ot yığınları ertesi seneye kalıyormuş. Adam zengin ama çok cimriymiş. Yardımı sevmez, yalnız kendi menfaatini düşünen, acıma duygusundan yoksun, biriymiş. En yakın komşularıymış ama pek merhabaları yokmuş. Zaten bu adam yalnız kendi ayarındakilerle, zenginlerle ahbaplık eder, komşuda olsa fakirlerle görüşmezmiş. Dedemin söylemiyle adamın, 'fakir çulu çiğnemek' gibi bir âdeti hiç yokmuş.

Ama ne yapsın, denize düşen yılana sarılır, koyunlarına biraz ot istemek için kalkıp, kuşak boyu karı yararak, güç bela bir yolculuktan sonra kapısına varmış. Durumu anlatmış. Bu istek zengin adamın hiç de hoşuna gitmemiş. Suratı asılmış. Kışın kendisi içinde kış olduğunu, ne kadar sürecek, yeminin kendi koyunlarını kurtarıp kurtaramayacağını bilemeyeceğini söylemiş. Bolca öğütlerde bulunmuş: "Sen durumunu güzden ayarlayacaktın, madem yem durumun uzun bir kışı çıkaramayacak durumdaydı, koyunların hepsini kışa sokmayacak, bir kısmını güzden satacaktın." demiş.

Dönüp gelmiş. Kalan söğüt kavak kabukları ile koyunların açlığını gidermek için bir iki gün daha uğraşmış. Odunlukta, sağda solda ne kadar gübür (kuru yaprak) varsa süpürüp önlerine koymuşlar. Fakat bu kadarlık yemlerle hayvanların açlığını susturmak mümkün olamıyormuş. Ağılın kapısını açmak, koyunların arasına girmek ona çok acı veriyormuş. Açlık çok kötü bir şeydir; 'Allah kimseyi açlıkla terbiye etmesin'. Açlık, o, dünyanın en uysal, en melek yüzlü hayvanları olan koyunların huylarını değiştirmiş: Ağıla girenlerin üzerine saldırıyor, üst baş yemeye kalkışıyorlarmış.

Bir çare arayıp dururken aklına bir fikir daha gelmiş: Koyunlarının acı çekerek ölmesini seyretmektense götürüp, hiçbir ücret talep etmeden, zengin komşuya vermek. Önceden açtığı çığırdan yürüterek, gerekirse tek tek sırtında taşıyarak götürmeye karar vermiş. Bu teklifi yapmak için kalkıp tekrar gitmiş.

Zengin adam bu teklife de başta sıcak bakmamış. Aç koyunların yemleri bitireceğini, kendi koyunlarının da açlık tehlikesine gireceğini, koyunları bu karda kışta getirmenin zor olacağını söylemiş. Ama bu defa biraz güler yüzle karşılamış. Sohbeti uzatmış. Söz arasında bir de teklifte bulunmuş: Kızını kendisine eş olarak verirse, kendi koyunları tehlikede de olsa, istediği kadar ot, saman verebileceğini ima etmiş. Tabi bu teklifi damdan düşer gibi ver kızı, al götür otu şeklinde yapmamış: İşlerinin çokluğu nedeni ile ikinci bir hanıma ihtiyaç duyduğunu, kızını çok beğendiğini, onu tarlada şelek çekerken görüp çalışkanlığına hayran kaldığını, zaten böyle bir niyeti birkaç yıldır içinde sakladığını, fakat bir türlü fırsatını bulup açamadığını anlatmış. Yaşının kızına göre olmadığını bildiğini, ama kızının rahat edeceğini, bolluk içinde, 'bir eli yağda, bir eli balda' yaşayacağını, kendisinin de ailece bir daha böyle müşkül durumlara düşmeyeceğini söylemiş. Baba, bu teklif karşısında neye uğradığını şaşırmış. Söyleyecek bir söz de bulamamış. Ancak, böyle bir adamın kapısına gelip yardım istediği için kendi kendisini suçlamış. En son, zengin adama cevap olarak, "Bana bu teklifi yapacağına, alnıma bir kurşun sıksan daha iyi ederdin!" deyip, hırsla kalkıp evine dönmüş.

Baba eve gelir gelmez yatağa girip, yorganı başına çekip yatmış. Hanımı, kızı, "Ne oldu, neyin var?" diye soru yağmuruna tutmuşlar. Babada çıt yokmuş... Adam bakar kör, duyar sağır bir halde; bakıyor görmüyor, duyuyor konuşmuyor; sanki bedeni de ruhu da beraberce donmuş gibi, hareketsiz yatıyormuş. Gece olunca adamın biraz olsun donmuş hali çözülmüş, zengin adamın teklifini hanımına çıtlatmış. Anne, bu can sıkıcı teklifi baba gibi içine gömüp, suskun kalamamış: " Vay gavur adam!... Vay domuz herif!..." diye, bağıra çağıra evin içinde dört dönmeye başlamış. Derken kızda durumdan haberdar olmuş. Yavrucak, her şeyin kendisinde düğümlendiğini anlamış. Sinirleri bozulmuş. Bir kenara çekilip sessizce ağlamış. Ama o kadar çaresiz, o kadar sıkıntılı halleri varmış ki, bu zor durumdan kurtulmak için dua edip bekleyecek zamanlarının bile olmadığının farkındaymış. Koyunları ölümden, anne ve babasını dayanılmaz acıdan kurtarmak için, babasından ve annesinden kendisine bir teklif gelmediği halde, çiftlik sahibinin bu teklifini kabul edeceğini annesine söylemiş.

Kabul ederim demiş ama, içinde de fırtınalar esmeye başlamış. Babası, belki de dedesi yaşındaki bir adamın karısı olmak!.. Gece olmuş, babası annesi odalarına kapanmışlar. Kızı uyku tutmamış, bir içeri, bir dışarı gezinip durmuş. Bir anda bütün hevesleri, gençlik hayalleri, üzerinden tank geçmiş gibi ezilmişler. Ezik hayallerini, heveslerini bir çıkı yapıp atacak, güzel duyguları soyulup atılmış kuru canı ile, sözüm ona, gelin gidecek.

Gece yarısına doğru dışarıda şiddetli bir gürültü kopmuş... Ne ola ki? Dağdan bir kaya kopması, yahut bir çığ düşmesi olabilir diye düşünmüş. Kulak kesilmiş: Ses bitmiyor, hatta daha da yaklaşarak devam ediyormuş. Gittikçe de kuvvetlenmiş. Evin duvarını gümbür gümbür dövmeye başlamış. Kapı aralığından dışarı bakmış: Ne görsün, ortalık toz duman; kar savruntusundan göz gözü görmüyormuş. Ağaçları kökünden sökecek, kayaları yerinden oynatacak şiddette bir yel fırtınası, zelzele gibi her şeyi yerinden oynatıyor, buza kesmiş kar parçalarını bile parçalayıp havalara savuruyormuş. Zaten şiddetli fırtınalar böyle aniden patlar, büyük gürültülerle başlarlar. Önce korkmuş, sonra içinde bir ümit yeşermeye başlamış: Acaba rüzgâr bu karı savurup yamaçları açabilir mi? Otları kapatan karı sıyırıp atabilir mi? Yeni yağmış kepek karı sıyırıp atabilir, ama haftalarca önce yağmış, üzeri buzlanmış karı savurup çukur yerlere doldurması zor. Yine de ümidini yitirmemiş. Gözünü kırpmadan kar savruntusunu seyretmeye, bir taraftan da fırtınaya yalvarmaya başlamış:

"Es, güzel yelim haydı es,
Beni gâvur dilinden kes."

Rüzgâr gittikçe şiddetini artırıyor, yerdeki karı toz edip savuruyormuş. Karın azaldığını iyice anlamak için dışarı çıkıp, kapı aralığından görebileceği bir uzaklığa, kazık çakar gibi bir sırık dikmiş. Kar o kadar fazlaymış ki sırık kaybolmuş Kapı arlığından sırık ne kadar açığa çıkacak gözünü ayırmadan bakıyormuş. Uykudan gözleri kapanıyor, sıçrayarak uyanıp sırığa bakıyor, her uyanışta da rüzgâra sesleniyormuş. Sırık yavaş yavaş görünmeye başlamış. Sırık yarı yerine kadar açığa çıktığında oturur vaziyette, kapıya yaslanarak uykuya dalmış. Uyandığında sırığın devrildiğini görmüş. Ortalık da hafiften ağarmış olduğundan, karın savrulup yok olduğunu, çalıları, dikenli otları, hatta çimleri hayal meyal, görür gibi olmuş. Gözlerine inanamamış, hemen dışarı fırlamış. Toprağı avuçlamış: bakmış bu toprak. Otları koparıp elinde ezmiş, koklamış: bakmış bunlar ot...

Çığlık atarak eve girmiş. Hopluyor, zıplıyor, bütün gücüyle bağırıyormuş: "Baba kalk!... Baba kalk!... koyunları dışarı sal!... Kar kalktı!... kar kalktı!.." Baba-anne kızlarının üzüntüden aklını oynattığını sanmışlar. Sarsarak, başını, yüzünü okşayarak kendine getirmeye çalışmışlar. Anne kızının başını, iki kolu ile sıkı sıkı bağrına basıp, azarlar gibi, "Sen kabul etsen bile biz seni o ihtiyar gâvura verir miyiz? Bu gün koyunların hepsini kesip kavurma yapacağız. Yazın birkaç kuzu alırız, çoğalıp, yine çok koyunlarımız olur" diyerek susturmaya çalışmış. Kız ise onları hiç duymamış gibi aynı çığlıkları atıyor, onları dışarı çıkarmak için çekiştiriyormuş. Bunu başaramayınca ellerinden kurtulup, kapıları arkalarına çarparak dışarı fırlamış. Dışarıda çığlık atmaya devam etmiş. Baba - anne de peşinden dışarı koşmuşlar. Koşmuşlar da... gördükleri manzara karşısında bu defa kendileri akıllarını oynata yazmışlar.

Radyonun, televizyonun kıt olduğu yıllar, bunların hiç olmadığı, yalnızca var olduklarının duyulduğu mekânlar... Kerpiç duvarlarının üst tarafları beyaz, alt tarafları – süs olsun diye – kırmızı toprakla boyalı, büyük, salon vari bir oda. En dip duvarda, herkesin ulaşamayacağı, bir kazaya uğramasın diye tavana yakın bir yerine asılı gaz lambası. Her evde, bu lambalar böyle en emniyetli yere asılırdı. Çünkü camı kırılırsa- Allah korusun- temin etmek çok zordu. Kuvvetle üflesen kırılacak kadar ince beyaz üst camı, yani şişesi, kasabadan alıp köye getirilirken, sağlam olarak ele geçmesi için bir ip geçirilip, kolye gibi boyuna asılarak köye kadar öyle taşınması gerekirdi. Her akşam, ailede eli sakar olmayan, mesuliyet duygusuna sahip, boyu da oralara ulaşmaya müsait olan biri, bu lambayı itina ile yerinden indirip, gazını kontrol edip, hohlayarak nemlendirdiği şişesini bir bezle silip, yakıp, alevini is yapmayacak şekilde ayarlayıp, aynı itina ile yerine asma yetkisine sahipti. Bu saygın alet, (bu gereç mi deseydim?) kendisine verilen değeri boşa çıkarmaz, bazen ters esen rüzgârların cam, kapı aralıklarından gelen esintilerinden ürkerek, alevinin yalpalanıp, sönme tehlikesi geçirmesi dışında, gazının son damlasına kadar kesintisiz, ağır akıllı yanardı. Işığında ders çalışılır, dikiş dikilir, hatta boncuk bile saplanırdı.

Gecenin demeyelim, akşamın geç saatlerinde, dışarıda soğuk kış karanlığı, içerde, sobadaki pelit odunlarının çıtırtısından başka bir sesin kalmadığı, uykunun bütün ağılığı ile gözlere indiği saatlerde; işte o gaz lambası ışığında, her kış en az bir kere bu öyküyü dinlerdik, dedemden. Dinlerdik sözü biraz hafif kalır, o kadar canlı anlatırdı ki, bu filmi seyrederdik demek lazım. Ümitsiz sahneleri dinlerken, hemen daima, dışarıda da duvarları gümbür gümbür döven bir fırtınanın cehennemi uğultusu duyuluyor olurdu. ▫

REMZİ: HAYAT RENK IŞIK

Adil Okay

Soldan sağa: Ressam Remzi Rasa, M. Şehmus Güzel ve Adil Okay. Paris. Rasa'nın atelyesinde.

M. Şehmus Güzel kitabında, *"Remzi, duygu ve anı biriktiricisidir. Onun resmi özeldir. Renkleri daha çok özeldir. Başka ressamlarda bulunmaz. O hüzünlü bir yalnızlığın, bir başına bırakılmışlığın çocuğu, genci, ressamı(dır)."* diyor.

Plastik sanatlar içerisinde değerlendirilen resim sanatı bana göre heykel veya mimariden çok şiir, fotoğraf ve yedinci sanat dalı dediğimiz sinemaya yakındır, aralarında organik bir ilişki vardır. Godard'ın 'Müziğimiz' adlı filminin ne kadar şiirsel olduğunu ve film boyunca kendimi bir resim sergisinde hissettiğimi anımsıyorum. Filmi izlerken, Orsay müzesinde empresyonistlerin resim galerisinde şiir ve müzik eşliğinde dolaştığım izlenimine kapılmıştım. Remzi Raşa'nın (veya resimlerini imzaladığı kısa adıyla Remzi'nin) Paris'in Alesia mahallesinde bulunan atölyesinde tablolarını seyrederken de aynı duyguya kapılmıştım. Atölyesini birlikte ziyaret ettiğim M. Şehmus Güzel'le benim için açtığı Bordeaux şarabı da, tuvallerindeki renkleri yanaklarımıza yansıtmıştı.

1928 Kırıkhan doğumlu Remzi Raşa konuşurken, sanki bir bilgeyi dinliyordum. Mütevazı, derin ve dingin. İşte usta ressamı tanımlayan üç kelime. Mütevazıydı, zira yeni tanıştığı bir gence (onun yanında genç sayılıyordum) sabırla resimlerini, sanat anlayışını anlatıyor ve boşalan kadehlerimizi zarafetle dolduruyordu. Derindi, zira az sözcükle çok şey açıklayabiliyordu. Felsefi derinlik ve insan sevgisi sözcüklerine yumuşak bir renk katıyordu. Dingindi, zira sanata adadığı hayatını ve gelişimini anlatırken tanıdığı ressamlarla rekabete girmiyor, genç ressamlar için 'onlar da kim' demiyordu. İzlediğim resim sergileri hakkında yarım yamalak bilgimle yorum yaparken beni dikkatle dinliyor, yüzüne sık sık çocuksu bir ifade ve gülümseme konuyordu.

"Gelmiş geçmiş tüm sanat akımları beni etkiledi. Bütün sanat ekollerinden etkilendim. Bir insan tek başına oluşamaz. Yani ben, benden öncekilere de borçluyum." diyen Remzi Raşa'nın hayata bakışı, resme bakışıyla örtüşüyordu. Raşa'nın dediği gibi, resimde tek bir ekolden söz etmek mümkün değildir. Günümüzde resim, hem Platon'un dediği gibi 'olanı', hem Aristotoles'in dediği gibi 'olabilir olanı' yansıtabilmektedir. Rönesans döneminde ressamlar 'idea'yı arar ve o 'idea'yı yansıtmaya çalışırlardı. Tabi süreç içinde her ressamın idea'sı ve gerçeği (hem bireysel, hem de evrensel anlamda) farklılaştı. Rönesans'a kadar öz–idea: Din–tanrı idi. 18. Yüzyılda doğa oldu. 19. Yüzyılda da insan–toplum olarak öne çıktı. Öz–idea gibi, biçim de değişti. Sonuç itibariyle bu gün resimde bütün akımların iç içe geçtiğini söyleyebiliyoruz. M. Sıtkı Erinç'in ifadesiyle: *"Özellikle 20 yüzyıldan itibaren resim bir amaç olarak ele alınır. Bunun içinde resmin her şeyden önce bir 'estetik obje' olarak varlık kazanması gerekir." Veya Gombrich'in saptamasıyla söylersek: "Sanat yapıtı, gizemli bir etkinliğin sonucu değil, insanın insan için yaptığı bir nesnedir."*

Remzi Raşa'nın resimleri birer estetik objedir ama Gombrich'in savına daha yakın estetik objelerdir

söz konusu olan.

Remzi'yle atölyesinde sohbet ederken, kübizmden, empresyonizme ve anlamakta zorluk çektiğimi söylediğim 'soyut resme' kadar birçok konuda söyleştik. Bir tuvale ilk fırçayı nasıl vurduğunu sordum. O da sokakta veya kahvelerde gördüğü, gözlemlediği bir olay, duruş, bakış üzerine, içinde fırtınalara koptuğunu ve yaratma dürtüsünün onu tuvalinin başına sürüklediğini anlattı. Raşa, sanatçının üretirken ticari kaygıya kapılmaması gerektiğini, böyle bir durumda sanatçılığından kuşu duyacağını belirtti. İç dürtünün birikimle birleştiğinde ortaya çıkan eserin alıcı bulduğunu ama bulmasa bile fırçasını alıcı için kiraya veremeyeceğini, önce kendi için, sonra insanlar için resim yaptığını anlattı. Ya da anlattıklarından ben böyle bir sonuç çıkardım diyeyim.

M. Şehmus Güzel'in, Raşa ile günlerce, aylarca, yıllarca süren ve bitmek bilmeyen uzun söyleşilerinden bir bölümüne yer verdiği kitap, **'Remzi: Hayat Renk Işık'**, ressamın hayat öyküsünün özeti ile başlıyor. Güzel, 75 sayfa boyunca Remzi Raşa'nın doğduğu Kırıkhan'da daha dokuz yaşındayken resme vurulmasını, İstanbul Güzel Sanatlar akademisi macerasını, Ayhan Işık, Atıf Yılmaz, Yaşar Kemal, Altan Erbulak, Turan Erol ve diğer ahbaplarıyla geçirdiği zamanları, onun sanattaki gelişim evrelerini, Paris'e yerleşmesini, diğer ressamlarla ilişkilerini, sergilerini, neo–liberalizmin günlük hayatı nasıl değiştirdiğini, Paris kafelerindeki, metrolardaki, otobüslerdeki yalnız kadınları, garsonları, işçileri, bunların resimlerine yansımasını, resimle diğer sanatlar arasındaki ilişkileri ustaya anlattırıyor. Remzi anlatırken Güzel sorularıyla anımsamasına yardımcı oluyor, kimi zaman da katkı sunuyor. Sonuçta çok önemli bir işe imza atıyor Şehmus hocamız. Bu bilge ressamı tanımamıza vesile oluyor.

Güzel, Remzi ile söyleşisinin önsözüne şöyle başlıyor: *"Ressam Remzi Raşa ile 1920'lerin sonundan başlayarak günümüze kadar gelen bir hayatı konuşmaya ne dersiniz? Bir Kürt gencinin ne tür yokluklarla, ne tür engellemelerle boğuşarak ve bunu neredeyse doğalmış gibi üstlenerek bugünlere gelmesinin öyküsüdür. (...)1940'ların sonundaki ve 1950'lerin başındaki İstanbul'unu ve orada yaşadıklarını anlatıyor Remzi. (...) Elbette sonrası da var. Çünkü Remzi 'resim aşkı' uğruna İstanbul'daki aşkını bırakacak ve Paris'lere kadar gelecektir. (...) İşte burada sizi bir yolculuğa davet ediyorum. Yol göstericimiz Remzi Raşa elbette..."*

Kitabı okurken ben de onlara katıldım. Remzi Raşa ve M. Şehmus Güzel ile 1920'lerden günümüze uzun bir yolculuğa çıktım. Bu yolculukta her şey var: Kırıkhan, Antakya, 1940'ların sonundaki İstanbul. Sonra Paris. Montparnasse. Seine nehri. Kafeler. Parizyenler. Müzeler. Resim sergileri. Drome dağları ve aşklar.

Son olarak Remzi Raşa'nın cevaplarından birkaç satır aktarmak istiyorum, bu yolculuğa bizimle çıkmanız umuduyla:

"Ben peşin fikirle hareket etmem hiç bir zaman. Tamamıyla büyük bir şoktan, büyük bir heyecandan, büyük bir coşkudan sonra çizmeye koyulurum." S. 41

"Genellikle bütün kardeş sanat dalları beni ilgilendirir. Bir duyguyu bir yazar kelimelerle nasıl anlatmıştır. Bu beni ilgilendirir. Müzisyenler konusunda Ravel'in söylediğini burada anımsatmak isterim: 'Bir müzisyen sadece müzikten anlıyorsa iyi bir müzisyen değildir.' Bu ressamlar için de geçerli.". S.42

"Işık önemli resimde. Duygu çok önemli. Evet, bendeki duygu belki o kadar neşeli falan değildir. Ama resimde duygu ve ışık olmazsa o resim de olmaz. Ve birikim de gerekiyor. Bir konuyu taşımak beyninde önce, sonra krokiler, desenler, sonra akuareller. Ve sonra boya ve tablo. " S. 47

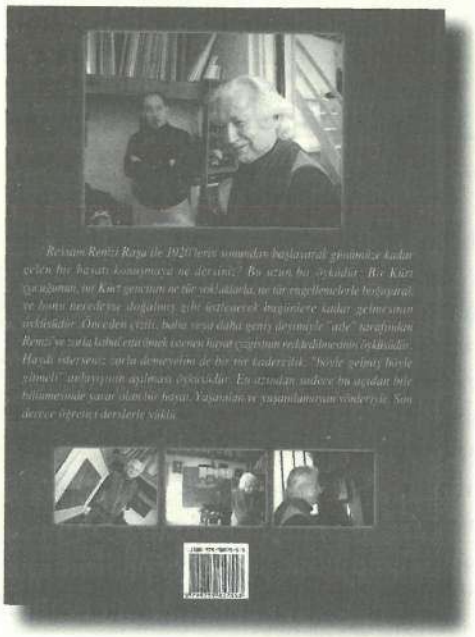

Künye: *M. Şehmus Güzel. Remzi: Hayat Renk Işık, Yazarın Kendi Yayını.*

Sinema Notları

Anuş Pazarcıyan

İyi Niyetli Kötü...

| Özel Kuvvetler
The Men Who Stare at Goats (ABD-İngiltere 2009)

Yönetmen: Grant Heslov
Oyuncular: Ewan McGregor, George Clooney, Jeff Bridges, Kevin Spacey, Stephen Lang, Robert Patrick,Waleed Zuaiter, Stephen Root, Glenn Morshower, Nick Offerman vd.

Filmin orijinal isminin Türkçe çevirisi "Keçilere Bakan adamlar"! Aslında bu isim Türkiye gösteriminde kullanılan "Özel Kuvvetler" isminden çok daha uygun filmin uçuk-kaçıklığına.

Anlatılan ABD ordusunda anormal güçlere sahip olan – ya da olduğunu iddia eden- bir özel birliğin öyküsü. Bu özel birlikte yer alanlardan biri hatta bakışlarıyla bir keçiyi öldürebiliyor! Filmin adı da zaten buradan geliyor.

Eşi tarafından patronuyla aldatılan ve terk edilen, hem unutmak, hem kendini ispat için "özel haber" peşinde Irak'a giden gazeteci Bob Wilton'un (Ewan McGregor) ağzından anlatılıyor öykü. Bob'un daha önce annesinin kaldığı evde oturan asker erken emeklisi Gus Lacey'den (Stephen Root) inanılmaz bir öykü dinlemiştir. Lacey'in anlatımlarına göre Amerikan ordusunda bakışlarıyla bir keçiyi öldürme, duvardan geçme, düşünce okuma gibi yeteneklere sahip askerlerden oluşan çok özel bir birlik vardır. ABD ordusu içindeki bu birlik giderek savaşları ortadan kaldıracak bir projenin parçasıdır. Bu birlikte çalışanlar kendilerini "Yeni Dünya Ordusu"nun askerleri olarak kavramaktadır. Gus Lacey'in anlatımları Bob için, kendini önemli göstermek isteyen bir asker erken emeklisinin hayal ürünü olan masallardır. Irak'a gittiğinde bunlar çoktan gerisinde kalmıştır. O kendini ünlendirecek, karısını kendine döndürecek, patronundan intikam alacak "özel haber" peşindedir. Irak'ta bir otel lobisinde tesadüfen Lyn Cassady (George Clooney) ile tanışır. Lyn Cassady ismi yabancı değildir. Gus Lacey'in anlatımlarında "en özel yetenekli savaşçılardan biri" olarak adı çokça geçen biridir. Bob, kendisine özel birliğin kurucusu Bill Django'nun (Jeff Bridges) izini sürdüğünü, onun Irak'ta olduğunu anlatan Lyn Cassady'nin peşine takılır. Lyn kendini Bill Django'yu bulmakla görevlendirmiştir. Bob onu bu görevinde izler. Yürüyen gerçek ve tam anlamıyla absürd bir savaşın ortasında, Lyn Cassady'nin

daha absürd "özel ordu" öykülerini izleriz.

George Clooney'in yapımcı olarak da imza attığı film, Clooney, Bridges, Spacey, Mc Gregor gibi "baba" oyuncularla baştan "kötü olamaz" diye düşündürtüyor. Öykü de aslında iyi bir –savaş karşıtı satir çıkarılabilecek bir öykü. Heslow kötü bir yönetmen değil. Daha önce Clooney'le birlikte yapımcılık yaptığı, Mc. Carthy döneminin sinemadaki en iyi eleştirilerinden biri olan siyah beyaz "Good night-good luck"ın yönetmeni. Yani un, yağ, şeker var. Fakat "Özel Kuvvetler" ne yazık ki iyi helva olmamış. Tadı yerinde helvadan çok, aşçısının ne yapacağına bir türlü karar veremediği bir lapa çıkmış ortaya. Aslında anti savaş satirlerinin çok iyi örnekleri olan Robert Altman'ın "M.A.S.H"ı (1970) ve Mike Nichols'un "Catch 22" si ile karşılaştırıldığında kalite farkı çok daha açık görülebilen, ikircikli, iyi niyetli kötü bir film Özel Kuvvetler. Görülse de olur, görülmese de.

Savaş Yalanları....

| "Yeşil Bölge"
Green Zone (ABD 2010)

Yönetmen: Paul Greengrass
Kamera: Barry Ackroyd
Oyuncular: Matt Damon, Greg Kinnear, Brendan Gleeson, Amy Ryan, Khalid Abdalla, Jason Isaacs vd.

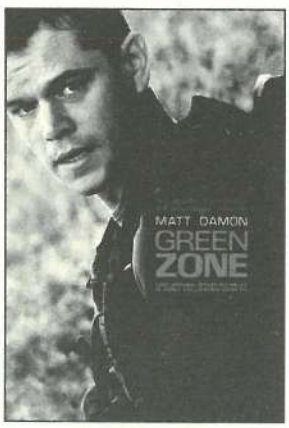

Greengras'ı, şimdi olayın üzerinden 38 yıl geçtikten sonra İngiliz hükümetinin sorumluluğu üzerlenip, özür dilemek zorunda kaldığı, Kuzey İrlanda, London-Derry'de 1972 yılında İngiliz ordusu özel harekat güçlerinin 27 silahsız göstericiyi katlettikleri "Kanlı Pazar"ın öyküsünü anlattığı filmi (Bloody Sunday -2002) ile tanımış, sevmiştim. Sübjektif hareketli kamera ile seyirciyi olayın içine sokan, belgesel ile kurgu film arasındaki sınırları adeta kaldıran Greengras sonraki filmlerinde de iyi bir sinemacı olduğunu kanıtlamıştı. "93 No'lu Uçuş" ta bir uçak kabini içinde dar mekanda, sübjektif kamera ile nasıl bir gerilim yaratılabileceğini göstermiş, orada da seyirciyi uçağın içine yerleştirmişti.

Greengras son filmi "Yeşil Bölge" de kamerasını Irak'taki savaşa, savaş yalanlarına çeviriyor. Grengrass'ın daha önce "The Bourne supremacy-(Medusa Darbesi)" (2004) ve "The Bourne Ultimatum (Son Ultimatom)"(2007) de başrol oyuncusu olarak birlikte çalıştığı Matt Damon, "Yeşil Bölge"de, Irak'ın işgalinin hemen ertesinde "Irak diktatörünün kitle imha silah depoları"nı arama görevine sahip bir özel birlik içinde yer alan çavuş Roy Miller'i oynuyor. Bu birliğin elinde basılacak depoların adresleri var. Basılan yerler boş. Yalnızca kitle imha silahı değil, hiçbir şey yok. Roy Miller pratikte kesin bilgiler olarak verilen bilgilerin gerçekle ilgili olmadığını, kitle imha silahı iddiasının yalan olduğunu görüyor. Gelişmelerden kuşkulanmaya başlayan Roy Miller, bu aslında hiçbir işe yaramayan ve gerçekle ilgisi olmayan bilgilerin – ki bu bilgiler ABD yönetimi tarafından bütün dünyaya savaşın gerekliliğini anlatırken kanıt olarak sunduğu bilgilerdir- kaynağını aramaya başlıyor. Bu arama işi içinde açık olarak, ABD ve dünya kamuoyunun, ABD yönetimi içindeki –başında başkanın da bulunduğu - bir kesim tarafından açıkça kandırılmış olduğunu; Irak savaşının gerekçesi yapılan "Kitle İmha Silahları"nın var olmadığını, ABD yönetiminin bu konuda Irak'taki en yüksek rütbeli generallerden biri tarafından bilgilendirildiğini, Amerikan yönetiminin savaşı gerekçelendirmek için açıkça yalan söylediğini öğreniyor. Bu tehlikeli bilgi onu savaş lobicilerinin, onların ordu içindeki, istihbarat teşkilatı içindeki, yönetim içindeki uzantılarının hedefi haline getiriyor. O artık ortadan kaldırılması gereken tehlikeli bir tanıktır. Aynı kaderi yine bu güçlerin hedefi olan Saddam'ın Irak ordusunun bir generali ile paylaşmaktadır. Her şeye rağmen yine de "haklıların kazandığı" aslında gerçekçi olmayan son olmasa bunun bir Amerikan filmi olduğunu söylemek zor olurdu.

Buna rağmen cesur-son dışında- gerçekçi, eleştirici bir savaş karşıtı film Yeşil Bölge. Sinema dili açısından da Greengrass'ın daha önceki filmleri gibi gayet başarılı. Yine çokça kullanılan sübjektif ve çok hareketli kamera ile kendinizi yer yer çatışmanın ortasında buluyorsunuz.

Bir başka Sherlock Holmes...

| Sherlock Holmes
(ABD 2009)

Yönetmen: Guy Ritchie
Senaryo: Guy Ritchie, Mike Johnson
Oyuncular: Robert Downey Jr., Jude Law (Dr. John Watson), Rachel McAdams (Irene Adler), Mark Strong (Lord Blackwood), Kelly Reilly (Mary), William Hope (John Standish), Eddie Marsan (Inspector Lestrade), James Fox (Sir Thomas)

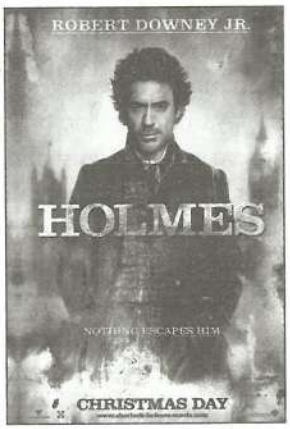

Sherlock Holmes, Sir Arthur Conan Doyle'nun 19. yüzyılın ikinci yarısında yaratıp/yaşattığı, edebiyat tarihinin belki en ünlü özel dedektif figürüdür. Dostu Dr. John Watson'la birlikte yaşadıkları onlarca macerada çözülmez gibi görünen polisiye olayları, Sherlock Holmes'in olağanüstü gözlem ve olaylar arasında ilişki kurma, eldeki küçücük, önemsiz görünen ipuçlarından yola çıkarak, resmin bütününe varma yeteneğiyle çözmüşlerdir. Sherlock Holmes çok şiddet dolu bir ortamın içinde yaşamasına rağmen, fiziksel şiddeti ancak çok zorunlu olduğunda "kullanmak zorunda kaldığında" kullanan, önüne gelen sorunları daha çok zihinsel çalışma ile çözen bir dedektif figürüdür. Bunun ötesinde çözdüğü olaylar daha çok gündelik olaylardır. "Yüksek siyaset"le çok fazla ilgili değildir. (Yine de birinci dünya savaşı öngünlerinde yaşadığı son bir iki macerasında, ister istemez polisiye olayı çözerken yüksek siyasete de karışır, orada İmparatorluğun çıkarlarını savunur, savaş çıkmasını engeller.) "Dünyayı kurtarma" misyonu yoktur.

Yani aslında bugünün vurdulu -kırdılı, acayip hızlı takip sahneleri ile dolu, çok hareketli, kahramanları bir çok halde "Dünyayı kurtaran" polisiye sineması için uygun bir figür değildir Sherlock Holmes.

Guy Ritchie, senaryosunu kendi yazdığı Sherlock Holmes filminde Sir Arthur Doyle'nin klasik Sherlock Holmes figürünü almış; Sherlock Holmes'in kurgulanmış yaşam öyküsünde yer alan ve fakat maceralarında pek fazla öne çıkmayan kimi özelliklerinin de bilgisi temelinde (Sherlock Holmes üniversitede boks ve ekskrim kurslarına katılmıştır, 19. yy. İngilteresi'nde yaygın olan sopa dövüşünde de ustadır, sıkı bir dövüşçüdür. Madde bağımlısıdır, o dönemde yüksek sosyetede moda olan morfin ve kokain kullanır.) James Bond seyircisinin sıkılmadan izleyeceği kendi Sherlock Holmes'ini yaratmış. Öykünün içine klasik Sherlock Holmes'in tüm önemli figürlerini (Dr. Watson, İrene Adler, İnspector Lestrade, Sir Thomas, Mary vd.) ustaca yerleştirmiş. Guy Ritchie'nin Sherlock Holmes'i daha filmin ilk sahnelerinde analitik dövüşçülüğüyle tanıtıyor kendini. Etrafı tezahürat yapan seyircilerle dolu bir arenada Sherlock Holmes'in görünürde kendinden çok güçlü olan bir rakibi nasıl dövdüğünü görüyoruz. O rakibinin üzerine gelmesini beklerken, rakibinin hangi bölgesine, hangi şiddette, hangi vuruşları yapacağını, rakibin neresinin nasıl sakatlanacağını, kaç kırık olacağını, ne kadar hastanede yatacağını vb. bilgileri, Holmes'un seslendirilmiş düşünceleri üzerinden öğreniyoruz. Sonra bu söyledikleri üçbeş saniyelik bir dövüş sahnesinde uygulamaya geçiyor. Böylece bu Sherlock Holmes'un tanıdığımızdan biraz değişik olduğunu görüyoruz. Ritchie orijinal Sherlock Holmes'da olduğu gibi, 19. yüzyıl sonları İngiltere'sinde bir öykü anlatıyor. Öykü'de sonuç olarak imparatorluk parlamentosunu bir zehirli gaz saldırısıyla toptan öldürerek iktidarı ele geçirip, dünyaya egemen olmaya yönelik bir komployu engelliyor Sherlock Holmes. 19. yüzyılın James Bond'u olarak dünyayı kurtarıyor anlayacağınız. Farkı şu: O imparatorluğu, dolayısıyla dünyayı kurtarma işini İngiliz gizli servisinin öldürme lisanslı ajanı olarak değil, kendi hesabına çalışan özel dedektif olarak yapıyor. Bunu yaparken de James Bond figürü gibi bir çok kez ölümle karşı karşıya geliyor. Her seferinde olağanüstü dövüş tekniği ile, bu arada Watson'un da yardımlarıyla tabii ki kurtuluyor. Kötüler, 19. yüzyılın en son teknik gelişmelerini kendi kötü amaçları ile kullanıyorlar. Fakat neyse ki karşılarında bu tekniği bilen Sherlock Holmes var. Film olağanüstü dövüş, takip sahneleri, pyrnoteknikle dolu hızlı bir action filmi.

Evet Sherlock Holmes öyküsü böyle de anlatılabi-

lir. Böyle anlatıldığında bugünün seyir alışkanlıklarına sahip olanlar belki orijinal Sherlock Holmes'i de merak ederler. Fena olmaz. Puristler için değil, fakat hızlı, iyi bir macera filmi görmek isteyenler için iyi Guy Ritchie'nin Sherlock Holmes'i. Robert Downey Jr. (Sherlock Holmes) ve Jude Law (Dr. Watson) ikilisinin geleceği de olması, onları yeni Sherlock Holmes maceralarında görmemiz büyük olasılıktır.

Milenyum Üçlemesinin ikincisi:

| "Ateşle Oynayan Kız"
Flickan Som Lekte Med Elden (İsveç 2009)

Yönetmen: Daniel Alfredson
Oyuncular: Michael Nyqvist, Noomi Rapace, Lena Endre, Peter Andersson, Annika Hallin, Per Oscarsson, Sofia Ledarp, Paolo Roberto, Yasmine Garbi, Georgi Staykov, Tanja Lorentzon, Magnus Krepper vd.

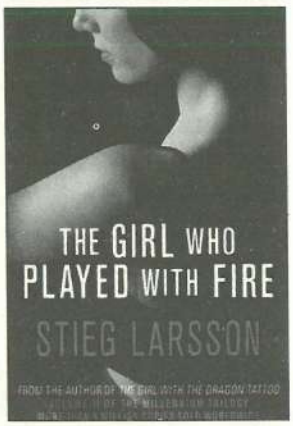

Stieg Larson'un Milenyum Üçlemesi'nin (Bkz. Güney sayı 51) ikinci bölümü "Ateşle Oynayan Kız". Birinci bölümde mesleğini ciddiye alan araştırmacı gazeteci Mikael Blomkvist (Michael Nyqvist) öykünün esas taşıyıcısı olarak öne çıkıyor, ona internet aracılığıyla gönderdiği haberler, verdiği işaretlerle yardımcı olan Lisbeth Salander (Noomi Rapace), ikinci planda kalıyordu.

Milenyum üçlemesinin, aslında bir öykünün devamı olan 2. ve 3. bölümünde bu ağırlık değişiyor. İkinci ve üçüncü bölüm aslında Lisbeth Salander'in geçmişine dönüşünün ve geçmişinin açık kalan hesaplarını kapamasının öyküsü. Bu hesap kapama, aynı zamanda aslında İsveç toplumundaki bir dizi pislikle de hesaplaşma, polisiye biçimi altında sert bir toplumsal sorgulama, eleştiridir.

"Ateşle Oynayan Kız"ın başlangıcında Milenyum redaksiyonuna gelen bir ihbar/öykü var.

Genç gazeteci Dag Svensson (Hans Christian Thulin) İsveç'te fuhuş ve genç kadın ticareti üzerine bir röportaj yapmış ve bu röportaj için yaptığı araştırmalarında yüksek mevkilerde olan kimi devlet görevlilerinin, polisin, yargıçların, "yüksek" burjuvazinin bu işin içinde olduğunu görmüştür. Redaksiyon'dan işin peşini izleme görevini alır. Sonra o ve sevgilisi evlerinde vurulmuş olarak bulunur. Evde bulunan cinayet aleti tabanca üzerinden polis bir üçüncü kurbana ulaşır: Avukat Nils Bjurman (Peter Andersson). Bu birinci bölümden de tanıdığımız Lisbeth'in vasisi olan, Lisbeth'in ırzına geçen, Lisbeth'in de intikam aldığı kişidir. Cinayet aleti silahın üzerinde Lisbeth'in parmak izleri vardır. Polis ve kamuoyu için Lisbeth Salander üç kişinin katilidir. "Ateşle Oynayan Kız" Lisbeth Salander'in suçsuzluğunu ispat çabasının öyküsü. Öyküde Lisbeth, bir dizi ölümcül tehlikeli macera ertesinde babası ve varlığından haberi olmadığı yarı kardeşi ile karşı karşıya geliyor.

Bu karşılaşmanın nasıl sonuçlandığını burada anlatmak istemiyorum. Filmi görün, veya daha iyisi kitabı okuyun. (İkinci bölümünün Türkçesi yayınlandı, üçüncü bölüm yolda) Biraz uzun da olsa, zamanınızı da alsa, polisiye biçimi altında toplumsal eleştiri nasıl yapılabiliri görmek için iyi bir örnek Stieg Larson'un Milenyum üçlemesi.

Film olarak Milenyum üçlemesinin ikinci bölümü de iyi bir zanaat işi: Roman'ın film açısından fazla özelliği olmayan iyi bir uyarlaması.

İnsanın değeri ...

| Acı bir Hayat Öyküsü
Sapphire'in "Push" adlı eserinden
Precious (ABD 2009)

Yönetmen: Lee Daniels
Senaryo: Sapphire- Geoffrey Fletcher
Oyuncular: Gabourey Sidibe, Mo'Nique (Mary) Paula Patton, Mariah Carey, Sherri Shepherd, Lenny Kravitz, Stephanie Andujar, Chyna Layne,Amina Robinson, Xosha Roquemore, Angelic Zambrana vd.

Sefalet. Sefaletin her türü. "Sosyal Yardım" adı verilen devlet sadakası ile sürünen siyah bir

anne, Mary (Mo'Nique), onun kızı -filmin baş kahramanı -Claireece "Precious" Jones (Gabourey Sidibe) ve onun down sendromlu küçük kızı.

Precious 16 yaşında, okuma yazma güçlüğü çeken ve sonunda da okuldan uzaklaştırılan obez bir genç kız. O kadar şişman ki, gözleri neredeyse yağ topağı içinde kayboluyor. Egemen toplumsal güzellik anlayışına göre çirkinin çirkini bir insan. Görüldüğünde uzağından geçilen, en iyisi hiçbir ilişki istenmeyen biri. Çağrıldığı ismi Precious "değerli" anlamına geliyor. Daha bebek yaşlarında iken babasının tecavüzüne uğramış. Çocuğunun babası, babası. Şimdi yine babasının tecavüzü sonucu ikinci çocuğuna hamile. Arada bir Precious'a tecavüz etmek için uğrayan baba evde yok.

Anne,- Mary- için Precious onun kocasını baştan çıkartan, bütün kötülüklerin sorumlusu olan işe yaramaz bir orospu. Maddi, manevi her türlü işkence, aşağılanma, dayak onun hak ettiği bir şey. Ve anne Mary, kızı Precious'a hakkını veriyor: Öldüresiye dayak ! Aşağılayarak "Mongo" diye çağırdığı torunu elinde aslında tek gelir kaynağı olan "sosyal yardım"ı alma aracı ! Anne toplumdan dışlanmışlığın, aşağılanmanın, aldatılmanın, yoksulluğun, sefaletin tüm hıncını kızından çıkarıyor.

Precious'un "ev hayatı" cehennem.

Dışarıda da Precious görüldüğü yerde ya kaldırım değiştirilen, ya alay edilen, aşağılanan, itilip kakılan, şiddete uğrayan biri.

Çekilmez bir hayat Precious'unki. Fakat bütün hayatlar gibi de onunki de değerli. Bütün insanlar gibi onun da değeri var. Onun da yaşama hakkı var. Onun da insanca yaşama, dostluklar kurma, mutlu olma, çocuklarına daha insanca bir hayat hazırlama, kurma hakkı var. O kendi değerini bilen bir "Precious". Bu çekilmez hayatı yaşamanın yolunu, her şiddete maruz kaldığında, kendi hayal dünyasına kaçmakta buluyor. Orada Precious herkesin değer verdiği çok önemli bir kişi, bir süperstar, bir kraliçe adeta.

Fakat bu kaçış kurtuluş değil. Precious için bireysel kurtuluş yolu Sosyal Yardım Kurumundaki bir görevlinin (Mariah Carey) yol göstericiliğinde açılıyor. Öğrenme özürlüler için bir okul, orada anlayışlı bir yönetim ve mesleğini seven, insana değer veren bir öğretmen Precious için kuyudan çıkmada, kendi hayatını kurma yönünde adımlar atmada yardımcı oluyor.

Precious, Precious'lara umut veren, hayatın her şeye rağmen yaşanılır olduğunu, ve "kader" in değiştirilebilir olduğunu anlatan bir film. Precious, Precious'lara uzaktan iğrenerek, ya da en iyi halde acıyarak bakan, ya da Precious'lar beni ilgilendirmez diyenlere de insanlık değerlerini sorgulamaya, önyargılarını sorgulamaya çağıran bir film. Tabii sorunu sonuçta iyi bir sosyal yardım kurumu eliyle, bireysel kurtuluş bazında çözen tavrı ile yanlış bir konumda. Fakat Hollywood'dan daha fazlasını beklemek de yanlış.

Film, Sapphire'in çok satan "Push" adlı eserinden uyarlanmış. Precious'u oynayan Gabourey Sidibe'nin ilk sinema deneyimi. Buna rağmen "Precious'u oynamıyor, Precious bundan başkası değildir "dedirtecek inanılırlıkta oynuyor. Ne yazık ki aday gösterildiği en iyi kadın baş oyuncu Oscar'ını vermediler. Halbuki bütün Precious'lar için çok iyi bir mesaj da olurdu bu. Buna karşı canlandırdığı Marry- anne karakteriyle "En İyi yardımcı kadın oyuncu Oscar"ını Mo'Nique aldı. Ayrıca "En İyi Uyarlama Senaryo" ödülü de Precious'a gitti.

Precious Hollywood sinemasına özgü bütün zayıflıklarına rağmen, hem aile içi ve çocuklara yönelik cinsel ve her türlü şiddeti tartışma gündemine getiren tavrıyla cesur bir film, oyunculuğu ile, diyalogları ile, müziği ile mevsimin iyi filmlerinden biri.

Çok "yüklü" bir ilk...

| Ay Lav yu
(Türkiye 2009)

Yönetmen: Sermiyan Midyat
Senaryo: Sermiyan Midyat
Oyuncular: Sermiyan Midyat, Meray Ülgen, Kathie Gill, Steve Gutenberg, Mariel Hemingway, Ayşenil Şamlıoğlu, Fadik Sevin Atasoy, Josh Folan, Ayça Damgacı, Erdoğan Tuncel

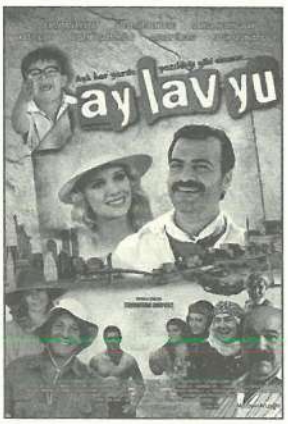

Midyat'lı bir sinemacının, yapımcılığını kendi yaptığı, senaryosunu kendi yazdığı, başrolünü kendi oynadığı, yönetmenliğini kendi yaptığı bir "ilk" Ay Lav Yu.

"Tinne"- Kürtçe'de Yok anlamına gelir - Köyü'nün muhtarı olan Yusuf Ağa (Meray Ülgen) kendilerini bildik bileli yaşadıkları -yani var olan-, fakat resmi olarak kaydı bulunmayan- "yok" olan Tinne'yi kayda geçirmenin peşindedir ve "devlet büyüklerine" sürekli mektuplar yaz(dır)maktadır. Tinne Köyü'nün bir kimliğe sahip olması, resmiyete kavuşması Yusuf Ağa'nın en büyük hayalidir. Oğlu İbrahim'i (Sermiyan Midyat) de sırf bu amaç uğruna, okuyup büyüsün, kimlik sahibi olup Tinne'yi var etsin diye gurbetlere yollamıştır. Süryani Papaz Hana, İbrahim'i nüfusuna geçirmiş ve kimlik sahibi olmasını sağlamıştır. Köyün kimlikli tek kişisidir İbrahim, okuyup "Su mühendisi" olmuş, 30 yaşına gelmiş, askerliğini yapmış ve artık köyüne geri dönmüştür. Fakat o geri dönerken, bir dizi problemi de beraber getirmiştir. En önemlisi Amerikalı Jessica'ya aşık olması ve onunla evlenmek istemesidir. Fakat köyde yolunu bekleyen beşik kertmesi bir sözlüsü vardır. Hem de yakın akrabadır. Ayrıca sırada aslında ondan önce evlenmesi gereken ablası vardır. Amerikalı Jessica'nın (Kathie Gill) ve ailesinin köye gelmesi ile işler karışır. Bunun üzerine bir de TV'den izlenen 11 Eylül saldırısı gelir.

Ay Lav Yu, bir yandan çok kültürlü bir aşk öyküsü anlatan bir film; bir yandan Midyat'ta bir köyün "Yaşar Ne Yaşar Ne Yaşamaz" öyküsünü anlatan bir film; bir yandan 11 Eylül saldırısının çok kültürlü aşk öyküsünde yarattığı zorlukları anlatan bir film; bir yandan beşik kertmesi gibi gelenekleri sorgulayan bir film; bir yandan feodal bir sülalede ilişkileri sorgulayan bir film; bir yandan devlet birey ilişkilerin sorgulayan bir film, bir yandan kültür-diller arası "yanlış anlama" ve anlaşmazlıkları sorgulayan bir film vs. vs. Türkçe, Kürtçe, Süryanice ve İngilizce dillerinin konuşulduğu "Aylavyu"nun bir özelliği de kimi Amerikalı oyuncuların da rol almış olması. Yani filmde yok yok ! Filmin zaafı da zaten bu. Bir ilk olarak Sermiyan Midyat sanki bütün biriktirdiklerini bir filmde anlatmak istiyormuş gibi bir hisse kapıldım. Bu kadar çok öyküyü- hiç birini tam anlatmadan- bir filme sıkıştırmak yerine, belli bir iki temel konu üzerine yoğunlaşsaydı, kuşkusuz bundan iyi bir film çıkardı ortaya. "Daha az- daha iyi" olurdu.

Bu haliyle iyi niyetli, fakat çok yüklü ortalama bir komedi Ay Lav Yu.

4. adaylıkta nihayet Oscar

| Çılgın Kalp
Crazy Heart (ABD 2010)

Yönetmen: Scott Cooper
Oyuncular: Jeff Bridges, Maggie Gyllenhaal, James Keane, Colin Farrell, Anna Felix, Paul Herman, Tom Bower, Ryan Bingham, Beth Grant, Rick Dial, Robert Duvall vd.

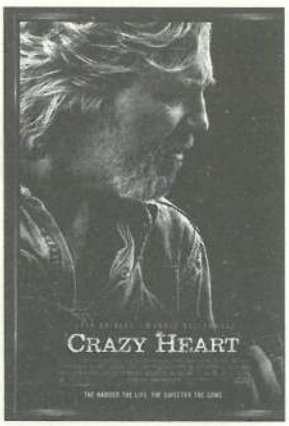

Jeff Bridges, "Çılgın Kalp"te ihtiyarlamış, alkolik bir Country Şarkıcısı Bad Blake'i canlandırıyor. Bir zamanların ünlü Conutry şarkıcısı aynı zamanda iyi bir şarkı bestecisidir de. Bir zamanlar onun yanında vokal yapan, onun yetiştirmesi Tommy (Colin Farrell) şimdi ondan daha ünlüdür. Hem Blake, hem Tommy aynı menecerin sanatçılardır. Tommy uzun süredir yeni bir hit yaratamamıştır. Blake'in onun

için şarkı yazmasını istemektedir. Menecerin de isteği budur. Blake ise Tommy için şarkı sözü yazmak istememektedir. Taşra'da sahnesi olan küçük meyhane mekanlarında yaptığı turneler onun ihtiyacı olan şeyleri temine yetmektedir: Viski ve bir gecelik ilişkiler. Hayattan fazla beklediği yoktur.

Turne'nin birinde beklenmedik bir şey olur. Onunla kasaba gazetesi için bir mülakat yapan Jean isimli, 4 yaşındaki çocuğu ile yalnız yaşayan bir genç kadınla (Maggie Gyllenhaal) tanışır. Jean ile aralarında başlayan "tek gecelik" ilişki, bir aşk ilişkisine dönüşür.

Ancak alkol ilişkiyi bozar. (Jean'ın oğlu ile alışveriş merkezine gezmeye giderler; Blake içkiye dalar, çocuğu kaybeder. Çocuk bulunur, fakat Jean Blake'in sorumsuzluğundan yaralanmıştır. İlişkiyi bitirir.)

Sonrasında Blake'in hayatını yeniden düzene koyma çabaları vardır. Alkolizmden kurtulmak için tedavi görür. Umudu Jean'ı yeniden kazanmaktır. Fakat bu boş umuttur.

Crazy Heart şimdiye kadar sinema oyuncusu olarak tanıdığımız Scott Cooper'in yönetmen olarak çektiği ilk film. Film Thomas Cobb'un aynı isimli romanının uyarlaması. Anlatılan öykü 2007'de ölen Country Şarkıcısı Hank Thompson'un hayatını temel alan bir öykü. Crazy Heart Hank Thompson'un ünlü bir şarkısının ismi.

Country Müziği sevenler için "Çılgın Kalp" mutlaka görülmesi gereken mükemmel bir müzik filmi.

Bütün Sinema Severler için ise "Çılgın Kalp" Jeff Bridges'in ustalığının zirvesindeki performansını görmek için gitmeleri gereken bir film.

Jeff Bridges mükemmel oyunuyla nihayet dördüncü adaylıkta Akademi üyelerini de ikna etmeyi başardı ve Crazy Heart'taki oyunuyla bu yıl en iyi erkek baş rol oyuncusu Oscar'ını aldı.

En büyük gangster kim?

| Brooklyn's Finest
(ABD 2009)

Yönetmen: Antoine Fuqua
Oyuncular: Richard Gere; Wesley Snipes; Ethan Hawke; Don Cheadle, Jesse Williams,Ellen Barkin vd.

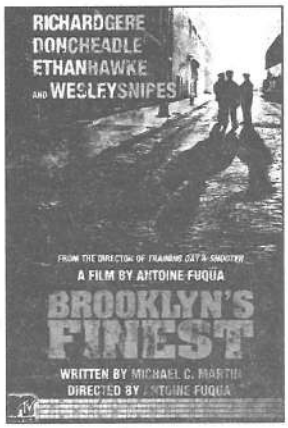

Doğu Brooklyn New York'un polisiye olaylarının en yoğun olduğu semti. Konusu burada geçen onlarca film var. Hollywood action sinemasının yeni ustalarından Antoine Fuqua, Brooklyn Finest'te bu bölgede görev yapan üç polisin yaşam çizgilerinin kesiştiği birkaç günlük olaylar üzerinden bir güvenlik/polis sistemi sorgulaması yapıyor.

Eddie (Richard Gere) emekliliğine birkaç gün kalmış, bir arabalı devriye polisidir. Aslında bitse de gitsem havasındadır. İşe yeni başlayan bazı polis memurlarında olan "güvenlik sağlama", devleti temsil etme, cürüme karşı mücadeleyle cürümü yok etme vb. hayallerini çoktan terk etmiştir. Herhangi bir çatışmaya filan girmeden emekliliği almak artık tek hedefidir. Bu yüzden tabancasının şarjörü de boştur. Alkol ve bir fahişe ile olan paralı "aşk" ilişkisi –aslında kadın gelmeye hazır olsa, emekliliğinde onu alıp bir başka şehirde onunla birlikte yaşamayı düşlemektedir- onun yaşadığı hayatı çekilir kılan iki şeydir. Tango (Don Cheadle) üç yıldan beri uyuşturucu ticareti yapanlar içinde/arasında ajan olarak çalışan bir sivil polistir. İkili oynamak canına tak etmiştir. Çalıştığı alanda gerçek dostluklar da geliştirmiştir. Fakat mesleği onlara ihanet etmeyi gerektirmektedir. Bir yandan kariyer düşkünü bir kadın savcının baskısı altındadır, diğer yandan uyuşturucu ticareti yapan çeteler içinde ondan kuşkulananlar vardır. Hayatı tehlikededir. Sal (Ethan Hawke) uyuşturucu ticaretinin yoğun olduğu alanlarda baskın yapıp uyuşturucuya, ve uyuştu-

rucu parasına el koyma görevine sahip özel bir polis birliğinin üyesidir. Her an ölüm tehlikesi ile karşı karşıyadır. Katoliktir. 3 çocuğu vardır. Dördüncüsü yoldadır. Canını tehlikeye atarak aldığı aylık ailesini geçindirmeye yetmemektedir. Karısı ağır astım hastasıdır. Küflü evden taşınmaları gereklidir. Bir ev alarak taşınmak tek çaredir. Ancak parası yoktur. Halbuki ellerinden yüzbinlerce dolar geçmekte, el koydukları kara parayı kerkeze teslim etmektedirler. Tango'nun çetelerin içine girebilmek için girdiği hapiste tanıştığı ve dost olduğu uyuşturucu tüccarı Caz (Wesley Snipes) hapisten çıkıp, son bir büyük iş yapıp piyasadan çekilme planını Tango'ya açtığında, bu üç polisin yaşam çizgileri kesişir.

Brooklyn Finest yüzeyde iyi oynanmış, anlatılan öyküye uygun karanlık bir atmosferin çok iyi yaratılıp, yansıtıldığı, müziğin de iyi kullanıldığı temposu yüksek iyi bir Hollywood polisiyesi. Fakat o bunun ötesinde polis ile polis'in karşısında mücadele ettiğini söylediği gangsterler arasındaki ilişki ve bağları, bu arada siyasetin, yargının vb. konumunu da sorgulayan, sonuçta sistemi sorgulayan bir film.

Meraklandırıcı, yararlı bir gezi...

| Tunus'a yolculuk...
Reise nach Tunis
Bruno Moll (İsviçre 2010)

20. Yüzyılın ünlü ressamlarından Paul Klee'nin 1914 Tunus'a yaptığı seyahat onun sanat hayatında önemli bir yer tutar.

Tunus'lu filmci ve ressam Nacer Khemir Paul Klee'den etkilenen Tunus'lu çağdaş bir sanatçıdır.

İsviçreli sinemacı Bruno Moll, Nacer Khemir'le birlikte Paul Klee'nin günlüklerinden yola çıkarak, onun Tunus gezisini yineliyorlar. Onun gittiği yerlere gidiyor, onun durduğu duraklarda duraklıyorlar. Ve bu gezi boyunca Klee'nin çizdiği resimlerden ve gezi sonrası resimlerinden Klee'nin eserinde bu gezinin oynadığı rolü belgelemeye çalışıyorlar.

Ortaya çıkan belgesel Paul Klee konusunda merak uyandıran bir yapıt.

Yer yer Nacer Khemir'in yorumlamaları gereksiz fazlalık olsa da, Paul Klee sevenler için de, onu bu film üzerinden tanıyanlar için de yararlı bir belgesel Tunus'a yolculuk.

İsimsizler ....

| Sin Nombre
(Sin Nombre, ABD-Meksika 2009)

Yönetmen: Cary Fukunaga
Oyuncular: Paulina Gaitan (Sayra), Edgar Flores (Willy/El Casper), Kristian Ferrer (Smiley), Tenoch Huerta (Lil' Mago), Diana Garcia (Martha Marlene), Luis Fernando Pena (Leche)

Zengin kuzey, yoksul güneye kapıları sonuna kadar kapıyor. Zengin batı, yoksul doğuya karşı duvarlar çekiyor. Başkalarının yoksuluğu üzerine inşa edilen zenginlik hiçbir şekilde paylaşılmak istenmiyor. Her gün Güney'den Kuzeye/ Doğudan Batıya on binlerce insan yollarda, umut peşinde. Bu isimsiz insanların pek çoğu yollarda kırılıyor. Duvarları aşmayı başaranların önemli bir bölümü yakalanıp geri gönderiliyor. Umut ülkesine varıp da orda kalmayı başaranların büyük çoğunluğunu ise en düşük ücretli işlerde, güvencesiz çalışma, sürekli horlanma, aşağılanma bekliyor. Hal böyle olduğu, ve bu bilindiği halde akın kesilmiyor. Akının kesilmemesinin temel nedeni de belli: Zenginlerinin zenginliğinin kaynağı yoksulluk, açlık. Yoksulluğun; açlığın egemenliği insanı insanın kurdu yapıyor. Ne pahasına olursa olsun yaşamak için çeteleşmeler, çeteler arası savaşlar, sınır tanımaz bir şiddet gündeme geliyor. İsimsizler birbirini yiyor. Sonra yoksulluğun, açlığın gerçek sorumluları, onun üreticileri şiddet üzerine ahkam kesip, şiddetin nasıl engellenebileceği üzerine yüzlerce, binlerce "bilim adamı!"na onlarca araştırmalar yaptırıyor ve bunun kültürel bir sorun olduğu sonucuna vardırıp rahatlıyorlar. Sorun Güney'in ve Doğu'nun kültüründen kaynaklanan bir sorun ise o zaman çözüm de bellidir : O kültürden insanların

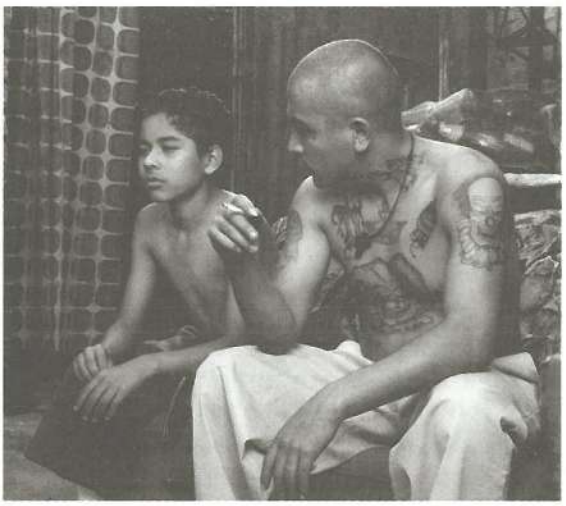

önüne duvar çeker, onları oldukları yerde bırakırız. Sorun çözülür. İsimsizler yesinler birbirlerini ! Eğer çok ileri giderlerse, o zaman da şiddetin nasıl kullanılacağını o ülkelerin devletlerinin yoğun terörü ile, olmazsa bizzat kafalarına bombalar yağdırarak gösterir, "Barışı", "Süküneti" sağlarız !!!

"Sin Nombre" de Cary Fukunaga, Latin Amerika'dan İsimsizlerin umutsuz öyküsünü bir genç kadın ve bir delikanlının iç içe geçen öyküleri üzerinden anlatıyor.

Genç kadın, Sayra (Paulina Gaitan) babası ve amcası ile bir trenle Meksika üzerinden ABD'ne ulaşmak üzere yolculuğa çıkıyor. Bir dizi maceradan sonra nihayet ABD'ye giden bir trenin damı üzerine yüzlerce başka isimsizle yerleşirler.

Delikanlı ise, Casper (Edgar Flores) Meksika'da ünlü Mara Salvatrucha adlı çetenin bir üyesi. Bu çetenin üyeliği "ölüme kadar" üyelik. Çeteye sadakat, ve Mara'nın düşman gördüklerine karşı ölümüne savaş çete üyeliğinin raconu. Çete üyeleri üyeliklerini dövmeler üzerinden ilan ediyor, tenlerinde gururla taşıyorlar. Casper bir Mara'nın kontrolünde olmayan bir alandaki sevgilisinin varlığını çeteden gizlediğinde, bunun cezası sevgilinin ırzına geçilip öldürülmesi oluyor. Casper için çete üyeliği bu noktada ruhen bitmiştir. Ancak çeteden "ayrılmak" kolay değildir. Ucunda ölüm vardır.

Çetenin işlerinden biri de ABD'ne göçmeye çalışan insanları soymaktır. Casper sevgilisinin ölümünden sorumlu Çete şefi Lil Magos'la (Tenoch Huerta Mejia) birlikte Sayra'nın da içinde bulunduğu kafileyi soymak üzere trene binerler. Burada Lil Magos Sayra'nın ırzına geçmeye kalkar. Casper Lil Magos'u öldürür. Sayra'yı kurtarır. Fakat bu aynı zamanda Casper için Mara çetesinin hedefi haline gelmek demektir. O adeta yaşayan ölüdür. Bu arada bir aktarma sırasında babası ve amcasını kaybeden Sayra ile Casper yoluculuklarına birlikte devam ederler. İsimsizlerin bilinmeze yolculuğudur bu. Casper'ın arkasında onu öldürmek için peşinden gelen Mara'lılar vardır. Bunların içinde Casper'ın bizzat çeteye sokmak istediği ve bir kardeş gibi sevdiği Smiley (Kristyan Ferrer) de vardır. Yeni Çete şefi Smiley'in çeteye alınması için Casper'ı vurma görevini verir Smiley'e.

Sonuçta Casper çeteden ayrılmış olmasını hayatıyla öder.

Sayra'yı ise son karede ABD'de olan bir akrabasını telefonla ararken görürüz. O isimsiz'in akıbeti açık bırakılır.

Sin Nombre hem Latin Amerika'daki çete işleyişini içten gösteren, hem göç yollarında isimsizlerin çektiği sıkıntıları bizzat onlarla birlikte seyahatte gösteren belgesel gibi görünen resimleri ile bugünün dünyasının bir kesitini seyircinin bilincine çıkartan bir film.

Cary Fukunaga'nın da ilk filmi Sin Nombre. Bir ilk olduğunu fark ettirmeyen bir ustalıkla çekilmiş, gerçekçi, iyi bir film Sin Nombre. Fukunaga ismini de bir kenara not edin. Başına ele aldığı konular nedeniyle bir "kaza" gelmezse, ilerde ismini duyacağımız kesindir.

"Sekiz Buçuk"a selam...

| Nine
(ABD 2009)

Yönetmen: Rob Marshall
Senaryo: Michael Tolkin; Anthony Minghella
Oyuncular: Daniel Day-Lewis, Marion Cotillard, Penélope Cruz, Judi Dench, Kate Hudson, Nicole Kidman, Sophia Loren, Fergie vd.

Nine Amerikalı yönetmen ve Koreograf Rob Marshall'ın Şikago'dan (2002) sonra ikinci Müzikal'i. 9 Fellini'nin otobiyografik Filmi 8½'a dayanan ve ilk kez 1982'de Broadway'de gösterime giren bir Müzikal'in sinemaya uyarlaması.

Konusu kısaca şöyle:

Dünyaca ünlü sinema yönetmeni Guido Contini (Daniel Day-Lewis) uzun süredir yeni bir eser vermemiştir. Herkes –tabii en başta onun filmleri ile

büyük paralar kazanan yapımcısı- yeni filmini merakla beklemektedir. Yapımcısı daha senaryoyu görmeden yeni film için gerekli parayı bulmuştur. Orta yaşlarına varmış olan Guido Contini tam bir yaratıcılık krizi yaşamaktadır. Yapımcının ısrarına dayanamaz ve ona film için senaryonun aslında hazır olduğunu, birkaç gün içinde elinde olacağını söyler. Bir basın toplantısında aslında hiçbir şeyi hazır olmayan yeni film hakkında yapımcı ile kontrat imzalanır. Contini basının ısrarlı sorularını hiçbir şey söylemeyen, herkesin istediği gibi yorumlayabileceği esprili cevaplarla geçiştirir. Öyle ya o büyük sanatçıdır. Ne yapacağını en iyi o bilir ! Kontrat'ın imzalanmasından sonra Contini panik içinde bir kaplıca şehrine dinlenmeye ve kendini toplamaya kaçar. Sevgilisi –başkası ile evli- Carla Albenese (Penelope Cruz) de gelerek bir pansiyona yerleşir. Contini'nin kendini gizlemesi mümkün değildir. Nerde olduğunu duyduğunda yapımcı bütün ekibi toplayıp Contini'nin kaldığı otele yerleştirir. Usta sete gitmezse, set ustaya taşınır ! Ayrıca ustanın "ilham perisi" eşi Luisa (Marion Cotillard) da taşınır otele. Problem odur ki, usta ne anlatacağını bilmemektedir. Bir de üstüne üstlük hayatındaki bütün kadınlar hem gerçekte hem rüyalarında ondan bir şeyler talep etmektedir. En başta da ölmüş annesi (Sophia Loren) neyi nasıl yapması gerektiği konusunda sürekli bir şeyler söylemektedir. Filmin baş oyuncusu olarak angaje edilmiş olan Claudia Jenssen (Nicole Kidman) artık ona eskisi gibi ilham vermemekte, tersine kendi bildiğini yapmaktadır. Sevgilisi Carla intihara kalkmakta, eşi kıskançlıkla-kırgınlık-kırılganlık arasında gidip gelen bir tavırla onu cezalandırmakta vs. dir. Contini'nin işi zordur.

Bir müzikal olarak Nine müziği ile, koreografisi ile iyi bir yapıt. Rob Marshall da filmin esas olarak stüdyoda, bir müzikal sahnesinde çektiği filmde, kamera avantajını gayet iyi kullanarak, müzikale görsel bir zenginlik katmış. Oyuncular iyi ve zevkle oynadıkları belli.

Diğer yandan konusu itibarı ile de Nine sinemaseverler için Sekiz Buçuk'a atıfları ile büyük bir zevk.

Giulia'nın Kaybolusu

| Giulias Verschwinden
(Almanya 2009)

Yönetmen: Christoph Schaub
Senaryo: Martin Suter
Oyuncular: Corinna Harfouch, Bruno Ganz, Sunnyi Melles, Stefan Kurt, André Jung vd.

Yaşlanmak, yaşlılık üzerine bir film Giulias Verschwinden. Senaryo Almanca konuşulan ülkelerde çok okunan İsviçreli yazar Martin Suter'e ait.

Giulia, (Corinna Harfouch) başarılı, bağımsız, yalnız yaşayan bir kadındır. 50'nci doğum gününü kutlamak üzere yakın arkadaşlarını (bir eşcinsel çift, bir karı koca, yalnız bir erkek, yalnız bir kadın ve bunlara sonradan katılan davetsiz bir yalnız kadın daha) bir restoranda yemeğe davet etmiştir.

Restorana gitmek için yolda tramvayda 80 yaşlarında bir kadın Giulia'nın yanındaki, paketlerle işgal ettiği boş koltuğu işaret ederek oraya oturmak istediğini belirtir. Giulia af edersiniz, farkına varmadım der. Kadın "Zaten biz yaşlılar görünmeyiz, fark edilmeyiz" der. Giulia kadının bu sözleri üzerine sarsılır. Kadında kendi geleceğini görür adeta. Görünmez fark edilmez yaşlı ve yalnız bir kadın. Bu mudur hayat?

Arkadaşlarını bekletmeyi göze alarak kendi için bir şeyler yapmak amacıyla tramvaydan iner. Bir kuyumcu dükkanına girer. Kendine bir yüzük alacaktır. Tanımadığı 60'ın üzerinde bir adama, (Bruno Ganz) "kızıma bir hediye almak istiyorum, bana yardımcı olabilir misiniz" sorusunu yöneltir. Bu gizemli adamla Giulia arasında bir flört başlar. Adamın daveti üzerine bir içki için bir bara gider, sohbete dalarlar. Bu arada Giulia'nın davetli misafirlerinin kendi aralarındaki sohbetlere tanık oluruz. Giulia ile konuşan yaşlı kadınla onun kaldığı huzur evinde bir başka doğum günü kutlamasını,

hala yaşama zevkini yitirmemiş kural dışı bir yaşlı kadınla, onun hareketlerinden utanıp sıkılan kuralcı kızının arasındaki çekişmeleri izleriz. Giulia'nın yaşlı kadınla rastlaştığı tramvayda kendi aralarında konuşan, ve kızların birinin erkek arkadaşına hangi hediyenin daha uygun olduğunu tartışan genç kızların bir dükkandan hırsızlık yaparken yakalanmalarını, kızın birinin ayrı yaşayan anne ve babasının karakola gidişini vs. izleriz.

Giulia filmin sonunda "artık beklemeyelim, yemeğe başlayalım" diyen arkadaşlarının yanına gider. Doğum günü pastasını içeri taşır. Herkese teşekkür eder. Ve dışarıda takside bekleyen adamla Hamburg'a uçmak üzere taksiye gider.

Giulia, Avrupa'da orta sınıf single insanlarının yaşlılık korkusu, belli bir yaşa geldiği zaman kapıldığı ne olacağım paniğini sorgulayan iddiasız, iyi oyuncular ve akıllı diyalogları nedeniyle sıkılmadan seyredilebilen küçük bir film.

Bilgisayar oyunundan filme...

| Pers Prensi: Zamanın Kumları
Prince of Persia (ABD 2010)

Yönetmen: Mike Newell
Oyuncular: Jake Gyllenhaal, Ben Kingsley, Gemma Arterton, Alfred Molina, Steve Toussaint,Toby Kebbell, Richard Coyle, Ronald Pickup, Reece Ritchie vd.

Pers Prensi, 1989'dan bu yana var olan ve -kullanıcıların söylediğine göre- çok yaygın olan, sürekli olarak geliştirilen, son olarak 3D versiyonu da piyasaya sürülen bir bilgisayar oyunu imiş. Bunu filmi gördükten sonra film üzerine sohbet ettiğim bir "oyuncu" söyledi. O benim oyunlar konusunda bilgisizliğime, ben de şimdi oyundan filme geçişe şaşırdım. Bildiğim, tanıdığım genelde iyi satan kimi filmlerin, daha sonra oyunlara da konu olması idi. Demek ki bu iş çift taraflı imiş.

Pers Prensi- Zamanın Kumları- zamanda geri dönüşü sağlayarak dünyanın gidişini değiştirmeyi temel konu olarak alan bir 1001 gece masalı.

Bu masal filminde çok abartılı fakat başarılı dövüş ve kaçış sahnelerinde stunt işlerini yapanların zanaatına şapka çıkarmak gerekir. Aynı zamanda dijital efekt sanatçılarının zamanda geri dönüş sahneleri de usta işi.

Başka ? Görüp unutabileceğiniz bir film. Görmeseniz de olur.

Robin Hood, Robin Hood olma yolunda...

| Robin Hood
Robin Hood (ABD 2010)

Yönetmen: Ridley Scott
Oyuncular: Russell Crowe, Cate Blanchett, William Hurt, Matthew Macfadyen, Mark Strong, Oscar Isaac, Léa Seydoux, Scott Grimes, Kevin Durand, Alan Doyle, Danny Huston, Max von Sydow vd.

Robin Hood'un öyküsü en çok bilinen öykülerden biridir.

13. yüzyıl İngiltere'sinde Robin Hood ve arkadaşları, yaşadıkları bölgedeki despot ve adaletsiz yönetimin karşısına dikilmiş; krala karşı isyana kalkışarak, görünürde güçlü olan kraliyet ordularını yenilgiye uğratmışlardı. Kral ve onun çevresindeki yerleşik elit açısından hırsız ve haydut olan, Robin Hood, ezilen halkın gözünde adalet ve özgürlük için savaşan bir kahramandı. O zenginlerden aldığını, yoksullara dağıtıyor, halktan alınanı halka geri veriyordu. Bu öykü hemen bütün ülkelerde, bütün dillerde başka isimlerle anlatılan, ve şu veya bu öl-

çüde tarihi gerçekliği de olan bir halk efsanesidir. Robin Hood öyküsü, ezilen, sömürülen halkların sosyal adalet ve özgürlük özleminin öyküsüdür.

Ridley Scott Robin Hood filminde şimdi Robin Hood'un, (Russell Crowe) Robin Hood olmadan önceki döneminin öyküsünü anlatıyor. Bu öyküde Robin Hood Arslan Yürekli Richard'ın Haçlı seferinde bir okçu ustası olarak yer alan bir paralı askerdir. Haçlı seferinden sonra ordu ülkeye geri dönerken Fransa'daki prenslerin orduları ile bir çok çatışma-muharebe yaşar. Bunlardan birinde Richard okla vurularak ölür. Richard'ın ordusu dağılır. Richard öldüğüne göre okçuların yapacağı iş kalmamıştır. Robin en yakın arkadaşları ile köyüne dönmek üzere yola koyulur. Richard'ın ordusunda yer alan soylu şövalyelerden bir bölümü Richard'ın öldüğünü duyurmak için yola çıkarlar. Bunlar yolda Richard'ın öldüğünden haberi olmayan ve Richard'ı öldürmek için gruba saldıran Fransızlar tarafından baskına uğratılır, öldürülür, ağır yaralanır. Baskını gören Robin ve arkadaşları da Fransızların bir bölümünü öldürür, bir bölümü kaçarlar. Robin son nefesini veren soyluların birine onun eşine ölüm haberini götürme sözü verir. Robin ve arkadaşları, İngiltere'ye daha rahat geçmek için ölen soyluların zırhlarına bürünür. Onları götürmek için bekleyen kraliyete ait bir gemiyle İngiltere'ye geçerler. Robin ölen soylunun kimliği ile Saray'a Kral Richard'ın ölüm haberini ulaştırdıktan sonra kimliğine büründüğü soylunun kasabası Notingham'a gider. Kral Richard'ın ordusunda okçu olarak hizmet verirken sadece kendi çıkarlarını düşünen Robin, Nottingham'a gittiğinde despot ruhlu şerifin baskısı ve ağır vergilerle inim inim inleyen bir kasabayla karşılaşır. Orada, kimliğine büründüğü soylunun eşi olan Lady Marion (Cate Blanchett) adlı dul bir kadına aşık olur. Ancak Lady Marion'ın, ormanlardan gelen bu adamın hareketleri ve kimliğiyle ilgili bazı kuşkuları vardır. Sevdiği kadının kalbini kazanmak ve kasabayı kurtarmak isteyen Robin, kendi yaşam tarzına uygun insanlardan bir çete kurar. Şerifin adaletsizliğini yok etmek için üst sınıftan işbirlikçileri teker teker avlamaya başlarlar.

Bu arada Kral Richard'ın kardeşi Kral olmuştur. Bir Fransız ile evlidir. Halka savaşlar sonucu önemli ölçüde boşalmış olan devlet kasasını- yani kendi kasasını – doldurmak için ağır vergiler koyar. Vergileri toplamak işini de aslında bir Fransız casusu olan soyluya verir. Bu soylu Fransa'nın İngiltere'ye işgalin öncü gücü olarak gelmiş olan Fransız askerleriyle birlikte vergi veremeyen kasaba ve köyleri yakıp yıkmaya başlar. Amacı krala karşı isyan çıkarmak, Fransa'nın İngiltere'yi işgali için ortamı hazırlamaktır. Robin ve arkadaşları İngiliz derebeylerini Fransız'lara karşı savaşta birleştirir. Kral da kendi iktidarını kurtarmak için soylulara savaş kazanıldıktan sonra geniş özgürlükler vaad eden bir açıklamayı imzalar. Fransız işgal ordusu geri püskürtülür.

Kral verdiği sözleri unutur... Bundan sonrası bildiğimiz Robin Hood öyküsüdür. Eğer bu film iyi satarsa, bu ekiple o öyküyü de seyredeceğiz demektir.

Ridley Scott'un Robin Hood'u, bütün Ridley Scott filmleri gibi, görsel değeri yüksek olan, sinema dili iyi olan, sıkılmadan seyredilecek bir film.

Tanıdık yabancı/Geçmişe yolculuk...

Quartier Lointain

(Belçika/Lüksemburg/Almanya 2010)

Yönetmen: Sam Garbarski
Oyuncular: Pascal Greggory, Jonathan Zaccaï, Alexandra Maria Lara, Leo Legrand, Laura Moisson, Pierre-Louis Bellet, Laura Martin vd.

Zamanı geri döndürmek yoluyla geçmişte olan şeyleri daha sonraki gelişmelerin bilgisi dahilinde değiştirmek, böylece gelişmelerin keşke böyle olsaydı dediğimiz bir biçimde olmasını sağlamak insanlığın değişmez düşlerinden biri. Sinema filmi bunu yapabileceğimiz ve görselleştirebileceğimiz araçlardan. Yukarıda notlar yazdığım filmlerden Pers Prensi'nin ana konusu da buydu. Orda geri dönüş bir masal içine yerleştirilmişti.

Sam Gabarski'nin Quartier Lointain adlı filminde

bu bugünün Fransa'sında gerçek bir hayat öyküsü içine yerleştiriliyor. Çizgi Roman yazar-çizeri orta yaşlarda, mutlu bir aile hayatı olan iki çocuklu bir adam –Thomas- (Pascal Greggory) katıldığı bir fuar dönüşünde uyuya kalıp, aktarma yapması gereken istasyonu geçiyor. Ve bir dağ köyünde inip beş saat tren beklemek zorunda kalıyor. Geldiği yer tesadüfen genç bir adamken terk ettiği doğup, büyüdüğü köydür. Köyün mezarlığına gidiyor. Annesinin mezarını ziyaret ediyor. Başı dönüp düşüyor, kendinden geçiyor. Sonra onu 14-15 yaşında iken bisikletine binip evine giderken görüyoruz. Babası 50. doğum gününde ekmek almak için evden çıkmış, bir daha dönmemiştir. Oğul Thomas bütün gücüyle bunu engellemeye çalışır. Annesinin babası onu terk ettikten sonra nasıl yıkıldığını, bir süre sonra hastalanıp öldüğünü yaşamıştır. Bunu engellemek için babasını izler. Bu arada sonraki 30 yılın bilgi birikimi ve tecrübesi, geleceğin bilgisi ile okulda arkadaşları ile ilişkilerini, öğretmenleri ile ilişkilerini başka türlü düzenler. Babasının gizini öğrenir. Babasının gidişini engelleyemez. Geri dönüşte kendisi ile ilgili yeni şeyler öğrenmiştir. Mezarlığa gider, 50 yaşında Thomas olarak kendine gelir. Güne döner. Herhalde bir rüyadır gördüğü. Ve herhalde zamanı geri döndürmek mümkün değildir. Mümkün olsa bile günü değiştirecek değişiklikler mümkün, - belki de uygun- değildir. Yorgun argın evine döndüğünde camdan eşi ve çocuklarının onun 50. doğum günü için hazırlıklar yaptığını görür.

Çizgi Roman'da Japonya dünyada en ön sıralarda geliyor. Orada çizgi romanın adı Manga. Gabarski'nin 1997'de Japonya'da yayınlanan bir Jiro Taniguchis Mangası'nın birebir Fransa'ya ve bugüne uygulanması.

Zararsız ve yararsız küçük bir Fransız filmi.

Bir dostluk öyküsü...

| Versay 2010

Versailles 2010 (Fransa 2008)

Yönetmen: Pierre Schoeller
Oyuncular: Patrick Descamps, Aure Atika, Guillaume Depardieu, Max Baissette de Malglaive, Judith Chemla, vd.

Versay, Fransa'da Paris'te en büyük Krallım sarayının ve o sarayın olduğu semtin ismi.

Bugünün Paris'i. Gece. Bir genç kadın –Nina- (Aure Atika) kucağında 5 yaşında bir çocuk, kendi çocuğu Enzo (Max Baissette de Malglaive) bir yerlerde kıvrılıp, yatacak yer aramaktadır. Paris'teki on binlerce "evsiz" den biridir. Evsiz- işsiz-sosyal dayanaktan yoksun, yarını belli olmayan, yalnızca günü yaşayan, yaşamak zorunda kalan bir hayat. Nina'nın istediği, seçtiği bir hayat değildir bu. Bir yer bulur, bir karton üzerine kıvrılır sonunda. Bir süre sonra evsizlere yardım eden bir kuruma ait bir araba yanaşır. Nina ve çocuğunu bir geceliğine de olsa bir yatakhaneye götürürler. Uyumadan önce fakat ahret soruları cevaplamak zorundadır. Kurumun "sosyal işçisi" Nina'yı, o da sosyal işçiyi tanımaktadır. Ertesi sabah Nina yine çocuğuyla yollardadır. Parkta bulduğu bir gazetedeki bir ilan ilgisini çeker. O sayfayı kesip alır.

Sonra oğluyla şehirde dolaşmaya başlar. Versay'e giderler. Akşam yeniden şehre dönmek için çevredeki orman içinden geçerek gitmesi gerekir. Yolunu kaybeder. Ve ormanın içinde derme çatma

bir kulübenin önünde ateş yakmış oturan bir genç adamla- Damien- (Guillaume Depardieu) ile karşılaşır. O da bir başka evsizdir. Fakat onun evsizliği Nina'nın tersine bilinçli bir tercih sonucu seçilmiş bir evsizliktir. Tüketim toplumunun bilinçsiz bir üyesi olarak, her hareketini tüketimin, daha fazla tüketimin diktası altına sokmaktansa, yoksul ve özgür yaşamayı tercih etmiştir. Kendisi gibi düşünen bir dizi insan da orman içinde, çevrede yaşamaktadır. Aralarında hayattan beklentiler konusunda ilginç bir tartışma yürür. O gece sevişirler. Ertesi sabah Nina gitmiştir. Enzo'yu Damien'e bırakarak gitmiştir. Damien hiç istemediği bir sorumluluk altına sokulmuştur. Çok kızar Enzo'yu otobüs durağına bırakarak, şehre gitmesini söyler. Evine geri döner. Akşama doğru Enzo geri gelir. Damien çaresizdir. Çaresiz, yardıma, bakıma muhtaç bir çocuk vardır şimdi. Enzo ile Damien arasında bir dostluk ilişkisi, adeta bir baba-çocuk ilişkisi gelişir. Olağanüstü bir gelişme olmasa bu böyle sürebilir, Enzo evsiz ve fakat mutlu bir çocukluk yaşayabilir, ideolojik evsiz olarak toplumun kenarında kendi özgür hayatını yaşayabilir. Damien gibi olabilir. Fakat Damien ağır hastalanır, 5 yaşındaki Enzo Versay sarayındaki bekçilerden babası için yardım istemek zorunda kalır. (Burada o devasa merdivenlerden panik içinde yardım arayışıyla çıkan, o devasa boyutlar içinde kaybolan koca yürekli minnacık Enzo resimleri; ardından süslü püslü giyinmiş, Enzo'nun gözünde Kralın hizmetçisi olan Versay çalışanının ceketini çekiştiren küçücük el, yardım isteyen kocaman bakışlar çok etkileyici sahneler). Damien biraz kendine geldiğinde bir seçim yapmak zorunda kalır: Enzo kendi hayatını nasıl yaşayacağına kendi bilinçli olarak karar verme hakkına sahip olmalıdır. Bunun da bir yolu vardır: Enzo'nun bir kimliğe kavuşması, normal bir aile evinde/yanında kalması, okula gitmesi lazımdır. Damien ilişkisini kesmiş olduğu babasının evine döner; bir iş bulur, çalışır, kira öder. Nefret ettiği işlerdir bunlar. Fakat Enzo için yapmak zorundadır. Enzo'nun babalığını kabul ederek, onu legalleştirir. Bu arada Versay'deki evi yanmış, yakılmıştır. Enzo okula başladıktan, ve babası ile onun yeni eşini bir çeşit ana/baba olarak benimsedikten sonra Damien ortadan kaybolur. Bu arada gitmeden önce Enzo'nun annesi hakkında bilgilerini de babasıyla paylaşır.

Damien'i bir daha görmeyiz. O sonunda belki bir yerlerde doktorsuz, aşız, işiz ve fakat özgür olarak kıvrılıp ölmüştür. Ya da fakat bir yerlerde kulubesini kurmuş, bildiği hayatı yaşamaktadır.

Nina bu arada meslek eğitimi görmüş, yaşlı bakıcısı olmuştur. Bir huzur evinde yaşlı insanların insanca yaşaması için onlara yardımcı olmaktadır. Artık Enzo'yu arama zamanı gelmiştir. Arar, nerede olduğunu bulur. Onu neden terk ettiğini, ve fakat yine görmek birlikte olmak istediğini açıklayan bir mektup yazar. Adresini verir.

Filmin son sahnesinde evden çıkan Enzo'yu, ve onu evin biraz ilersinde bir araba önünde bekleyen Nina'yı görürüz.

Versay, emperyalist ülkelerde evsizlik ve yoksulluk sorununa dikkat çeken önemli bir film. Bunun yanında evsizliği ideolojik olarak, bir yaşam tarzı olarak seçmiş olan insanların varlığı da, onların nasıl yaşadıkları ve düşündükleri de kendi ağızlarından belgesel olarak aktarılıyor. Bu tip evsizleri "oynayan" lar -Guillaume Depardieu -dışında kendi gerçek hayatlarını açıyorlar kameraya. Hiç idealize etmeden bu insanların hayat tarzı bir sinema filminin parçası olarak belgeleniyor. Versay bu açıdan da önemli bir film.

Versay, bunun yanında iki büyük oyuncunun filmi.

Biri Guillaume Depardieu. Versay Guillaume Depardieu'nun son filmi. Versay'de Damien'i olağanüstü bir inandırıcılkla canlandıran Guillaume Depardieu bu filmin çekimleri bittikten kısa süre sonra 2008 yılı sonunda bir akciğer enfeksiyonu sonucu öldü. O 1995'de geçirdiği büyük bir motorsiklet kazası ertesinde aylarca hastanede yatmış ve hastane bakterisi kapmış, ondan sonra sürekli tedavi görmüş, sürekli ağır ağrı kesicilerle yaşamak zorunda kalmış, toplam 17 ameliyat geçirmiş, sonunda 2003 yılında bacağının birini kestirmek zorunda kalmıştı. Vücudunun koruma sistemleri çökmüştü. Bir Akciğer enfeksiyonunun ölümle sonuçlanması da bununla bağıntılı idi. Versay onun büyük oyunculuğunun son belgesi olarak anılacak.

Diğeri 5 yaşındaki Enzo'yu oynayan Max Baissette de Malglaive. Bilinçli veya bilinçsiz, bir rol ancak bu kadar inandırıcı oynanır. Bu filmi görüp de Enzo'yu evlat edinip, koruma altına almak istemeyen insan yoktur sanırım.

Versay Pierre Scholler'in de ilk sinema filmi. Böyle bir ilk olamaz dedirten çok başarılı bir ilk bu.

Türkiye'ye herhalde ancak festivaller çerçevesinde belki gelir. Yazık.

MERAY ÜLGEN

BU KİTABI MUTLAKA OKUYUN!

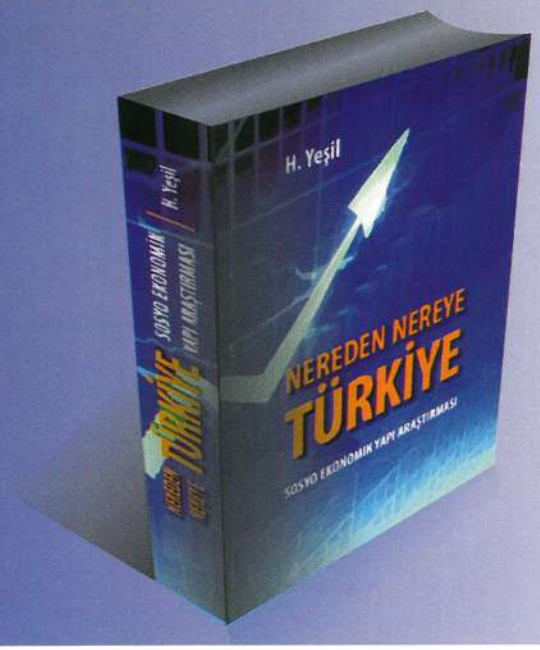

TÜRKİYE'NİN SOSYO - EKONOMİK YAPISI

ÖNSÖZDEN:

"SEY çalışmasında tabii ki bu çalışmayı "akademik bir merak" temelinde, "tarafsız" bir gözle yapma iddiasında değilim. Sosyal bilimlerde "tarafsızlık" iddiasının boş bir iddia, bir kandırmaca olduğunu bilenlerdenim. "Tarafsız" değilim. Tarafım ezilenlerin, sömürülenlerin kurtuluş mücadelesinin yanıdır. Ancak bu tarafın mücadelesinde kazanabilmesi için içi boş ajitasyona
ya da önceden kesinleştirilmiş yargıları ve vargıları ispatlamak amacıyla yapılan, gerçekleri var olan "teori"lere, "çizgi"lere uydurmaya çalışan lafta araştırmalara değil, gerçeği değiştirebilmek amacıyla onu olduğu gibi ve aynı zamanda tabii gelişme yönünü de hesaba katarak çıkış noktası alan kesin bilimselliğe sahip gerçek araştırmalara ihtiyaç vardır. Ne yazık ki Türkiye Komünist ve Devrimci Hareketi açısından bugüne kadar SEY konusunda ortaya konmuş olanlar kesin bilimsellik kıstaslarından epey uzaktır. Kesin bilimsellikten benim toplumsal bilimlerde anladığım Marksizm-Leninizmdir. Onun diyalektik materyalist yöntem ve yaklaşımıdır."

YENİ DÜNYA İÇİN ÇAĞRI YAYINLARI, 512 sayfa
İrtibat Adresi:
Fatih Mah. Bahçe Yolu Sokak
Ülbeği İş Merkezi No: 9 Kat: 4 Esenyurt/ İstanbul
Tel. /Fax: (0212) 620 67 57

http://sey.ydicagri.org

Das Sonntagskind / Pazar günü çocuğu, Gottfried Helnwein, 1972